

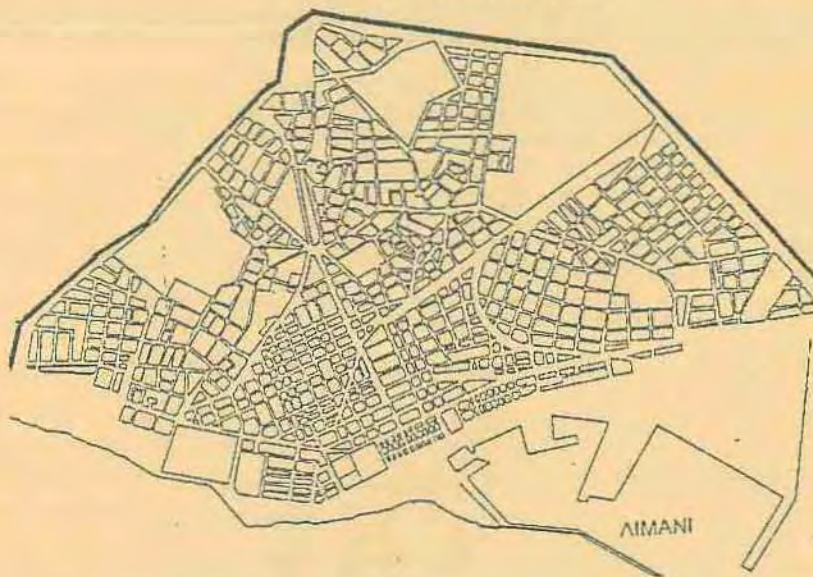
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

Ν. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Π. ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΚΑΡΑΜΠΑΛΑΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1996

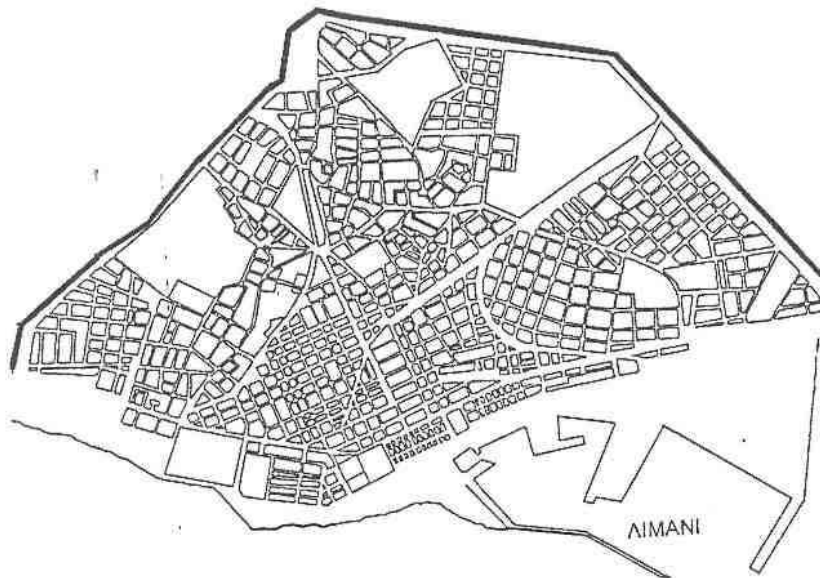
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

Ν. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Π. ΣΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΚΑΡΑΜΠΑΛΑΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1996

αρ. εισ. ...54 / Π.Α.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000055836

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 2050/1
Ημερ. Εισ.: 17-09-1997
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
1996
ΚΑΡ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στο τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το θέμα της εργασίας είναι το εξής: "Στρατηγικό Σχέδιο για την πόλη της Αλεξανδρούπολης" και αφορά μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της κοινωνικοοικονομικής και αναπτυξιακής κατάστασης τόσο του νομού Έβρου όσο και της ίδιας της πόλης. Ταυτόχρονα βάσει της ανάλυσης στα δύο αυτά επίπεδα παρατείνεται στο τέλος ένα σύνολο τομέων παρέμβασης και δράσεων στο πλαίσιο του μελλοντικού στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδιασμού της πόλης. Η ανάλυση σε δύο επίπεδα έπρεπε να γίνει για δύο κυρίως λόγους: α) λόγω της έλλειψης στατιστικών στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε. σε επίπεδο μικρότερο του νομού (π.χ. εκπαίδευση και γενικότερο μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού) και β) λόγω της ανάγκης διάγνωσης των γενικότερων τάσεων στην περιοχή βάσει των θεωρητικών υποδείξεων που υπάρχουν στο πρώτο κεφάλαιο της πτυχιακής εργασίας. Προσπάθειά μας ήταν η όσο το δυνατόν πληρέστερη κάλυψη όλων των παραγόντων και τομέων που επηρεάζουν την τοπική ανάπτυξη, με κύριο στόχο την προώθηση μιας αναπτυξιακής διαδικασίας που να είναι ενδογενής, ανθρωποκεντρική και περιβαλλοντικά ευαίσθητη. Μεθοδολογικά η εργασία βασίστηκε σε συλλογή και αξιολόγηση δημοσιευμένων και αδημοσίευτων στοιχείων από μια σειρά τοπικών φορέων, καθώς και σε συνεντεύξεις με σημαντικούς παράγοντες της κοινωνικής και οικονομικής ζωής του νομού Έβρου καθώς και της πόλης.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε καταρχήν στους επιβλέποντες καθηγητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας κυρίως Παντελή Σκάγιαννη και Νικόλαο Κυριαζή για τις πολύτιμες υποδείξεις τους καθώς και σε όλους τους υπεύθυνους των τοπικών φορέων για την πολύτιμη συνεργασία τους και την υπομονή που έδειξαν όσον αφορά στην εκτεταμένη διάθεση στοιχείων και στο γενικότερο ενδιαφέρον τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ 1ο : ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.2 ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΠΟΛΕΙΣ: ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ.....	1
1.2.1 Το μέσο δημογραφικό μέγεθος	2
1.2.2 Η λειτουργική θέση των πόλεων μεσαίου μεγέθους	4
1.2.3 Η διατήρηση της κτισμένης πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και μιας σειράς μορφολογικών και κοινωνικο-πολιτιστικών παραδόσεων.....	6
1.2.4 Συμπεράσματα	6
1.3 ΠΟΛΕΙΣ ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	7
1.4 ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΝΕΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ.....	9
1.5 ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ	11
1.5.1 Προέλευση και δυνατότητες	11
1.5.2 Η μεθοδολογία του στρατηγικού σχεδιασμού	13
1.6 ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	15

ΜΕΡΟΣ 2ο : ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	17
2.2 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ.....	17
2.3 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	19
2.3.1 Εισαγωγή.....	19
2.3.2 Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού	20
2.3.3 Επίπεδο αστικότητας	26
2.3.4 Μεταβολές της χωρικής κατανομής του πληθυσμού.....	26
2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	27
2.4.1 Απασχόληση κατά τομέα και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	27
2.4.2 Απασχόληση κατά επαγγελματική κατηγορία.....	31
2.4.3 Ανεργία	31
2.4.4 Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	32
2.4.5 Εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.....	37

2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	38
2.5.1 Επίπεδο ευημερίας του πληθυσμού.....	38
2.5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού.....	42
2.5.3 Η νοσηλευτική υποδομή του νομού.....	45
2.6 ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.....	46
2.6.1 Γενικά.....	46
2.6.2 Ο ποταμός Έβρος.....	47
2.6.3 Το δέλτα του ποταμού Έβρου.....	47
2.7 ΑΝΟΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	49
2.7.1 Αρχαιολογικός χώρος-λουτρά Τραϊανουπόλεως.....	50
2.7.2 Ναός Κοσμοσώτειρας, Υδραγωγείο, Τείχη Φερρών.....	51
2.8 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ.....	51
2.8.1 Οδικές μεταφορές.....	51
2.8.1.1 Συνοπτική παρουσίαση βασικού οδικού δικτύου.....	51
2.8.1.2 Εγνατία οδός.....	53
2.8.2 Σιδηροδρομικές μεταφορές.....	55
2.8.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση.....	55
2.8.2.2 Τα μελλοντικά έργα.....	56
2.8.3 Θαλάσσιες μεταφορές.....	57
2.8.3.1 Λιμένας Αλεξανδρούπολης.....	57
2.8.3.2 Συνδέσεις με τα άλλα δίκτυα.....	58
2.8.3.3 Επέκταση λιμένα Αλεξανδρούπολης.....	58
2.9 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ.....	59
2.9.1 Ο νέος ρόλος της Θράκης.....	59
2.10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	63
3.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ.....	63
3.2.1 Γεωργία.....	63
3.2.1.1 Τα προβλήματα και οι δυνατότητες της γεωργίας.....	66
3.2.2 Υδάτινο δυναμικό.....	67
3.2.3 Άρδευση.....	67
3.2.4 Κτηνοτροφία.....	68
3.2.4.1 Τα προβλήματα και οι δυνατότητες της κτηνοτροφίας.....	69
3.2.5 Δασικός πλούτος.....	70
3.2.6 Αλιεία.....	71
3.2.7 Ορυκτός πλούτος και ορυχεία - μεταλλεία.....	72
3.2.8 Οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης.....	74
3.3 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ.....	74
3.3.1 Η εξέλιξη του δευτερογενή τομέα στον ν. Έβρου.....	74
3.3.1.1 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1984.....	76
3.3.1.2 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1988.....	79

3.3.1.3 Μεταβολές στη μεταποίηση την περίοδο 1984-1988.....	82
3.3.1.4 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1995.....	84
3.3.2 Χωροταξική διάρθρωση της βιομηχανίας του Έβρου	87
3.3.3 Β.Ι.Π.Ε Αλεξανδρούπολης	88
3.3.4 Συμπεράσματα για την τοπική μεταποίηση	90
3.3.5 Τα προβλήματα του δευτερογενούς τομέα	92
3.3.6 Τα έργα του Β' Κ.Π.Σ. και οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο πάνω στον τομέα	94
3.4 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	95
3.4.1 Εισαγωγή.....	95
3.4.2 Εξέλιξη του αριθμού των τουριστών για την περίοδο 1987-1994.....	95
3.4.3 Εξειδικευμένες μορφές τουρισμού.....	98
3.4.4 Τα προβλήματα του τουρισμού και οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης.....	98

ΜΕΡΟΣ 3ο : Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	100
4.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.....	100
4.3 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ.....	102
4.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	103
4.4.1 Νηπιαγωγεία.....	103
4.4.2 Δημοτικά σχολεία.....	103
4.4.3 Μέση Εκπαίδευση.....	104
4.4.4 Ανώτατη εκπαίδευση.....	104
4.4.4.1 Εισαγωγή.....	104
4.4.4.2 Κτιριακές εγκαταστάσεις του Δ.Π.Θ. στην Αλεξανδρούπολη	104
4.4.5 Συμπεράσματα για τις υποδομές της εκπαίδευσης στη πόλη και οι ενέργειες του στρατηγικού σχεδίου	105
4.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ.....	105
4.5.1 Υγεία-Προνοια.....	105
4.5.1.1 Συμπεράσματα	106
4.5.2 Διοίκηση.....	106
4.5.3 Πολιτισμός	106
4.5.3.1 Χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων.....	106
4.5.3.2 Ιστορικά κτίρια και ποιότητα κτιστού περιβάλλοντος	107
4.5.3.3 Πολιτιστικές εκδηλώσεις.....	108
4.5.4 Αθλητισμός	108
4.5.5 Κοινόχρηστοι-ελεύθεροι χώροι και αναψυχή	109
4.5.6 Στρατόπεδα	109
4.6 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ.....	110
4.6.1 Μεταποίηση.....	110
4.6.2 Τουρισμός.....	111
4.6.3 Εμπόριο.....	112

4.6.4 Τραπεζικό σύστημα	112
4.7 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ.....	113
4.7.1 Μεταφορική υποδομή	113
4.7.1.1 Επικάλυψη χειμάρου Βανικιώτη	114
4.7.2 Ο μελλοντικός ρόλος της Αλεξανδρούπολης μετά την ολοκλήρωση των έργων υποδομής του Β' Κ.Π.Σ.....	115
4.7.2.1 Τι είναι οι συνδυασμένες μεταφορές;	117
4.7.2.2 Εφαρμογή της πληροφορικής στην οργάνωση και διακίνηση των φορτίων.....	118
4.7.2.3 Δυνατότητα προσέλκυσης εμπορευματικής κίνησης από ένα νέο λιμάνι.....	119
4.7.2.4 Στρατηγικό σχέδιο και ενέργειες για την ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών	121
4.7.3 Ύδρευση-Αποχέτευση	121
4.7.4 Βιολογικός Καθαρισμός Αλεξανδρούπολης.....	123
4.7.4.1 Εισαγωγή.....	123
4.7.4.2 Τεχνικά χαρακτηριστικά	123
4.7.5 Διαχείριση απορριμμάτων.....	124
4.7.5.1 Υπάρχον σύστημα	124
4.7.5.2 Ανακύκλωση	126
4.7.5.3 Προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας της συλλογής και διάθεσης απορριμμάτων.....	127
4.7.6 Συμπεράσματα για την τεχνική υποδομή της πόλης και οι δράσεις που θα πρέπει να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο.....	128
4.8 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	129
4.9 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ.....	130
4.9.1 Η μουσουλμανική μειονότητα του Έβρου	130
4.9.1.1 Εισαγωγή.....	130
4.9.1.2 Κοινωνική ένταξη και συγκρότηση της μουσουλμανικής μειονότητας ...	132
4.9.2 Οι έλληνες παλλιννοστούντες από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.....	132
4.9.2.1 Εισαγωγή.....	132
4.9.2.2 Στάδια ένταξης των παλλιννοστούντων ελλήνων στην τοπική κοινωνία.....	133
4.9.3 Συμπεράσματα για τον κοινωνικό αποκλεισμό και ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης.....	135
4.10 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	136

ΜΕΡΟΣ 4ο: ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	138
5.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ.....	138
5.2.1 Εισαγωγή.....	138
5.2.2 Η πρωτοβουλία για την προετοιμασία του σχεδίου	139
5.2.3 Η οργανωτική δομή.....	139

5.3 ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ.....	141
5.3.1 Γενικά για το περιεχόμενο των στρατηγικών παρεμβάσεων στα στρατηγικά σχέδια μέχρι σήμερα.....	141
5.4 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	145
5.4.1 Στόχος: Ενίσχυση του δευτερογενή τομέα.....	145
5.4.1.1 Επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου μέχρι την Αλεξανδρούπολη.....	145
5.4.1.2 Σύνδεση της ΒΙΠΕ με το υπάρχον σιδηροδρομικό δίκτυο.....	146
5.4.1.3 Καθορισμός ζώνης βιοτεχνικού πάρκου και χονδρεμπορίου.....	146
5.4.1.4 Λειτουργία γραφείου ενημέρωσης των επενδυτών σχετικά με την υπάρχουσα νομοθεσία και τους αναπτυξιακούς νόμους.....	147
5.4.1.5 Δημιουργία φορέα μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ).....	147
5.4.1.6 Αλλαγές στον αναπτυξιακό νόμο.....	147
5.4.1.7 Μηχανοργάνωση λιμένα και δημιουργία τηλεπικοινωνιακού δικτύου με άλλα λιμάνια της χώρας.....	148
5.4.2 Στόχος: Προσέκλυση επιχειρήσεων αιχμής που θα σχετίζονται με την ιατρική (ιατρικά μηχανήματα, φαρμακοβιομηχανίες κ.α.) ...	149
5.4.2.1 Καθορισμός ευνοϊκών οικονομικών όρων μεταχείρισης (π.χ. φοροαπαλλαγές) για όσες επιχειρήσεις μετεγκατασταθούν ή ιδρυθούν στην Αλεξανδρούπολη και σχετίζονται με την ιατρική.....	149
5.4.3 Στόχος: "Άνοιγμα" της οικονομίας προς τις βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία) και προώθηση διασυνοριακών δραστηριοτήτων.....	149
5.4.3.1 Διοργάνωση εμπορικών εκθέσεων διαβαλκανικού χαρακτήρα.....	149
5.4.3.2 Οργάνωση επιχειρηματικών αποστολών σε γειτονικές βουλγαρικές πόλεις και βελτίωση της κατανόησης λειτουργίας των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων εκατέρωθεν των συνόρων.....	150
5.4.3.3 Καταγραφή όλων των επιχειρήσεων που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στα βαλκάνια για όλη τη Θράκη σε κατάλληλο μαγνητικό μέσο (δισκέττα, CD-ROM κ.α.).....	151
5.4.3.4 Στήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών προς τα βαλκάνια και τις παρευξείνιες χώρες.....	151
5.4.4 Στόχος: Βελτίωση και αναβάθμιση του τοπικού εργατικού δυναμικού.....	151
5.4.4.1 Πραγματοποίηση σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων....	151
5.4.4.2 Ίδρυση κέντρου κατάρτισης και εκπαίδευσης.....	152
5.4.5 Στόχος: Βελτίωση των τουριστικών υποδομών και ανάπτυξη του τουρισμού.....	152
5.4.5.1 Προβολή των φυσικών πόρων και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού της περιοχής.....	152
5.4.5.2 Η ανάπτυξη-και βελτίωση των εγκαταστάσεων ιαματικού τουρισμού της Τραϊανούπολης.....	153
5.4.5.3 Βελτίωση αεροδιαδρόμου Αλεξανδρουπόλεως.....	153
5.4.6 Στόχος: Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα.....	154
5.4.6.1 Έρευνα και εκπαίδευση στον πρωτογενή τομέα.....	154
5.5 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	155
5.5.1 Στόχος: Αύξηση των χώρων πρασίνου της πόλης.....	155
5.5.1.1 Δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων στο κέντρο της πόλης.....	155
5.5.1.2 Δημιουργία πάρκου παραλίας καθώς και διαμόρφωση ελεύθερων χώρων περιμετρικά της πόλης σε πάρκα.....	155
5.5.2 Στόχος: Μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος.....	156
5.5.2.1 Συνεχής έλεγχος στις βιοτεχνίες-βιομηχανίες ώστε να μην ρυπαίνουν τα ύδατα των ποταμών-χειμάρων (γενίκευση των μέτρων σε όλο τον Έβρο).....	156
5.5.2.2 Επέκταση του δικτύου βιολογικού καθαρισμού και στους γύρω κοντινούς οικισμούς της πόλης (Χιλή, Μαϊστρος, Παλαγία).....	156

5.5.2.3 Μελέτη σκοπιμότητας στην ζώνη του βιοτεχνικού πάρκου για την εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού (μελέτη διάθεσης των αποβλήτων των μονάδων).....	156
5.5.2.4 Συλλογή και διάθεση απορριμμάτων.....	156
5.5.3 Στόχος: Αύξηση του περιαστικού πρασίνου όπου είναι απαραίτητο, αξιοποίηση και προστασία των δασών και του περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή της επαρχίας.....	157
5.5.3.1 Υλοποίηση δασικών έργων (ενέργειες προστασίας δασών, αναδασώσεις, φυτώρια, προστασία εθνικών δρυμών και αισθητικών δασών).....	157
5.5.3.2. Αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών και δημιουργία περιαστικού δάσους με την αξιοποίηση της λάσπης του βιολογικού καθαρισμού	157
5.5.3.3 Προστασία του βιότοπου "Μαυρότοπου".....	157
5.5.4 Στόχος: Δημιουργία οικολογικής συνείδησης (ευαισθησία των κατοίκων προς την φυσική κληρονομιά).....	158
5.5.4.1 Πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού, αλουμινίου και γυαλιού.....	158
5.5.4.2 Πραγματοποίηση διαλέξεων, σεμιναρίων στους μαθητές για την μοναδικότητα των οικοσυστημάτων που βρίσκονται στον Έβρο (Δέλτα Έβρου, Δαδιά κ.α.)	158
5.5.4.3 Συμμετοχή των μαθητών σε δεντροφυτεύσεις κ.α.....	158
5.6 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	158
5.6.1 Στόχος: Η ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας	159
5.6.1.1 Πραγματοποίηση διαλέξεων/σεμιναρίων τόσο στους μαθητές όσο και στο ευρύ κοινό για την ιστορία της Θράκης, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και τις προοπτικές της.....	159
5.6.2 Στόχος: Η προσέκλυση περισσότερων φοιτητών στην πόλη με την ίδρυση νέων τμημάτων τα οποία θα συνδέονται άμεσα με την παραγωγή.....	159
5.6.2.1 Ίδρυση νέων τμημάτων Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι. ή Ι.Ε.Κ. (π.χ. οδοντιατρικής, τεχνικών ιατρικών οργάνων κ.α.)	159
5.6.2.2 Ενίσχυση του Πανεπιστημίου και χορήγηση κονδυλίων για την πραγματοποίηση ιατρικής έρευνας σε προεπιλεγμένους τομείς.....	160
5.6.2.3 Ταχύρρυθμα προγράμματα επιμόρφωσης ξένων γλωσσών κυρίως ανατολικών χωρών σε οίκημα του δήμου.....	161
5.6.3 Στόχος: Καταπολέμηση του αναλφαβητισμού	161
5.6.3.1. Κατάρτιση ειδικών επιμορφωτών από τα Παιδαγωγικά Τμήματα του Δ.Π.Θ. για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού.	161
5.6.3.2 Διοργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων γραφής και ανάγνωσης.....	161
5.6.3.3 Ίδρυση δανειστικών βιβλιοθηκών.....	161
5.6.3.4 Πρόληψη του οργανικού και του λειτουργικού αναλφαβητισμού στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	161
5.7 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΑΝΑΨΥΧΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	161
5.7.1 Στόχος: Η προώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και η ενεργοποίηση των κοινωνικών ομάδων για την πολιτιστική ζωή του τόπου.....	161
5.7.1.1 Στενή συνεργασία του δήμου με τους πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης με στόχο την ανάληψη κοινών δραστηριοτήτων.....	162
5.7.1.2 Οργάνωση Βαλκανικού Πολιτιστικού Φεστιβάλ στο οποίο θα συμμετέχουν δήμοι και κοινότητες από τα Βαλκάνια και τη Θράκη με στόχο τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των λαών	162
5.7.1.3 Οργάνωση θεατρικών διαγωνισμών με συμβολικό έπαθλο στους νικητές (π.χ. θεατρικός διαγωνισμός ανάμεσα σε σχολεία, τμήματα του πανεπιστημίου).....	162
5.7.1.4 Η οργάνωση και αναβάθμιση των μουσείων.....	162
5.7.1.5 Ίδρυση δημοτικής πινακοθήκης.....	162

5.7.2 Στόχος: Συμμετοχή των πολιτών σε αθλητικές δραστηριότητες.....	162
5.7.2.1 Κατασκευή και λειτουργία δημοτικών αιθουσών γυμναστικής και αερόμπικ στελεχωμένων με κατάλληλους γυμναστές.....	163
5.7.2.2 Κατάλληλη διαφημιστική εκστρατεία για την προώθηση της γυμναστικής ανάμεσα στους δημότες.....	163
5.7.3 Στόχος: Αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	163
5.7.3.1 Δημιουργία συνεδριακού κέντρου του δήμου στο "Καπνομάγαζο".....	163
5.8 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ.....	163
5.8.1 Στόχος: Παροχή υπηρεσιών βοήθειας προς τους ηλικιωμένους.....	163
5.8.1.1 Καταγραφή όλων των ηλικιωμένων που δεν έχουν οικογένεια για να τους βοηθήσει και ζουν μόνοι.....	164
5.8.1.2 Δημιουργία κατάλληλης υπηρεσίας η οποία και θα προσφέρει προληπτική κατ' οίκον παρακολούθηση σε εβδομαδιαία βάση για τους παραπάνω ηλικιωμένους.....	164
5.8.1.3 Οργάνωση τηλεφωνικής υπηρεσίας στην δημοτική βιβλιοθήκη για την παράδοση κατ' οίκον βιβλίων σε ανήμπορους ηλικιωμένους.....	164
5.8.2 Στόχος: Η ενσωμάτωση της μουσουλμανικής μειονότητας και των παλιννοστούντων ομογενών ελλήνων στην τοπική κοινωνία.....	164
5.8.2.1 Δημιουργία κινήτρων προς τα παιδιά των μουσουλμάνων να φοιτούν σε ελληνόφωνα σχολεία και να μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα.....	164
5.8.2.2 Ίδρυση τηλεοπτικού καναλιού που θα εκπέμπει στην ελληνική, τουρκική και πομάκινη γλώσσα με ενημερωτικό και πολιτιστικό πρόγραμμα.....	166
5.8.2.3. Ενέργειες που θα τονώσουν το αίσθημα εμπιστοσύνης της μειονότητας προς την πόλη και το ελληνικό κράτος γενικότερα.....	166
5.8.2.4 Άρση της απομόνωσης της μειονότητας από το χριστιανικό στοιχείο... ..	167
5.8.2.5 Συνεργασίες με άλλες πόλεις της Ε.Ε. αλλά ίσως και με τρίτες χώρες πάνω στο θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού.....	167
5.8.2.6. Θέσπιση υποτροφιών για αριστούχους μουσουλμάνους και ομογενείς μαθητές.....	168
5.8.2.7 Θέσπιση ευνοϊκών συνθηκών παιδείας για τις ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού.....	168
5.8.2.8 Πραγματοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής αποκατάστασης-εκπαίδευσης.....	168
5.8.3 Στόχος: Ευαισθητοποίηση των νέων πάνω στον κίνδυνο από τα ναρκωτικά.....	168
5.8.4 Στόχος: Υποστήριξη και κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.....	168
5.9 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΥΓΕΙΑ.....	169
5.9.1 Στόχος: Βελτίωση των παρεχόμενων νοσοκομειακών υπηρεσιών.....	169
5.9.2 Στόχος: Η προώθηση της πρόληψης για την καλύτερη υγεία των δημοτών.....	169
5.9.2.1 Προληπτικοί ιατρικοί έλεγχοι.....	169
5.10 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ.....	169
5.10.1 Στόχος: Η συμμετοχή της πόλης σε διεθνή δίκτυα συνεργασίας.....	169
5.10.1.1 Συμμετοχή της πόλης σε δίκτυα συνεργασίας.....	169
5.10.1.2 Συνεργασία με βουλγαρικές πόλεις για την προώθηση προϊόντων....	170
5.10.2 Στόχος: Διεθνοποίηση και προβολή της Θράκης και της Αλεξανδρούπολης.....	170
5.10.2.1 Ενέργειες προβολής αγροτικών προϊόντων.....	170
5.10.2.2 Ενέργειες τουριστικής προβολής.....	170
5.10.2.3 Ανάπτυξη δικτύων παροχής πληροφοριών.....	170

**ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΟΥ
ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΠΟΛΕΙΣ**

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος “στρατηγικός σχεδιασμός” ακούγεται πολύ συχνά το τελευταίο διάστημα σε πολλούς τομείς της οικονομίας αλλά και της κοινωνικής ζωής. Στο βαθμό που ο στρατηγικός σχεδιασμός θα εφαρμοστεί στην περίπτωση μας για την Αλεξανδρούπολη μια πόλη δηλαδή μεσαίου μεγέθους, θεωρείται σκόπιμη μια γενικότερη αναφορά στις δύο παραπάνω έννοιες και αποσαφήνιση τους για την καλύτερη κατανόηση του όλου θέματος. Ας σημειωθεί ότι η πόλη της Αλεξανδρούπολης με βάση τα όσα θα αναφερθούν παρακάτω, έχει τα κύρια χαρακτηριστικά των αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους (RECITE :1994).

1.2 ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΠΟΛΕΙΣ: ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού της Ένωσης ζει στις μεσαίες πόλεις (20.000-50.000 κάτοικοι). Οι πόλεις αυτές, που διαδραματίζουν μεγάλο ρόλο στην οργάνωση του χώρου, δεν έτυχαν πάντα αρκετής προσοχής από της πλευρά αυτών που ασκούν πολιτική. Στο παρελθόν, ρόλος τους ήταν να παρέχουν τις διοικητικές και άλλες βασικές υπηρεσίες στις γειτονικές ζώνες, ιδίως τις ζώνες της υπαίθρου και συνέβαλαν στην πιο ισόρροπη κατανομή του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο. Τα τελευταία χρόνια πολλές από αυτές (κυρίως στις πιο ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης) έχασαν κατοίκους και θέσεις εργασίας προς όφελος των μεγάλων πόλεων και οι οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις απέβησαν σε μεγάλο βαθμό εις βάρος τους, γιατί τα εντεινόμενα προβλήματα που παρουσιάζονται στις μεγάλες πόλεις δεν αντισταθμίζουν παρά μερικά την αρνητική αυτή επίπτωση. Όσον αφορά την Αλεξανδρούπολη, ο πληθυσμός της πόλης παρουσίασε αύξηση σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου παρά το γεγονός ότι η ευρύτερη περιοχή παρουσίασε σημαντικές μειώσεις ιδίως από το 1981 και μετά. Η ίδια η πόλη είναι πρωτεύουσα ενός νομού ο οποίος χαρακτηρίζεται από επίπεδα ανάπτυξης χαμηλότερα του ελληνικού μέσου όρου. Επίσης όπως προκύπτει και από τα κεφάλαια της ανάλυσης, η πόλη δεν αποτέλεσε σημαντικό οικονομικό κέντρο πέρα από τα στενά όρια μιας μικρής γεωγραφικής περιοχής (που περιοριζόνταν για πολλά χρόνια αποκλειστικά στο ν.Έβρου).

Για να γίνουν κατανοητές οι δυνατότητες και οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις πόλεις μεσαίου μεγέθους σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει πρώτα να παρουσιαστούν τα κυριότερα χαρακτηριστικά τους σε σύγκριση πάντα και με άλλες μορφές αστικών συγκεντρώσεων (μητροπόλεις, αγροτικά κέντρα κ.α.). Όλες οι πόλεις μεσαίου μεγέθους εμφανίζουν τα εξής τρία χαρακτηριστικά:

1. ένα μέσο δημογραφικό μέγεθος (ανάμεσα στους 50.000 και 500.000 κατοίκους)
2. μία λειτουργική θέση στο σύστημα αστικών κέντρων, η οποία βρίσκεται ανάμεσα στις μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις και τα μικρά αγροτικά κέντρα
3. Η διατήρηση κτισμένης πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και μιας σειράς μορφολογικών και κοινωνικο-πολιτιστικών παραδόσεων

Οι μεσαίου μεγέθους πόλεις πέρα από τα κοινά χαρακτηριστικά τους, μοιράζονται επίσης και τις ίδιες δυνατότητες ανάπτυξης και κινδύνους για το μέλλον. Το γεγονός αυτό υπονοεί την ανάγκη κατάστρωσης στρατηγικών οι οποίες θα είναι σε γενικές γραμμές εφαρμόσιμες για όλες τις πόλεις (RECITE: 1994).

1.2.1 Το μέσο δημογραφικό μέγεθος

Είναι ευρέως αναγνωρισμένο την σημερινή εποχή ότι υπάρχουν οικολογικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί περιορισμοί στις αστικές συγκεντρώσεις. Με βάσει τα παραπάνω, οι πόλεις μεσαίου μεγέθους έχουν τις δυνατότητες να προσφέρουν ταυτόχρονα στους κατοίκους τους ένα υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής ποιότητας, ελάχιστα κοινωνικά προβλήματα, οικονομική ανάπτυξη, και άριστο εργασιακό περιβάλλον. Οι πόλεις αυτές μπορούν και πρέπει να καλλιεργήσουν κλίμα δυναμικής συμμετοχής των πολιτών στα κοινά. Η δυνατότητα αυτή δεν υπάρχει στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα (λόγω πολύ μεγάλου πληθυσμιακού μεγέθους που αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα στην δημιουργία κοινής ταυτότητας για τους πολίτες) ούτε όμως και στα μικρότερα αγροτικά κέντρα (τα οποία πλήτονται από την ολοκληρωτική αδιαφορία του κεντρικού κράτους και των οποίων οι αναπτυξιακές δυνατότητες είναι μικρές).

Ας σημειωθεί πως το πληθυσμιακό μέγεθος της Αλεξανδρούπολης με βάση την απογραφή του 1991 της Ε.Σ.Υ.Ε. είναι περίπου 40.000. Σύμφωνα όμως και με τις εκτιμήσεις του τελευταίου πολεοδομικού σχεδίου ο πληθυσμός πλησιάζει τις 50.000 κατοίκους (Αποστόλου Ε.: 1995). Ανάμεσα τους υπάρχουν και 3.500 ομογενείς πόντιοι οι οποίοι και διαμένουν μόνιμα αυτή τη στιγμή στη πόλη. Συνολικά όμως η πόλη μαζί και με την Ορεστιάδα εξυπηρετούν σε λειτουργίες και υπηρεσίες μια πολύ ευρύτερη περιοχή η οποία ταυτίζεται με τα όρια του νομού Έβρου (που αριθμεί 132.000 κατοίκους). Όσον αφορά την ποιότητα του περιβάλλοντος και του αστικού χώρου η πόλη προσφέρει ένα ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής ποιότητας, Η κατάσταση του περιβάλλοντος όπως προκύπτει και από την ανάλυση, έχει βελτιωθεί αισθητά λόγω των έργων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του Β' Κ.Π.Σ. Πρέπει να αναφερθεί επίσης πως ο χαρακτήρας της πόλης δίνει την δυνατότητα (μέσα από τις κατάλληλες συνοδευτικές πολιτικές) για συμμετοχή των

πολιτών στα κοινά και για την δραστηριοποίηση τους σε ενέργειες που απαιτούν λαϊκή συμμετοχή.

Μία άλλη δυνατότητα για τις μεσαίου μεγέθους πόλεις είναι ότι βρίσκονται σε θέση να χαράξουν δικιά τους πολιτική η οποία να είναι συμπληρωματική των αντίστοιχων πολιτικών της κεντρικής κυβέρνησης ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δυνατότητα αυτή πηγάζει από το γεγονός ότι οι πόλεις αυτές διαθέτουν δικούς τους χρηματικούς πόρους οι οποίοι και επιτρέπουν μια αυτόνομη χάραξη πολιτικής. Με τον τρόπο αυτό έχουμε την συνένωση και αρμονική λειτουργία πολιτικών που ξεκινούν από την κεντρική κυβέρνηση και απευθύνονται προς την τοπική διοίκηση καθώς και πολιτικών που καθορίζονται από την τοπική εξουσία με στόχο την κάλυψη των κενών που παρουσιάζουν οι πολιτικές της κεντρικής διοίκησης. Τα αποτελέσματα όλων αυτών πολιτικών μπορούν να έχουν ένα μεγάλο βαθμό συμβατότητας που θα ήταν δύσκολο να επιτευχθεί σε μεγαλύτερες πόλεις ή αγροτικές περιοχές. Και το χαρακτηριστικό αυτό ισχύει για την περίπτωση της Αλεξανδρούπολης η οποία διαθέτει δικούς χρηματικούς πόρους οι οποίοι όμως δεν είναι αρκετοί ώστε να επιτρέπουν την χάραξη μακρόπννων πολιτικών και την πραγματοποίηση σημαντικών έργων παράλληλα με τις πολιτικές που χαράσσονται από το ελληνικό κράτος. Παρόλα αυτά ο Δήμος Αλεξανδρούπολης επιχειρεί τα τελευταία χρόνια να αυξήσει τα έσοδα του για να κερδίσει μεγαλύτερη ανεξαρτησία η οποία και θα του έδινε την δυνατότητα να χαράξει συμπληρωματικές και συνοδευτικές πολιτικές (Κουκουράβας Ν., τέως Δήμαρχος Αλεξανδρούπολης, συνέντευξη).

Αντίστοιχα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πόλεις μεσαίου μεγέθους είναι αρχικά η δυσκολία σύνδεσης τους με το διεθνές εξωτερικό ανταγωνιστικό περιβάλλον που επικρατεί. Πιο συγκεκριμένα το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στις πόλεις αυτές είναι μικρομεσαίες γεγονός που σε συνδυασμό με την ολοκληρωτική απουσία οργανισμών που να αντιπροσωπεύουν άλλες χώρες (πρεσβείες, αντιπροσώπους διεθνών οικονομικών οργανισμών, επιμελητήρια ξένων χωρών κ.α.) κάνουν πολύ δύσκολη την ανάπτυξη στρατηγικών με σκοπό την διεθνοποίηση των πόλεων. Ένα ακόμη σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν είναι η αδυναμία τους να πετύχουν οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωσης. Οι οικονομίες αυτές θα λειτουργούσαν πολλαπλασιαστικά στην ανάπτυξη της πόλης αλλά και θα εξασφάλιζαν καλύτερη ποιότητα λειτουργιών, υποδομών και εγκαταστάσεων. Σαν παράδειγμα στα παραπάνω είναι οι πόλεις που δεν βρίσκονται σε μία περιοχή με εύκολη πρόσβαση σε μία μεγάλη πόλη. Οι πόλεις αυτές χρειάζεται να αποκτήσουν ένα ελάχιστο μέγεθος για να μπορέσουν να

προσφέρουν το φάσμα των υπηρεσιών -και δημοσίων και προς τις επιχειρήσεις- και των κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών που οι κάτοικοι και οι επιχειρήσεις αναζητούν, ούτως ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν με όρους παραπλήσιους τις επιχειρήσεις που βρίσκονται μέσα ή πολύ κοντά σε μία μεγάλη πόλη. Τα προβλήματα αυτά τα αντιμετωπίζει σε μεγάλο βαθμό και η Αλεξανδρούπολη. Όπως θα προκύψει και από την ανάλυση, η διεθνείς συνδέσεις είναι σχεδόν ανύπαρκτες, τα μεταποιητικά καταστήματα τα οποία εδρεύουν σε αυτή είναι χαμηλής δυναμικότητας και απευθύνονται αποκλειστικά σε μια τοπική και μόνο αγορά, ενώ γενικά η περιοχή παρουσιάζει σημαντικότερες ελλείψεις υποδομών. Η σημαντική βελτίωση και αναβάθμιση των υποδομών, προβλέπεται να γίνει με την εκτέλεση των έργων του Β' Κ.Π.Σ.

Ένα τελευταίο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν κάποιες πόλεις μεσαίου μεγέθους είναι ο μεγάλος βαθμός εξειδίκευσης που μπορούν να πετύχουν και οι κίνδυνοι που η εξειδίκευση αυτή ενέχει. Αναλυτικότερα, στο βαθμό που οι πόλεις μεσαίου μεγέθους δεν έχουν το κρίσιμο μέγεθος για εξειδικευμένες υποδομές σε όλο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων τους, επιδιώκουν την εξειδίκευση τους σε μία-δύο οικονομικές δραστηριότητες αναπτύσσοντας ταυτόχρονα όλες τις συναφείς με αυτές τις δραστηριότητες υποδομές και υπηρεσίες. Η εξειδίκευση περιλαμβάνει και την μετεκπαίδευση του εργατικού δυναμικού με βάσει τις ανάγκες των εν' λόγω δραστηριοτήτων. Μαζί όμως με τα πολλά πλεονεκτήματα, η εξειδίκευση εγκυμονεί και κινδύνους. Με την επιτάχυνση του ρυθμού της τεχνικής προόδου και της οικονομικής ανάπτυξης, οποιαδήποτε υπερβολική εξειδίκευση διατρέχει τον κίνδυνο να καταστεί γρήγορα παρωχημένη (π.χ. κλωστοϋφαντουργία, σιδηρουργία, ναυπηγεία). Αντίθετα με τις μεγάλες πόλεις, τα μικρότερα αστικά κέντρα δεν μπορούν να συντηρήσουν εύκολα το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων που είναι απαραίτητο για να διευκολυνθούν οι αναδιαρθρώσεις και να αποφευχθεί μία αποκλειστική εξάρτηση από μία από αυτές. Η πόλη της Αλεξανδρούπολης δεν παρουσιάζει μεγάλη εξειδίκευση σε κανένα κλάδο της οικονομίας, με εξαίρεση ίσως την ισχυρή παρουσία του κλάδου ένδυσης-υπόδησης στην μεταποίηση ο οποίος και πλήττεται τα τελευταία χρόνια από την μεταφορά δραστηριοτήτων από την Αλεξανδρούπολη (και γενικά τον Έβρο) στην γειτονική Βουλγαρία (RECITE: 1994).

1.2.2 Η λειτουργική θέση των πόλεων μεσαίου μεγέθους

Οι πόλεις μεσαίου μεγέθους βρίσκονται μεταξύ των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων και των μικρών αγροτικών κέντρων έτσι αποτελούν μια εναλλακτική λύση αντί της διαμονής σε μεγάλα αστικά κέντρα και κατ' επέκταση συνεισφέρουν

στην ανακούφιση περιοχών από έντονες αστικές και δημογραφικές πιέσεις. Επίσης λειτουργούν σαν δυναμικοί πόλοι για τις γύρω αγροτικές περιοχές, στο βαθμό που παρέχουν εργασία όχι μόνο στους ίδιους τους κατοίκους τους αλλά και σε κατοίκους γύρω αγροτικών περιοχών. Στην περίπτωση της Αλεξανδρούπολης, η πόλη φαίνεται να αποτελεί μεταναστευτικό πόλο του νομού (ταυτόχρονα με την ύπαρξη σημαντικού ρεύματος εξωτερικής μετανάστευσης). Η ίδια η πόλη, βάσει και των δεδομένων που υπάρχουν για την έξοδο του πληθυσμού από τον νομό δεν φαίνεται να παρέχει πολλές ευκαιρίες απασχόλησης για την ευρύτερη περιοχή.

Από την άλλη πλευρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πόλεις μεσαίου μεγέθους συνδέονται άμεσα με την αύξηση του πληθυσμού των μεγάλων αστικών κέντρων (και μητροπολιτικών περιοχών). Η αύξηση αυτή έχει διαπιστωθεί ότι σχετίζεται αρνητικά με την αύξηση του πληθυσμού των μεσαίων πόλεων στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει και σε απώλεια της λειτουργικής αυτονομίας της πόλης μεσαίου μεγέθους αλλά ακόμη και της ταυτότητας της. Το παραπάνω πρόβλημα δεν ισχύει στην περίπτωση της χώρας μας. Βάσει και των αντίστοιχων στοιχείων της Ε.Σ.Υ.Ε. τόσο ο πληθυσμός των μητροπολιτικών περιοχών (Αθήνας, Θεσσαλονίκης) όσο και των αστικών κέντρων μεσαίου μεγέθους αυξάνει συνεχώς καθ' όλη τη μεταπολεμική περίοδο.

Το δεύτερο πρόβλημα αφορά τις σχέσεις των πόλεων με τον γύρω αγροτικό χώρο και γενικά την ενδοχώρα τους. Στην περίπτωση που η πόλη έχει αποκοπεί από την γύρω περιοχή της τα οποιαδήποτε ωφέλη από την οικονομική ανάπτυξη μιας πόλης δεν "διαχέονται" στην ενδοχώρα. Ας σημειωθεί ότι ιστορικά στην πλειοψηφία των πόλεων, η ευρύτερη περιοχή είχε συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης. Στο σημείο αυτό όσον αφορά την περίπτωση της Αλεξανδρούπολης είναι δύσκολο να διαγνωστούν οι δεσμοί αυτοί στα πλαίσια αυτής της ανάλυσης όμως σύμφωνα και με προηγούμενες αναλύσεις (Ακαδημίας Αθηνών καθώς και έρευνες του Λουκάκη Π. για την Θράκη) προκύπτουν ισχυροί δεσμοί ανάμεσα στην πόλη και την ενδοχώρα της. Σαν παραδείγματα θα μπορούσαν να αναφερθούν τα εξής:

1. ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων της πόλης έχουν σαν δεύτερη ασχολία την γεωργία (δεν υπάρχουν δυστυχώς ποσοτικοποιημένα στοιχεία)
2. τα καταστήματα της πόλης έχουν πελάτες που σε ποσοστό 50% έρχονται από την ευρύτερη περιοχή

1.2.3 Η διατήρηση της κτισμένης πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και μιας σειράς μορφολογικών και κοινωνικο-πολιτιστικών παραδόσεων

Η διατήρηση παραδοσιακών και κοινωνικο-πολιτιστικών χώρων και χώρων αναψυχής οι οποίοι και έχουν βαθιές ρίζες στις μνήμες των κατοίκων ή φέρουν ιστορικές μνήμες ή βιώματα, δίνουν ένα αίσθημα ταυτότητας. Το γεγονός αυτό αποτελεί έναν παράγοντα κλειδί στη προσπάθεια κοινωνικής συναίνεσης και δημιουργίας ιδιαίτερης ταυτότητας για τους πολίτες της πόλης. Η δημιουργία ταυτότητας συμβάλει στην συγκράτηση των πολιτών στην πόλη, αλλά παράλληλα μπορεί να αποτελέσει και παράγοντα που προσελκύει πολίτες τόσο από τις γύρω αγροτικές περιοχές, όσο και από τις μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις. Ταυτόχρονα η παρουσία της κοινωνικο-πολιτιστικής και της κτισμένης κληρονομιάς δίνει στην πόλη μια διαφορετική όψη και αποτελεί ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γι' αυτήν, την στιγμή που ολόκληρος ο κόσμος βαδίζει προς παγκόσμια ομοιογενοποίηση. Η διατήρηση των δημοσίων χώρων, των παραδοσιακών κτιρίων, των αξιών και των παραδόσεων που αποτελούν αποτέλεσμα μιας μακράς ιστορικής διαδικασίας προσαρμογής των κατοίκων στις φυσικές συνθήκες της περιοχής, αποτελεί ένα στρατηγικό παράγοντα ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιηθεί προς όφελος της πόλης. Όλα τα παραπάνω δίνουν στα μεσαία αστικά κέντρα το δικό τους μοναδικό χαρακτήρα, γεγονός μεγάλης σημασίας σήμερα σε ένα κόσμο στον οποίο οι λέξεις παγκοσμιοποίηση και ομοιογενοποίηση τείνουν να γίνουν συνώνυμες. Όσον αφορά το κτιστό περιβάλλον, η Αλεξανδρούπολη δεν διαθέτει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γεγονός το οποίο συνδέεται με το πολύ πρόσφατο της ίδρυσης της (πριν περίπου ένα αιώνα). Επίσης η έλλειψη ουσιαστικού ιστορικού υπόβαθρου κάνει δύσκολη με βάση και τις παραπάνω αναφορές την δημιουργία ιδιαίτερης ταυτότητας για τους κατοίκους της πόλης. Προς την κατεύθυνση αυτή όμως θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η ιστορική ταυτότητα και τα βιώματα της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής (δηλαδή της Θράκης) (RECITE: 1994).

1.2.4 Συμπεράσματα

Έχοντας αναφερθεί στο σύνολο των δυνατοτήτων και των κινδύνων που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν οι μεσαίου μεγέθους πόλεις, δεν είναι δύσκολο να συμπεράνουμε ότι ένα στρατηγικό σχέδιο για τις πόλεις αυτές θα πρέπει να αξιολογήσει κύρια τα εξής σημεία:

- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε πόλης, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τις ιστορικές μνήμες των κατοίκων αλλά και τους τομείς της οικονομίας που παρουσιάζουν την μεγαλύτερη δυναμική. Με τον τρόπο αυτό πετυχαίνεται η

διάγνωση της εσωτερικής ταυτότητας των κατοίκων αλλά και του εξωτερικού "οράματος" για την πόλη.

- Τις ενδοπεριφερειακές συνεργασίες αστικών κέντρων με στόχο την επίτευξη ενός περιφερειακού συστήματος πολλαπλών πόλων ανάπτυξης που θα περιλαμβάνει πόλεις με συμπληρωματικές λειτουργίες και υποδομές.
- Τις δυνατότητες που παρέχονται για την προώθηση συνεργασιών με μεγαλύτερες πόλεις με στόχο να επωφεληθούν τα μικρότερα αστικά κέντρα από τον δυναμισμό των μεγαλύτερων στους τομείς της επιστήμης και τεχνολογίας.

(RECITE: 1994)

1.3 ΠΟΛΕΙΣ ΜΕΣΑΙΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για να μπορέσουν οι μεσαίου μεγέθους πόλεις να εκμεταλευτούν τα πλεονεκτήματα τους και να αντιμετωπίσουν τις σημαντικές μελλοντικές προκλήσεις, θα πρέπει να ξεπεράσουν τις αδυναμίες τους (όπως έλλειψη οικονομικών κλίμακας, συγκέντρωσης, εξειδικευμένων υποδομών κ.α.) επενδύοντας σε αστικά δίκτυα συνεργασίας.

Θα ήταν σκόπιμο να παρουσιαστεί στο σημείο αυτό μια γενική τυπολογία των κινήτρων και των ενεργειών που πρέπει να αναπτυχθούν, όπως και των ωφελειών που μπορούν να προκύψουν από τη συμμετοχή σε αστικά δίκτυα συνεργασίας.

Τα βασικότερα κίνητρα για την συμμετοχή είναι δύο i) η ανάγκη αύξησης της ανταγωνιστικότητας και ii) η επιθυμία να ενισχυθούν οι μηχανισμοί της διαπεριφερειακής και διαστικής κοινωνικής συναίνεσης και σύνδεσης. Τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα σημαντικά, σε μια εποχή όπου επικρατεί η παγκοσμιοποίηση και ομοιογενοποίηση του οικονομικού χώρου αλλά και της επαναμορφοποίησης του γεωπολιτικού χώρου. Ο συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός των πόλεων και ο νέος διπλωματικός ρόλος που αυτές απέκτησαν πρόσφατα, αποτελούν δύο μόνο ενδείξεις των τάσεων που επικρατούν σήμερα στον κόσμο.

Μια από τις επιδιώξεις πολλών πόλεων είναι η εύρεση περισσότερο αποτελεσματικών μεθόδων διαχείρισης (management) καθώς και η προώθηση καινοτομιών. Από αυτή την άποψη η διασύνδεση και συνεργασία των μεσαίου μεγέθους πόλεων σε δίκτυα -κυρίως διεθνή- είναι εξαιρετικά επωφελής γιατί:

- κερδίζουν σε τεχνογνωσία πάνω σε διάφορα θέματα. Οι συνεργασίες επίσης προωθούν νέες αποτελεσματικότερες μεθόδους διαχείρισης των πόλεων, όπως και την αναζήτηση κινήτρων για την κινητοποίηση των φορέων και την ανάληψη

δραστηριοτήτων προς όφελος της πόλης (π.χ. συνεργασίες μεταξύ δημοσίου και ιδιωτών για κάποιο θέμα).

- οι πόλεις είναι σε θέση να εκτελούν -επιτυχημένα τις περισσότερες φορές- πιο απαιτητικά οικονομικά, τεχνολογικά, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά προγράμματα και σχέδια:
  - I. από άποψη μεγέθους (εξοικονόμηση πόρων: επιμερισμός χρηματικού κόστους, ανταλλαγή εμπειριών στη διαδικασία της παρακολούθησης και αξιολόγησης, πρόσβαση σε οικονομίες κλίμακας, έλεγχος του αστικού ανταγωνισμού κ.α.),
  - II. από άποψη ποιότητας (η απόκτηση των απαραίτητων κρίσιμων μεγεθών: οικονομίες κλίμακας, εξερεύνηση πόρων κ.α.).

Η ανταγωνιστικότητα μιας διεθνούς πόλης εξαρτάται επίσης και από άλλους παράγοντες τους οποίους οι μεσαίου μεγέθους πόλεις δεν διαθέτουν κυρίως όταν συγκριθούν με εθνικές πρωτεύουσες ή τις άλλες μεγάλες πόλεις: αξιοπιστία, δύναμη και κύρος. Τα δίκτυα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν αποτελεσματικές "πλατφόρμες" για να γίνουν γνωστές εθνικά και διεθνώς οι πόλεις αυτές και να αποκτήσουν επιρροή δίπλα στα μεγάλα κέντρα εξουσίας.

Τέλος, πέρα από το γεγονός ότι ευνοούν την ανταγωνιστικότητα, τα αστικά δίκτυα συνεργασίας ενδυναμώνουν τους μηχανισμούς προσέγγισης, σύνδεσης των διαφόρων πόλεων, περιφερειών και χωρών. Τα δίκτυα κατ' αυτό τον τρόπο λειτουργούν για την προώθηση ενός υπερεθνικού ευρωπαϊκού ιδεώδους αλλά και για την επιτυχία κοινών πρωτοβουλιών για την υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων πόλεων και περιφερειών.

Τα δίκτυα πόλεων διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: χωρικά και λειτουργικά. Στην πρώτη περίπτωση το δίκτυο σχηματίζεται ανάμεσα σε πόλεις που δεν απέχουν μεγάλες αποστάσεις μεταξύ τους και μοιράζονται κοινά χαρακτηριστικά (στον εθνικό ή διασυνοριακό χώρο). Η συνεργασία στα δίκτυα αυτά είναι ευρύτερη και περισσότερο σταθερή. Στην δεύτερη περίπτωση έχουμε δύο διαφορετικές περιπτώσεις:

- I. οικονομίες δικτύων οι οποίες στηρίζονται στη συμπληρωματική φύση εξειδικευμένων πόλεων (έχουμε τον καταμερισμό της εργασίας μεταξύ τους).
- II. οικονομίες δικτύων που δημιουργούνται για την επίτευξη κρίσιμων μαζών και αποτελεσμάτων συνέργειας με την προώθηση συνεργασιών ανάμεσα σε πόλεις με ίδια προφίλ από άποψη πόρων και δυνατοτήτων (ιστορικές πόλεις, πόλεις με αυτοκινητοβιομηχανίες κ.α.) (RECITE: 1994)

1.4 ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΕΥΡΕΣΗΣ ΝΕΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ

“Οι νέες συνθήκες που αλλάζουν τα δεδομένα της ανάπτυξης, του σχεδιασμού και της διαχείρισης μιας μεσαίας πόλης είναι:

1. Το καινούριο χωρικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό συνεπάγεται, σε όρους περιφερειακής πολιτικής και ανάπτυξης, ένα πλαίσιο ταχύτατων αλλαγών και ανταγωνισμού, αλλά ταυτόχρονα και δυνατότητα “νέων αλληλέγγυων περιφερειακών πολιτικών”.
2. Το καινούριο πλαίσιο του ευρωπαϊκού αστικού δικτύου που μεταφράζεται με την επάνοδο στην επικαιρότητα της έννοιας της πόλης, οριζόμενης κατά την κλασική Ελληνική παράδοση του όρου, συνδεδεμένης με την πολιτική δημοκρατία, παρά με την έννοια του “αστικού κέντρου” και συνδεδεμένο με την οργάνωση ενός χώρου δραστηριοτήτων.
3. Η οικολογική κρίση, η αναγκαιότητα διατηρήσιμης ανάπτυξης, δηλαδή ανάπτυξης σε ισορροπία με το περιβάλλον, και η σύνδεση της με την κρίση των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων όσον αφορά την ποιότητα ζωής.
4. Το καινούριο πλαίσιο του κοινωνικού ελέγχου που αλλάζει τον τρόπο λήψης των πολιτικών αποφάσεων και προωθεί τη συμμετοχή του πολίτη, την προστασία των καταναλωτών, τον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τη γνώση των γεγονότων και την έκφραση των διαθέσεων των πολιτών.
5. Το “καινούριο πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης με την επέκταση του χώρου συνοχής της πόλης προς την ενδοχώρα της.
6. Η δημοσιονομική κρίση και τη μείωση της “κρατικής συνεισφοράς” που συνεπάγεται δυσκολία χρηματοδότησης της ανάπτυξης της πόλης κυρίως σε μια περίοδο ανάγκης σημαντικών “επενδύσεων” κυρίως σε υποδομές, άυλες και υλικές.

Όλα τα παραπάνω κάνουν φανερή την αναγκαιότητα αναβάθμισης του σχεδιασμού ανάπτυξης της πόλης με ένταξη παραμέτρων που ξεπερνούν τα όρια του φυσικού σχεδιασμού της πόλης και το νέο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο. Ένα νέο δηλαδή πλαίσιο ανάπτυξης που θα συνδυάζεται με το χώρο και το περιβάλλον της πόλης, τα χαρακτηριστικά του οποίου θα ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες ανάπτυξης” (Δήμος Λαμιέων “Στρατηγικό Σχέδιο Λαμίας”, σελ.11).

Τα παραδοσιακά συστήματα σχεδιασμού τα οποία δημιουργήθηκαν σαν αποτέλεσμα της μεταπολεμικής αστικής ανάπτυξης, χαρακτηρίζονται από αυστηρά καθορισμένους τρόπους αστικού και χωρικού σχεδιασμού, οι οποίοι ισχύουν ακόμη και σήμερα στις περισσότερες αστικές διοικήσεις. Παρόλα αυτά, από μόνα τους τα παραδοσιακά συστήματα δεν είναι επαρκή για να αντιμετωπίσουν την πρόκληση του

συντονισμού των διαφόρων στρατηγικών των φορέων. Με τη σειρά τους οι φορείς αυτοί μπορούν να παίξουν ένα καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μέσα στην πόλη.

Τα παραδοσιακά συστήματα σχεδιασμού δίνουν προτεραιότητα στην μεταμόρφωση της πόλης μέσω της αλλαγής/τροποποίησης του κτισμένου περιβάλλοντος σε βάρος της κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής ζωής. Ταυτόχρονα δεν δίνουν κίνητρα για την αυτενέργεια των φορέων/πολιτών και την ανάληψη ιδιωτικής πρωτοβουλίας προς όφελος της πόλης. Επίσης συγκεντρώνουν σε νόμιμα και δημοκρατικά εκλεγμένα σώματα όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, αντί να μοιραστούν τις ευθύνες για την ανάληψη πρωτοβουλιών με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (ιδιωτικούς/δημόσιους). Ακόμη εδραιώνουν την παρουσία τους σαν τις μόνες δυνάμεις σχεδιασμού χωρίς όμως να έχουν την απαιτούμενη προσαρμοστικότητα στις εξωτερικές συνθήκες που επικρατούν στο περιβάλλον και οι οποίες διαφοροποιούν πολύ εύκολα τους αρχικούς στόχους του σχεδιασμού. Τέλος αντί να προωθούν την συναίνεση έχουν τον ρόλο δικαστών σε περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων (κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού) ενώ συγχρόνως πολύ σπάνια λειτουργούν συναινετικά για τη δημιουργία συμμαχιών ανάμεσα στους ίδιους φορείς για την ανάληψη κοινών project.

Οι μέχρι τώρα προσεγγίσεις του αστικού σχεδιασμού τονίζουν τις παρακάτω βασικές αδυναμίες:

1. Τα αστικά προβλήματα θα πρέπει να ερμηνευθούν σαν συμπτώματα ή δυσκολίες προσαρμογής της αστικής διοίκησης στις γενικότερες αλλαγές που επικρατούν στο περιβάλλον (κοινωνικές, οικονομικές, δημογραφικές, θεσμικές κ.α.).
2. Οι παρεμβάσεις των αστικών αρχών θα πρέπει να συνδεθούν άμεσα με το management (urban entrepreneurialism-αστική επιχειρηματικότητα) και όχι με την διοίκηση (urban managerialism).
3. Δεν υπάρχουν δεδομένες λύσεις για την ανάπτυξη ενός αστικού κέντρου που να μπορούν να εφαρμόζονται με την ίδια επιτυχία σε όλες τις περιπτώσεις σχεδιασμού. Αντίθετα θα μπορούσαν να διαγνωστούν εθνικές-διεθνής τάσεις σε όλους τους τομείς της ζωής της πόλης, βάσει των οποίων θα μπορούσε να στηριχθεί και η ανάλυση αλλά και ο καθορισμός των στόχων.
4. Η αποτελεσματικότητα του αστικού σχεδιασμού με στόχο την αλλαγή της πόλης σχετίζεται με το αίσθημα δέσμευσης και ευθύνης που διακατέχουν τους διάφορους φορείς που συμμετέχουν στον σχεδιασμό, αλλά και από την ικανότητα τους να συνεργάζονται για την επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης της πόλης
5. η παρέμβαση του σχεδιασμού θα πρέπει να έχει σαν επιδίωξη την πολιτιστική, αστική και οικονομική ανάπτυξη της πόλης και όχι την φυσική της μεγένθυση

Το σημαντικότερο ερώτημα που τίθεται είναι πως να δημιουργηθεί μέσα στο αστικό περιβάλλον ένα κατάλληλο κλίμα που να προάγει την επιχειρηματική πρωτοβουλία καθώς και την κοινωνική καινοτομία με δεδομένη την συνεχή αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αστικών κέντρων για την προσέλκυση λειτουργιών.

Η απάντηση παρέχεται από εκείνη τη μορφή σχεδιασμού η οποία θα δημιουργήσει όλες εκείνες της απαραίτητες συνθήκες (σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα, την ποιότητα της ζωής, την κατανάλωση, τους θεσμούς λήψης αποφάσεων και κινητοποίησης των διαφόρων φορέων) με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη. Μια οικονομική ανάπτυξη αυτής της μορφής θα πρέπει να διακατέχεται επίσης από τις αρχές της αιφόρου ανάπτυξης αλλά και της μεταμόρφωσης του αστικού χώρου. Ο νέος αυτός τρόπος σχεδιασμού θα πρέπει να είναι σε θέση να αποφύγει όλες οι μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και διαχωρισμού όπως επίσης και να προάγει την συμμετοχή των πολιτών κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για τον καθορισμό των στόχων του σχεδιασμού αλλά και κατά τη διάρκεια της ίδιας της εφαρμογής του σχεδίου. Επίσης ένας άλλος στόχος του θα πρέπει να είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών και συνεργασιών ανάμεσα σε φορείς (δημόσιους-ιδιωτικούς) για το δημόσιο καλό. Ακόμη με βάση τα όσα αναφέρθηκαν και σε προηγούμενο κεφάλαιο θα πρέπει να αποκαταστήσει κάθε μορφής πολιτιστική κληρονομιά ή παράδοση, αφού μια τέτοια ενέργεια θα καταφέρει να συνενώσει ευκολότερα τις διάφορες κοινωνικές ομάδες της πόλης για την επίτευξη του σκοπού της κοινωνικής συναίνεσης και δημιουργίας ταυτότητας. Τέλος θα πρέπει να προωθήσει την κυκλοφορία των πληροφοριών (τεχνικών και οποιαδήποτε άλλης μορφής) και το αίσθημα της συμμετοχής στη διοίκηση της πόλης (RECITE: 1994).

1.5 ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ - ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ

1.5.1 Προέλευση και δυνατότητες

Η εφαρμογή της στρατηγικής προσέγγισης στο σχεδιασμό της πόλης, εισείχθη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80 από τις μεθόδους σχεδιασμού και διαχείρισης που χρησιμοποιούσαν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Έτσι έγινε προσπάθεια μεταφοράς του μοντέλου της ανταγωνιστικής, ευέλικτης και δυναμικής επιχείρησης και στην περίπτωση της λειτουργίας μιας πόλης.

Σε μία ιδιωτική επιχείρηση η διαδικασία του σχεδιασμού οδηγείται από διάφορα κριτήρια ανταγωνιστικότητας. Ταυτόχρονα, σε μία ανοιχτή αγορά, η ανταγωνιστικότητα είναι στενά συνδεδεμένη με την ακατάπαυστη αναζήτηση

καινοτομιών καθώς και με την επιλογή και εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών, ικανών να δώσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα στην εν' λόγω επιχείρηση. Η παραπάνω διαδικασία σημαίνει επίσης το να είναι η επιχείρηση σε θέση να ιεραρχεί τους στόχους της αλλά και να μπορεί να κάνει μια συνεχή αυτοκριτική και αξιολόγηση του έργου της σε σχέση με τις εξωτερικές συνθήκες που επικρατούν.

Σύμφωνα με τις αρχές της στρατηγικής προσέγγισης, η διαδικασία του σχεδιασμού στην περίπτωση της πόλης θα πρέπει να ειδωθεί σαν μια συνεχή αλυσίδα ενεργειών, οι οποίες ποικίλουν από την εκπλήρωση μιας νέας οργανωτικής δομής για το σχέδιο, την επίτευξη κοινωνικής συναίνεσης για την πραγματοποίηση του και σαν προϋπόθεση του προηγούμενου την έναρξη συνομιλιών και συζητήσεων ανάμεσα στους διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και φορείς που εμπλέκονται στον προγραμματισμό της πόλης.

Με την προώθηση μιας διαρκής διαδικασίας αξιολόγησης, το στρατηγικό σχέδιο θα πρέπει να είναι ανοικτό σε αναπροσαρμογές καθώς και βελτιώσεις οι οποίες με την σειρά τους θα απαντούν σε μεταβολές που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να είναι συστηματική, αναγνωρίζοντας με τον τρόπο αυτό τις εσωτερικές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα διάφορα προγράμματα και υποπρογράμματα του στρατηγικού σχεδίου και των εξωτερικών μεταβλητών και προσδιοριστικών παραγόντων του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Σε αυτό τον νέο τρόπο θεώρησης για την ανάπτυξη της πόλης, την στρατηγική προσέγγιση δηλαδή, τονίζεται ιδιαίτερα η σημασία που πρέπει να έχει το στρατηγικό σχέδιο/πρόγραμμα σαν απαραίτητο στοιχείο το οποίο θα οριοθετεί και θα συνενώνει τα αντικρουόμενα συμφέροντα των κοινωνικών ομάδων που απαρτίζουν την πόλη, θα επανεκτιμά την γενικότερη θέση της πόλης στο χώρο ενώ ταυτόχρονα θα περιέχει και όλες εκείνες τις απαραίτητες ενέργειες που θα προωθήσουν την "καινοτομία" μέσα σε αυτή. Η ανάδειξη αυτού του νέου τρόπου σχεδιασμού δικαιώνεται σε δύο διαφορετικά επίπεδα.

1. Το πρώτο επίπεδο του σχεδίου επιχειρεί να ερμηνεύσει και να συνενώσει τις διαφορετικές ιδεολογίες των κοινωνικών ομάδων. Επίσης διαχειρίζεται και υποτάσει τις δυναμικές σχέσεις των ομάδων στην διαδικασία του σχεδιασμού. Η διαδικασία αυτή με το να είναι κύρια τεχνική και επιστημονική, αποφεύγει την άμεση επίδραση και επιρροή του κυρίαρχου πολιτικού συστήματος.
2. Το δεύτερο επίπεδο σχετίζεται με την συμμετοχή των πολιτών στον καθορισμό των στόχων του σχεδίου. Η συμμετοχή τους στην όλη διαδικασία μπορεί να δημιουργήσει νέα πρότυπα και να προσδώσει στο στρατηγικό σχέδιο νέα

αυτό θα πρέπει να λειτουργήσει συναινετικά για όλους τους κατοίκους της πόλης. Επίσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της παράγοντες αβεβαιότητας σε παγκόσμιο επίπεδο που σχετίζονται με την οικονομία, την τεχνολογία, τις ηθικές αξίες και τον τρόπο ζωής όπως αυτός προβλέπεται να διαμορφωθεί. Θα πρέπει επίσης να πληροφορεί συνεχώς αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις ή το κοινό σχετικά με τους κινδύνους και τα προβλήματα που πρόκειται να αντιμετωπίσει μελλοντικά η πόλη (η διάγνωση των οποίων έγινε κατά το στάδιο της ανάλυσης). Επίσης θα πρέπει να περιέχει όλες εκείνες τις αναφορές που να επιτρέπουν την σωστή αξιολόγηση των φαινομένων που σχετίζονται με τον χωρικό ανταγωνισμό των λειτουργιών ανάμεσα στις πόλεις και ταυτόχρονα να μην στοχεύει στο να προβλέψει μονοδιάστατα το μέλλον της πόλης (RECITE: 1994).

Στην περίπτωση της Αλεξανδρούπολης -με δεδομένες τις σημαντικές αδυναμίες της οικονομίας της πόλης- το μακροπρόθεσμο όραμα γι' αυτήν θα ήταν η ανβάθμιση του ρόλου της στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και η εξέλιξη της σε ένα σημαντικό περιφερειακό κέντρο οικονομικών και εμπορικών δραστηριοτήτων ταυτόχρονα με την καλλιέργεια ενός κοινωνικού προφίλ για την πόλη. Το παραπάνω αποτελεί και το "όραμα" που θα πρέπει να προωθηθεί από τους φορείς του στρατηγικού σχεδίου μέσω του οποίου θα μπορούσε να επιτευχθεί η κοινωνική συναίνεση ανάμεσα στους πολίτες της πόλης. Θα πρέπει επίσης να γίνει κατανοητό ότι η Αλεξανδρούπολη πρέπει μέσα στο νέο γεωπολιτικό πλαίσιο να αρπάξει την ευκαιρία που έχει παρουσιαστεί, διαφορετικά ο ρόλος της θα παραμείνει περιορισμένος σε μια περιοχή που περικλείεται αποκλειστικά στα στενά γεωγραφικά όρια του ν. Έβρου.

1.6 ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Με βάση τα όσα έχουν αναφερθεί παραπάνω, προκύπτει η ανάγκη ευρύτερης διάγνωσης των προβλημάτων και των τάσεων που υπάρχουν στην πόλη όχι σε ένα στενό γεωγραφικό επίπεδο που περιλαμβάνει μόνο τον αστικό χώρο αλλά και την μελλοντική ενδοχώρα της πόλης. Η εξέταση της πόλης ως κτιστού περιβάλλοντος θα είχε σαν αποτέλεσμα την πραγματοποίηση ενός νέου Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου, την στιγμή που το ζητούμενο του Στρατηγικού σχεδίου είναι μια επιλεκτική σειρά παραμβάσεων σε σημαντικούς τομείς για το μέλλον της πόλης (οι οποίοι περιλαμβάνουν και το κτιστό περιβάλλον). Επίσης μια αναφορά μόνο στις λειτουργίες και τον ρόλο της πόλης δεν θα έκανε σαφείς την σπουδαιότητα της πόλης για το σύνολο του νομού καθώς και του επιπέδου ανάπτυξης του νομού σε σχέση με την

χώρα. Τα παραπάνω είναι δύο πολύ σημαντικά σημεία τα οποία επιβάλλουν την χάραξη μακρόπνοου σχεδίου ανάπτυξης της πόλης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ο ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα επόμενα δύο κεφάλαια θα γίνει μια όσο το δυνατόν καλύτερη παρουσίαση των χαρακτηριστικών του νομού η οποία θα περιλαμβάνει αναφορές στον πληθυσμό, την οικονομία, τα κοινωνικά χαρακτηριστικά, τα οικοσυστήματα, το ανθρωπογενές περιβάλλον καθώς και την εκτίμηση της κατάστασης των υποδομών. Με βάση την ανάλυση θα επιχειρηθεί η διάγνωση των προβλημάτων που αυτός αντιμετωπίζει ώστε οι προτάσεις του στρατηγικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης να λύνουν (στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό) τουλάχιστον μέρος αυτών των προβλημάτων. Ας σημειωθεί ότι τα προβλήματα που προκύπτουν για το νομό ίσως να μην είναι δυνατό να αντιμετωπιστούν στα πλαίσια ενός σχεδίου του οποίου βασική επιδίωξη είναι η αναβάθμιση της εικόνας της Αλεξ/πολης στο χώρο. Σαν παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί ο πρωτογενής τομέας για τον οποίο οι όποιες δράσεις προτείνονται είναι δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τα προβλήματα τα οποία έχουν αναγνωριστεί από προηγούμενες μελέτες (π.χ. ΥΠΕΧΩΔΕ "Προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης" και Επιμελητηρίου Έβρου "Αναπτυξιακή μελέτη Έβρου"). Τα ουσιαστικά προβλήματα του νομού για τον πρωτογενή τομέα δεν είναι δυνατό να λυθούν από το στρατηγικό σχέδιο της πόλης, αντίθετα οι ενέργειες που αυτό προτείνει σχετίζονται με την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα και όχι με έργα υποδομής. Αντίστοιχα για τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας επιδιώκεται η ανάληψη δράσεων που θα ωφελήσουν κυρίως την πόλη οι οποίες ίσως ταυτόχρονα να ενισχύουν και την ύπαιθρο. Η ενίσχυση των υποδομών που σχετίζονται με την Αλεξανδρούπολη πιθανόν θα επιτείνουν τις ανισότητες μέσα στα πλαίσια του νομού (σε πρώτη φάση) ενώ αργότερα ίσως να έχουμε "διάχυση" των αποτελεσμάτων στην ευρύτερη περιοχή.

2.2 ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΒΡΟΥ

Ο νομός Έβρου είναι ο μεγαλύτερος από τους τρεις νομούς της Θράκης και ο πιο βορειοανατολικός της Ελλάδος. Συνορεύει στα Βόρεια με τη Βουλγαρία, στα Ανατολικά με τη Τουρκία, στα Δυτικά με το Ν.Ροδόπης και προς τα Νότια βρέχεται από το Θρακικό πέλαγος (χάρτης 2.2.α).

Η έκταση του νομού φτάνει τα 4.242 τ.χλμ (αποτελεί το 49,43% της συνολικής έκτασης της Θράκης και το 3,21% της χώρας). Το έδαφος του νομού είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος του πεδινό. Οι ορεινές περιοχές συγκεντρώνονται στα δυτικά σύνορα του με το νομό Ροδόπης, όπως τα όρη Σίλο (1065μ.), Καλλιθέα και Επτάδεντρο της επαρχίας Σουφλίου. Το υψηλότερο όμως όρος του νομού είναι το

Φεγγάρι (1448μ.) το οποίο βρίσκεται στη νήσο Σαμοθράκη, που υπάγεται και αυτή διοικητικά στο νομό.

Οι πεδινές εκτάσεις, βρίσκονται στο βόρειο τμήμα του που αποτελεί ολόκληρη τη μεγάλη πεδιάδα του Διδυμοτείχου, στην κοιλάδα του Έβρου, με την περιοχή του προσχωσιγενούς δέλτα του και στην παραλιακή πεδιάδα της Αλεξανδρουπόλεως. Η Σαμοθράκη αντίθετα με το ηπειρωτικό έδαφος έχει έντονο ορεινό ανάγλυφο. Η ακτή του νομού δεν έχει φυσικά λιμάνια. Ο μόνος κόλπος είναι αυτός της Αλεξανδρουπόλεως με το ομώνυμο λιμάνι. Ο Έβρος είναι ο μεγαλύτερος ποταμός του νομού και σε αυτόν εκβάλλουν οι παραπόταμοι Άρδας και Ερυθροπόταμος (χάρτης 2.2.β).

Πίνακας 2.2.α: Ποσοστιαία κατανομή της επιφάνειας του Έβρου, της Θράκης και της Ελλάδας σε πεδινές, ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις.

	Ν. Έβρου	Θράκη	Ελλάδα
Πεδινές εκτάσεις (%)	57	46	29
Ημιορεινές εκτάσεις (%)	28	25	29
Ορεινές εκτάσεις (%)	15	29	42

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ "Νομός Έβρου-Προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης", Αθήνα 1984

Πίνακας 2.2.β: Κατανομή της επιφάνειας του Έβρου και της Ελλάδας κατά βασικές κατηγορίες γης (σε τετραγωνικά χιλιόμετρα).

Χρήσεις γης	Ν. Έβρου	Ποσοστό (%)	Ελλάδα	Ποσοστό (%)
Καλλιεργούμενες εκτάσεις	1217	28,7	39442	29,9
Δάση	1336	31,5	29548	22,4
Βοσκότοποι	1416	33,4	52500	39,8
Οικισμοί, δρόμοι	123	2,9	4880	3,7
Εκτάσεις καλυπτόμενες με νερά	97	2,3	3034	2,3
Άλλες εκτάσεις	51	1,2	2506	1,9
Συνολική έκταση km²	4241	100	131910	100

Πηγή: Κ.Ε.Π.Ε. "Εκθέσεις για το πρόγραμμα '88-'92: Περιφερειακή Πολιτική"

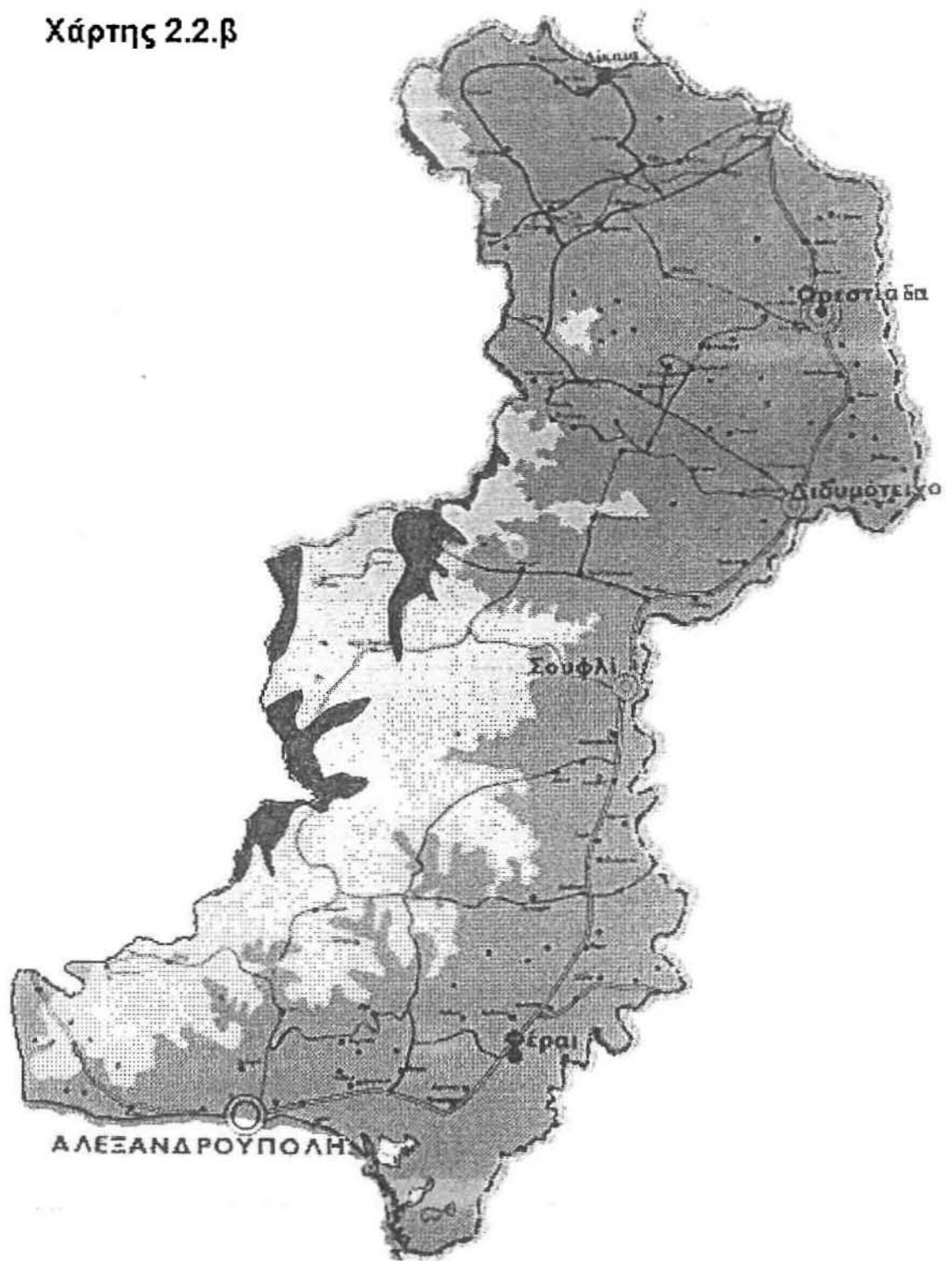
Το 88% των δήμων και κοινοτήτων συγκεντρώνεται στις πεδινές εκτάσεις, το 10,7% στις ημιορεινές και το 1,3% στις ορεινές. Το κλίμα είναι ηπειρωτικό με μικρές διαφοροποιήσεις όπως στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης όπου και είναι ηπιότερο. Οι άνεμοι έχουν συνήθως Β.Α. κατεύθυνση, ήπιοι ενώ δεν έχουν δυσμενή επίδραση στις καλλιέργειες.

Ο νομός Έβρου διαιρείται σε 5 επαρχίες: 1. επαρχία Αλεξανδρουπόλεως 2. επαρχία Σουφλίου 3. επαρχία Διδυμοτείχου 4. επαρχία Ορεστιάδας 5. επαρχία Σαμοθράκης. Οι Ο.Τ.Α. του νομού είναι 84 (4 Δήμοι και 80 Κοινότητες). Το σύνολο των οικισμών του νομού είναι 171. Οι οικισμοί του νομού αναπτύσσονται στις παρέβριες περιοχές στην περιοχή της Ορεστιάδας, στην περιοχή κατά μήκος των

Χάρτης 2.2.α: Η θέση του Ν. Έβρου στη χώρα και η διαίρεση του νομού σε επαρχίες

Χάρτης 2.2.β

ΤΙΤΛΟΣ ΜΟΡΦΗ ΕΔΑΦΟΥΣ		Κλίμακα					
ΥΠΟΜΝΗΜΑ		0	5	10	15	20	25
	0 - 200		600 - 1000				
	200 - 600		1000 - 2000				

ποταμών Άρδα, Ερυθροπόταμου. Τα βασικά αστικά κέντρα έχουν αναπτυχθεί πάνω στον άξονα Αλεξανδρούπολη, Σουφλί, Διδυμότειχο και Ορεστιάδα. Εσωτερικά ο νομός λόγω του έκκεντρου της πρωτεύουσας του δεν παρουσιάζει ισόρροπη ανάπτυξη με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση προβλημάτων στην περιοχή του τριγώνου (Ορμένιο, Δίκαια), την περιοχή Διδυμοτείχου και Σουφλίου και ιδιαίτερα προβλήματα υπανάπτυξης της Β.Δ. περιοχής (Κοινότητες Μ.Δέριου, Αισύμης, Συκοράχης, Κίρκης) μαζί με την κεντρική περιοχή (Κοιν. Πρωτοκκλησίου, Κυριακής, Μαυροκκλησίου, Ασβεστάδων) (ΥΠΕΧΩΔΕ: 1984).

2.3 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

2.3.1 Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι βασικές τάσεις και τα κυριότερα στοιχεία που αποτυπώνουν τη διάρθρωση του πληθυσμού στο νομό Έβρου. Ως βασικές πηγές των στοιχείων που απαιτούνται για την εξαγωγή των συμπερασμάτων και την καταγραφή των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν οι απογραφές του πληθυσμού που διεξάγεται από την Ε.Σ.Υ.Ε. ανά δεκαετία.

Πίνακας 2.3.1.α: Εξέλιξη του πληθυσμού του νομού Έβρου, της Θράκης και της Ελλάδας για την περίοδο 1971-1991

Έτη	Ν. Έβρου	Θράκη	Ελλάδα
Πληθυσμός			
1971	138.988	329.582	8.768.641
1981	148.486	345.220	9.740.417
1991	143.752	338.005	10.259.900
Απόλυτη μεταβολή			
71-81	9.498	15.638	971.776
81-91	-4.734	-7.215	519.483
71-91	4.764	8.423	1.491.259
Ποσοστιαία μεταβολή (%)			
1971-81	6,83	4,74	11,08
1981-91	-3,19	-2,09	5,33
1971-91	3,4	2,6	17,0
Μέσο ετήσιο ποσοστό μεταβολής			
1971-81	0,66	0,46	1,06
1981-91	-0,32	-0,21	0,52

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι η εξέλιξη του πληθυσμού του Έβρου και της Θράκης για την εικοσαετία 1971-1991 υπολείπεται σημαντικά σε σύγκριση με την εξέλιξη του πληθυσμού του συνόλου της χώρας. Ειδικότερα κατά τη δεκαετία 1981-1991, οι ρυθμοί μεταβολής τόσο στο νομό όσο και στο γεωγραφικό διαμέρισμα

παρουσιάζονται αρνητικοί. Με βάση και τα τελευταία πληθυσμιακά στοιχεία η μείωση του πληθυσμού συνεχίζεται και μετά το '91. Το μέσο ετήσιο ποσοστό μεταβολής για την περίοδο 1981-1994 είναι στον Έβρο της τάξης του -0,88 ενώ στην Θράκη αρκετά χαμηλότερο -0,48. Ο νομός Έβρου φαίνεται να έχει και το μεγαλύτερο δημογραφικό πρόβλημα αφού όπως προκύπτει και από τον πίνακα στην περίοδο από το 1981 έως και το '94 είχε μια μείωση του πληθυσμού του κατά περίπου 17.000 άτομα.

Πίνακας 2.3.1.β: Μεταβολή πληθυσμού για την περίοδο 1981-1994 στον Έβρο, την Θράκη και την Ελλάδα

	1981	1991	1992	1993	1994	Απόλυτη μεταβολή 81-94	Ποσοστιαία μεταβολή 81-94	Μέσο ετήσιο ποσοστό μεταβολής
Έβρος	148486	143756	133772	132231	131497	-16989	-11,44	-0,88
Θράκη	345220	338000	325692	324076	323317	-21903	-6,34	-0,48
Ελλάδα	9740417	10259895	10321862	10379426	10409605	669188	6,87	0,52

(Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996")

2.3.2 Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα βασικά συγκριτικά στοιχεία σχετικά με την ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού του Έβρου, της Θράκης και τέλος της χώρας για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Επίσης παραθέτονται οι πυραμίδες του νομού Έβρου για το σύνολο.

Πίνακας 2.3.α: Ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού στον Έβρο, την Θράκη και την Ελλάδα για τις χρονιές 1981 και 1991

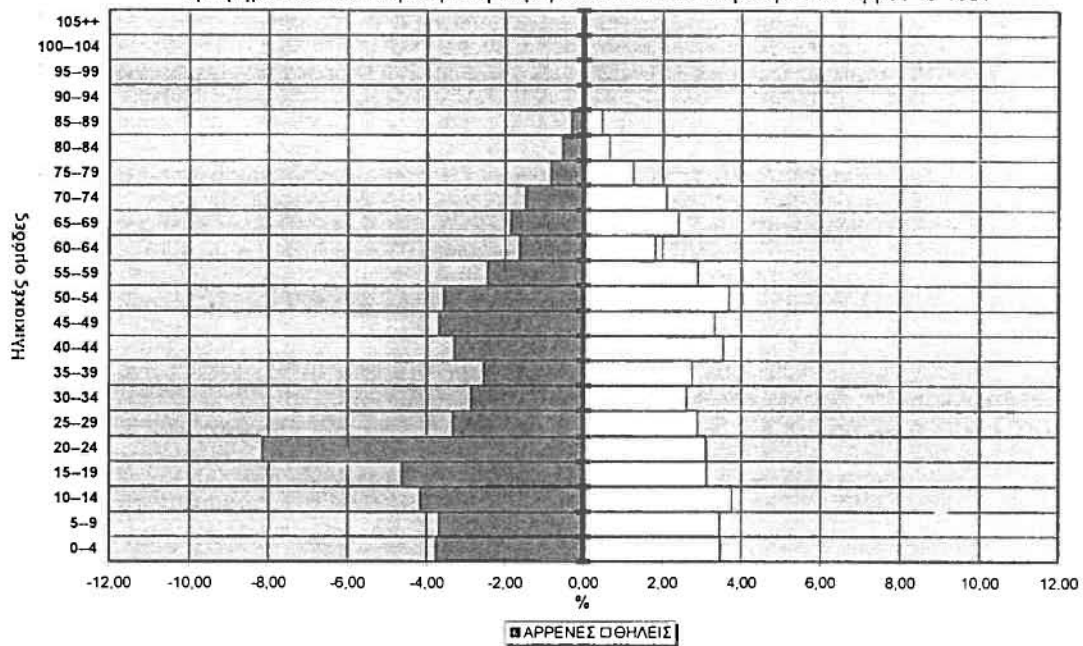
Ομάδες ηλικιών	Ν. Έβρου	Θράκη	Ελλάδα
1981			
0-14	22,49	24,92	23,69
15-64	66,33	64,62	63,58
65+	11,18	10,46	12,73
Σύνολο	100	100	100
Δείκτης γήρανσης	0,50	0,42	0,54
Δείκτης εξάρτησης	0,51	0,55	0,57
1991			
0-14	17,21	19,68	19,25
15-64	68,98	68,26	67,06
65+	13,80	12,06	13,69
Σύνολο	100	100	100
Δείκτης γήρανσης	0,80	0,61	0,71
Δείκτης εξάρτησης	0,45	0,47	0,49

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού 1981,1991

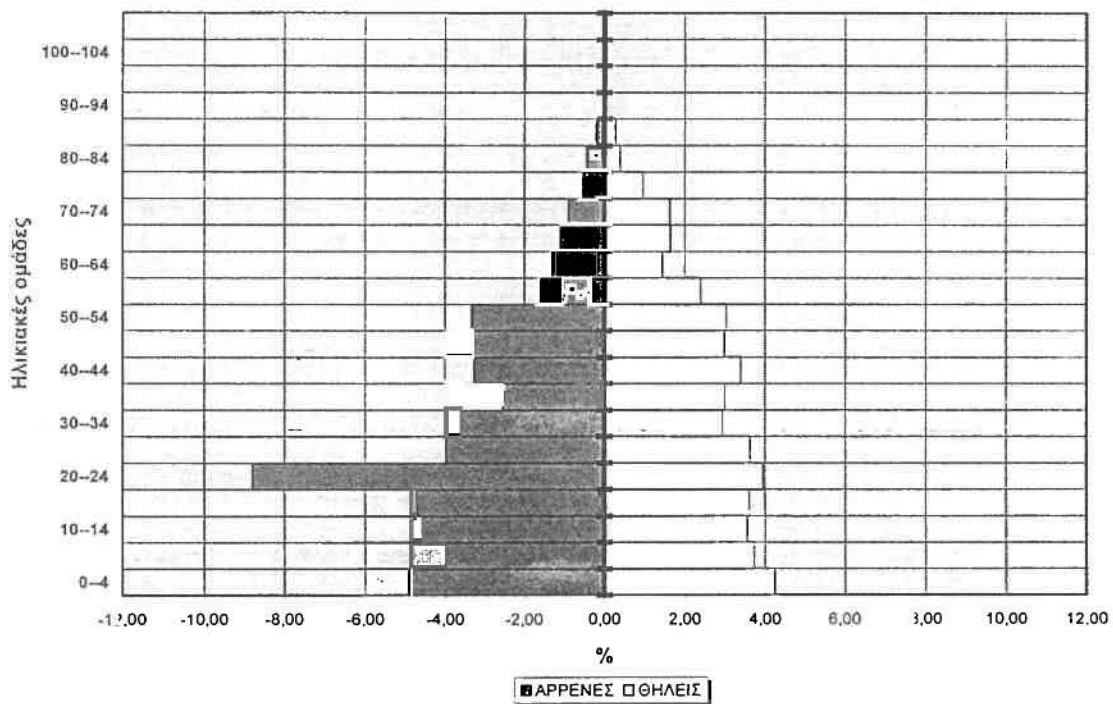
Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στα προηγούμενα, προκύπτουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

- Το κυριότερο χαρακτηριστικό που αφορά τη δομή του πληθυσμού τόσο του Έβρου όσο και της Θράκης είναι η συνεχιζόμενη δημογραφική γήρανση, εξέλιξη παράλληλη με την αντίστοιχη των εθνικών μεγεθών. Ο δείκτης γήρανσης, ο οποίος παριστά τη σχέση ανάμεσα στο γεροντικό (65 και άνω) και στο νέο πληθυσμό (0-14) ανήλθε για τον Έβρο από 0,50 το 1981 σε 0,80 το 1991. Ας σημειωθεί πως ενώ το '81 η τιμή του ίδιου δείκτη στο νομό ήταν ελαφρά χαμηλότερη του εθνικού, σε μια δεκαετία η τιμή του δείκτη διαφοροποιήθηκε αισθητά και είναι πλέον πολύ υψηλότερη του αντίστοιχου εθνικού (Έβρος 0,80 - Ελλάδα 0,71). Ο νομός Έβρου έχει και την πλέον γηρασμένη πληθυσμό σε σύγκριση τόσο με την Θράκη όσο και με την Ελλάδα.
- Σημαντικές διαφοροποιήσεις υπάρχουν ανάμεσα στις επιμέρους κατανομές του πληθυσμού σε αγροτικό, ημιαστικό και αστικό. Ενώ οι δύο πρώτες παρουσιάζουν μια ιδιαίτερα γηρασμένη δομή πληθυσμού, αντίθετα στις αστικές περιοχές (που αντιπροσωπεύουν τις πόλεις Αλεξ/πολη και Ορεστιάδα) ο πληθυσμός παρουσιάζεται και ο περισσότερο νεανικός (βλέπε γραφήματα 2.3.2.α, 2.3.2.β, 2.3.2.γ, 2.3.2.δ, 2.3.2.ε, 2.3.2.στ, 2.3.2.ζ, 2.3.2.η).

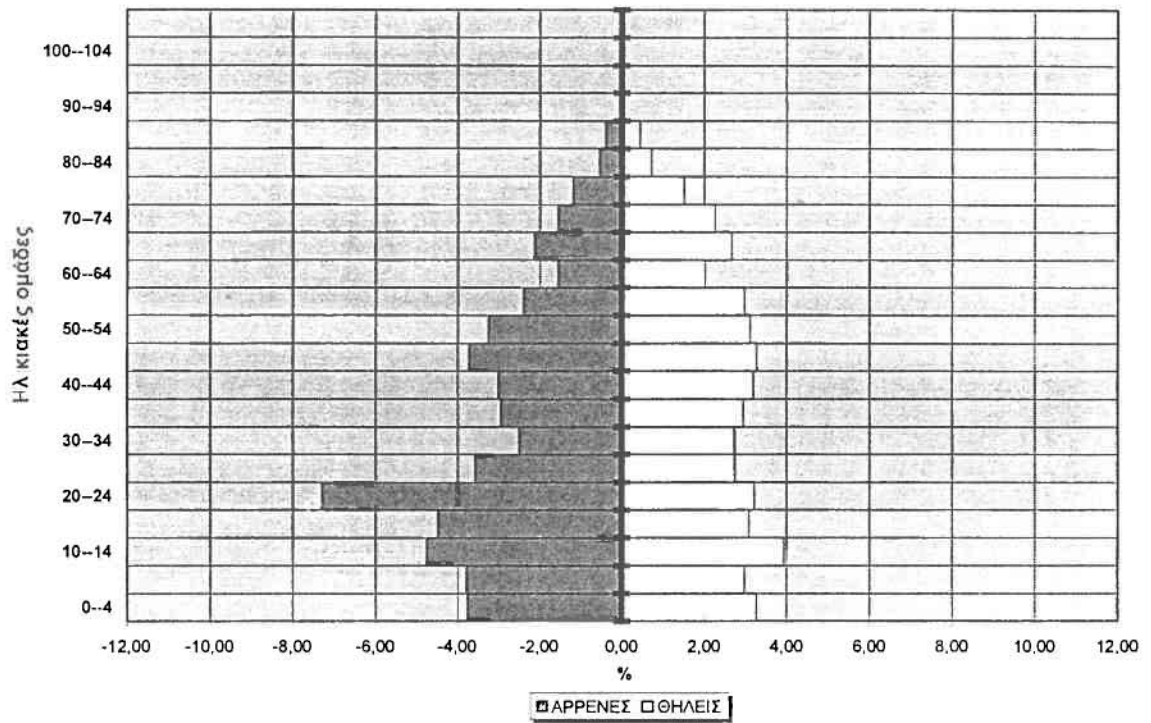
Γράφημα 2.3.2.α: Πληθυσμιακή πυραμίδα συνολικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1981

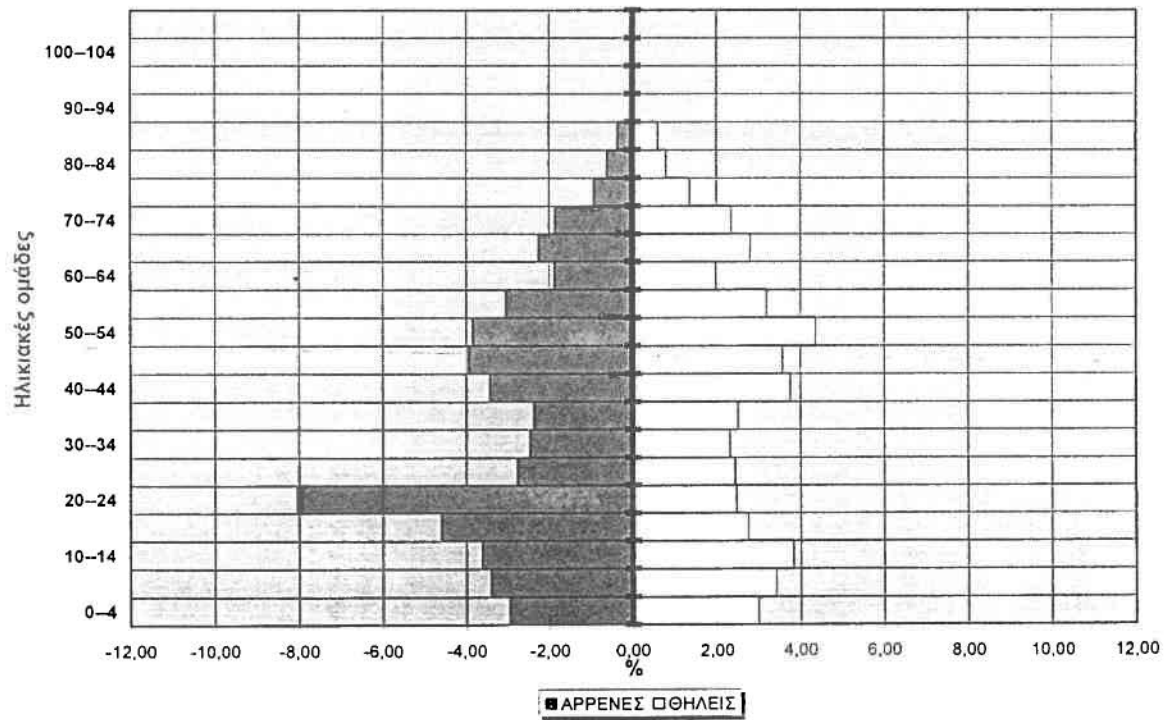
Γράφημα 2.3.2.β: Πληθυσμιακή πυραμίδα αστικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1981

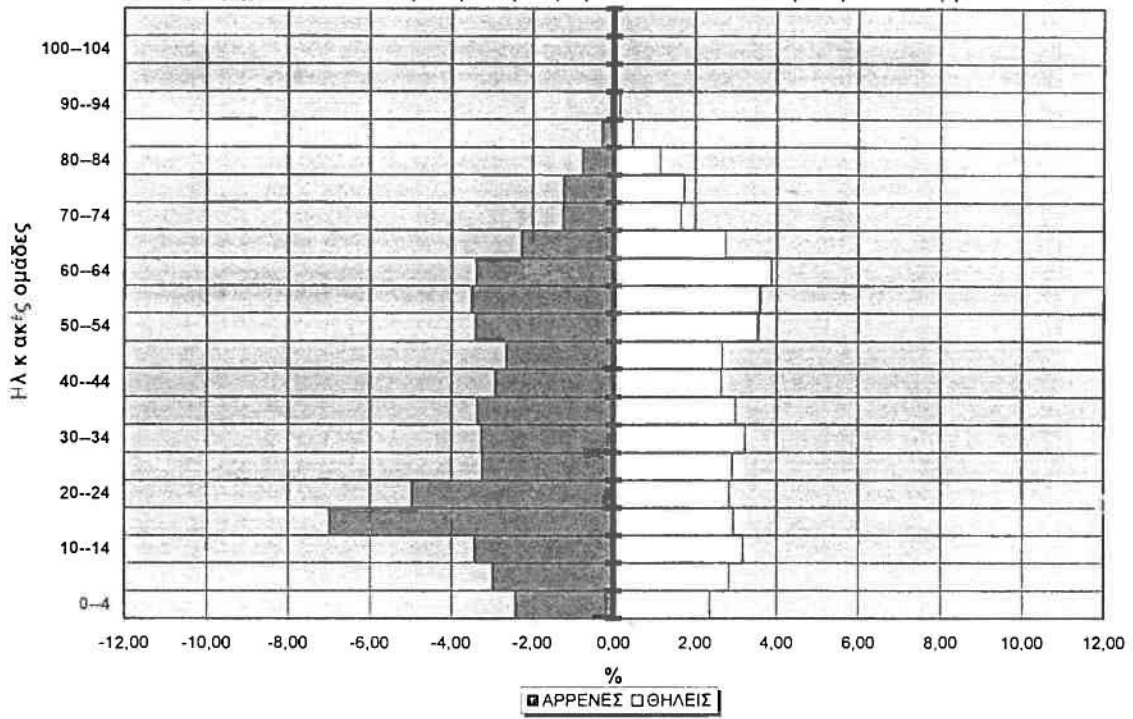
Γράφημα 2.3.2.γ: Πληθυσμιακή πυραμίδα γμιαστικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1981

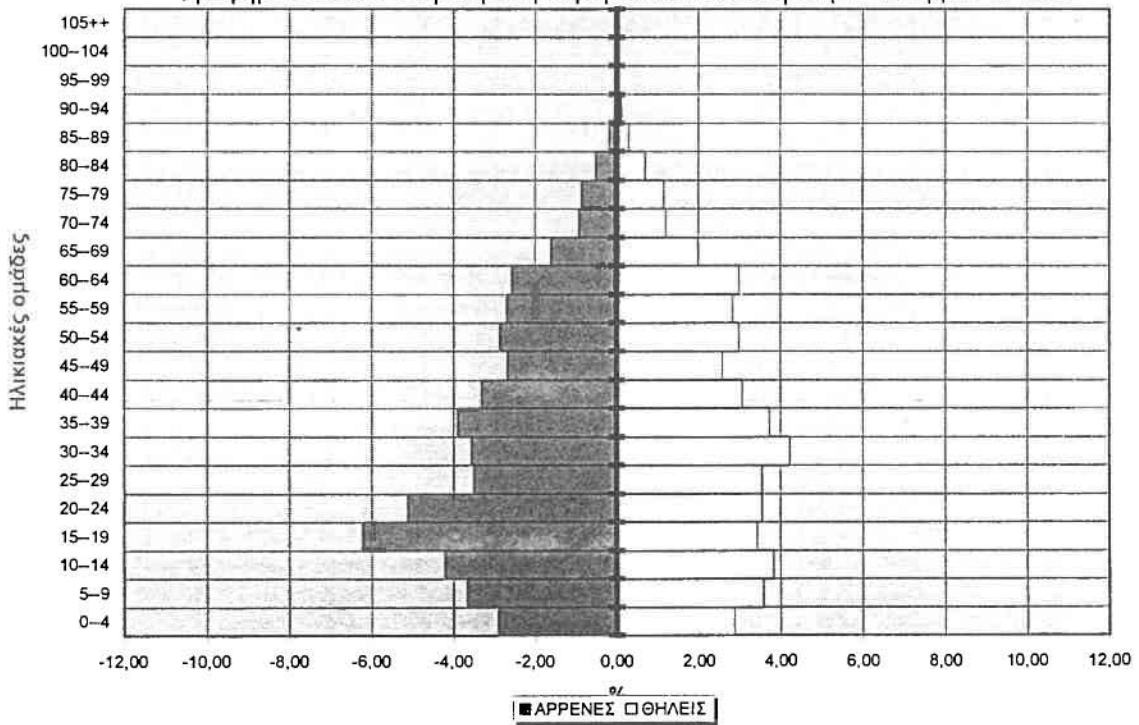
Γράφημα 2.3.2.δ: Πληθυσμιακή πυραμίδα αγροτικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1981

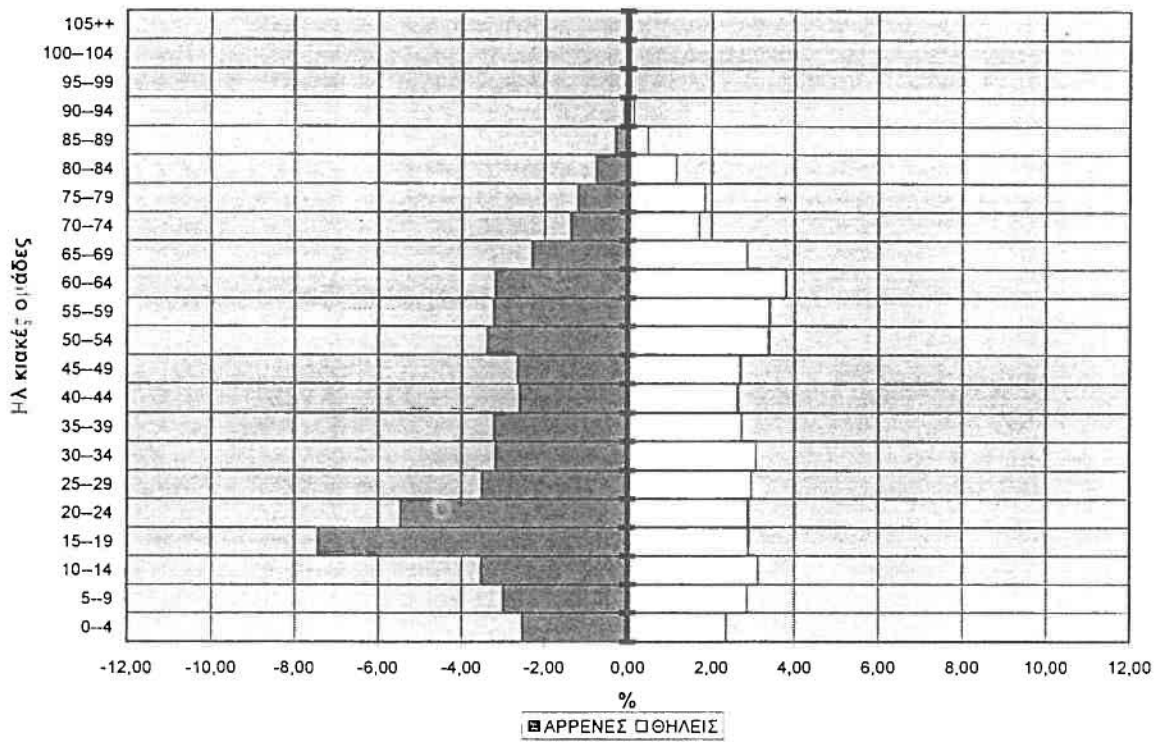
Γράφημα 2.3.2.ε: Πληθυσμιακή πυραμίδα συνολικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1991

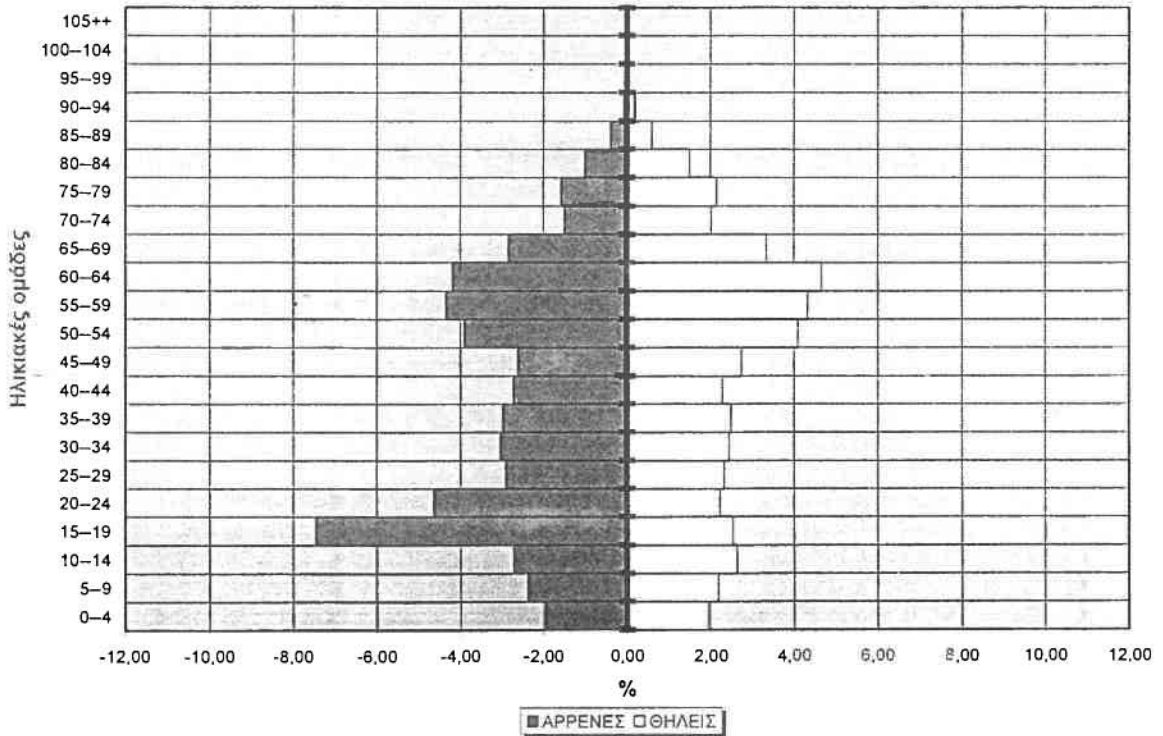
Γράφημα 2.3.2.στ: Πληθυσμιακή πυραμίδα αστικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1991

Γράφημα 2.3.2.ζ: Πληθυσμιακή πυραμίδα ημιαστικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1991

Γράφημα 2.3.2.η: Πληθυσμιακή πυραμίδα αγροτικού πληθυσμού Ν. Έβρου το 1991

2.3.3 Επίπεδο αστικότητας

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού του 1991 σχετικά με την κατανομή του Έβρου και της Θράκης σε αστικές και μη αστικές περιοχές.

Πίνακας 2.3.3.α: Κατονομή πληθυσμού σε αστικές και μη αστικές περιοχές το 1991

	Αστικές		Ημιαστικές		Σύνολο
	Πληθυσμός	%	Πληθυσμός	%	
Έβρος	53.003	36,87	90.749	63,13	143.752
Θράκη	130.393	38,58	207.612	61,42	338.005

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε., Απογραφή Πληθυσμού 1991

Ο νομός Έβρου παρουσιάζει χαμηλότερο ποσοστό αστικοποίησης (36,9%) σε σχέση με το σύνολο της Θράκης.

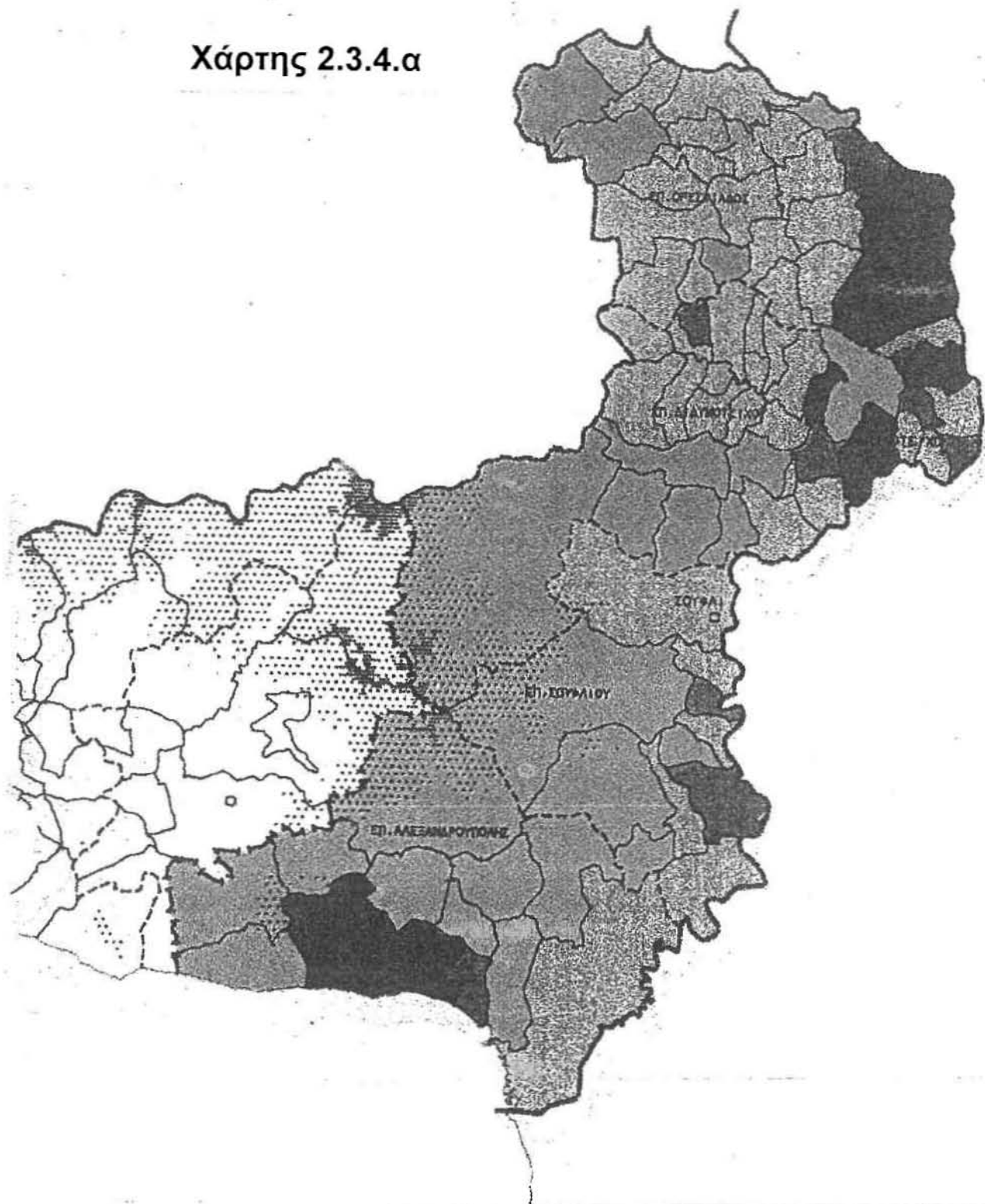
2.3.4 Μεταβολές της χωρικής κατανομής του πληθυσμού

“Οι χάρτες που ακολουθούν (χάρτες 2.3.4.α, 2.3.4.β και 2.3.4.γ) αναπαριστούν την πυκνότητα (κάτοικοι ανά km²) και την ποσοστιαία μεταβολή του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων του Έβρου μεταξύ των ετών 1981 και 1991. Από την παρατήρηση των χαρτών προκύπτουν τα ακόλουθα:

- 1) Η χωροκατανομή των μεταβολών του πληθυσμού ενισχύει τις ανισότητες στη χωρική διάρθρωση του πληθυσμού και επιβεβαιώνει την τάση αστικοποίησης του καθώς η πρωτεύουσα του νομού και οι περιοχές γύρω από αυτή συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά αύξησης πληθυσμού ενώ μεγάλα ποσοστά μείωσης πληθυσμού εντοπίζονται στις περιοχές χαμηλής πληθυσμιακής πυκνότητας.
- 2) Τάσεις σοβαρής μείωσης εμφανίζουν ορισμένες πεδινές αγροτικές που εντοπίζονται στις μεθοριακές περιοχές κατά μήκος του ποταμού Έβρου.

Συμπερασματικά η μέση μείωση του πληθυσμού του Έβρου μεταξύ 1981 και 1991 παρουσιάζεται ιδιαίτερα άνισα διαρθρωμένη στο χώρο. Όπως προκύπτει από τους χάρτες ορισμένα τμήματα του νομού υφίστανται μείωση του πληθυσμού της τάξης του 20%.”(Αναπτυξιακή Μελέτη Θράκης, Κεφ. 4, σελίδα 16).

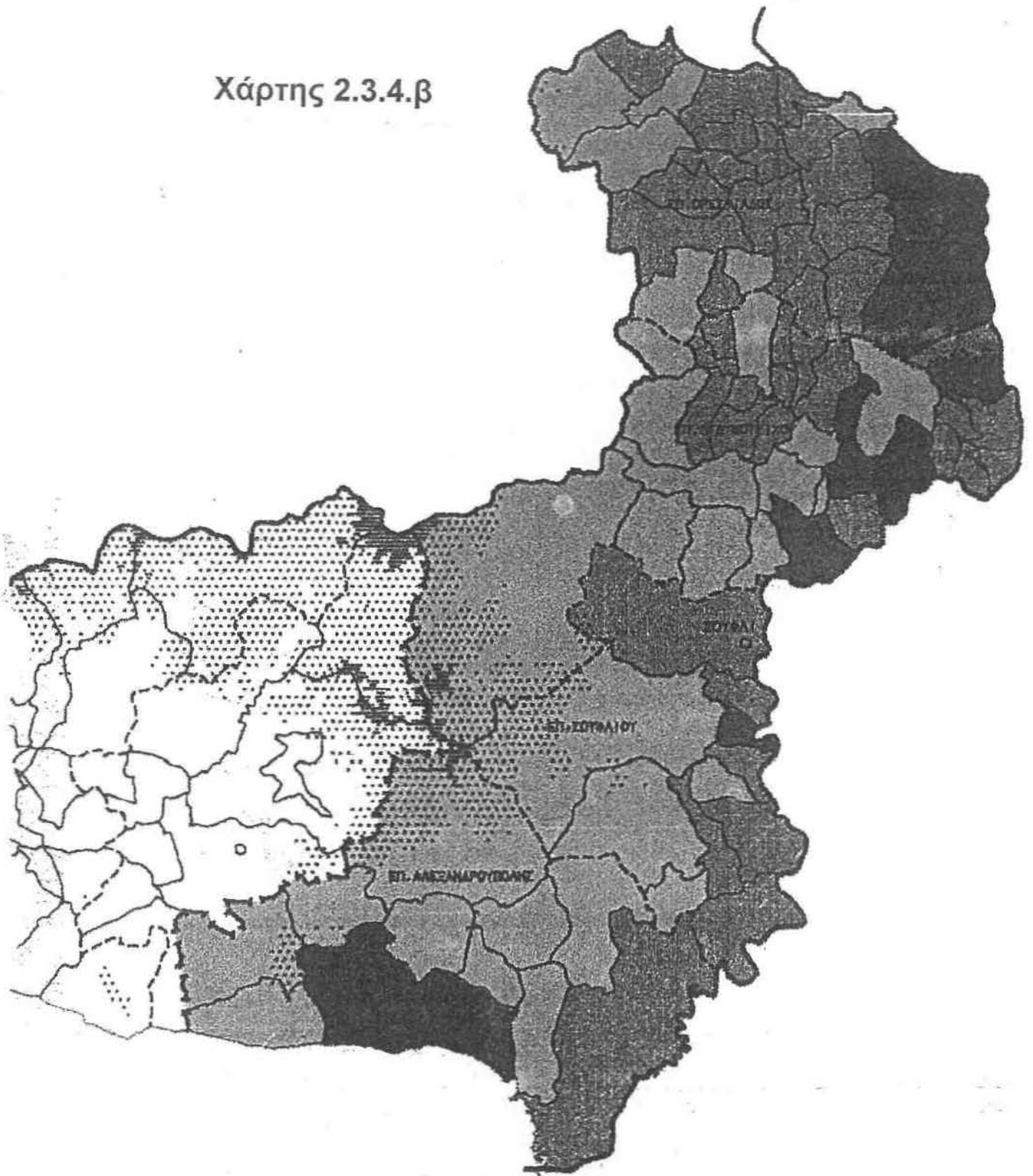
Χάρτης 2.3.4.α

ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1981	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	ΚΛΙΜΑΚΑ 1:600000
0-25 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	ΠΕΔΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
25-50 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	ΗΜΙΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
50-75 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
75-100 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	
100-200 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	
> 200 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ	
ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	

Χάρτης 2.3.4.β

ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 1991

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:600000

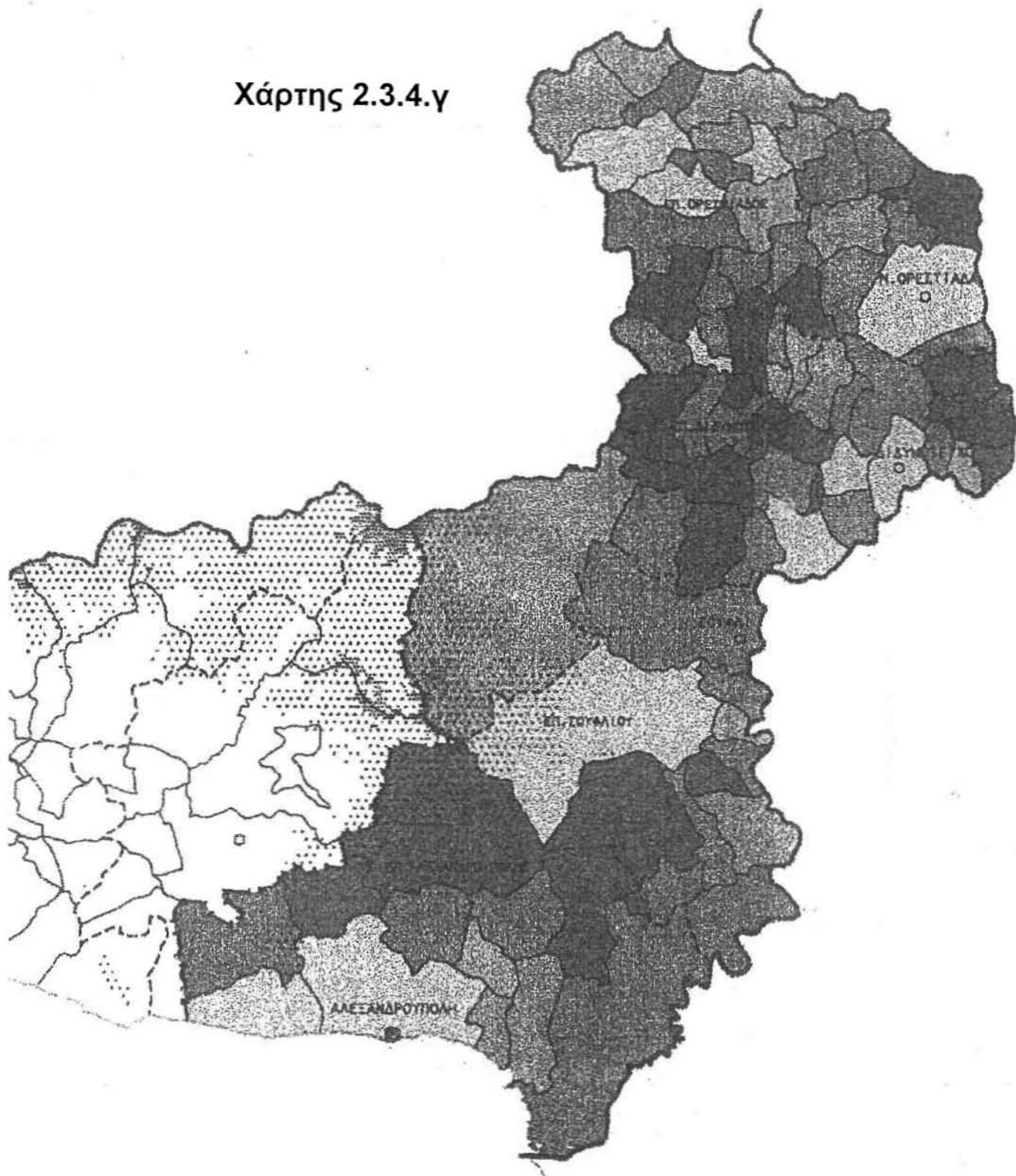
	0-25 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ
	25-50 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ
	50-75 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ
	75-100 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ
	100-200 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ
	> 200 ΚΑΤ./Τ.ΧΙΛ

	ΠΕΔΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
	ΗΜΙΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
	ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Χάρτης 2.3.4.γ

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 81-91

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:600000

- ΜΕΙΩΣΗ > 17%
- ΜΕΙΩΣΗ 7% - 17%
- ΜΕΙΩΣΗ < 7%
- ΑΥΞΗΣΗ 0% - 11%
- ΑΥΞΗΣΗ > 11%

- ΠΕΔΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
- ΗΜΙΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
- ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.4.1 Απασχόληση κατά τομέα και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Συνολικά κατά τις τέσσερις τελευταίες απογραφές, το σύνολο του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού είχε την εξής εξέλιξη: ενώ το 1961 ήταν 80.692 ακολούθησε μία μείωση 32.092 ατόμων σε μία δεκαετία, για να φτάσει το '71 στα 50,464 άτομα. Αυτή η απότομη μείωση οφείλεται κυρίως στην μετανάστευση του εργατικού δυναμικού, είτε στην Ελλάδα, είτε κυρίως στο εξωτερικό, φαινόμενο που κατά την ίδια περίοδο εμφανίστηκε και σε άλλες περιοχές της χώρας σαν αποτέλεσμα της οικονομικής υστέρησης της χώρας σε σχέση με τις ανθίζουσες οικονομίες της Ευρώπης. Στο διάστημα της επόμενης δεκαετίας, μέχρι το '81, υπήρξε μια μικρή αύξηση της τάξης των 1486 ατόμων (ποσοστό 2,86). Μέσα στην δεκαετία '81-'91 το εργατικό δυναμικό παρέμεινε σχεδόν σταθερό (αύξηση 0,26%).

Πίνακας 2.4.1.α: Εξέλιξη πληθυσμού, ενεργού πληθυσμού και αριθμού απασχολούμενων την περίοδο 1961-1991 για το ν.Έβρου.

	1961	1971	1981	1991
Αριθμός κατοίκων	157760	138988	148486	143752
Ενεργός πληθυσμός	82556	50464	51950	52086
Απασχολούμενοι	80692	48240	49840	48100

(Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996")

Πίνακας 2.4.1.β: Απόλυτες και ποσοστιαίες μεταβολές της εξέλιξης του πληθυσμού, του ενεργού πληθυσμού και του αριθμού των απασχολούμενων.

Έβρος	Μεταβολή 61-71	%	Μεταβολή 71-81	%	Μεταβολή 81-91	%	Μεταβολή 61-91	%
Αριθμός κατοίκων	-18772	-13,51	9498	6,40	-4734	-3,29	-14008	-9,74
Ενεργός πληθυσμός	-32092	-63,59	1486	2,86	136	0,26	-30470	-58,50
Απασχολούμενοι	-32452	-67,27	1600	3,21	-1740	-3,62	-32592	-67,76

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Με βάση τα στοιχεία της απογραφής του πληθυσμού του 1991, το εργατικό δυναμικό απασχολείται στους διάφορους τομείς της οικονομίας του νομού ως εξής: στον πρωτογενή τομέα ποσοστό 39,7 %, στον δευτερογενή τομέα ποσοστό 9,54% ενώ στον τριτογενή τομέα 50,57%. Σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας ο νομός απασχολεί περισσότερους εργαζομένους στον πρωτογενή (+17%), λιγότερους στον δευτερογενή (-10,71), ενώ το ποσοστό των απασχολούμενων στον τριτογενή είναι μικρότερο στο νομό κατά 6,43%.

Πίνακας 2.4.1.γ: Απασχόληση κατά τομέα της οικονομίας 1981,1991 (ποσοστά)

1981	Ποσοστό εργαζομένων στον Πρωτογενή	Ποσοστό εργαζομένων στον Δευτερογενή	Ποσοστό εργαζομένων στον Τριτογενή
Έβρος	52	10,2	37,8
Ελλάδα	29	31	40
1991			
Έβρος	39,72	9,54	50,57
Ελλάδα	22,73	20,25	57,02

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε., Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά φύλλο, ομάδες ηλικιών και κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, απογραφές πληθυσμού 1981 και 1991

Κατά την προηγούμενη απογραφή του πληθυσμού (1981) ο τομέας που απασχολούσε τους περισσότερους εργαζομένους ήταν ο πρωτογενής με 52% του δυναμικού. Ο δευτερογενής συμμετείχε με ποσοστό 10,2% και τέλος ο τριτογενής με 37,8%. Τα αντίστοιχα ποσοστά απασχόλησης για το σύνολο της Ελλάδας ήταν: πρωτογενής 29%, δευτερογενής 31% και τριτογενής 40%. Συγκριτικά για τις δύο χρονιές μπορούμε να παρατηρήσουμε την συρρίκνωση της απασχόλησης τόσο του πρωτογενή όσο και του δευτερογενή τομέα. Η μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα είναι εντυπωσιακή, της τάξης του 12,3% σε απόλυτα μεγέθη, ενώ η μείωση του δευτερογενή τομέα δεν είναι σημαντική (ποσοστό 0,66%). Το παραπάνω ποσοστό μεταφράζεται σε απώλεια 542 θέσεων εργασίας. Δεν θα πρέπει όμως να ξεχνάμε πως σύμφωνα με τις δύο απογραφές της βιομηχανίας (1984, 1988), η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα ήταν κατά πολύ ψηλότερη (6,191 άτομα το '84 ενώ 6,375 το '88). Το γεγονός αυτό δημιουργεί μια ιδιαίτερα αρνητική εικόνα για την βιομηχανία στο νομό ενώ είναι ενδεικτική των γενικότερων τάσεων που επικρατούν στον τομέα. Η μείωση των θέσεων εργασίας στον πρωτογενή τομέα, συνοδεύτηκε από αντίστοιχη αύξηση θέσεων στον τριτογενή (+12,8%). Συνολικά κατά την διάρκεια της δεκαετίας θα μπορούσαμε να πούμε πως υπάρχει μια σύγκλιση του νομού ως προς την δομή της απασχόλησης που χαρακτηρίζει το σύνολο της χώρας. Βέβαια η ενασχόληση των κατοίκων με τη γεωργία συνεχίζει να παραμένει μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα στο νομό.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται αναλυτικά ο αριθμός των εργαζομένων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι ο κλάδος με τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων μετά φυσικά τον πρωτογενή είναι αυτός της δημόσιας διοίκησης και λοιπών υπηρεσιών. Ο κλάδος αυτός ομαδοποιεί τέσσερις επιμέρους κλάδους της Ε.Σ.Υ.Ε. (δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης, υγείας και παροχής υπηρεσιών) ενώ φαίνεται να απασχολεί το 22,2% του συνολικού δυναμικού. Ο

τρίτος κατά σειρά είναι του εμπορίου, εστιατορίων και ξενοδοχείων στον οποίο απασχολούνται 6.491 άτομα (ποσοστό 13,63%), ο αμέσως επόμενος κλάδος είναι της μεταποίησης (4.357 άτομα και ποσοστό 9,15%). Σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας στον τριτογενή τομέα ο νομός απασχολεί λιγότερους εργαζόμενους στον τομέα των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (-2,38%), όπως και στο εμπόριο (-4,6%). Αντίθετα ελαφρά αυξημένη παρουσιάζεται η απασχόληση στο σύνολο των κλάδων που αφορούν την δημόσια διοίκηση, την εκπαίδευση , την υγεία και την παροχή υπηρεσιών (+2,4%).

Πίνακας 2.4.1.δ: Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας για την Ελλάδα, την Θράκη και τον Έβρο

	Γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία	Ορυχεία, λατομεία	Μεταποίηση	Ενέργεια	Κατασκευές	Εμπόριο, ξενοδοχεία, εστιατόρια	Μεταφορές, επικοινωνίες	Τράπεζες	Δημόσια διοίκηση - λοιπές υπηρεσίες	Σύνολο
Έβρος										
Αριθμός	18922	80	4357	179	3118	6491	2514	1396	10561	47618
Ποσοστό	39,74	0,17	9,15	0,38	6,55	13,63	5,28	2,93	22,18	100,00
Θράκη										
Αριθμός	79135	790	18455	503	5817	18455	6750	3303	23195	156403
Ποσοστό	50,60	0,51	11,80	0,32	3,72	11,80	4,32	2,11	14,83	100,00
Ελλάδα										
Αριθμός	806498	19317	698999	36623	245734	660365	252412	192738	719752	3632438
Ποσοστό	22,20	0,53	19,24	1,01	6,76	18,18	6,95	5,31	19,81	100,00

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, απογραφή πληθυσμού 1991

2.4.2 Απασχόληση κατά επαγγελματική κατηγορία

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή των απασχολούμενων στον Έβρο κατά κατηγορίες ατομικών επαγγελμάτων για τις δύο απογραφές 1981 και 1991.

Πίνακας 2.4.2.α: Κατανομή των απασχολούμενων στον Έβρο κατά κατηγορίες ατομικών επαγγελμάτων για τις απογραφές 1981 και 1991

	1981		1991		Μεταβολή	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Επιστημονικά ελεύθερα επαγγέλματα	2954	5,95	4728	9,52	1774	37,52
Διευθύνοντες, ανώτερα διοικητικά στελέχη	346	0,70	441	0,89	95	21,54
Υπάλληλοι γραφείου	2425	4,88	3359	6,76	934	27,81
Εμποροι, πωλητές	3164	6,37	3724	7,49	557	14,97
Παροχή υπηρεσιών	3794	7,64	6337	12,76	2543	40,13
Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, υλοτόμοι, αλιείς	25873	52,09	18987	38,23	-6886	-36,27
Τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μεταφ. μέσων	10776	21,69	10614	21,37	-162	-1,53
Δεν δήλωσαν	498	1,00	1229	2,47	731	59,48
Σύνολο	49840	100	49671	100	-169	0,00

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε.: κατανομή των απασχολούμενων στον Έβρο κατά κατηγορίες ατομικών επαγγελμάτων για τις δύο απογραφές 1981 και 1991

Από τον πίνακα φαίνονται οι μεγάλες αυξήσεις στις επαγγελματικές κατηγορίες των απασχολούμενων στην παροχή υπηρεσιών (+40,13%), όπως επίσης και των ελεύθερων επαγγελματιών (+37,52%). Άλλες μεγάλες αυξήσεις είχαν οι Υπάλληλοι γραφείου (+27,81%), οι διευθύνοντες-ανώτερα διοικητικά στελέχη (+21,54%), ενώ μικρή ήταν η αύξηση στους έμπορους (+14,97%), σε σύγκριση πάντα με τις αυξήσεις των άλλων κατηγοριών. Μειώσεις εκτός από αυτή των γεωργών, κτηνοτρόφων, υλοτόμων με 36,27% παρουσίασαν και τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μεταφορικών μέσων με -1,53%, μείωση εξαιρετικά μικρή που όμως μπορεί να σχετίζεται με την φθίνουσα πορεία του δευτερογενή τομέα στο νομό.

2.4.3 Ανεργία

Το ποσοστό των ανέργων τις τελευταίες τρεις δεκαετίες είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της Θράκης ενώ ελαφρά μικρότερο από αυτό της Ελλάδας. Ο νομός Έβρου παρουσιάζεται να μην έχει εντονότερο πρόβλημα ανεργίας απ' ό,τι η χώρα στο σύνολο της. Παρόλα αυτά, το γεγονός αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί και με τη μεγάλη μείωση του πληθυσμού που παρουσιάστηκε κυρίως μετά το '91. Η ύπαρξη

μεταναστευτικού ρεύματος στον πληθυσμό αποτελεί μια καλή ένδειξη για την έλλειψη νέων θέσεων εργασίας στη περιοχή.

Πίνακας 2.4.3.α: Αριθμός ανέργων και ποσοστό τους στον ενεργό πληθυσμό στον Έβρο, Θράκη και Ελλάδα.

Έβρος	1961	1971	1981	1991
Ενεργός πληθυσμός	82556	50464	51950	52086
Άνεργοι	1864	2224	2110	3989
Ποσοστό ανέργων στον ενεργό πληθυσμό	2,26	4,41	4,06	7,66
Θράκη	1961	1971	1981	1991
Ενεργός πληθυσμός	184046	127896	132812	130709
Ανεργοι	7304	5504	4686	9411
Ποσοστό ανέργων στον ενεργό πληθυσμό	3,97	4,30	3,53	7,20
Ελλάδα	1961	1971	1981	1991
Ενεργός πληθυσμός	3340623	3141684	3387990	3571426
Άνεργοι	213404	101372	155274	314197
Ποσοστό ανέργων στον ενεργό πληθυσμό	6,39	3,23	4,58	8,80

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

2.4.4 Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Σχετικά με την διάρθρωση του Α.Ε.Π. κατά κλάδο παραγωγής όπως φαίνεται και από τους αντίστοιχους πίνακες και σχεδιαγράμματα ο κλάδος της γεωργίας υποχωρεί συνεχώς σε βαρύτητα ενώ κερδισμένος είναι το τριτογενής τομέας ο οποίος παρουσιάζει διαχρονικά αυξήσεις στους διάφορους κλάδους του.

Σχετικά με τον τριτογενή τομέα μπορούμε να επισημάνουμε την ισχυρή παρουσία του κλάδου των κατασκευών στο νομό (λόγω της εκτέλεσης των έργων του Α' και Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης), το ποσοστό του οποίου είναι υπερδιπλάσιο του αντίστοιχου εθνικού μέσου για την περίοδο 85-93 και κυμαίνεται στο 14% (μέσος όρος χώρας περίπου 6,5%). Για την ίδια περίοδο αυξήσεις μικρής κλίμακας παρουσιάζουν όλοι σχεδόν οι κλάδοι με πιο σημαντικές ίσως αυτές στην υγεία πρόνοια (+2,55%), το εμπόριο (+1,88%) και στη δημόσια διοίκηση (+1,17%). Παρόλες τις αυξήσεις στους περισσότερους κλάδους του τριτογενή η συμμετοχή τους στο προϊόν του νομού είναι μικρότερη απ' ότι σε εθνικό επίπεδο. Τέλος η παρουσία της μεταποίησης στον νομό φαίνεται να έχει σταθεροποιηθεί στο 8% του συνόλου του Α.Ε.Π. παρουσιάζοντας διαχρονικά πολύ μικρές διακυμάνσεις.

Πίνακας 2.3.4.α: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας το 1985 (τρεχ.τιμές σε εκατ.δρχ.)

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία	Ορυχεία	Μεταποίηση	Επιχ/σεις ηλεκτρισμού-ύδατος	Κατασκευές	Μεταφορές, επικοινωνίες	Εμπόριο	Τράπεζες, ασφάλειες	Κατοικίες	Δημόσια διοίκηση, ασφάλεια	Υγεία, εκπαίδευση	Διάφορες υπηρεσίες	Σύνολο
Ν.Έβρου	21158	213	4109	819	7890	2334	5259	1224	1838	2986	2634	2888	53352
Θράκη	14880	109	4921	548	4035	1776	3618	768	1251	2424	2244	1983	38557
Ελλάδα	13997	1760	14755	2070	5154	6064	10595	2099	4087	9340	4923	6270	81115

Πίνακας 2.3.4.β: Ποσοστά επί τοις εκατό των παραπάνω για το έτος 1985

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία	Ορυχεία	Μεταποίηση	Επιχ/σεις ηλεκτρισμού, ύδατος	Κατασκευές	Μεταφορές, επικοινωνίες	Εμπόριο	Τράπεζες, ασφάλειες	Κατοικίες	Δημόσια διοίκηση, ασφάλεια	Υγεία, εκπαίδευση	Διάφορες υπηρεσίες	Σύνολο
Ν.Έβρου	39,66	0,40	7,70	1,54	14,79	4,37	9,86	2,29	3,45	5,60	4,94	5,41	100,00
Θράκη	38,59	0,28	12,76	1,42	10,47	4,61	9,38	1,99	3,24	6,29	5,82	5,14	100,00
Ελλάδα	17,26	2,17	18,19	2,55	6,35	7,48	13,06	2,59	5,04	11,51	6,07	7,73	100,00

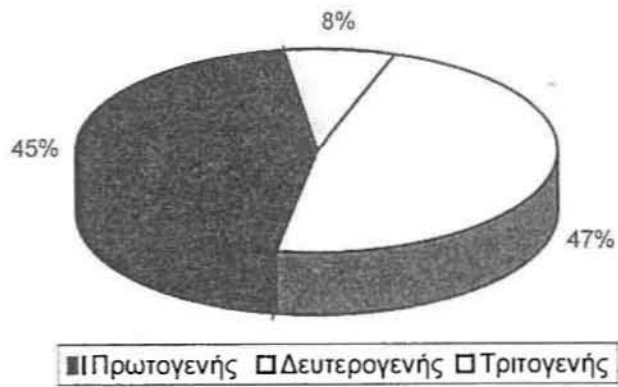
Πίνακας 2.3.4.γ: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας το 1993 (τρεχ.τιμές σε εκατ.δρχ.)

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία	Ορυχεία	Μεταποίηση	Επιχ/σεις ηλεκτρισμού, ύδατος	Κατασκευές	Μεταφορές, επικοινωνίες	Εμπόριο	Τράπεζες, ασφάλειες	Κατοικίες	Δημόσια διοίκηση, ασφάλεια	Υγεία, εκπαίδευση	Διάφορες υπηρεσίες	Σύνολο
Ν.Έβρου	48810	407	11290	2807	22408	7408	18221	4917	5788	10514	11621	11000	155191
Θράκη	36842	192	15834	1895	13084	5615	12890	3042	4361	8671	8815	7646	118888
Ελλάδα	38878	3389	43524	7384	18539	19921	38725	8744	23118	30873	23172	26525	282792

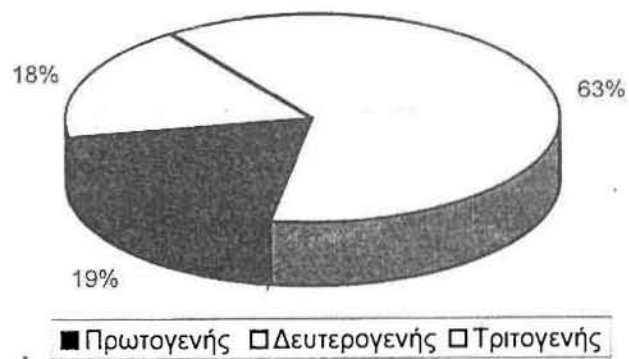
Πίνακας 2.3.4.δ: Ποσοστά επί τοις εκατό των παραπάνω για το έτος 1993

	Γεωργία, κτηνοτροφία, δάση, αλιεία	Ορυχεία	Μεταποίηση	Επιχ/σεις ηλεκτρισμού, ύδατος	Κατασκευές	Μεταφορές, επικοινωνίες	Εμπόριο	Τράπεζες, ασφάλειες	Κατοικίες	Δημόσια διοίκηση, ασφάλεια	Υγεία, εκπαίδευση	Διάφορες υπηρεσίες	Σύνολο
Ν.Έβρου	31,45	0,26	7,27	1,81	14,44	4,77	11,74	3,17	3,73	6,77	7,49	7,09	100
Θράκης	30,99	0,16	13,32	1,59	11,01	4,72	10,84	2,56	3,67	7,29	7,41	6,43	100
Ελλάδα	13,75	1,20	15,39	2,61	6,56	7,04	13,69	3,09	8,17	10,92	8,19	9,38	100

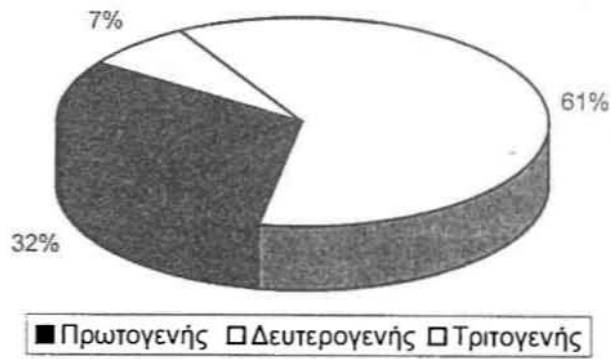
Διάγραμμα 2.4.4.α: Α.Ε.Π. Ν. Έβρου κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας για το 1985

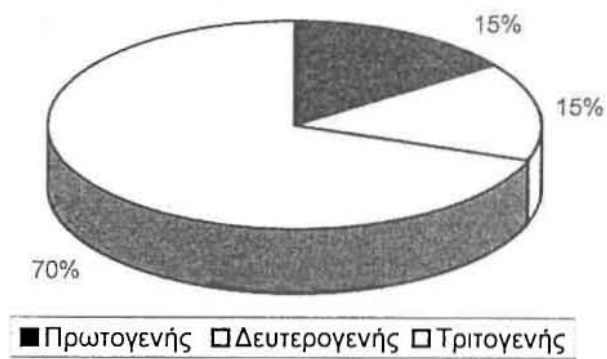
Διάγραμμα 2.4.4.β: Α.Ε.Π. Ελλάδας κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας για το 1985

Διάγραμμα 2.4.4.γ: Α.Ε.Π. Ν. Έβρου κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας για το 1993

Διάγραμμα 2.4.4.δ: Α.Ε.Π. Ελλάδας κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας για το 1993

2.4.5 Εξέλιξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος

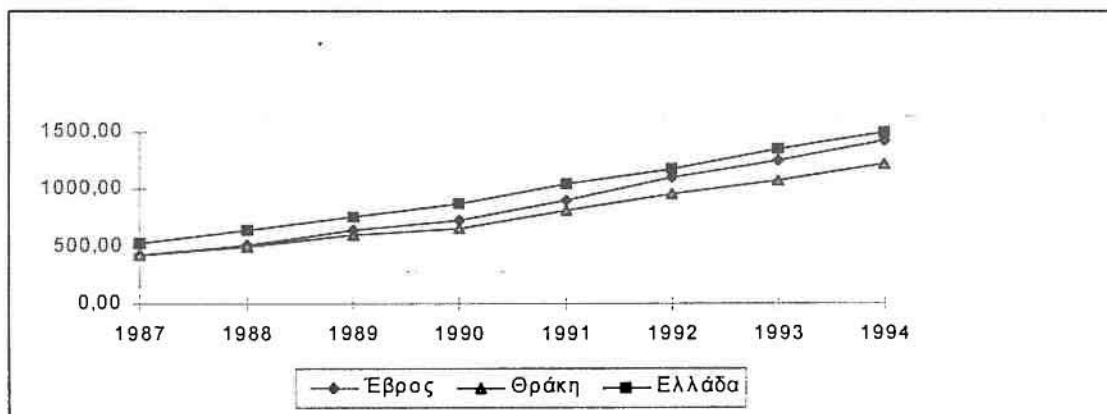
Το κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν του νομού κινήθηκε σε υψηλότερα επίπεδα από του αντίστοιχου γεωγραφικού διαμερίσματος της Θράκης και σε μικρότερα του μέσου όρου της Ελλάδας. Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. για την τελευταία χρονιά για την οποία υπάρχουν στοιχεία (το 1994) ήταν μόλις 4,5% κάτω από τον αντίστοιχο μέσο όρο του Α.Ε.Π. για την Ελλάδα. Η σημαντική αύξηση του δείκτη μετά το 1992 δεν συνδέεται τόσο με την αύξηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών στο νόμο όσο με την πολύ σημαντική μείωση του πληθυσμού σύμφωνα και με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. που υπάρχουν στο περιοδικό "Επιλογή - Η Ελληνική Οικονομία 1996". Συμπερασματικά, όπως προκύπτει και από τον παρακάτω πίνακα, ο δείκτης παρουσιάζει σαφή και πολύ σημαντική σύγκλιση με τον αντίστοιχο δείκτη του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. για τη χώρα, ενώ ο ρυθμός του είναι μεγαλύτερος από αυτόν που παρουσιάζει η Θράκη στο σύνολο της.

Πίνακας 2.4.5.α: Κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της Ελλάδας=100 για την περίοδο 87-94.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	425,14	507,61	647,92	733,35	902,10	1101,85	1259,49	1430,22
Θράκη	418,63	502,09	593,39	662,47	809,64	966,27	1084,06	1221,17
Ελλάδα	531,34	638,14	752,74	878,14	1050,61	1183,10	1349,09	1496,71
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100								
Έβρος	80,01	79,55	86,07	83,51	85,86	93,13	93,36	95,56
Θράκη	78,79	78,68	78,83	75,44	77,06	81,67	80,35	81,59

(Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996")

Διάγραμμα 2.4.5.α : Εξέλιξη του κατά κεφαλή ΑΕΠ για το διάστημα 1987 -1994

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι κατά κεφαλήν ιδιωτικές καταθέσεις στον Έβρο, την Θράκη και στην χώρα. Για το 1994 οι καταθέσεις στον

νομό κυμάνθηκαν στο 77,2% του μέσου όρου της χώρας, ενώ αυτές της Θράκης σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα (65,12%). Και ο δείκτης αυτός παρουσιάζει σύγκλιση με τον μέσο όρο της χώρας, αν και με χαμηλότερο ρυθμό απ' ότι ο δείκτης του κατα κεφαλήν Α.Ε.Π.

Πίνακας 2.4.5.β: Καταθέσεις κατά κάτοικο για την περίοδο 87-94 σε χιλιάδες δραχμές (απόλυτες τιμές και βάση του μέσου όρου της χώρας=100)

Καταθέσεις κατά κάτοικο (τρέχουσες τιμές έτους)	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	327,02	413,57	524,72	594,82	663,07	765,82	811,8898	957,5504
Θράκη	264,78	336,04	425,50	482,52	541,84	584,21	673,808	807,7583
Ελλάδα	459,72	566,36	694,22	783,21	850,58	924,93	998,3554	1240,35
% με βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	71,13	73,02	75,58	75,95	77,96	82,80	81,32	77,20
Θράκη	57,59	59,33	61,29	61,61	63,70	63,16	67,49	65,12

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.5.1 Επίπεδο ευημερίας του πληθυσμού

Η μελέτη των κοινωνικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής γίνεται μέσω της μελέτης των διαφόρων δεικτών κοινωνικής ευημερίας και της εξελίξης τους. Για τον λόγο αυτό επιλέχθηκαν οι εξής δείκτες: επιβατικά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσεως ανά 1.000 κατοίκους, κατά κεφαλή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, αριθμός τηλεφώνων ανά 100 κατοίκους, αριθμός νοσοκομειακών κλινών ανά 1.000 κατοίκους, γιατρών ανά 1.000 κατοίκους, οδοντιάτρων ανά 1.000 κατοίκους. Σε κάθε περίπτωση το επίπεδο του νομού συγκρίνεται με το αντίστοιχο της Θράκης και της χώρας.

Οι τιμές του δείκτη των επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως ανά 1.000 κατοίκους ακολούθησε ανοδική πορεία καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου. Την τελευταία χρονιά για την οποία και υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία (το 1993), η τιμή του δείκτη κυμάνθηκε στο 73% του αντίστοιχου εθνικού μέσου όρου ενώ στη Θράκη ήταν 67,5%. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως υπάρχει σύγκλιση του νομού με τη χώρα, ενώ ρυθμός σύγκλισης με τη χώρα παρουσιάζεται μεγαλύτερος απ' αυτόν της Θράκης. Η μεταβολή του δείκτη για την εξεταζόμενη περίοδο ήταν της τάξης του +10%.

Πίνακας 2.5.1.α: Δείκτης ευημερίας Ι.Χ. ανά 1000 κατοίκους σε απόλυτες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της χώρας=100

Αυτοκίνητα/1000 κάτοικοι	1986	1987	1988	1986	1990	1991	1992	1993
Έβρου	83	88	93	99	108	112	124	135
Θράκη	85	89	94	100	108	109	117	125
Ελλάδα	132	139	146	155	167	170	174	185
% με βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	63,04	63,37	63,66	64,00	64,60	65,75	71,20	73,06
Θράκη	64,14	64,29	64,33	64,42	64,60	64,10	66,98	67,46

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Από τον πίνακα που ακολουθεί για την κατά κεφαλή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας προκύπτει ότι ο νομός παρουσιάζει σαφή διαφοροποίηση από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Θράκης. Το 1994, η τιμή του δείκτη στον νομό ήταν κατά 8% μεγαλύτερη από τον αντίστοιχο μέσο της Θράκης και κατά 22% μικρότερος του μέσου όρου της χώρας. Η εξέλιξη του δείκτη κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου (1987-1994) εμφανίζει σύγκλιση με με τον μέσο όρο της χώρας με ρυθμούς ταχύτερους από τους αντίστοιχους της Θράκης. Η μεταβολή του δείκτη για την εξεταζόμενη περίοδο ήταν της τάξης του +14%.

Πίνακας 2.5.1.β: Ετήσια κατά κεφαλή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή χρήση (MWh)

Κατά κεφαλή καταναλωση	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	0,55	0,57	0,60	0,60	0,67	0,75	0,78	0,82
Θράκη	0,50	0,52	0,54	0,56	0,61	0,67	0,70	0,74
Ελλάδα	0,85	0,87	0,90	0,89	0,98	1,03	1,01	1,05
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	64,74	65,41	66,49	67,98	68,23	72,81	77,14	78,39
Θράκη	58,68	59,60	60,10	62,58	62,18	65,04	69,06	70,34

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Ο αριθμός των τηλεφώνων ανά 1.000 κατοίκους κυμάνθηκε το 1994 περίπου στο 80% του εθνικού μέσου όρου. Και ο δείκτης αυτός παρουσιάζει σύγκλιση με τον μέσο όρο της χώρας με ρυθμούς ταχύτερους απ' αυτούς της Θράκης. Η μεταβολή του δείκτη για την εξεταζόμενη περίοδο ήταν της τάξης του +14,5%.

Πίνακας 2.5.1.γ: Αριθμός τηλεφώνων ανά 100 κατοίκους στον Έβρο, τη Θράκη και την Ελλάδα για την περίοδο 1986-1994.

Αριθμός τηλεφώνων / 100 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	21,97	23,77	25,92	27,68	31,25	33,07	39,25	42,74	44,64
Θράκη	18,77	20,59	22,44	23,65	25,75	27,63	31,91	34,39	36,17
Ελλάδα	39,20	41,04	42,59	44,53	46,03	48,54	51,17	53,72	56,02
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Έβρος	56,04	57,91	60,86	62,15	67,89	68,12	76,71	79,55	79,69
Θράκη	47,88	50,16	52,68	53,09	55,95	56,92	62,35	64,02	64,58

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Αναλυτικότερα, σχετικά με τον δείκτη κλίνες ανά 1.000 κατοίκους, ο νομός στέκεται στο 61% του εθνικού μέσου. Για την εξεταζόμενη περίοδο υπάρχει και εδώ σαφής τάση σύγκλισης του νομού με τον μέσο όρο της χώρας της τάξης του +13,5% από το '86 ως το '93. Η κατάσταση αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά στο βαθμό που ήδη έχουν αρχίσει οι εργασίες κατασκευής του νέου περιφερειακού νοσοκομείου στην Αλεξανδρούπολη δυναμικότητας 350-400 κλινών, στο οποίο θα στεγαστεί και η ιατρική σχολή. Το έργο αυτό προβλέπεται να υπερδιπλασιάσει τον αριθμό των νοσοκομειακών κλινών στο νομό με αποτέλεσμα την μελλοντική εκτίναξη του παραπάνω δείκτη σε επίπεδο σημαντικά μεγαλύτερου το μέσου όρου της χώρας.

Πίνακας 2.5.1.δ: Αριθμός κλινών ανά 1.000 κατοίκους (απόλυτες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της χώρας=100)

Κλίνες/1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1986	1990	1991	1992	1993
Έβρου	2,53	2,53	2,47	2,78	2,86	2,87	2,95	3,06
Θράκη	2,37	2,29	2,29	2,42	2,45	2,51	2,52	2,60
Ελλάδα	5,29	5,15	5,11	5,07	5,03	5,00	4,99	5,02
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1986	1990	1991	1992	1993
Έβρου	47,90	49,08	48,43	54,84	56,95	57,46	59,06	60,97
Θράκη	44,74	44,45	44,91	47,69	48,79	50,30	50,55	51,78

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Ο δείκτης γιατροί ανά 1.000 κατοίκους διαφοροποιείται σημαντικά στο νομό Έβρου σε σύγκριση με την Θράκη και αυτό γιατί στην Αλεξανδρούπολη έχει την έδρα της η ιατρική σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου. Ας σημειωθεί ότι η τιμή του δείκτη για το 1994, στο ευρύτερο γεωγραφικό διαμέρισμα, βρίσκεται στο 56% του εθνικού μέσου όρου ενώ στον Έβρο ο δείκτης βρίσκεται στο 81,2%. Η εξέλιξη του δείκτη για την εν' λόγω περίοδο είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή αφού έχουμε μια μεταβολή του +29% μέσα σε μια οκταετία και αυτό παρά τη μικρή μείωση του δείκτη το '93 σε 81% (από 85% το '92). Στην σύγκλιση συνετέλεσε καταλυτικά η ίδρυση της

ιατρικής Σχολής και η σταδιακά καλύτερη οργάνωση και επάνδρωση της. Ας σημειωθεί ότι μετά την κατασκευή του νέου περιφερειακού νοσοκομείου ο δείκτης πιθανόν να ξεπεράσει τον αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας.

Πίνακας 2.5.1.ε: Αριθμός γιατρών ανά 1.000 κατοίκους (απόλυτες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της χώρας=100)

Γιατροί/1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	1,59	1,80	1,87	1,87	2,06	2,38	3,20	3,14
Θράκη	1,32	1,48	1,49	1,55	1,65	1,78	2,16	2,15
Ελλάδα	3,05	3,31	3,18	3,26	3,36	3,63	3,75	3,87
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	52,29	54,31	58,67	57,37	61,22	65,55	85,25	81,19
Θράκη	43,20	44,73	46,85	47,38	49,07	48,91	57,43	55,72

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Για τις τιμές του δείκτη οδοντίατροι ανά 1.000 κατοίκους τόσο ο Έβρος όσο και η Θράκη βρίσκονται σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα του αντίστοιχου εθνικού μέσου όρου. Πρέπει να σημειωθεί πως στην Αλεξανδρούπολη δεν υπάρχει οδοντιατρική σχολή. Αυτός είναι ίσως και ο μόνος δείκτης κυμαίνεται σε τόσο χαμηλά ποσοστά για το '93 (μόλις 43% το μέσου όρου της χώρας). Η εξέλιξη του δείκτη παρουσίασε πολύ μικρές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου που εξετάζεται (μεταξύ 54% και 62% του μέσου όρου της χώρας) χωρίς τάσεις σύγκλισης.

Πίνακας 2.5.1.στ: Αριθμός οδοντιάτρων ανά 1.000 κατοίκους για την περίοδο 86-93 (απόλυτες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της χώρας=100)

Οδοντίατροι/1000 κατοίκους	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	0,51	0,51	0,56	0,57	0,53	0,55	0,61	0,45
Θράκη	0,45	0,44	0,51	0,53	0,51	0,55	0,58	0,52
Ελλάδα	0,91	0,91	0,91	0,95	0,98	1,00	1,01	1,03
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	55,77	56,79	61,99	60,50	54,30	54,99	60,08	43,16
Θράκη	49,97	48,53	55,82	56,25	51,65	55,06	57,27	50,44

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Τέλος η πυκνότητα των φαρμακείων ανά 1.000 κατοίκους στον νομό ανέρχεται περίπου στο 87% του εθνικού μέσου όρου. Η τιμή του αντίστοιχου δείκτη για την Θράκη είναι σημαντικά χαμηλότερη. Και στον δείκτη αυτό ο νομός παρουσιάζει σύγκλιση σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Η μεταβολή για την εν' λόγω περίοδο είναι της τάξης του +14%.

Πίνακας 2.5.1.ζ: Αριθμός φαρμακείων ανά 1.000 κατοίκους για την περίοδο '86-'93 (απόλυτες τιμές και με βάση τον μέσο όρο της χώρας=100)

Φαρμακεία/1000 κάτοικους	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	0,46	0,51	0,53	0,55	0,58	0,59	0,65	0,67
Θράκη	0,43	0,46	0,47	0,49	0,50	0,50	0,53	0,52
Ελλάδα	0,63	0,66	0,69	0,72	0,73	0,75	0,76	0,77
% βάση Μ.Ο. Ελλάδας=100	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Έβρος	73,23	78,29	77,15	76,31	78,71	78,89	85,69	86,91
Θράκη	69,19	70,02	67,99	67,94	68,24	66,31	69,58	68,50

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Συμπερασματικά από την εξέταση όλων των παραπάνω δεικτών προκύπτει ότι για την εξεταζόμενη περίοδο ο νομός Έβρου ακολουθεί πορεία σύγκλισης με την υπόλοιπη χώρα η οποία γίνεται με γρηγορότερους ρυθμούς απ' ότι στο σύνολο της Θράκης. Οι περισσότεροι δείκτες ευημερίας που χρησιμοποιήθηκαν παρουσίασαν μεταβολή τουλάχιστον της τάξης του 10% (με εξαίρεση μόνο τον δείκτη οδοντίατροι ανά 1000 κατοίκους). Ας σημειωθεί ότι η σύγκλιση που παρουσιάζει ο νομός ωφείλεται κατά κύριο λόγο στην μεγάλη μείωση του πληθυσμού (κυρίως από το 1991 και μετά), και δευτερογενώς στην αύξηση των τιμών των αριθμητών κατά δείκτη.

2.5.2 Επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού είναι ίσως η κρισιμότερη παράμετρος τόσο για το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης μιας περιοχής, όσο και για τις δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης. Από τον πίνακα που ακολουθεί γίνεται σαφές το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο του νομού και της Θράκης σε σύγκριση με αυτό της χώρας. Ιδιαίτερα στις κατηγορίες των αναλφάβητων και αυτών που δεν τελείωσαν την στοιχειώδη εκπαίδευση (αλλά ξέρουν γραφή και ανάγνωση) τα ποσοστά είναι εξαιρετικά υψηλά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα εθνικά. Η εικόνα είναι τραγική για την Θράκη στο σύνολο της, αλλά αισθητά καλύτερη για τον Έβρο. Έτσι για το '81 το ποσοστό αναλφάβητων στο νομό ήταν 12,4%, στη Θράκη 17,7% ενώ στη χώρα 8,7%. Το ποσοστό αυτό είναι 43% μεγαλύτερο για το νομό και 105% μεγαλύτερο για τη Θράκη από αυτό της χώρας. Συνεπώς, ναι μεν ο νομός αποκλίνει από την συνολική εικόνα της χώρας, η απόκλιση του όμως δεν είναι ακραία όπως αυτή της Θράκης. Ο νομός διαφοροποιείται σημαντικά και το συμπέρασμα αυτό εξάγεται και από τα ποσοστά του πληθυσμού ανά κατηγορία μορφωτικού επιπέδου. Πρέπει να σημειωθεί ακόμη το πολύ σημαντικό γεγονός ότι οι ρυθμοί μείωσης των αναλφάβητων στην Θράκη (-16,7%) ήταν οι μικρότεροι σε σύγκριση με τους αντίστοιχους της χώρας (-6,7%) και του Έβρου (-17,4%). Από άποψη ρυθμών

λοιπόν, τόσο ο νομός όσο και η Θράκη συμβαδίζουν. Συμπερασματικά, παρόλες τις προσπάθειες του ελληνικού κράτους για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού, στην περίπτωση της Θράκης την τελευταία δεκαετία υπάρχει απόκλιση αντί για σύγκλιση με την χώρα. Ο αναλφαβητισμός συνδέεται άμεσα με τα μέλη της μειονότητας σε όλη την Θράκη. Το γεγονός ότι τα ποσοστά αναλφαβητισμού παραμένουν ηψηλά ερμηνεύεται από την αδυναμία του κράτους να προσεκλύσει και να πείσει τους μουσουλμάνους για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας.

Πίνακας 2.5.2.α: Ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού κατά επίπεδο εκπαίδευσης για τα έτη 1981 - 1991 στον Έβρο, την Θράκη και την Ελλάδα και ποσοστιαίες μεταβολές τους

	1981			1991			Ποσοστιαία μεταβολή 81-91		
	Έβρος	Θράκη	Ελλάδα	Έβρος	Θράκη	Ελλάδα	Έβρος	Θράκη	Ελλάδα
Πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών	2,31	1,91	4,04	4,47	4,00	6,65	48,34	52,34	39,28
Πτυχιούχοι ανωτέρων σχολών	1,54	1,45	1,91	1,70	1,36	2,05	9,38	-6,99	6,67
Φοιτούν σε ανώτερα ή ανωτάτη σχολή	0,74	0,90	1,90	1,52	1,88	2,79	51,13	51,82	31,93
Απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης	8,51	6,80	13,68	15,83	12,86	20,65	46,25	47,16	33,76
Τελείωσαν τουλάχιστο την Γ' τάξη του σχολείου μέσης εκπαίδευσης	7,94	6,39	9,97	9,35	7,71	10,77	15,06	17,09	7,45
Απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης	45,34	42,63	44,15	41,54	42,73	39,64	-9,14	0,25	-11,38
Δεν τελείωσαν στοιχειώδη εκπαίδευση	21,25	22,27	15,70	15,06	14,33	10,63	-41,11	-55,36	-47,74
Αναλφάβητοι	12,37	17,66	8,66	10,53	10,63	6,83	-17,45	-16,70	-26,70
Σύνολο	100	100	100	100	100	100			

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε. Πληθυσμός ηλικίας 10 και άνω κατά φύλλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης, απογραφές πληθυσμού 1981-1991

Από την εξέταση της κατανομής των αναλφάβητων κατά ηλικιακές ομάδες μπορούμε να εξάγουμε τα εξής συμπεράσματα. Στην περίπτωση της Θράκης οι ηλικίες 10-24 και 50-69 παρουσιάζουν υπερτριπλάσια ποσοστό αναλφαβητισμού σε σχέση με τη χώρα. Ακόμη πιο δυσμενή είναι τα ποσοστά στην ηλικίες 25-49. Εκεί όλες οι ομάδες έχουν τέσσερις φορές περισσότερους αναλφάβητους απ' ότι η χώρα. Αντίθετα ο νομός παρουσιάζει σχεδόν τα μισά ποσοστά σε σχέση με τη Θράκη για τις ηλικίες 10-49, ενώ και στις υπόλοιπες κυμαίνεται σε σαφώς χαμηλότερα επίπεδα με μόνη εξαίρεση την κλάση 75 και άνω όπου ο νομός έχει μεγαλύτερο ποσοστό αναλφάβητων. Παρόλα αυτά σε σύγκριση με τη χώρα ο νομός παρουσιάζει διπλάσια

ποσοστά αναλφάβητων ανάμεσα στις πληθυσμιακές ομάδες από 15 έως και 39 ετών. Το γεγονός αυτό κάνει αναγκαία την χάραξη πολιτικής στο νομό με στόχο την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού στις νεώτερες αυτές ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 2.5.2.γ: Ποσοστό αναλφάβητων κατά ηλικιακή ομάδα στο σύνολο του πληθυσμού της κάθε γεωγραφικής ενότητας

	Έβρος	Θράκη	Ελλάδα
Ομάδες Ηλικιών	% στο σύνολο	% στο σύνολο	% στο σύνολο
10-14	0,10	0,24	0,07
15-19	0,17	0,32	0,09
20-24	0,14	0,31	0,09
25-29	0,18	0,37	0,09
30-34	0,22	0,46	0,10
35-39	0,26	0,55	0,12
40-44	0,27	0,68	0,14
45-49	0,35	0,81	0,21
50-54	0,94	1,55	0,52
55-59	1,51	2,16	0,92
60-64	1,21	1,86	0,84
65-69	0,90	1,33	0,68
70-74	0,82	1,21	0,73
75 και άνω	3,45	3,28	2,23
Σύνολο	10,53	15,13	6,83

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε. Πληθυσμός ηλικίας 10 και άνω κατά φύλλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης, απογραφές πληθυσμού 1981-1991

Ο παρακάτω πίνακας είναι ιδιαίτερα κατατοπιστικός όσον αφορά την αναλογία μαθητών και διδακτικού προσωπικού και αποτελεί ένα χαρακτηριστικό των όρων κάτω από τους οποίους πραγματοποιείται το μάθημα στα διάφορα δημόσια σχολεία. Προκύπτει λοιπόν ότι τόσο ο Έβρος όσο και η Θράκη παρουσιάζουν μικρότερους αριθμούς μαθητών ανά διδακτικό προσωπικό απ' ότι η χώρα στο σύνολο της, δηλαδή το μάθημα πραγματοποιείται κάτω από καλές συνθήκες. Επίσης προκύπτει ότι δεν υπάρχουν ελλείψεις διδακτικού προσωπικού στην περιοχή (στην περίπτωση αυτή η αναλογία θα κυμαίνονταν σε υψηλότερα επίπεδα). Συνεπώς το συνολικό πρόβλημα που παρουσιάζεται πρέπει να αναζητηθεί όχι τόσο στην έλλειψη διδακτικού προσωπικού ή σχολείων αλλά στη σύνθεση του πληθυσμού και την παρουσία της μουσουλμανικής μειονότητας η οποία και φαίνεται να έχει ιδιαίτερα ποσοστά αναλφάβητων.

Πίνακας 2.5.2.δ: Ποσοστό νέων που συνεχίζουν τη μόρφωση τους σε Γυμνάσιο, Λύκειο καθώς και δείκτης αναλογίας μαθητών προς καθηγητές για την περίοδο 86-91.

Έβρος	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Μαθητές Δημοτικών/Διδακτικό Προσωπικό Δημοτικών	20,50	20,15	19,33	18,32	16,77	15,54
Μαθητές Γυμνασίων/Διδακτικό Προσωπικό Γυμνασίων	19,22	18,81	17,50	16,28	15,81	14,97
Μαθητές Λυκείων/Διδακτικό Προσωπικό Λυκείων	15,64	13,33	14,99	13,47	12,66	12,10
Ποσοστό μαθητών Δημοτικού που συνεχίζουν στο Γυμνάσιο	51,47	54,64	50,36	51,42	51,64	56,63
Ποσοστό μαθητών Γυμνασίου που συνεχίζουν στο Λύκειο	58,25	55,23	41,29	55,06	54,68	54,93
Θράκη	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Μαθητές Δημοτικών/Διδακτικό Προσωπικό Δημοτικών	18,63	17,92	17,30	16,63	15,60	14,47
Μαθητές Γυμνασίων/Διδακτικό Προσωπικό Γυμνασίων	17,38	16,84	16,27	15,53	15,25	14,14
Μαθητές Λυκείων/Διδακτικό Προσωπικό Λυκείων	14,11	12,77	12,77	12,90	11,94	11,59
Ποσοστό μαθητών Δημοτικού που συνεχίζουν στο Γυμνάσιο	34,82	36,09	36,19	37,21	37,73	38,88
Ποσοστό μαθητών Γυμνασίου που συνεχίζουν στο Λύκειο	56,55	53,36	44,55	52,60	53,54	54,28
Ελλάδα	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Μαθητές Δημοτικών/Διδακτικό Προσωπικό Δημοτικών	23,37	22,84	22,26	20,97	19,65	19,48
Μαθητές Γυμνασίων/Διδακτικό Προσωπικό Γυμνασίων	17,99	17,44	16,84	16,10	15,37	14,97
Μαθητές Λυκείων/Διδακτικό Προσωπικό Λυκείων	15,30	14,84	14,29	14,02	13,69	13,52
Ποσοστό μαθητών Δημοτικού που συνεχίζουν στο Γυμνάσιο	49,20	51,55	51,49	52,81	53,06	52,13
Ποσοστό μαθητών Γυμνασίου που συνεχίζουν στο Λύκειο	61,20	59,33	54,21	59,65	60,97	61,78

Πηγή "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996"

Στα πλαίσια της παραπάνω ανάλυσης προκύπτει ότι ο νομός Έβρου έχει χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης αν γίνει σύγκριση με τους μέσους δείκτες της χώρας. Το ποσοστό αναλφάβητων είναι μεγάλο ενώ και οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι συγκριτικά λιγότεροι σε σχέση με την Ελλάδα. Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι σίγουρα ο αναλφαβητισμός ο οποίος κινείται σε επίπεδα διπλάσια των αντίστοιχων της χώρας. Το στρατηγικό σχέδιο για την πόλη της Αλεξανδρούπολης θα έπρεπε να λάβει υπόψη του αυτή τη κρίσιμη παράμετρο και να προτείνει δράσεις οι οποίες θα βελτίωναν και θα αναβάθμιζαν το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού.

2.5.3 Η νοσηλευτική υποδομή του νομού

Στον νομό Έβρου υπάρχει ένα περιφερειακό νοσοκομείο στην Αλεξανδρούπολη και ένα νομαρχιακό στο Διδυμότειχο τα οποία και καλύπτουν τις ανάγκες του πληθυσμού σε υπηρεσίες δευτεροβάθμιας περίθαλψης. Αντίστοιχα για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης εκτός των αστικών περιοχών, υπάρχουν 3 κέντρα υγείας και 29 αγροτικά ιατρεία. Το δυναμικό και η στελέχωση των θεραπευτηρίων της περιοχής παρουσιάζονται στον

Χάρτης 2.5.3.α

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	ΚΛΙΜΑΚΑ 1:60000
	Νοσοκομείο
	Κέντρο Υγείας
	Αγροτικό Ιατρείο
ΠΗΓΗ Ε.Ο.Π. 1994	

πίνακα που ακολουθεί (Βλέπε και χάρτη 2.5.3.α) (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε.:1994).

Πίνακας 2.5.3.α: Νοσοκομειακή υποδομή στον Έβρο.

ΠΟΛΗ	ΚΛΙΝΕΣ	ΚΛΙΝΙΚΕΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ	Προσωπικό				
				Ιατρικό				Νοσηλευτικό
				ΕΙΔ	Π	ΜΑ	Ε	
Αλεξ/πολη	348	26	4	61	42	3	99	316
Διδυμότειχο	60	3		13				108
Σύνολο	408	29	4	74	42	3	99	424

ΕΙΔ:Ειδικοί, Π:Πανεπιστημιακοί, ΜΑ:Μερικής απασχόλησης, Ε:Ειδικευόμενοι

Πηγή Ελληνοτεχνική ΑΕ, Εκθεση Συμβούλου Διαχείρισης ΠΕΠ ΑΜΘ - Σεπτέμβριος 1994

Ας σημειωθεί ότι ο αριθμός των γιατρών έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια λόγω της παρουσίας της Ιατρικής Σχολής. Επίσης παρά τις ελλείψεις που έχουν ήδη επισημανθεί κατά την παρουσίαση των δεικτών κοινωνικής ευημερίας, η κατασκευή του νέου περιφερειακού νοσοκομείου όχι μόνο θα βελτιώσει αλλά θα αλλάξει ριζικά την ποιότητα των παρεχόμενων νοσηλευτικών υπηρεσιών.

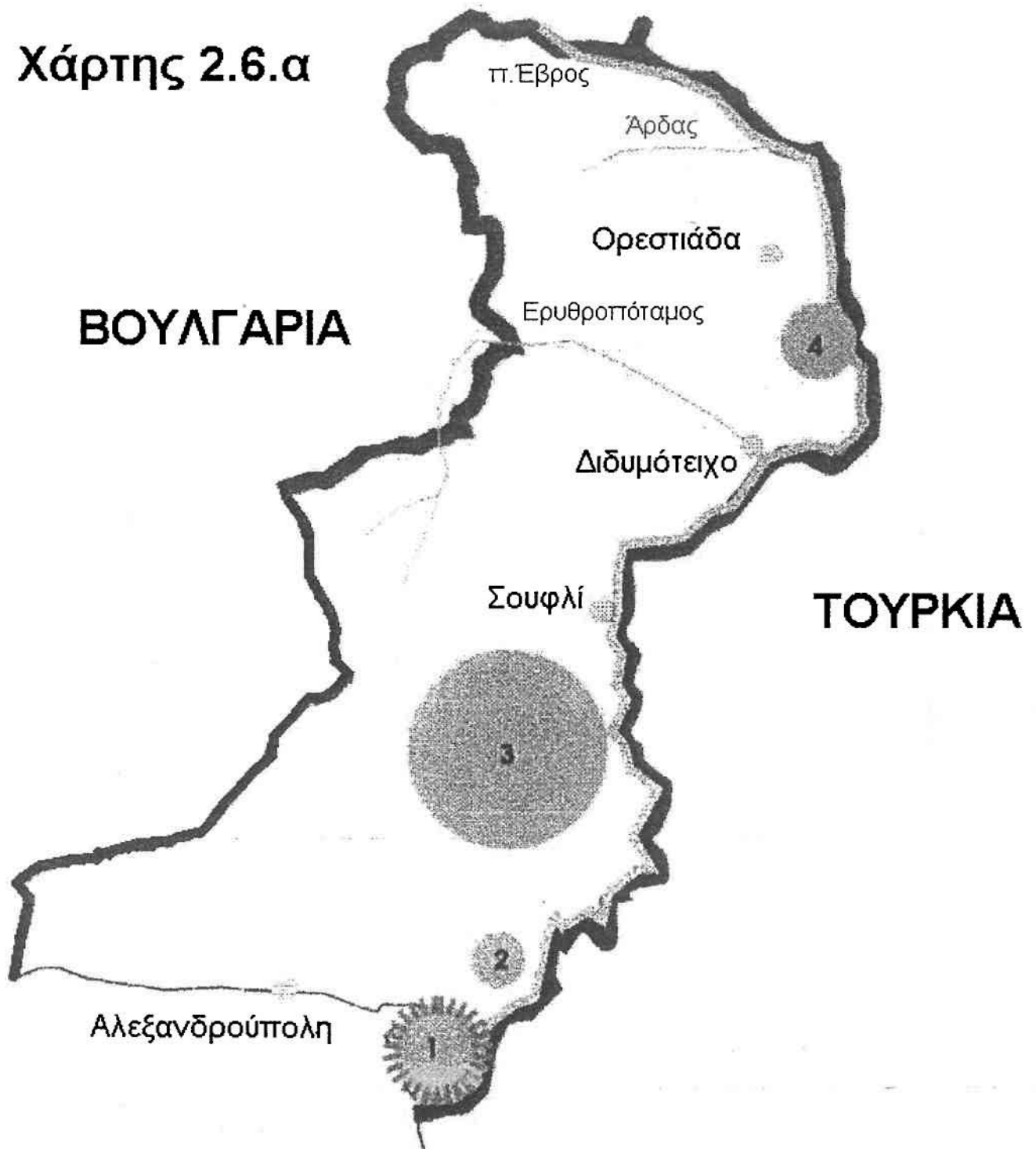
2.6 ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

2.6.1 Γενικά

Τόσο ο Έβρος όσο και γενικότερα η Θράκη θεωρούνται ως οι σημαντικότερες περιοχές της Ελλάδος από άποψη οικολογικού ενδιαφέροντος. Η ιδιαιτερότητα τους οφείλεται στη διατήρηση μέχρι σήμερα αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος και οικοσυστημάτων, όχι μόνο εθνικού, αλλά και διεθνούς ενδιαφέροντος. Η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος των περιοχών σε ικανοποιητικά επίπεδα, άνω του μέσου όρου της χώρας, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στις περιορισμένες οικιστικές πιέσεις ανάπτυξης, καθώς και στην εξαιρετικά περιορισμένη τουριστική κίνηση. Η σημαντικότερη πίεση στο φυσικό περιβάλλον προέρχεται κυρίως από γεωργικές δραστηριότητες στις πεδινές εκτάσεις και έχει σαν αποδέκτη τα διάφορα ποτάμια (ρύπανση υδάτων με φυτοφάρμακα, αποξηράνσεις κ.λ.π.). Οι βιότοποι της περιοχής εμφανίζουν σημαντική ποικιλία βλάστησης (από παραθαλάσσια βλάστηση στα νότια μέχρι κεντροευρωπαϊκή με αξιόλογα δάση στα βόρεια (βλέπε και χάρτη 2.6.α) (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε.:1994). Οι πιο σημαντικοί βιότοποι του νομού Έβρου είναι οι εξής:

- Το Δέλτα του ποταμού Έβρου
- Οι λειβαδιές Μοναστηρακίου

Χάρτης 2.6.α

ΒΙΟΤΟΠΟΙ	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	ΚΑΙΜΑΚΑ 1:60000
1. ΔΕΛΤΑ ΠΟΤΑΜΟΥ ΕΒΡΟΥ	 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΣ ΒΙΟΤΟΠΟΣ
2. ΛΕΙΒΑΔΙΕΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙΟΥ	
3. ΔΑΣΗ ΔΑΔΙΑΣ	
4. ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΟ ΔΑΣΟΣ ΕΒΡΟΥ	 ΥΔΡΟΒΙΟΤΟΠΟΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ RAMSAR
5. ΟΡΟΣ ΦΕΓΓΑΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	
ΠΗΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΤΟΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, Ε.Μ.Π.	

- Τα βουνά Έβρου (Δάση Δαδιάς)
- Το παραποτάμιο Δάσος Έβρου (περιοχή Ορεσιτιάδας)
- Το όρος Φεγγάρι Σαμοθράκης

2.6.2 Ο ποταμός Έβρος

Ο Έβρος είναι ο μεγαλύτερος ποταμός της Ν.Α. Ευρώπης με μήκος 530km εκ' του οποίου τα 187 βρίσκονται σε ελληνικό έδαφος. Πηγάζει στις Β.Α. πλευρές της οροσειράς Rila στη Βουλγαρία. Χαμηλότερα και για απόσταση περίπου 15km καθορίζει τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, μετά ρέει κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων και τελικά εκβάλλει στο Βόρειο Αιγαίο Πέλαγος. Κατά μήκος της κοίτης του δέχεται σημαντικές ποσότητες αποβλήτων από πόλεις κοντά στις όχθες του, όπως επίσης και από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Γεωργικές δραστηριότητες αφαιρούν ένα μεγάλο ποσοστό της ροής του, ενώ εκπλύσεις λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων από τη λεκάνη απόρροής του προξενούν πρόσθετη υποβάθμιση του οικοσυστήματός του.

2.6.3 Το δέλτα του ποταμού Έβρου

Το δέλτα του ποταμού Έβρου καλύπτει μια έκταση 500,000 στρεμμάτων (εκ' των οποίων τα 100,000 ανήκουν στην Τουρκία) και είναι ένας από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους της Ευρώπης που προστατεύεται από τη συνθήκη Ramsar και την οδηγία 79/409 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η προστατευόμενη έκταση ανέρχεται σε 150,000 στρέμματα). Η βιολογική και οικολογική σημασία του Δέλτα έχει αναγνωριστεί εδώ και χρόνια και θεωρείται ισάξια σχεδόν με τα Δέλτα των ποταμών Δούναβη, Ρομανού. Στο δέλτα υπάρχουν οι παρακάτω χαρακτηριστικές ενότητες οικοσυστημάτων:

1. Αμμόλοφοι
2. Αλμυρά εδάφη
3. Εδάφη ελαφρά επηρεασμένα από θαλάσσιο νερό
4. Αλμυρά νερά
5. Γλυφά και γλυκά νερά
6. Εδάφη ανέπαφα από άλατα
7. Καλλιεργήσιμα εδάφη

Η οικολογία και η βιογεννητική ποιότητα του Δέλτα οφείλεται σε τρεις κύριους παράγοντες:

- Την ιδιαίτερα ευνοϊκή γεωγραφική τοποθεσία σε σχέση με την βασική μεταναστευτική διαδρομή των πτηνών

- Τους σχετικά ήπιους χειμώνες
- Τη μέχρι πρόσφατα δύσκολη πρόσβαση στην περιοχή

Υπάρχουν περίπου 300 είδη φυτών που συμβάλουν στο σχηματισμό των χαρακτηριστικών της φυσικής βλάστησης στο Δέλτα. Αυτά θα υπέρβαιναν τα 350 αν λαμβάνονταν υπόψη υδρόβια φυτά και είδη δέντρων. Ένα ποσοστό από αυτά (περίπου 15%) είναι φυτά αλμυρού περιβάλλοντος. Εν συντομία το Δέλτα σαν οικοσύστημα λειτουργεί σε τρία βασικά επίπεδα:

- Σαν βιότοπος για φώλιασμα και συλλογή τροφής σε πολλά είδη πτηνών (ερωδιοί, κορμοράνοι, υδρόβια πτηνά, αρπακτικά πτηνά κλπ.)
- Σαν βάλτος για τη διαχείμαση μεγάλων πληθυσμών από χήνες, πάπιες και άλλα είδη υδρόβιων πτηνών από τις βόρειες περιοχές της Κεντρικής/Ανατολικής Ευρώπης.
- Σαν ζωτικός χώρος σύναξης και ανάπαυσης σημαντικού αριθμού αποδημητικών πτηνών(επί το πλείστον υδρόβια) κατά την πτήση τους από και προς τη Μέση Ανατολή και Αφρική.

Έως τώρα 263 είδη πτηνών έχουν καταγραφεί να φωλιάζουν, να διαχειμάζουν ή να περνούν από το Δέλτα. Αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός αριθμός πτηνών αν υπολογιστεί ότι ο συνολικός αριθμός που έχει καταγραφεί στην Ελλάδα είναι 402 είδη. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960 ο υδροβιότοπος του Δέλτα με τις τεράστιες χειμερινές πλημμύρες του Έβρου και τη δυσβατότητά ήταν ένα απέραντο, παρθένο και αδιάταχτο οικοσύστημα, όπου όλα τα άγρια είδη και οι ανθρώπινες δραστηριότητες βρίσκονταν σε αρμονία και ισορροπία. Ωστόσο, οι λειτουργίες του άρχισαν να ανατρέπονται στη συνέχεια, μετά την υλοποίηση ενός εκτεταμένου προγράμματος αποστράγγισης της περιοχής και απόδοσης γόνιμων εδαφών στη γεωργία.

Σήμερα υπάρχει μια υποβάθμιση του χώρου, ύστερα από τις σημαντικές αλλαγές που επήλθαν στα φυσικά και οικολογικά χαρακτηριστικά χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπάρχει δυνατότητα αποκατάστασης των προηγούμενων ισοροπιών. Πολλά πρέπει να γίνουν για την προστασία των περιοχών του Δέλτα καθώς και της ορθή διαχείριση και αξιοποίηση του. Ανθρώπινες δραστηριότητες που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στο βιότοπο είναι η γεωργία (χρήση λιπασμάτων, Φυτοφάρμακα, άρδευση), η βοσκή, το κυνήγι και η ρύπανση του ποταμού Έβρου από τα λύμματα οικισμών-βιομηχανιών. Για όλες τις παραπάνω θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα από την πολιτεία.

2.7 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο νομός διαθέτει μια πλούσια πολιτιστική παράδοση και ιστορία, η οποία ξεκινά από την παλαιολιθική εποχή, καλύπτει την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους και φτάνει μέχρι σήμερα. Η παράδοση αυτή έχει αποτυπωθεί στο χώρο με μια σειρά μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και παραδοσιακών οικισμών που προσδίδουν ποιότητα στο ανθρωπογενές περιβάλλον και ποικίλουν τη φυσιογνωμία της περιοχής. Σημαντικοί παράγοντες για την εγκατάσταση πληθυσμών υπήρξαν η γεωστρατηγική θέση, ο φυσικός πλούτος, οι επικοινωνιακές δυνατότητες, το ανάγλυφο και τέλος η φυσική αμυντική ικανότητα της περιοχής.

Ο ποταμός Έβρος, πλωτός μέχρι τις αρχές του αιώνα μας, στάθηκε η αρτηρία ζωής που ένωνε τη θρακική ενδοχώρα με τις αιγαιοπελαγίτικες κοινωνίες διοχετεύοντας τα προϊόντα της περιοχής στις μεσογειακές αγορές. Η θέση είχε και αυτή ένα χερσαίο προνόμιο. Τη διαπερνούσε η Εγνατία οδός που ένωνε τη Δύση με την Ανατολή. Απομεινάρια της βρίσκονται σήμερα κοντά στον αρχαίο Δορίσκο και στην πόλη των Φερρών. Η Εγνατία γεφύρωνε τον ποταμό Έβρο στη θέση του τελωνείου των Κήπων απ' την εποχή του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Τραϊανού. Το σημείο αυτό στην ιστορική διαδρομή εξελίχθηκε σε μια πολύ σημαντική σκάλα για τη ναυσιπλοΐα του ποταμού. Κοντά στο Δέλτα ελιμενίζοντο μονάδες του Βυζαντινού στόλου, έτοιμες να πλήξουν πειρατικούς επιδρομείς στον ζωτικό χώρο του Β.Αιγαίου. Η περιοχή, όπως και ολόκληρη η Θράκη είχε το μοναδικό προνόμιο κατά τους βυζαντινούς χρόνους να βρίσκεται κοντά στη Βασιλεύουσα και να δέχεται την άμεση ακτινοβολία της. Η θράκη ως ενιαίος γεωγραφικός, ιστορικός και πολιτιστικός χώρος, υπήρξε το κέντρο του βυζαντινού και μεταβυζαντινού Ελληνισμού.

Πίνακας 2.7.1.α: Οι αρχαιολογικοί χώροι του ν.Έβρου.

	Επαρχία	Ονομασία αρχαιολογικού χώρου
1	Αλεξ/πολης	Αρχαιολογικός χώρος Μεσημβρίας.
2	Αλεξ/πολης	Τμήμα Εγνατίας οδού κοντά στα χωριά Πέραμα και Κόμαρος.
3	Αλεξ/πολης	Ευρήματα κλασσικών χρόνων
4	Αλεξ/πολης	Προϊστορικός συνοικισμός και αρχαιολογικός χώρος Σερρείου.
5	Αλεξ/πολης	Θρακικό Φρούριο Κίρκης.
6	Αλεξ/πολης	Αρχαιολογικός χώρος Τραϊανουπόλεως.
7	Αλεξ/πολης	Αρχαιολογικός χώρος Δορίσκου.
8	Σουφλίου	Αρχαίο νεκροταφείο Πυλαίας.
9	Σουφλίου	Θρακικό Φρούριο Κοίλων.
10	Σουφλίου	Μεγαλιθικά μνημεία περιοχής Κοίλων.
11	Σουφλίου	Αρχαιολογικός χώρος με ευρήματα Ρωμαϊκής εποχής κοντά στη Λευκίμη
12	Διδυμοτείχου	Τύμβος Αρδανίου
13	Διδυμοτείχου	Αρχαιολογικός χώρος Πλωτινουπόλεως.
14	Σουφλίου	Σπήλαιο Κουφοβούνου με προϊστορικά ευρήματα.
15	Ορεστιάδας	Θρακικοί τάφοι Ρηγιου.
16	Ορεστιάδας	Θέση με παλαιολιθικά ευρήματα.

(συνέχεια πίνακα 2.7.1.α)

	Επαρχία	Όνομασία αρχαιολογικού χώρου
17	Ορεστιάδας	Θέση με παλαιολιθικά ευρήματα.
18	Ορεστιάδας	Τύμβος Φυλακίου με προϊστορικά ευρήματα.
19	Ορεστιάδας	Τύμβος Σπηλαίου με προϊστορικά ευρήματα.
20	Ορεστιάδας	Τύμβος Δικαίας με προϊστορικά ευρήματα.
21	Διδυμοτείχου	Θρακικός τάφος Ελαφοχωρίου.
22	Διδυμοτείχου	Μεγαλιθικά μνημεία Ρούσσης.
23	Σουφλίου	Βραχογραφίες στη θέση Τσογκάρ.
24	Σουφλίου	Ύψωμα με μεγαλιθικά μνημεία.
25	Σαμοθράκης	Αρχαιολογικός χώρος Παλαιαπόλεως Σαμοθράκης.
26	Σαμοθράκης	Προϊστορικός συνοικισμός στην θέση Καρυώτες Σαμοθράκης.
27	Σαμοθράκης	Προϊστορικοί τάφοι κοντά στη Χώρα Σαμοθράκης.
28	Σαμοθράκης	Προϊστορικός τύμβος μεγάλου Βουνίου Σαμοθράκης.
29	Διδυμοτείχου	Τείχος Διδυμοτείχου. Τέμενος Βαγιαζήτ, Ναός Αγίας Σοφίας, Ν. Αγίου Αθανασίου, Ν. Παναγίας, Ν. Αγίας Πέτρας στο Διδυμοτείχο.
30	Αλεξ/πολης	Ναός Κοσμοσωτείας, Υδραγωγείο, Τείχη Φερρών.
31	Ορεστιάδας	Φρούριο Πυθίου.
32	Ορεστιάδας	Άγιος Αθανάσιος Αλεποχωρίου.
33	Σαμοθράκης	Βυζαντινό Κάστρο Χώρας Σαμοθράκης.
34	Σαμοθράκης	Βυζαντινός Ναός Παλαιοπόλεως, Παλαιοχριστιανικός ναός λιμένος Παλαιοπόλεως, Πύργος των Cattiulsi-Παλαιοπόλεως Σαμοθράκης.
35	Σαμοθράκης	Πύργος Φονηά, οικισμός Κανταράδικα Σαμοθράκης, Μονή Λουτρών.
36	Αλεξ/πολη	Μεσαιωνικά τείχη Μεσημβρίας.
37	Αλεξ/πολη	Ναός Αγίας Αναστασίας Μάκρης.
38	Αλεξ/πολη	Πύργος Αβαντος.
40	Σουφλίου	Μεσαιωνικό Φρούριο Δαδιάς.
41	Αλεξ/πολη	Μεσαιωνικά τείχη χωριού Ποταμού.

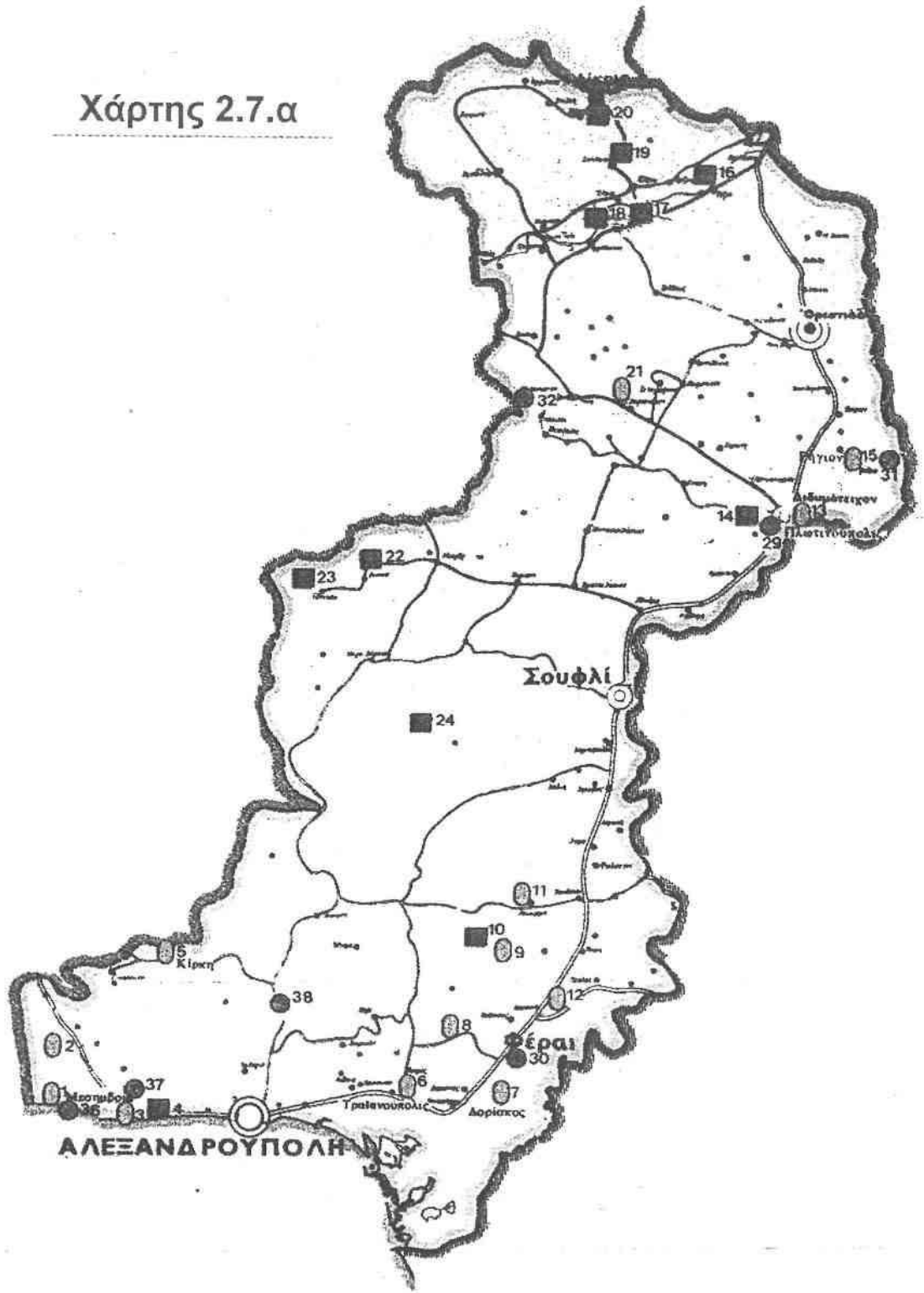
Πηγή Αναπτυξιακή μελέτη Θράκης

Αξίζει να σημειωθεί πως από τον παραπάνω πίνακα με τους αρχαιολογικούς χώρους του Έβρου (βλέπε και χάρτη 2.7.α), ένας μεγάλος αριθμός δεν έχει ακόμα ανασκαφεί συστηματικά παρά το γεγονός της επιφανειακής ύπαρξης κτερισμάτων (περίπτωση αρχαίου Δορίσκου και των περισσότερων προϊστορικών μνημείων). Η αρχαιολογική σκαπάνη θα μπορούσε να ενδυναμώσει το κίνητρο από πλευράς τουριστών να επισκεφτούν τον νομό. Συνοπτικά τα σημαντικότερα μνημεία της επαρχίας Αλεξανδρουπόλεως είναι τα εξής:

2.7.1 Αρχαιολογικός χώρος-λουτρό Τραϊανουπόλεως

Ο αρχαιολογικός χώρος βρίσκεται πάνω στον οδικό άξονα Αλεξανδρούπολης-Φερρών. Είναι στη θέση της αρχαίας Τραϊανουπόλεως, που ίδρυσε ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Τραϊανός στις αρχές του 2ου αιώνα μ.Χ. Για μια ολόκληρη χιλιετία ήταν η πρωτεύουσα της ευρύτερης περιοχής. Σώζονται ίχνη μεσαιωνικών κτισμάτων, καθώς και τα παλιά ιαματικά λουτρό. Η πηγή που λειτουργεί και σήμερα είναι θερμομεταλλική, υδροχλωριούχος και ραδιούχος και το νερό της είναι κατάλληλο για λουτροθεραπεία και ποσιθεραπεία. Στο ύψωμα βόρεια των εγκαταστάσεων ήταν η Ακρόπολη της αρχαίας πόλης. Υπάρχουν ελάχιστα οικιστικά

Χάρτης 2.7.α

ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ		ΚΛΙΜΑΚΑ	
		0	5 10 15 20 25
ΥΠΟΜΝΗΜΑ			
■	ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ		
Ⓢ	ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ		
●	ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ		

υπολείμματα και ένα μικρό εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Η πόλη καταστράφηκε ολοσχερώς απ' τους Οθωμανούς στα μέσα του 14ου αιώνα. Σήμερα τα ερείπια της αρχαίας πόλης βρίσκονται δίπλα στο δρόμο Αλεξανδρούπολης-Φερρών με τακτική αστική και υπεραστική συγκοινωνία. Στην τοποθεσία υπάρχουν ξενοδοχεία της δημοτικής επιχείρησης του Δήμου Αλεξ/πολης και ιδιωτικά. Πλήθος ασθενών επισκέπτονται κάθε χρόνο τα λουτρά της Τραϊανούπολης τα οποία ανήκουν στην κυριότητα του δήμου Αλεξ/πολης.

2.7.2 Ναός Κοσμοσώτειρας, Υδραγωγείο, Τείχη Φερρών

Ο ναός της Κοσμοσώτειρας κατασκευάστηκε επί της δυναστείας των Κομνηνών και προορίστηκε να γίνει και το αυτοκρατορικό μαυσωλείο τους. Η εποχή των Κομνηνών ήταν μια μεγάλη πολιτιστική περίοδος του Βυζαντίου, η τελευταία ίσως που χαρακτηρίστηκε από την αναγέννηση του ελληνικού πνεύματος και τον θρίαμβο των βυζαντινών όπλων. Η Παναγιά Κοσμοσώτειρα, με τις μοναδικές και άρτιες αρχιτεκτονικές λύσεις και τον πλούσιο εσωτερικό της διάκοσμο, αποτελεί και το πιο αντιπροσωπευτικό μνημείο της καλύτερης περιόδου της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Η εκκλησία ανήκει αρχιτεκτονικά σε μια παραλλαγή του τύπου του δικίονου σταυροειδούς με τρούλο, κατά την οποία στις τυπικές θέσεις των δύο μονών δυτικών κίωνων τοποθετούνται ζεύγη κίωνων. Η Κοσμοσώτειρα είναι το μοναδικό δείγμα αυτής της παραλλαγής που διασώζεται. Τα λείψανα του βυζαντινού υδραγωγείου αποτελούνται από δύο μεγαλοπρεπείς καμάρες με ύψος πέντε και άνοιγμα επτά μέτρων. Χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά νερού από πολύ μακριά για την ικανοποίηση των αναγκών της Μονής της Βήρας και του οικισμού (οι Φέρρες είναι κτισμένες πάνω στο βασικό πυρήνα της βυζαντινής Βήρας, ενός φρουρίου).

2.8 ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

2.8.1 Οδικές μεταφορές

2.8.1.1 Συνοπτική παρουσίαση βασικού οδικού δικτύου

Το οδικό δίκτυο κατηγοριοείται σε τοπικό, επαρχιακό και εθνικό, ενώ υπό μελέτη βρίσκεται και ο αυτοκινητόδρομος "Εγνατία Οδός" (βλέπε και χάρτη 2.8.α). Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι Εθνικές οδοί (Ε.Ο.), Νο 2 και Νο 51, οι οποίες αποτελούν τις κύριες αρτηρίες που εξυπηρετούν τη βιομηχανία της περιοχής.

Η **Ε.Ο. 2** αποτελεί την κύρια σύνδεση του νομού με την υπόλοιπη χώρα, στον άξονα Δύσης-Ανατολής. Ξεκινά από τη Θεσσαλονίκη, περνά από τη Καβάλα και διέρχεται από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα και τις πρωτεύουσες των νομών της

Χάρτης 2.8.α

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:60000

————— ΚΥΡΙΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ

————— ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΣΥΝΟΡΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

————— ΕΓΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ

ΛΙΜΑΝΙ

..... ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΕΟ 2

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ

Θράκης, χωρίς παρακάμψεις των πόλεων. Η σχεδιαζόμενη Εγνατία Οδός έχει επίσης την ίδια διεύθυνση και ενώνει τα ίδια κέντρα. Στο τμήμα της μέσα από τον Έβρο η Ε.Ο. 2 διέρχεται από Μέστη, Αλεξανδρούπολη, Αρδάνιο και καταλήγει στη διασταύρωση των Κήπων. Όλα τα τμήματα αυτού του δρόμου είναι μεγάλης σημασίας. Το τμήμα δυτικά της Αλεξ/πολης λόγω της επικείμενης σύνδεσης των υπολοίπων νομών της Θράκης με τη Βουλγαρία ενώ αυτό ανατολικά της Αλεξ/πολης διότι οδηγεί στην ανατολική πύλη της χώρας και ταυτόχρονα συνδέει την Ε.Ο. 2 με την Ε.Ο. 51.

Η **Ε.Ο. 51** ξεκινά από την Ε.Ο. 2 (ανατολικά της Αλεξανδρούπολης), αποτελεί τον άξονα Βορρά-Νότου στο νομό και συνδέει την Αλεξανδρούπολη με τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα (περιοχή Ορμενίου- Σβίλεγκραντ). Η οδός έχει μεγάλη εθνική και τοπική σημασία, αλλά παρουσιάζει προβλήματα, το σημαντικότερο από τα οποία είναι η διέλευση μέσα από πόλεις, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη δημιουργία παρακάμψεων για τη βελτίωση των χρονοαποστάσεων. Η ιδιαίτερη σημασία του δρόμου τονίζεται από το γεγονός ότι πραγματοποιεί

α) τις τοπικές συνδέσεις μέσα στον ίδιο το νομό συμβάλλοντας στην άρση της απομόνωσης των πιο απομακρυσμένων σημείων του.

β) την σύνδεση με Σβίλεγκραντ που εξασφαλίζει την επικοινωνία τόσο με την Κεντρική Βουλγαρία (μέσω Σόφιας), όσο και με τον παρευξείνιο δακτύλιο (μέσω Μπουρκάς).

γ) τέλος από Καστανιές επιτυγχάνεται η σύνδεση με την Αδριανούπολη (σε απόσταση μόνο 9 χλμ.), η οποία αποτελεί σημαντικό εμπορικό κέντρο και αποτελεί κόμβο του άξονα Σόφιας-Κωνσταντινούπολης και πιθανής διακλάδωσης του παρευξείνιου δακτυλίου.

Οι δύο αυτές Εθνικές Οδοί έχουν μεγάλη σημασία για τη διεθνή και εθνική σύνδεση του νομού τόσο από οικονομική όσο και από κοινωνική άποψη. Ωστόσο, η κατάσταση τους απαιτεί σημαντικές βελτιώσεις (οριζοντιογραφικές, μηκοτομών, οδοστρώματος κ.α.). Άλλοι δευτερεύοντες οδοί είναι οι εξής:

1. Εθνική οδός 53 Αλεξ/πολη-Μικρό Δέρειο- Μεταξάδες - Ορμένιο. Η οδός αυτή έχει κατεύθυνση από νότο προς βορά (δυτικά της ΕΟ 51), συνδέοντας πολλές τοπικές κοινότητες και καταλήγοντας στην ευρύτερη περιοχή του τριεθνούς συνόρου.
2. Επαρχιακή οδός Καστανιές- Ορμένιο. Συνδέει την κατάληξη της ΕΟ 51 με το Ορμένιο. Ο δρόμος αυτός έχει μεγάλη σημασία καθότι ολοκληρώνει των άξονα Αλεξανδρούπολης-Σβίλεγκραντ. Σήμερα η σύνδεση Καστανιών και Ορμενίου γίνεται μέσω ανεπαρκούς δικτύου (γεωμετρικά χαρακτηριστικά, διαμπερή κίνηση

μέσω οικισμών, κατάσταση οδοστρώματος κ.α.) (Ελληνοτεχνική Α.Ε.- Στάδιον Α.Ε.: 1994)

2.8.1.2 Εγνατία οδός

Πέρα από το δίκτυο των Εθνικών και Επαρχιακών οδών, το πρόβλημα των οδικών μεταφορών στον Έβρο και γενικότερα στη Θράκη σχεδιάζεται να αντιμετωπιστεί και με την κατασκευή της Εγνατίας οδού, η οποία θα έχει χαρακτηριστικά αυτοκινητόδρομου.

Η Εγνατία σχεδιάζεται να αποτελέσει το βασικό οδικό άξονα Δύσης-Ανατολής και είναι έργο τεράστιας σημασίας για την Ελλάδα συνολικά και τη Βόρειο Ελλάδα ειδικότερα. Οι αλλαγές που θα επιφέρει στο σύστημα μεταφορών της χώρας θα είναι πολύ σημαντικές, αφού θα διευκολύνει τις μετακινήσεις στον άξονα Ανατολή-Δύση, που σήμερα εκτελούνται μέσω οδών που προσφέρουν χαμηλότερη στάθμη εξυπηρέτησης και πιθανότατα να αναδείξει τη χώρα μας σε σταυροδρόμι οδικών εμπορευματικών μεταφορών μεταξύ Ε.Ε. και των χωρών της Μέσης Ανατολής και των υπολοίπων βαλκανικών χωρών. Η Εγνατία θα διασυνδέσει τα κέντρα τεσσάρων περιφερειών του Ηπειρωτικού κορμού της χώρας (Ηπειρος, Δυτική Μακεδονία, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη), τόσο μεταξύ τους όσο και με τις διεθνείς πύλες προς Ιταλία από Ηγουμενίτσα-Τουρκία από Κήπους και Καστανιές και Βουλγαρία από Ορμένιο. Παράλληλα, θα εξυπηρετεί την οδική διασύνδεση όλων των περιφερειών της χώρας προς τις υπόλοιπες βόρειες πύλες της χώρας προς Αλβανία, τέως Γιουγκοσλαβία και Βουλγαρία, σε συνδυασμό με τους εγκάρσιους οδικούς άξονες, που θα διασυνδέσουν την Εγνατία με τις παραπάνω πύλες. Στα διευρωπαϊκά πλαίσια η Εγνατία οδός θα διασυνδέσει το Ν.Α. άκρο του Κοινοτικού χώρου με τις χώρες της Νότιας Βαλκανικής. Η Εγνατία οδός στο δυτικό άκρο του διαδρόμου στην Ηγουμενίτσα αποτελεί και την κύρια πύλη συνδυασμένων μεταφορών ξηράς-θάλασσας που εξασφαλίζει τη συνέχεια των διευρωπαϊκών δικτύων με ιδιαίτερη σημασία για 6 από τις 9 περιφέρειες της Ηπειρωτικής Ελλάδας, αναφορικά με την οδική τους σύνδεση με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, χωρίς την παραβολή τρίτων χωρών, δηλαδή με αποφυγή συνοριακών διελεύσεων. Επί πλέον η Εγνατία θα φέρει κοντύτερα στη συμπρωτεύουσα Θεσσαλονίκη την ευαίσθητη εθνικά περιοχή της Θράκης, μειώνοντας σημαντικά τη χρονική απόσταση που τις χωρίζει σήμερα. Πρόκειται επίσης να συνδέσει το λιμένα της Ηγουμενίτσας με τη Θεσσαλονίκη, και τη Θεσσαλονίκη με τη Καβάλα, Αλεξ/πολη και Κήπους. Στο τμήμα της που θα διέρχεται από τη Θράκη θα συνδέει τις πρωτεύουσες των νομών πάνω σε νέα χάραξη, διαφορετική από την υπάρχουσα της ΕΟ 2, με εξαίρεση το τμήμα Μέστης-Μάκρης.

Η ταχύτητα ολοκλήρωσης του έργου έχει επομένως ιδιαίτερη σημασία για τα Ελληνικά συμφέροντα αλλά και για τα κοινοτικά, διότι παρακάμπτονται οι διαδρομές μέσω της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας και αποφεύγονται οι πολλαπλοί έλεγχοι και διατυπώσεις λόγω της έλευσης από μη-κοινοτικό χώρο. Η Εγνατία αποτελεί τμήμα του σχεδιαζόμενου δικτύου TERN της Ε.Ε. και ανήκει στο τμήμα της "Κεντρικής Μεσογειακής Ακτής" που χαρακτηρίζεται από χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, σε σχέση με άλλες περιοχές της Ε.Ε. Το δίκτυο αναμένεται να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του εμπορίου, του τουρισμού, να αναζωογονήσει αγροτικές περιοχές και να υποβοηθήσει τη βιομηχανική ανάπτυξη (Motorway Working Group, 1994:8, 20-1).

Ο σημερινός κυκλοφοριακός φόρτος στο τμήμα της ΕΟ 2 της Θράκης είναι σχετικά χαμηλός και συνεπώς δεν αιτιολογεί την κατασκευή αυτοκινητοδρόμου. Όμως η Έγνατία έχει ευρύτερη στρατηγική σημασία σε Κοινοτικό και Εθνικό επίπεδο, και προβλέπεται να αναλάβει κυκλοφοριακό έργο σημαντικού μεγέθους. Η τυπική διατομή της Εγνατίας Οδού καθορίστηκε από τη Δ/ση Μελετών Έργων οδοποιίας του ΥΠΕΧΩΔΕ σε 24,5μ τετράιχνος δρόμος με 2 λωρίδες εκατέρωθεν, λωρίδες έκτακτης ανάγκης, και με νησίδα στη μέση του αυτοκινητόδρομου. Για την τετράιχνη διατομή η παραδεκτή απ' τους κανόνες κυκλοφοριακής χωρητικότητα αιχμής ανέρχεται σε 1700 ΜΕΑ/ώρα για κάθε λωρίδα. Αυτό σημαίνει μέση ημερήσια κυκλοφοριακή ικανότητα 40.000 ΜΕΑ/ημέρα. Στη δυσμενέστερη περίπτωση η μέση ημερήσια κυκλοφορία κατά το 2020 δεν αναμένεται να ξεπερνά σύμφωνα με τις μελέτες τα 15.000 ΜΕΑ/ημέρα, περίπου. Η επιλεγείσα τυπική διατομή υπερκαλύπτει τους κυκλοφοριακούς φόρτους της αρτηρίας για πολλά χρόνια μετά το 2020.

Το τμήμα της Εγνατίας Οδού στη Θράκη αρχίζει απ' τα ανατολικά του ποταμού Νέστου και τελειώνει στη δυτική όχθη του ποταμού Έβρου στο τελωνείο των Κήπων. Η χάραξη της πορείας στη Θράκη μειώνει τη σημερινή οδική απόσταση μεταξύ ποταμού Νέστου και Γέφυρας Κήπων, στα ελληνοτουρκικά σύνορα, από 179χλμ. σε 145χλμ. περίπου, δηλαδή επέρχεται μείωση του οδικού δικτύου κατά 34χλμ. Επί πλέον από τον άνετο γεωμετρικό σχεδιασμό της χάραξης που επιτρέπει την ανάπτυξη μεγάλων ταχυτήτων και από τις προβλεπόμενες παρακάμψεις των πόλεων και των οικισμών επιτυγχάνεται σημαντικότερη μείωση και του μέσου χρόνου διαδρομών, εξασφαλίζοντας συγχρόνως και τις καλύτερες συνθήκες οδήγησης.

Η Εγνατία οδός προβλέπεται να είναι ένας κλειστός αυτοκινητόδρομος σ' όλο το μήκος της. Ξεκινώντας από τα ανατολικά του ποταμού Νέστου εισέρχεται στο νομό Ξάνθης και κατευθυνόμενη νότια πλησίον της Βιομηχανικής περιοχής Ξάνθης, παρακάμπτει νότια την πόλη Ξάνθη, διασταυρώνεται με την Εθνική Οδό Νο 2

πλησίον της ΣΕΒΑΘ, δυτικά του χωριού Βαφείκα και συνεχίζει Β.Α. προς Κομοτηνή, παράλληλα περίπου με τη σιδηροδρομική γραμμή, παρακάμπτοντας τη λιμνοθάλασσα Βιστωνίδα από βορρά και όχι από το Πόρτο-Λάγος, απ' όπου διέρχεται σήμερα η Ε.Ο. 2. Ο αυτοκινητόδρομος εισέρχεται στο νομό Ροδόπης στην περιοχή νότια του χωριού Αμαζάδες και με ανατολική κατεύθυνση, ακολουθώντας μια χάραξη στα βόρεια των πεδινών εκτάσεων, διέρχεται νότια των οικισμών Κοπτερό και Φάσμος πλησιάζει στην περιοχή της Κομοτηνής. Στη συνέχεια κατευθύνεται νότια της πόλης της Κομοτηνής, σε απόσταση 2 χλμ. περίπου και βόρεια του χωριού Κόσμιο, χρησιμοποιώντας την ήδη κατασκευασθείσα παράκαμψη της Κομοτηνής, συνεχίζει Ν.Α. στο επίσης πεδινό τμήμα του νομού Ροδόπης, διερχόμενη μεταξύ των οικισμών Θυλορίου και Φύλακα, Ν.Δ. της βιομηχανικής περιοχής της Κομοτηνής, ανατολικά της Βέννας και Στρώμνης και της Διώνης, εισέρχεται στο νομό Έβρου κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό της Μέστης και προσανατολίζεται στο κατασκευασθέν τμήμα Μέστης - Μάκρης. Από τη Μάκρη κατασκευάσθηκε ήδη η Ε.Ο. 2 με 4 λωρίδες, το τμήμα Μέστη - Μάκρη εντάσσεται στην πορεία της Εγνατίας ως τμήμα του αυτοκινητόδρομου σε δυσχερές έδαφος. Από τη Μάκρη μέχρι την Αλεξανδρούπολη η χάραξη της Εγνατίας επανεξετάζεται με προοπτική μικρής βορειότερης διέλευσης. Από την περιοχή της πρωτεύουσας του Έβρου ο αυτοκινητόδρομος προβλέπεται να κατευθυνθεί βορειοανατολικά προς την Νίψα στην πορεία της εγκαταλελειμμένης παλιάς σιδηροδρομικής γραμμής Νίψας-Φερρών των Ελληνογαλλικών σιδηροδρόμων νότια και πλησίον της βιομηχανικής περιοχής Αλεξανδρούπολης, απομακρυσμένος έτσι από τη σημερινή οδική οδό και την ακτή. Μετά τη Νίψα ο αυτοκινητόδρομος κατευθύνεται ανατολικά, διέρχεται πλησίον της Πυλαίας και της Καβησού και διασταυρώνεται με την Ε.Ο. 51 Αρδανίου - Καστανέων, 3 χλμ περίπου βόρεια του κόμβου Αρδανίου. Στη συνέχεια κατευθύνεται ανατολικά, διέρχεται πλησίον της Βρυσούλας και του Πέπλου και συναντά την Ε.Ο. 2 λίγο πριν το τελωνείο των Κήπων, όπου και κινείται παράλληλα με αυτήν (Χατζητσαούσης Γ.:1995).

2.8.2 Σιδηροδρομικές μεταφορές

2.8.2.1 Υφιστάμενη κατάσταση

“Το σιδηροδρομικό δίκτυο της Θράκης αποτελείται από μια γραμμή που ακολουθεί τη χάραξη του 1890, με μοναδική σημαντική παραλλαγή τη γέφυρα του ποταμού Άρδα στο νομό Έβρου. Η γραμμή είναι μονή, κανονικού πλάτους (1.435μ.). Η σιδηροδρομική γραμμή έρχεται από τη Θεσσαλονίκη, μέσω Κιλκίς, Ροδοπόλεως, Σιδηροκάστρου, Σερρών, Δράμας, Ξάνθης. Η περιπορεία αυτή, στο τμήμα

Θεσσαλονίκης-Ξάνθης, αυξάνει σημαντικά τη χρονοαπόσταση των σιδηροδρομικών σταθμών της από την υπόλοιπη χώρα. Μετά την Ξάνθη η γραμμή ακολουθεί τη διαδρομή Ξάνθη - Ιασμος - Κομοτηνή - Μέστη - Αλεξανδρούπολη - Φέρρες - Σουφλί - Διδυμότειχο - Πύθιο - Θούριο - Ορεσιάδα - Νέα Βύσσα - Καστανιές - Ορμένιο.

Το δίκτυο σήμερα αντιμετωπίζει σοβαρά ποιοτικά προβλήματα, τα σπουδαιότερα από τα οποία οφείλονται στη χάραξη, τα γεωμετρικά στοιχεία και την ποιότητα της επιδομής. Τα χαρακτηριστικά αυτά περιορίζουν τη μέγιστη ταχύτητα που επιτρέπεται να αανπτυχθεί. Η ταχύτητα 120 χλμ./ώρα επιτρέπεται σε ελάχιστα μόνο τμήματα του δικτύου, ενώ κατά περιοχές η μέγιστη ταχύτητα περιορίζεται στα 75-80 χλμ/ώρα. Είναι χαρακτηριστικό επίσης, ότι η κακή κατάσταση της επιδομής στο τμήμα Σουφλίου-Πυθίου δεν επιτρέπει τη διέλευση φορτίων μεγαλύτερων των 16 τόννων ανά άξονα.

Οι κλίσεις της γραμμής αποκλίνουν συχνά από τις σύγχρονες προδιαγραφές του Ο.Σ.Ε., που θέτουν ως μέγιστο επιτρεπτό όριο το 14%, και κατά τμήματα φθάνουν μέχρι 28%. Απόκλιση από της προδιαγραφές παρουσιάζουν και οι καμπυλότητες της γραμμής, που σε τμήματα φτάνουν μέχρι και 300μ., ενώ δεν πρέπει να είναι μικρότερες των 1.000μ. για τις επιδιωκόμενες ταχύτητες. Δεν υπάρχουν ανισόπεδες διαβάσεις, ενώ η σηματοδότηση και οι τηλεπικοινωνίες του δικτύου είναι παλαιάς τεχνολογίας και ανεπαρκείς.

Η γραμμή παρουσιάζει αξιόλογη επιβατική κίνηση, η οποία έχει αυξηθεί μετά τη λειτουργία δρομολογίων Intercity, οπότε και ο χρόνος διαδρομής Θεσσαλονίκη-Αλεξανδρούπολη μειώθηκε κατά 1,5 ώρες” (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε. “Αναπτυξιακή μελέτη Θράκης”, Κεφ. 7:20).

2.8.2.2 Τα μελλοντικά έργα

Θεωρείται σκόπιμη επίσης η αναφορά στα έργα του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που αφορούν την γραμμή Θεσσαλονίκης-Αλεξανδρούπολης-Ορμενίου. Στο τμήμα της γραμμής από Αλεξανδρούπολη έως Ορμένιο προβλέπεται συνολική ανακαίνιση της γραμμής ώστε να είναι δυνατή η τη διέλευση φορτίων μεγαλύτερων των 16 τόννων ανά άξονα. Μετά την ολοκλήρωση των έργων, η γραμμή θα έχει τα ίδια χαρακτηριστικά (ωφέλιμο βάρος, ταχύτητες) όπως και του υπολοίπου δικτύου της χώρας. Η ανακαίνιση του δικτύου θα συνοδευτεί και με την επέκταση της γραμμής Intercity μέχρι την Ορεσιάδα (τερματικός σταθμός) ενώ εξετάζεται και το ενδεχόμενο πιθανών ενδιάμεσων σταθμών στις πρωτεύουσες των επαρχιών του νομού. Το γεγονός αυτό θα βελτιώσει σε μεγάλο βαθμό του χρόνους ταξιδιού του πληθυσμού μέσα στον νομό και την σύνδεση των πόλεων μεταξύ τους. Στο τμήμα

της γραμμής από Αλεξανδρούπολη μέχρι Θεσσαλονίκη προβλέπονται σημειακές βελτιώσεις και επαναχαράξεις της γραμμής σε σημεία μεγάλης επικινδυνότητας (με μεγάλες κλίσεις, μικρές ακτίνες καμπυλότητας) ώστε η γραμμή να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές χαράξεων γραμμής του Ο.Σ.Ε. Λόγω των παραπάνω έργων προβλέπεται και οριακή μείωση της διάρκειας ταξιδιού. Παρόλα αυτά, το ουσιαστικό πρόβλημα που είναι η περιπορεία που ακολουθεί η σημερινή γραμμή για την Θράκη δεν φαίνεται να τίθεται προς λύση σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

2.8.3 Θαλάσσιες μεταφορές

2.8.3.1 Λιμένας Αλεξανδρούπολης

Το λιμάνι στη σημερινή του μορφή δεν μπορεί να παίξει το ρόλο ενός περιφερειακού διαμετακομιστικού κέντρου στον χώρο της ανατολικής βαλκανικής. Μόνο μετά την εκτέλεση των προγραμματισμένων έργων του Β' Κ.Π.Σ. θα μπορούμε να πούμε για την δημιουργία προοπτικών γι' αυτό και για την αναβάθμιση του ρόλου του. Τα χαρακτηριστικά του λιμένα έχουν ως εξής:

- Συνολικό μήκος κρηπιδωμάτων. Το συνολικό μήκος των κρηπιδωμάτων είναι 1.119μ. από τα οποία τα 500μ. έχουν βάθος θεμελίωσης - 10.50μ. και τα υπόλοιπα - 8.50μ.
- Λιμενολεκάνη. Η έκταση της λιμενολεκάνης είναι 283.150 μ² και το βάθος της γύρω στα - 10.50μ.
- Δίαυλος. Ο διάυλος έχει βάθος - 8.50μ. και εκτείνεται σε μήκος 1.500μ. από την είσοδο του λιμανιού.
- Μηχανολογικός εξοπλισμός. Το λιμάνι εξυπηρετείται από:
  - Ένα γερανό αυτοκινούμενο λαστιχοφόρο με υπερηψωμένο χειριστήριο και ανυψωτικής ικανότητας 20/40 τόννων.
  - Μηχανικοί μέθοδοι φορτώσεως δημητριακών σε χύδη μορφή, ικανότητας 600 τόννων ωριαίως.
  - Δυνατότητα διακίνησης φορτίων containers σε ειδική προβλήτα με μήκος κρηπιδωμάτων 400μ. και χερσαία έκταση 50.000 μ² με πλήρη υποδομή φορτοεκφόρτωσης.
- Αποθηκευτικοί χώροι. Στην λιμενική ζώνη υπάρχουν σήμερα 6.200 μ² στεγασμένοι χώροι καθώς και χερσαία ζώνη έκτασης περίπου 150.000 μ².
- Κτίρια. Δεν υπάρχουν κτίρια ιδιοκτησίας λιμενικού ταμείου.

Λοιπά κτίρια - Ιχθυόσκαλα 400 μ²
 - Ναυτικού Ομίλου 350 μ²

- Χημείου - Τελωνείου 500 μ²
- Διαφορα παλαιά κτίρια 1000 μ²
- Χερσαία ζώνη 500.000 μ² (ΦΕΚ 447 Β/18.7.66 Απόφαση 21007/27.5.66 Νομαρχίας Έβρου).
- Άλλα λιμενικά έργα περιοχής. Στη θέση εκβολής του χειμάρρου Μαϊστρου, ανατολικά της πόλης, λειτουργεί πλωτήρας της EVROIL με υποβρύχιο αγωγό εκφόρτωσης καυσίμων. Έχει δυνατότητα εξυπηρέτησης πλοίων με οφέλιμο φορτίο μέχρι 2.000 τόννων. Η EVROIL στο χώρο της δημιούργησε αξιόλογους αποθηκευτικούς χώρους, λιμενικές εγκαταστάσεις, χώρους αποθήκευσης ελαιολιπαντικών, κτιριακές εγκαταστάσεις διοίκησης κλπ.
- Συνδέσεις προβλήτων με σιδηροδρομικές γραμμές.

Οι 3 κεντρικές προβλήτες του λιμένα συνδέονταν με σιδηροδρομικές γραμμές. Μετά την διαμόρφωση όμως ειδικής πλατφόρμας για containers η μία από αυτές τις γραμμές περιήλθε σε αχρηστία. Σήμερα όλες οι μεταφορτώσεις από πλοίο σε τραίνο γίνονται από τις άλλες δύο. Η συνδέσεις αυτές μπορούν να θεωρηθούν επαρκείς για τις τωρινές ανάγκες του λιμανιού. Όλες οι προβλήτες επίσης είναι ασφαλτοστρωμένες.

2.8.3.2 Συνδέσεις με τα άλλα δίκτυα

Οδική σύνδεση: Το λιμάνι συνδέεται άμεσα με τους παρακάτω οδικούς άξονες:

- α) Με την Εθνική οδό Νο. 2 που συνδέει την Αλεξ/πολη με την Θεσ/νίκη και την Αθήνα.
- β) Επίσης με την εθνική Νο. 2 συνδέεται και με την Τουρκία.
- γ) Με την Εθνική οδό Νο. 51 που συνδέει την Αλεξ/πολη με την Βουλγαρία (μέσω Ορμενίου).

Σιδηροδρομική σύνδεση: Μέσω γραμμών που ξεκινούν από τις προβλήτες με το υπόλοιπο δίκτυο.

2.8.3.3 Επέκταση λιμένα Αλεξανδρούπολης

Η παρέμβαση αυτή συντελεί στην αναβάθμιση του λιμανιού σε ευρωπαϊκού επιπέδου διαμετακομιστικό κέντρο και στην συμμετοχή του σε ένα ενιαίο σύστημα συνδισμένων μεταφορών. Η ολοκλήρωση και η επέκταση του λιμένος θα χρηματοδοτηθεί σε πρώτη φάση με το ποσό των 11,5 δις δραχμών. Παράλληλα θα γίνει πρόταση στο ταμείο συνοχής για την αγορά δεύτερης γερανογέφυρας αξίας

2.5δς που θα εξυπηρετεί τις ανάγκες των νέων προβλήτων. Μετά την ολοκλήρωση των έργων αυτών και από συζητήσεις που είχαμε με αρμόδιους φορείς του σιδηροδρόμου, ο Ο.Σ.Ε. σχεδιάζει την σύνδεση των προβλήτων αυτών με σιδηροδρομικές γραμμές. Το γεγονός αυτό θα δώσει νέα ώθηση (σε συνδιασμό πάντα και με όλα τα παραπάνω) στις συνδιασμένες μεταφορές τις περιοχής. Η δημιουργία ελευθερης ζώνης τέλος, πιστεύεται ότι θα αυξήσει το διαμετακομιστικό μεταφορικό έργο του σιδηροδρόμου από και προς την Βουλγαρία μέσω του σιδηροδρομικού δικτύου της ΠΑΜΘ, μεταφέροντας μέρος του μεταφορικού έργου που σήμερα διεξάγεται μεταξύ Θεσσαλονίκης - Βουλγαρίας στην γραμμή Αλεξ/πολη - Ορμένιο - Σβίλεγκραντ.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει επίσης να τονίσουμε τη σημασία της μηχανοργάνωσης του λιμένα, του τελωνείου καθώς και του σιδηροδρομικού σταθμού της Αλεξανδρούπολης όπως και τη σύνδεση όλων των παραπάνω μέσω τηλεπικοινωνιακού δικτύου μεταξύ τους. Παρόλα αυτά μέσα στα έργα του δεύτερου Κ.Π.Σ. δεν υπάρχει δυστυχώς προγραμματισμένο τέτοιο έργο. Θεωρούμε σκόπιμη έτσι μια σύντομη αναφορά πάνω στην λογική ενός τέτοιου δικτύου καθώς και των πληροφοριών που θα πρέπει αυτό να παρέχει στον χρήστη.

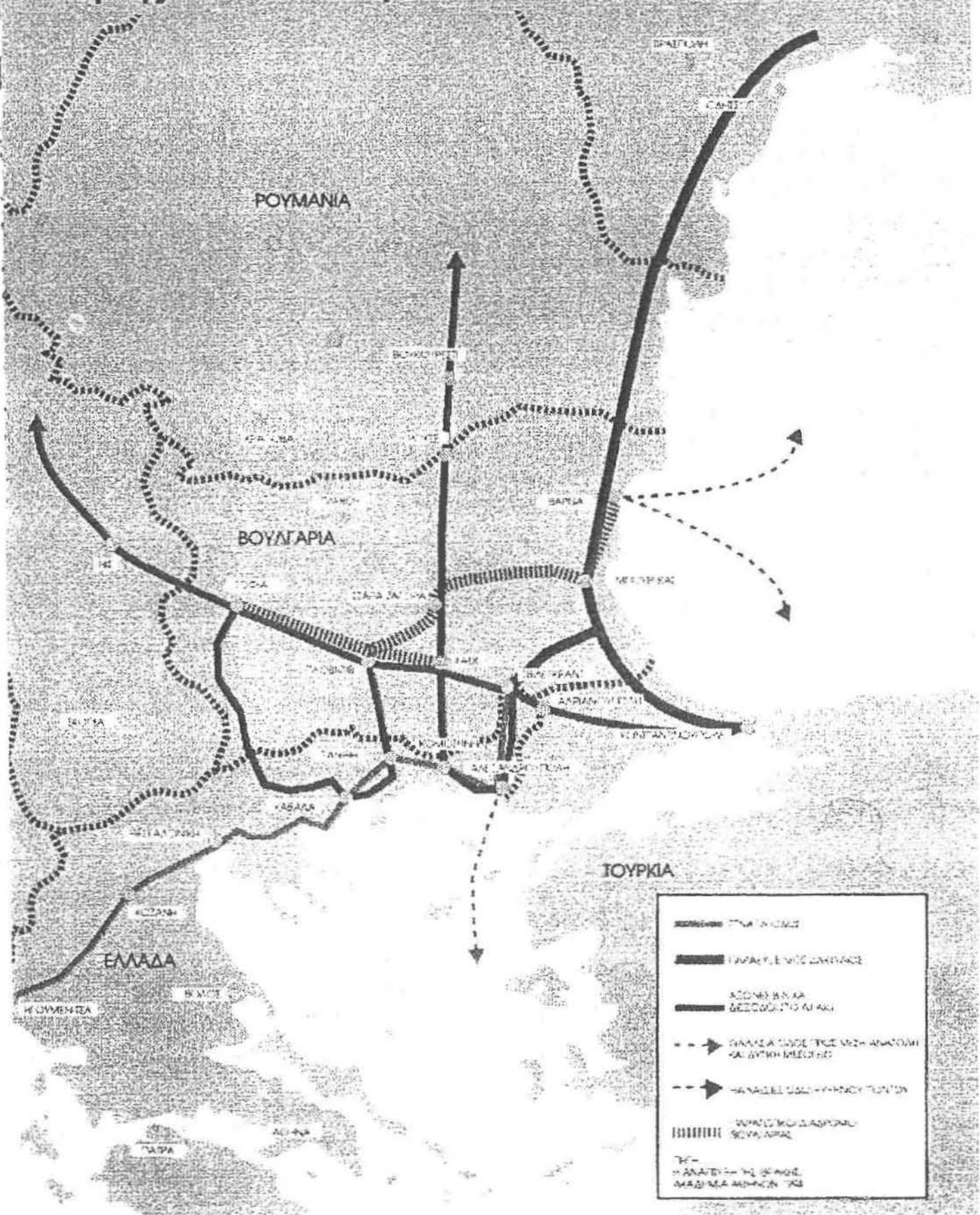
2.9 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

2.9.1 Ο νέος ρόλος της Θράκης

“Η θέση της Θράκης στο διεθνή γεωπολιτικό χώρο προκύπτει αναβαθμισμένη μετά την κατάρρευση των πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Στην πορεία ολοκλήρωσης τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) αλλά και στην προοπτική ολοένα και στενότερων σχέσεων των χωρών αυτών με την Ε.Ε., στο πλαίσιο ακόμη και της μελλοντικής ένταξής τους, η Θράκη παύει πλέον να αποτελεί ένα απομακρυσμένο σύνορο της Ε.Ε. και γίνεται οργανικό τμήμα ενός ευρύτερου χώρου που εκτείνεται μέχρι και το Αζερμπαϊτζαν. Ο ρόλος της διαφαίνεται κομβικός, τουλάχιστον όσον αφορά την ευρύτερη περιοχή που περιλαμβάνει όχι μόνο τα όμορα στη Θράκη κράτη, αλλά και μια ενδοχώρα που εκτείνεται τουλάχιστον μέχρι την Ουκρανία.

Η Θράκη μπορεί να αποτελέσει “διέξοδο” προς τη Μεσόγειο για τις χώρες της ανατολικής βαλκανικής και ευρύτερα της δυτικής παρευξείνιας ζώνης, όπως επίσης και την περιοχή “σύνδεσης” με την Ε.Ε. των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των χωρών αυτών. Αντιστρόφως, για τις επιχειρήσεις της Θράκης, οι ίδιες χώρες μπορούν να αποτελέσουν το απαραίτητο οικονομικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Αποτελούν φυσική διέξοδο της παραγωγής τους, πράγμα

Χάρτης 2.9.α: ΘΡΑΚΗ, ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΕΥΡΕΙΝΙΑ ΖΩΝΗ

- ΠΕΡΙΟΧΗ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ
  - ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΑΕΥΡΕΙΝΙΑΣ
  - ΑΣΟΝΟ ΒΥΣΣΑΛΟ-ΒΕΣΣΑΛΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΡΠΑΤΟΣ
  - ΣΥΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ
  - ΣΥΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ
  - ΣΥΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ
  - ΣΥΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ
  - ΣΥΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ
- 1974-75
= ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑ

που δεν μπορεί να το προσφέρει -τουλάχιστον δεν το πρόσφερε μέχρι τώρα- η ελληνική ενδοχώρα. Οι προοπτικές διεύρυνσης των ελληνικών εξαγωγών και της επιχειρηματικής δραστηριότητας προς τις χώρες αυτές είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Η περιοχή που ενδιαφέρει άμεσα την οικονομία της Θράκης, λόγω της γεωγραφικής γειννίασης αλλά και των σημαντικών προοπτικών ανάπτυξης επιχειρηματικής και εμπορικής δραστηριότητας, αποτελείται κυρίως από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

Στο διεθνές αυτό επίπεδο σημαντικό ρόλο παίζει το ζήτημα των μεταφορών που δεν εξαντλείται στην απλή αναγωγή της Θράκης σε διάδρομο διαμετακόμισης προσώπων και αγαθών από Δύση προς Ανατολή και από Βορρά προς Νότο και αντίστροφα. Αυτό άλλωστε θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι θα επιβάρυνε το χώρο δυσανάλογα με τα οφέλη που το διαμέρισμα θα αποκόμιζε. Η απλή “διαδρομοποίηση” της Θράκης θα είχε ως αποτέλεσμα την περιβαλλοντική της επιβάρυνση, και τις μεγάλες μεταναστευτικές πιέσεις από τους ασθενέστερους οικονομικά πληθυσμούς. Το ζητούμενο είναι ο διαφαινόμενος κομβικός ρόλος να λειτουργήσει εν τέλει ως τέτοιος στο επίπεδο της ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων. Το ζήτημα εγκείται στο ότι οι μεταφορές και οι άλλες υποδομές προορίζονται να βοηθούν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δομών ενός χώρου, λειτουργώντας ως εξωτερικές οικονομίες και ως οικονομίες κλίμακας, και όχι να υπάρχουν ως αυτοσκοπός.

Η Θράκη με αναβαθμισμένες μεταφορικές και άλλες υποδομές, και δεδομένης της στρατηγικής της θέσης, θα μπορούσε να φιλοξενήσει και σημαντικές παραγωγικές δραστηριότητες συσχετισμένες είτε συμπληρωματικά είτε όχι με αντίστοιχες δραστηριότητες των σημείων που μπορεί να ενώσει, με γενικότερα ευεργετικά αποτελέσματα, στην ανάπτυξη της (εισόδημα, απασχόληση, κλαδική διάρθρωση, ανάπτυξη αστικών κέντρων κ.α.), και να συνδεθεί καλύτερα με την εγχώρια, την παραδοσιακή ευρωπαϊκή και τη νέα αγορά των πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Ο διεθνής ρόλος της Θράκης στοιχειοθετείται από τα:

- α) τα εν δυνάμει γειννιάζοντα χωρικά παραγωγικά συστήματα και από
- β) τους υπό σχεδιασμό διεθνείς μεταφορικούς διαδρόμους, που αναπόφευκτα θα αποτελέσουν διαδρόμους ανάπτυξης.

Τα συστήματα αυτά είναι:

Κυρίως ο βουλγαρικός παραγωγικός άξονας Σόφια-Παζαρντζίκ-Πλόβντιβ (Φιλιπούπολη)-Στάρα Ζαγόρα-Σλίβεν-Μπουργκάς-Βάρνα και Πλόβντιβ-Χάσκοβο, άξονας ο οποίος έχει πέντε φυσικές διεξόδους στο Αιγαίο, εκ’ των οποίων οι τρεις βρίσκονται στη Θράκη, δηλαδή οι

- α) Ξάνθη-Εχίνος-Σμόλιαν-Πλόβντιβ

β) Κομοτηνή-Νυμφαία-Καντζαλί-Χάσκοβο, και

γ) Αλεξ/πολη-Ορμένιο-Σβίλεγκραντ,

και δύο στη Μακεδονία:

α) Σιδηρόκαστρο-Προμαχώνας-Σόφια, και

β) Δράμα-Νευροκόπι-Σόφια

Οι διεθνής μεταφορικοί διάδρομοι είναι

α) τα δίκτυα TEM (αυτοκινητόδρομοι Γκντάνσκ-Αθήνα-Καλαμάτα προς Βόρεια Αφρική και Δυτική Ασία, και Νις-Σόφια-Σβίλεγκραντ-Κωνσταντινούπολη με διακλάδωση Σβίλεγκραντ-Αλεξ/πολη και γενικά με άλλους διάφορους υπό εξέταση κλάδους).

β) τα δίκτυα TER (σιδηρόδρομοι με αντίστοιχους στόχους με το δίκτυο TEM) και

γ) ο παρευξείνιος δακτύλιος (οδικός και σιδηροδρομικός) με τον οποίο είναι σκόπιμο να συνδεθεί η Θράκη, και ειδικά η Αλεξ/πολη. Ιδιαίτερα σημαντική θα ήταν η σύνδεση Οδησσός-Κωστάντα-Βάρνα-Μπουργκάς-Αλεξ/πολη” (Σκάγιαννης Π., “Ειδικά θέματα χωροταξίας και περιφερειακής ανάπτυξης: χωρική ανάπτυξη συνοριακών περιοχών.

Ενότητα 4” Διδακτικές Σημειώσεις)

δ) ο οδικός άξονας Ελσίνκι-Αλεξανδρούπολη ο οποίος θα διέρχεται από Αγ.Πετρούπολη-Μόσχα-Κίεβο-Μινσκ-Οδησσό-Βουκουρέστι και Ντιμίτροβγκραντ.

(Χάρτης 2.9.α)

2.10 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ως τώρα παρουσίαση του νομού προκύπτουν τα εξής πολύ σημαντικά σημεία:

- Ο νομός παρουσίασε πολύ σημαντική μείωση πληθυσμού κατά την περίοδο 1981-1994 (κυρίως απο '91-'94). Η μετανάστευση φαίνεται να πλήττει συγκεκριμένες περιοχές (ορεινές και περιοχές που βρίσκονται στο κέντρο του νομού) ενώ ο πληθυσμός παρουσιάζεται περισσότερο γηρασμένος απ' ότι η Ελλάδα για το σύνολο της. Η ευρύτερη περιοχή της Αλεξανδρούπολης αποτελεί προορισμό μέρους των ατόμων που μεταναστεύουν.
- Σχετικά με τους δείκτες ευημερίας και την εξέλιξη του Α.Ε.Π., ο νομός παρουσιάζει σημαντική σύγκλιση με τον μέσο όρο της χώρας για την περίοδο 1987-1994. Μεγάλο ποσοστό όμως αυτής σύγκλισης προέρχεται από την παραπάνω μείωση.
- Η γεωργία συμμετέχει στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. σε ποσοστό περίπου 33%. Η σημασία του τομέα αυτού τα τελευταία χρόνια φθίνει στο νομό. Από τους τρεις

τομείς της οικονομίας αυτός με την μεγαλύτερη δυναμική φαίνεται να είναι ο τριτογενής.

- Όσον αφορά το ανθρωπογενές περιβάλλον και τα οικοσυστήματα του νομού φαίνεται να υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες εκμετάλλευσης τους για την μελλοντική προσέλκυση τουριστών. Τα οικοσυστήματα του νομού είναι παγκόσμιας σπουδαιότητας.
- Οι μεταφορικές υποδομές παρουσιάζουν μεγάλες ελλείψεις και κάνουν προβληματική την σύνδεση του νομού με την υπόλοιπη χώρα. Το Β' Κ.Π.Σ. καλείται να καλύψει μέσα στα επόμενα χρόνια όλες αυτές τις ελλείψεις. Παρά την αναβάθμιση του οδικού δικτύου που θα επέλθει με την κατασκευή της Εγνατίας το σιδηροδρομικό δίκτυο θα παραμείνει προβληματικό παρά τις μικροβελτιώσεις που θα γίνουν.

Στο βαθμό που η μετανάστευση του πληθυσμού δεν αποτελεί μια τυχαία διαδικασία αλλά αντικατοπτρίζει την αδυναμία εξεύρεσης ευκαιριών εργασίας γίνεται εμφανής η ανάγκη χάραξης μιας νέας αναπτυξιακής πολιτικής η οποία θα είναι συμπληρωματική της αναπτυξιακής πολιτικής του κράτους καθώς και των ενεργειών που αυτό έχει προαποφασίσει για το μέλλον της περιοχής. Η μετανάστευση θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως χαρακτηριστικό μιας όχι και τόσο δυναμικής οικονομίας. Επιδίωξη του στρατηγικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης είναι η δημιουργία ενός χώρου (στην περίπτωση μας του αστικού χώρου της πόλης και της ευρύτερης της περιοχής δηλαδή μιας περιοχής με ακτίνα 7 χλμ.) μέσα στο νομό η οποία δεν θα αντιμετωπίζει τα σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα του νομού. Το σχέδιο θα πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον (οικονομικό, κοινωνικό κ.α.) για την πόλη το οποίο θα λειτουργήσει ως πόλος ανάπτυξης για το σύνολο του νομού.

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε αναλυτικά στους επιμέρους τομείς της οικονομίας του νομού ξεκινώντας από τον πρωτογενή τομέα. Στην περίπτωση του τομέα αυτού η επισήμανση των προβλημάτων προέρχεται από προηγούμενες μελέτες που έχουν γίνει στην περιοχή (ΥΠΕΧΩΔΕ "Προτάσεις χωροταξικής οράνωσης" και Επιμελητηρίου Έβρου "Αναπτυξιακή μελέτη") αφού πρώτα εξετάστηκε αν τα προβλήματα που είχαν επισημανθεί κατά την χρονιά εκπόνησης των μελετών συνέχιζαν να υπάρχουν ως σήμερα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο, η αναφορά στον τομέα αυτό γίνεται στα πλαίσια της γενικότερης γνωριμίας του αναγνώστη με την περιοχή και μόνο. Λόγω του επιπέδου σχεδιασμού που είναι η πόλη, το στρατηγικό σχέδιο της Αλεξανδρούπολης δεν έχει την δυνατότητα δυναμικής παρέμβασης σε αυτόν τον τομέα. Αντίθετα, ο δευτερογενής τομέας, αφήνει μεγάλα περιθώρια για την ανάληψη ενεργειών που μπορούν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των τοπικών μεταποιητικών καταστημάτων συνολικά στο νομού. Το κεφάλαιο κλείνει με μια παρουσίαση των δυνατοτήτων αλλά και των σημαντικών ελλείψεων που υπάρχουν στον τουρισμό (τον μόνο κλάδο για τον οποίο και γίνεται αναφορά από τον τριτογενή τομέα).

3.2 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

3.2.1 Γεωργία

Η μορφολογία του εδάφους ευνοεί την γεωργία στον νομό. Από άποψη γονιμότητας τα εδάφη χωρίζονται :

1. Στα πλούσια εδάφη των πεδινών περιοχών όπως οι πεδιάδες της Αλεξανδρούπολης και της Ορεστιάδας.
2. Στις ημιορεινές εκτάσεις στους πρόποδες των ορεινών όγκων.
3. Στις ορεινές ζώνες που είναι οι πλέον προβληματικές όπως το δυτικό τμήμα του νομού και το νησί της Σαμοθράκης.
4. Στα αμμώδη ξηρά εδάφη που δεν καλλιεργούνται αλλά χρησιμοποιούνται σαν βοσκότοποι μικρής απόδοσης.

Η χωρική κατανομή της γεωργικής γης, που αποτελεί το 39,8% της συνολικής έκτασης του νομού παρουσιάζει την μεγαλύτερη έκταση στην Ορεστιάδα, όπου και συγκεντρώνεται το 42% της γεωργικής γης. Η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας (Α' κατηγορίας) συγκεντρώνεται στα πεδινά και λοφώδη εδάφη και ειδικότερα στις παρέβριες περιοχές, στην περιοχή του ωσειδούς Ορεστιάδας και στις περιοχές κατά

μήκος των ποταμών Άρδα και Ερυθροπόταμου. Η γεωργική γη Β' κατηγορίας, συγκεντρώνεται στην ημιορεινή-ορεινή ζώνη (όπου συγκεντρώνονται το 9% της καλλιεργούμενης γης και αρδεύονται απ' αυτά ένα 5%).

Πίνακας 3.2.1.α: Κατανομή των γεωργικών εκτάσεων του Έβρου και της Ελλάδας σε πεδινές, ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις

	Ν. Έβρου	Ποσοστό	Ελλάδα	Ποσοστό
Πεδινή	1552	92,11	21363	56
Ημιορεινή	93	5,52	9568	25
Ορεινή	40	2,37	7458	8
Γεωργική γη km²	1685	100,00	38389	100

Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ "Νομός Έβρου-Προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης", Αθήνα 1984

Η συνολική έκταση των καλλιεργειών την τελευταία δεκαετία παραμένει σχεδόν σταθερή, περίπου 1.686.000 στρέμματα. Αντίθετα αύξηση της τάξης του 20.5% ως προς τη συνολική καλλιεργούμενη γη παρουσίασαν οι αρδευθείσες καλλιέργειες την ίδια περίοδο. Συνολικά το 34,5% του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων αρδεύονται, ποσοστό το οποίο μπορεί να φαίνεται μεγάλο σε καμιά περίπτωση όμως δεν θα πρέπει να θεωρείται και ικανοποιητικό, με δεδομένο το πλούσιο υδατικό δυναμικό που παρουσιάζει ο νομός.

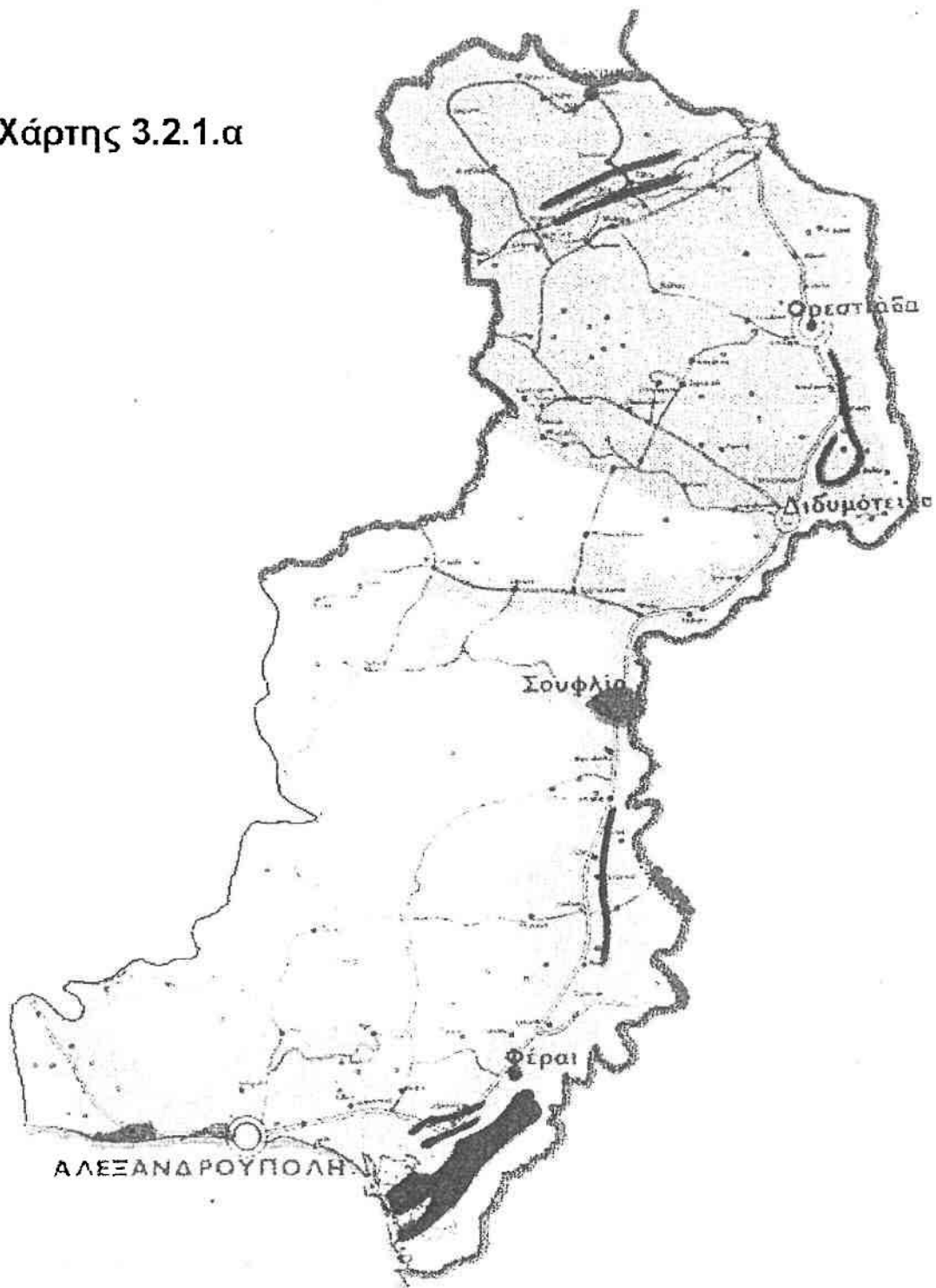
Πίνακας 3.2.1.β: Εξέλιξη αρδευόμενων εκτάσεων σε Έβρο και Θράκη για την περίοδο 1986-1993 (στρέμματα)

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Ν. Έβρου	457628	519579	479265	568142	580939	570302	577028	575866
Θράκη	957014	1015490	992503	1117745	1119196	1096093	1118219	1150989
% στο σύνολο Θράκης	47,82	51,17	48,29	50,83	51,91	52,03	51,60	50,03

Πηγή: περιοδικό "Επιλογή-Η ελληνική οικονομία 1995 "

Το μεγαλύτερο ποσοστό της γεωργικής γης του νομού χρησιμοποιείται για αροτραίες καλλιέργειες, ενώ εξαιρετικά μικρή είναι η συμμετοχή της κηπευτικής γης και των θερμοκηπίων. Αξίζει να σημειωθεί πως η κηπευτική γη αποτελεί γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας (βλέπε και χάρτη 3.2.1.α).

Χάρτης 3.2.1.α

ΥΠΟΜΝΗΜΑ		Κλίμακα	
<p>ΥΠΟΜΝΗΜΑ</p> <p>Εναλλασσόμενες καλλιέργειες</p> <p>Μη εναλλασσόμενες καλλιέργειες</p> <p>Δενδροκτηπευτικά</p>		<p>0 5 10 15 20 25</p>	
<p>Εναλλασσόμενες καλλιέργειες</p>	<p>Αμπελώνες</p>	<p>Μη εναλλασσόμενες καλλιέργειες</p>	<p>Ελαιώνες</p>

Πίνακας 3.2.1.γ: Γεωργική γη, καλλιέργειες κατά κατηγορίες και αγρανάπαυση το 1993 για τον Έβρο και τη Θράκη (στρέμματα και αντίστοιχα ποσοστά επί του συνόλου)

	Αροτραίες καλλιέργειες	Κηπευτική γη	Δενδρώδεις καλλιέργειες (εκτός των ελαιώνων)	Ελαιώνες	Άμπελοι-σταφιδάμπελοι	Αγρανάπαυση 1-5 ετών	Συνολική γεωργική γή	Σύνολο
Έβρου	1507579	15221	28172	19742	5110	128915	1680512	1684997
Θράκη	2753829	69884	48617	26172	6600	158858	3030354	3037788
Ποσοστά								
Έβρου	89,47	0,90	1,67	1,17	0,30	7,65	99,73	100,00
Θράκη	90,65	2,30	1,60	0,86	0,22	5,23	99,76	100,00

Πηγή: Εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος το 1993, ΕΣΥΕ, Αθήνα-Νοέμβριος 1993

Πίνακας 3.2.1.δ: Αρδευθείσες καλλιέργειες κατά κατηγορία το 1993 (στρέμματα)

	Αροτραίες καλλιέργειες	Κηπευτική γη	Δενδρώδεις καλλιέργειες	Άμπελοι-σταφιδάμπελοι	Σύνολο αρδευόμενων καλλιεργειών
Έβρου	552166	12039	11294	367	575866
Θράκη	1070235	63525	16573	656	1150989
Ποσοστά					
Έβρου	95,88	2,09	1,96	0,06	100,00
Θράκη	92,98	5,52	1,44	0,06	100,00

Πηγή: Εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος το 1993, ΕΣΥΕ, Αθήνα-Νοέμβριος 1993

Οι πλέον δυναμικές καλλιέργειες είναι αυτές των σιτηρών, της μηδικής, των ζαχαρότευτλων, του καλαμποκιού, του ηλιάνθου κ.α. Σε σύγκριση με τους υπόλοιπους νομούς της Θράκης, θα μπορούσαμε να πούμε πως ο Έβρος είναι και ο περισσότερο γεωργικός λόγω της ευνοϊκής μορφολογίας του εδάφους.

Πίνακας 3.2.1.ε: Παραγωγή σιτηρών για καρπό στους νομούς της Θράκης το 1993 και ποσοστό της παραγωγής του Έβρου στο σύνολο (σε τόννους).

	Σιτάρι μαλακό	Σιτάρι σκληρό	Κριθάρι	Βρώμη	Σίκαλη	Αραβόσιτος (καλαμπόκι)
Έβρου	81260	114095	7912	374	1113	328138
Ξάνθης	21584	8819	2592	59	389	90076
Ροδόπης	34251	50685	13623	426	962	20986
Θράκη	137095	173599	24127	859	2464	439200
Ποσοστό παραγωγής Έβρου σε Θράκη	59,27	65,72	32,79	43,54	45,17	74,71

Πηγή: ΕΣΥΕ εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος 1993, Αθήνα Νοέμβριος 1993

Πίνακας 3.2.1.στ: Παραγωγή βιομηχανικών φυτών στους νομούς της Θράκης και ποσοστό της παραγωγής του Έβρου στο σύνολο για το 1993

	Καπνός	Βαμβάκι	Σουσάμι	Ηλίανθος	Ζαχαρότευτλα
Έβρου	435	17956	31	22686	692141
Ξάνθης	3709	12749	1	436	163380
Ροδόπης	7373	61140	20	2480	97245
Θράκη	11517	91845	52	25602	952766
Ποσοστό παραγωγής Έβρου σε Θράκη	3,78	19,55	59,62	88,61	72,65

Πηγή: ΕΣΥΕ εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος 1993, Αθήνα Νοέμβριος 1993

Πίνακας 3.2.1.ζ: Παραγωγή δενδροκομικών προϊόντων στους νομούς της Θράκης και ποσοστό της παραγωγής του Έβρου στο σύνολο για το 1993

Δενδροκομικά προϊόντα (τόνοι)	Αχλάδια	Μήλα	Ροδάκινα	Αμύγδαλα	Καρύδια	Βρώσιμες ελιές	Ελαιόλαδο 1992/1993
Έβρου	608	893	105	912	210	366	510
Ξάνθης	61	49	130	83	247	199	
Ροδόπης	389	297	93	1039	373	320	
Θράκη	1058	1239	328	2034	830	855	510
Ποσοστό παραγωγής Έβρου σε Θράκη	57,47	72,07	32,01	44,84	25,30	42,81	100,00

Πηγή: ΕΣΥΕ, εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος 1993, Αθήνα Νοέμβριος 1993

3.2.1.1 Τα προβλήματα και οι δυνατότητες της γεωργίας

Σε γενικές γραμμές τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η γεωργία του νομού σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες είναι τα εξής:

- Ο πολυτεμαχισμός της γης και το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ακόμη κι εκεί που εφαρμόστηκε ο αναδασμός.
- Το χαμηλό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων και η έλλειψη έργων αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Η αναπάρκεια του αγροτικού οδικού δικτύου που έχει ως αποτέλεσμα το υψηλό κόστος μεταφοράς των προϊόντων προς κατανάλωση, ή μεταποίηση.
- Οικονομικοί λόγοι που έχουν σχέση με τη μείωση της ανταγωνιστικότητας ορισμένων προϊόντων παραδοσιακής καλλιέργειας (σηροτροφία) και η αστάθεια στις τιμές των καλλιεργούμενων προϊόντων.

Από την άλλη πλευρά οι δυνατότητες είναι μεγάλες, τόσο σε σχέση με τα προϊόντα που παράγονται όσο και γι' αυτά που μπορούν να καλλιεργηθούν. Τα τεχνικά έργα υποδομής είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής είναι:

- Εκτέλεση αντιπλημμυρικών και αποστραγγιστικών έργων με στόχο την αύξηση της καλλιεργούμενης γης

- Δημιουργία αποθηκευτικών χώρων για τα γεωργικά προϊόντα.
- Ολοκλήρωση εγγειοβελτιωτικών έργων με την κατασκευή φραγμάτων των παραποτάμων του Έβρου ώστε να αξιοποιηθούν πλήρως στην άρδευση της γεωργικής γης.

(Επιμελητήριο Έβρου: 1989)

3.2.2 Υδάτινο δυναμικό

Κατά σειρά σπουδαιότητας οι υδάτινοι πόροι του νομού είναι:

- 1) Ποταμός Έβρος με ελάχιστη παροχή $8\text{m}^3/\text{sec}$ και συνήθη $100\text{m}^3/\text{sec}$. Αν και αποτελεί αποδέκτη βιομηχανικών λυμμάτων τα νερά του είναι κατάλληλα για γεωργικές χρήσεις.
- 2) Ποταμός Άρδας του οποίου η ετήσια παροχή έχει καθοριστεί κατόπιν συμφωνίας με τη Βουλγαρία και ανέρχεται σε $189,000,000\text{m}^3$ νερού για διάστημα των 6 θερμών μηνών. Με το συγκροτημένο δίκτυο αρδεύονται από τα νερά του 200.000 στρεμ.
- 3) Χείμαρος Ερυθροπόταμος του οποίου η συνήθης παροχή είναι $300\text{m}^3/\text{sec}$ και παρατηρείται τους χειμερινούς μήνες.
- 4) Υπόγεια ύδατα των οποίων η μέση ετήσια συνολική παροχή ανέρχεται σε $70,000,000\text{m}^3$ περίπου

3.2.3 Άρδευση

Ο νομός αρδεύεται στο μεγαλύτερο τμήμα του, και ιδιαίτερα στη βόρεια και νοτιοανατολική του πλευρά. Το αποτέλεσμα της εντατικής άρδευσης του νομού, αλλά και της φυσικής γονιμότητας του εδάφους ήταν διπλό. Αφενός, οι αρδευόμενες περιοχές αναπτύχθηκαν έντονα και αύξησαν τα εισοδήματα των ιδιοκτητών τους. Αφετέρου, οι περιοχές που δεν αρδεύονται επαρκώς και οι τοπικές τους οικονομίες είχαν παραδοσιακή διαρθρωση, παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα διαβίωσης, ή έπεσαν σε μεγαλύτερη παρακμή και έχασαν σημαντικό μέρος του ενεργού εργατικού δυναμικού τους, που κινήθηκε προς τα αναπτυσσόμενα κέντρα του νομού και το εξωτερικό.

Ήδη έχουν εκπονηθεί μελέτες για συγκεκριμένα έργα άρδευσης με σημαντικότερο το φράγμα μικρού Δερείου. Η κατασκευή του συγκεκριμένου φράγματος θα είχε σαν αποτέλεσμα την άρδευση μεγάλου αριθμού εκτάσεων που βρίσκονται κοντά στον ποταμό Ερυθροπόταμο. Επίσης είναι αξιόλογη η προσπάθεια του Δήμου Σουφλίου που επιχειρεί την άρδευση των ημιορεινών εκτάσεων της περιοχής με τη δημιουργία μικρών αρδευτικών έργων (συλλεκτήρων νερού).

3.2.4 Κτηνοτροφία

Ο νομός διαθέτει συγκριτικά πλεονέκτημα στον τομέα της κτηνοτροφίας (εκτεταμένοι βοσκότοποι, δυνατότητα παραγωγής ζωοτροφών). Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει προοδευτική μείωση τόσο του ζωικού κεφαλαίου όσο και των κτηνοτροφικών προϊόντων που σχετίζονται με αυτό (παραγωγή κρέατος γάλακτος και τυριού). Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στην αδυναμία της κτηνοτροφίας του νομού να αυξήσει την παραγωγικότητα της αλλά κύρια λόγω της απελευθέρωσης των εισαγωγών και τη διεύδυση των κοινοτικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά (βόειο κρέας και τυριά) εντείνοντας έτσι τον ανταγωνισμό για τους ντόπιους παραγωγούς. Η κτηνοτροφία κατά το μεγαλύτερο ποσοστό της είναι οργανωμένη παραδοσιακά (ελεύθερη βοσκή) ενώ υπάρχουν πολύ λίγες σύγχρονες μονάδες εκτροφής ζώων.

Οι βοσκότοποι (δημόσιοι και ιδιωτικοί) καταλαμβάνουν το 25,1% της έκτασης του νομού και κατανέμονται ως εξής:

1. Επαρχία Αλεξανδρουπόλεως 42%
2. Επαρχία Διδυμοτείχου 28%
3. Επαρχία Σουφλίου 15%
4. Επαρχία Ορεστιάδας 10%
5. Επαρχία Σαμοθράκης 5%

Ας σημειωθεί ότι η βόσκηση στη Σαμοθράκη γίνεται ελεύθερα σε όλο το νησί. Οι βοσκότοποι με βάση τα παραπάνω συγκεντρώνονται κυρίως στις επαρχίες Αλεξανδρουπόλεως και Διδυμοτείχου.

Πίνακας 3.2.4.α: Εξέλιξη όγκου κτηνοτροφικών προϊόντων (κρέας, γάλα, τυρί) σε τόννους στον Έβρο και τη Θράκη για τη περίοδο 1986-1993 .

Κρέας	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
N. Έβρου	14072	11445	10968	11725	9204	8604	8589	8102
Θράκη	63163	69611	88255	111407	86516	110522	132071	99798
% στο σύνολο Θράκης	22,28	16,44	12,43	10,52	10,64	7,78	6,50	8,12
Γάλα	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
N. Έβρου	45582	43933	34495	37580	29867	27190	24593	23552
Θράκη	102357	104263	100465	107583	95333	93559	97211	94305
% στο σύνολο Θράκης	44,53	42,14	34,34	34,93	31,33	29,06	25,30	24,97
Τυρί	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
N. Έβρου	2175	1857	1707	1430	1875	1700	1644	1600
Θράκη	5843	5339	4246	3876	5084	4388	4915	4350
% στο σύνολο Θράκης	37,22	34,78	40,20	36,89	36,88	38,74	33,45	36,78

Πηγή: περιοδικό " Επιλογή-Η ελληνική οικονομία 1995 "

Θα μπορούσαμε να τονίσουμε επίσης την έλλειψη υποδομής, ικανής να στηρίξει μια δυναμική βιομηχανία μεταποίησης κτηνοτροφικών προϊόντων, η οποία με τη σειρά της θα λειτουργούσε πολλαπλασιαστικά για την κτηνοτροφική δραστηριότητα στο νομό. Είναι χαρακτηριστικό ότι εισάγονται κάθε χρόνο μεγάλες ποσότητες νωπού και κατεψυγμένου κρέατος προκειμένου να καλυπτούν οι ανάγκες του πληθυσμού, ενώ αντίστοιχα οι εξαγωγές είναι μηδενικές. Δυστυχώς η επιδημία αφθώδους πυρετού που έπληξε τον νομό κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του '96 προδιαγράφει το μέλλον της κτηνοτροφίας δυσοίωνα. Λόγω της αρρώστιας, έχουν ήδη θανατωθεί 8.000 βοοειδή ενώ ο αγώνας για την αποκατάσταση της κτηνοτροφίας θα είναι δύσκολος και μακροχρόνιος. Αξίζει να σημειωθεί πως το 1950 υπήρχαν στο νομό 380.000 αιγοπρόβατα και 70.000 αγελάδες ενώ σήμερα το δυναμικό είναι περίπου το 1/10 (Εφημερίδα "Πανθρακική": 24-7-96).

3.2.4.1 Τα προβλήματα και οι δυνατότητες της κτηνοτροφίας

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής μελέτης που είχε εκπονηθεί από το Επιμελητήριο Έβρου το 1989 η κτηνοτροφική παραγωγή κρίνεται προβληματική για τους παρακάτω λόγους:

- Το μέγεθος της κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης είναι περιορισμένο, όπως και η εξειδίκευση της παραγωγής, αλλά και η αξιοποίηση των βοσκοτόπων.
- Υπάρχουν δυσκολίες στην εξεύρεση ζώων αναπαραγωγής, που κι' αυτά έχουν χαμηλές αποδόσεις και γονιμότητα.

Αντίστοιχα οι δυνατότητες ανάπτυξης έγκεινται:

- Στην οργάνωση της βοοτροφίας σύμφωνα με τις νέες τεχνικές
- Στην πλήρη αξιοποίηση των βοσκοτόπων με τη δημιουργία ζωνών εντατικής κτηνοτροφίας.
- Στην επίτευξη υψηλής παραγωγικότητας μέσω γενετικής βελτίωσης.
- Στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων κτηνοτροφικών μονάδων.
- Στον πλήρη κτηνιατρικό έλεγχο του ζωικού πληθυσμού.
- Στην απαγόρευση της βοσκής στην ευρύτερη γεωργική γη και στις αναδασωθείσες περιοχές.
- Στον εκσυγχρονισμό των μεταποιητικών μονάδων του νομού που έχουν σχέση με την κτηνοτροφία (σφαγεία, κτηνοτροφικές μονάδες, τυροκομεία) και τα οποία χαρακτηρίζονται από ξεπερασμένες μεθόδους παραγωγής.

(Επιμελητήριο Έβρου: 1989)

3.2.5 Δασικός πλούτος

Το ποσοστό δασοκάλυψης στο σύνολο της έκτασης του νομού είναι μεγαλύτερο του εθνικού μέσου όρου, με το μεγαλύτερο μέρος των δασών να αποτελούνται από δρύς, πεύκες, οξίες και λεύκες (βλέπε και χάρτη 3.2.5.α). Το μεγαλύτερο μέρος των δασών ανήκουν στο ελληνικό δημόσιο. Τα δάση του Έβρου μπορούν εύκολα να διακριθούν σε δασικά συμπλέγματα ανάλογα και με τη θέση τους. Έχουμε πέντε συμπλέγματα τα οποία είναι 1) Κυριακής-Δερείου Διδυμοτείχου 2) Τριγώνου Ορεστιάδας 3) Δερείου-Δαδιάς-Αισύμης 4) Δαδιάς-Ευκίμης Σουφλίου 5) Αλεξ/πόλης. Όλα τα δάση χαρακτηρίζονται από μοναδική ομορφιά ενώ παρουσιάζουν μεγάλες δυνατότες σαν πόλοι τουριστικής ανάπτυξης. Πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι τα δάση αυτά επειδή βρίσκονταν κοντά στα σύνορα δεν έχουν υποστεί καταστροφές από πυρκαγιές και διατηρούν στο ακέραιο την φυσική ομορφιά τους. Τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες εντατικότερης αξιοποίησης του δασικού πλούτου, που κύρια καλύπτει τη βιομηχανική ξυλεία και τα καυσόξυλα εμπορίου χωρίς όμως τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Πίνακας 3.2.5.α: Κατανομή δασών στον Έβρο κατά είδος εκτάσεως (στρέμματα)

Κατανομή δασών κατά είδος εκτάσεως	Έκταση	Ποσοστό
Δάση Πεδινών εκτάσεων	403500	33,06
Δάση ημιορεινών εκτάσεων	541000	44,33
Δάση ορειών	276000	22,61
Σύνολο	1220500	100,00

Πηγή: Δασαρχείο Έβρου

Πίνακας 3.2.5.β: Ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασών στον Έβρο

Ιδιοκτησία	Έκταση στρ.	Ποσοστό
Δημόσια δάση	805296	93,31
Κοινοτικά δάση	16500	1,91
Ιδιωτικά δάση	41219	4,78
Σύνολο	863015	100,00

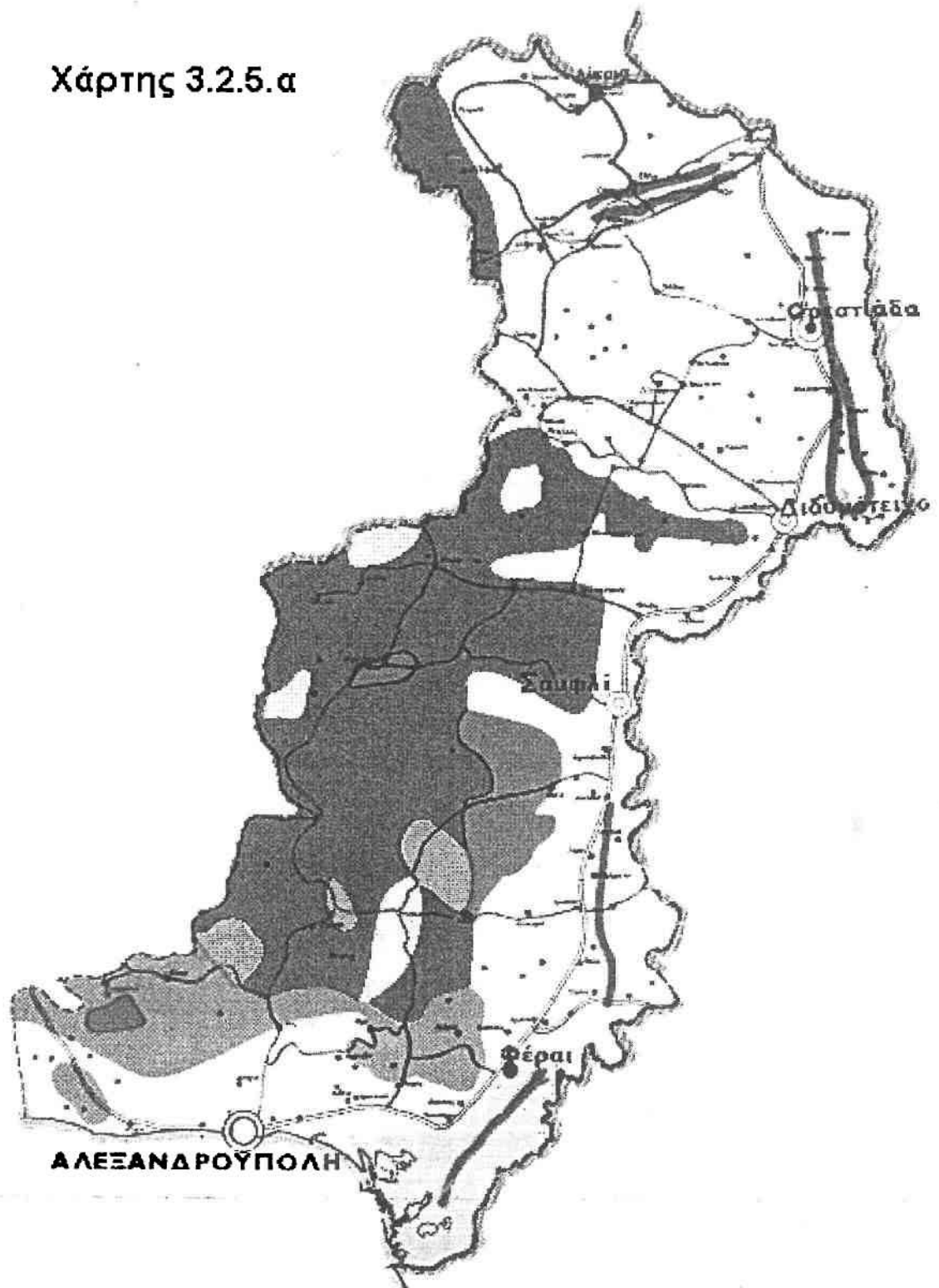
Πηγή: Δασαρχείο Έβρου

Πίνακας 3.2.5.γ: Δασικά συμπλέγματα στον Έβρου και έκτασή τους (στρέμματα)

Ονομασία συμπλέγματος	Έκταση στρεμ.
Δ.Σ. Κυριακής-Δερείου Διδυμοτείχου	214120
Δ.Σ. Τριγώνου Ορεστιάδας	48420
Δ.Σ. Δερείου-Δαδιάς-Αισύμης	339270
Δ.Σ. Δαδιάς-Ευκίμης Σουφλίου	257190
Δ.Σ. Αλεξ/πόλης	294759
Σύνολο	1153759

Πηγή: Δασαρχείο Έβρου

Χάρτης 3.2.5.α

ΤΙΤΛΟΣ ΔΑΣΗ		Κλίμακα 0 5 10 15 20 25	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ			
	ΦΥΛΛΟΒΟΛΟΣ ΔΡΥΣ		ΘΑΜΝΩΝΕΣ
	ΛΕΙΦΥΛΛΑ ΠΛΑΤΥΦΥΛΛΑ		ΧΑΛΕΠΙΟΣ ΠΕΥΚΗ
	ΠΛΑΤΑΝΟΣ - ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΙΑ ΒΛΑΣΤΗΣΗ		
	ΘΑΜΝΩΔΕΙΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ - ΑΛΣΥΛΛΙΑ		
	ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΣΗΣ		

Πίνακας 3.2.5.δ: Ποσοστιαία σύνθεση δασών στο ν. Έβρου κατά δασοπονικό είδος

Δασοπονικό είδος	Ποσοστό
Ψευδοτσούκα	0,02
Δασική πεύκη	0,10
Μαύρη πεύκη	19,6
Θαλασσία πεύκη	0,03
Οξυά	2,00
Λεύκη	0,20
Λοιπά φυλλοβόλλα	2,75
Αείφυλα Πλατύφυλλά	2,20
Δρυς	70,0
Σύνολο	100,00

Πηγή: Δασαρχείο Έβρου

Είναι αξιοσημείωτο ότι υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί στην αναπτυξιακή αξιοποίηση του δασικού πλούτου του νομού όπως ο χαρακτηρισμός 72.000στρ. σαν ζώνης αυστηρής προστασίας (βιότοπος) και 21.000στρ. σαν ζώνης περιορισμένων δραστηριοτήτων. Για την πρόθηση της παραγωγικής αξιοποίησης του δασικού πλούτου του νομού θεωρείται αναγκαία η βελτίωση της δασικής υποδομής, η επίλυση του ισχύοντος ιδιοκτησιακού καθεστώτος των δασικών εκτάσεων, η προστασία τους από πυρκαγιές, η επέκταση των αναδασώσεων. Οι δυνατότητες για εκμετάλλευση του δασικού πλούτου του νομού σε αναπτυξιακή κατεύθυνση είναι οι παρακάτω:

- Μεγαλύτερη καλλιέργεια των δασών για παροχή χρήσιμης ξυλείας (η οποία με τη σειρά της θα μπορούσε να τροφοδοτήσει τον κλάδο ξύλου-φελού στον οποίο εξειδικεύεται η τοπική μεταποίηση) με τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.
- Οικοτουριστική εκμετάλλευση της περιοχής με τη δημιουργία κατάλληλων κέντρων αναψυχής.
- Δημιουργία κατάλληλων περιοχών για εκτοφεία ζώων και προστασίας τους από τους λαθροθήρες.
- Δημιουργία περιοχών για κυνήγι για έλληνες και αλλοδαπούς κυνηγούς.

(Επιμελητήριο Έβρου: 1989)

3.2.6 Αλιεία

“Ο νομός παρουσιάζει τεράστιες δυνατότητες για την ανάπτυξη της αλιείας και της ιχθυοκαλλιέργειας. Στον τομέα της αλιείας ο νομός κατέχει τη δεύτερη θέση στο χώρο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, τόσο από πλευράς φυσικών πόρων όσο και από πλευράς ανθρωπίνου δυναμικού. Σχετική μεταποιητική μονάδα

μπορεί να στηριχθεί στο κύκλωμα αλιεία-πάστωμα-κονσερβοποίηση. Με την αλιεία ασχολούνται περισσότερο οι κάτοικοι των περιοχών Φερών, Πόρου, Διδυμοτείχου, Κυπρίνου, Άνθειας, Μάκρης, Αλεξανδρούπολης.

Η θαλάσσια αλιεία αναπτύσσεται :

- στην περιοχή Μάκρη-Αλεξανδρούπολη και σε όλη τη Σαμοθράκη (η παράκτια αλιεία αντιπροσωπεί το 81,3% της αλιευτικής παραγωγής).
- στο αλιευτικό πεδίο Μαρώνεια, εκβολές Έβρου μέχρι Σαμοθράκη-Λέσβο-Λήμνο
- στα εσωτερικά ύδατα (18,7% της αλιευτικής παραγωγής)

Η αλιεία εσωτερικής παραγωγής ασκείται:

- σε φυσικές λιμνοθάλασσες (στο Δέλτα του Έβρου, στον Άγιο Ανδρέα Σαμοθράκης)
- στα ιχθυοτροφεία Ν.Χειμώνιου
- στον Άρδα
- στον Ερυθροπόταμο
- στα Κυπρινοτροφεία των Φερρών και Τυχερού

Για την υποστήριξη της αλιείας χρειάζονται:

- προστασία του αλιευτικού πλούτου από τους ερασιτέχνες ψαράδες
- χώροι συντήρησης των νωπών αλιευμάτων"

(ΥΠΕΧΩΔΕ, "Προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης ν.Έβρου", σελ.15)

3.2.7 Ορυκτός πλούτος και ορυχεία - μεταλλεία

Το υπέδαφος του νομού είναι πλούσιο σε ορυκτά (βλέπε και χάρτη 3.2.7.α). Στο παρελθόν η μεταλλευτική δραστηριότητα έδινε μεγάλες δυνατότητες για απασχόληση, αλλά σήμερα έχει περιοριστεί στα λατομεία αδρανών υλικών. Οι ορυκτοί πόροι χωρίζονται σε:

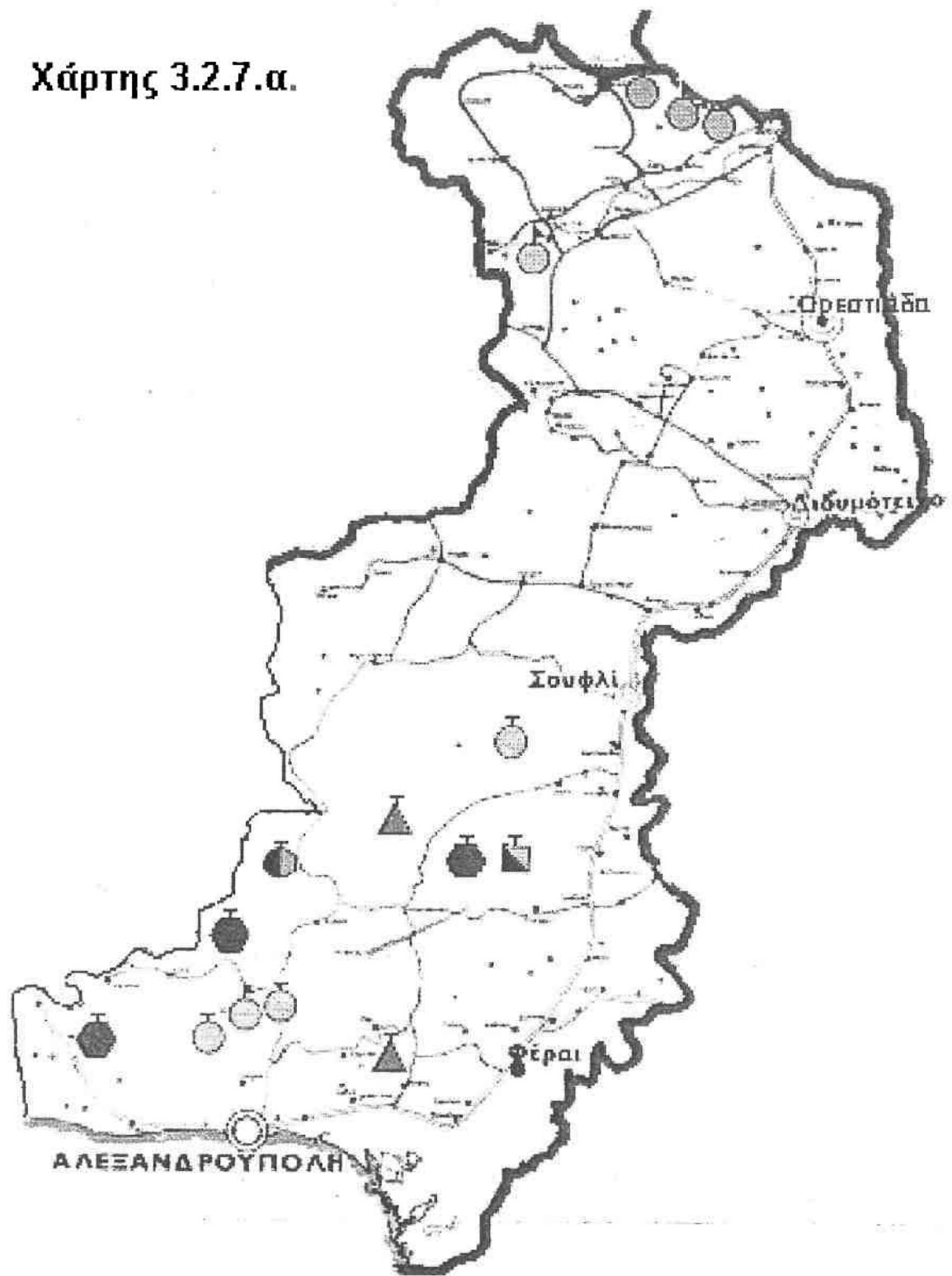
Μικτά θειούχα ορυκτά

Γίνονται έρευνες για την ανακάλυψη μικτών θειούχων ορυκτών στην περιοχή Αισύρης και για τη λειτουργία του ορυχείου της Κίρκης.

Βιομηχανικά ορυκτά

Ζεόλιθοι. Έχουν πολλές εμπορικές εφαρμογές, όπως η κατασκευή φίλτρων καθαρισμού υγρών αποβλήτων στην πυρομεταλλουργία, στην απομάκρυνση ραδιενεργών στοιχείων από κατάλοιπα πυρηνικών εγκαταστάσεων, στις ιχθυοκαλλιέργειες, στην κτηνοτροφία κ.α. Υπάρχουν στην περιοχή Μεταξάδων όπου και διενεργούνται έρευνες. Η εξόρυξη τους δεν απαιτεί ιδιαίτερα δαπανηρές επενδύσεις (πρόκειται συνήθως για επιφανειακές εξορύξεις), όμως χρειάζονται

Χάρτης 3.2.7.α.

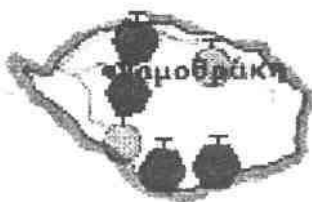
ΤΙΤΛΟΣ
ΟΡΥΧΕΙΑ - ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ

Κλίμακα
0 5 10 15 20 25

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

● (with diagonal lines)	Σιδηροπυρίτης	● (solid black)	Αμίαντος
● (with horizontal lines)	Λιγνίτης	● (solid black)	Θείο
▲ (solid black)	Χαλκός	■ (solid black)	Χρωμίτης

Γ (with horizontal line)	Εν ενεργεία
T	Ανενεργά

εγκαταστάσεις καθετοποιημένων μονάδων επεξεργασίας κοντά στους τόπους εξόρυξης, λόγω του μεγάλου κόστους μεταφοράς.

Άστριοι-Χαλαζίες. Χρησιμοποιούνται κυρίως στην κεραμική, υαλουργία και στη χημική βιομηχανία. Έχουν αρχίσει έρευνες για άστριους στην περιοχή Πρωτοκλησίου-Μαυροκλησίου και για χαλαζιακή άμμο στο Σπήλαιο-Ζυγό-Δίκαια.

Μπετονίτης. Η χρήση του είναι για την κατασκευή χυτήρων και στη χημική βιομηχανία. Βρίσκεται στα σύνορα Έβρου-Ροδόπης χωρίς να έχει εξακριβωθεί το μέγεθος του κοιτάσματος.

Περλίτης. Από της έρευνες του ΙΓΜΕ αποδείχθηκε ότι λόγω της χαμηλής ποιοτικής του σύνθεσης δεν υπάρχει μεγάλη εμπορικότητα.

Αδρανή υλικά

Υπάρχουν περίπου 10 λατομεία εξόρυξης τους, κυρίως ασβεστόλιθου. Επίσης προβλέπεται δραστηριότητα του ΙΓΜΕ με κατεύθυνση την εξόρυξη ορυκτού, κυρίως Μαγγάνιου, Χρώμιου και Χρυσού. Δεν υπάρχουν όμως ακριβή στοιχεία για το δυναμικό του.

Ενεργειακά ορυκτά

Υπάρχει δυνατότητα για εξόρυξη λιγνίτη στην περιοχή της Ορεστιάδας, Διδυμοτείχου με ενδείξεις για μεγάλα κοιτάσματα (υποθετικά 940598 χιλιάδες τόννοι). Επίσης υπάρχει λιγνίτης στη λεκάνη της Αλεξ/πολης. Υπολογίζεται πως υπάρχει το απαραίτητο δυναμικό για τη λειτουργία μονάδας εξόρυξης σε περισσότερες από μια χρήσεις.

Πετρέλαιο. Οι μέχρι τώρα έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου στην περιοχή Ταύρης. Οι έρευνες προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να ενταθούν.

Η μεγαλύτερη δυνατότητα που προσφέρεται στον κλάδο είναι η δημιουργία μονάδας εξόρυξης λιγνίτη. Μια τέτοια δυνατότητα κρίνεται και σαν δυναμικό μέτρο γενικότερης οικονομικής ανάπτυξης του νομού, αφού μπορεί να προσφέρει την ενίσχυση της οικονομίας του νομού με την προσφορά νέων θέσεων εργασίας, την προσφορά ενεργειακού δυναμικού για άλλα βιομηχανικά συγκροτήματα και τέλος την εισροή πόρων από την εξαγωγή του πλεονάζοντος ορυκτού.

Επίσης επικερδής φαίνεται ότι θα είναι η εξόρυξη και κατεργασία των ζεολίθων. Με τη δημιουργία ενός κατάλληλου συγκροτήματος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το τελικό προϊόν στην παραπέρα ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας και της κτηνοτροφίας (ΙΓΜΕ: Οδηγός ορυκτών και μετάλλων-περίπτωση ν. Έβρου).

3.2.8 Οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης

Το στρατηγικό σχέδιο θα μπορούσε να αναλάβει όλες εκείνες τις ενέργειες που θα αναβάθμιζαν τις ικανότητες του τοπικού δυναμικού που ασχολείται στην κτηνοτροφία και στην γεωργία. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω επιμορφωτικών σεμιναρίων με θέματα πάνω σε νέους τρόπους καλλιεργειών και βελτίωσης της παραγωγικότητας (για την γεωργία) καθώς και της σύγχρονης οργάνωσης των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων (για την κτηνοτροφία)

3.3 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ

3.3.1 Η εξέλιξη του δευτερογενή τομέα στον ν. Έβρου

Με βάση τα δεδομένα των απογραφών των μεταποιητικών καταστημάτων της Ε.Σ.Υ.Ε. και των στοιχείων που περιέχει το περιοδικό "Επιλογή - Η Ελληνική Οικονομία", θα μπορούσαμε να εξετάσουμε μέσα στην χρονική περίοδο 1978-1993 την εξέλιξη της απασχόλησης στην μεταποίηση του Έβρου. Η χρονική αυτή περίοδος μπορεί να διακριθεί σε δύο επιμέρους υποπεριόδους: την πρώτη από το 1978 έως το 1988 και η δεύτερη από το 1988 μέχρι και το 1993 (και κατ'επέκταση μέχρι σήμερα). Όπως μπορεί να παρατηρήσει κανείς και από τους σχετικούς πίνακες κατά την πρώτη υποπερίοδο, ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μια συνεχή αύξηση τόσο από άποψη αριθμού καταστημάτων όσο και απασχόλησης. Έτσι η απασχόληση για την υποπερίοδο 1978-1988 αυξήθηκε κατά 25,5% ενώ ο αριθμός των καταστημάτων κατά 7,7%. Αναλυτικότερα η απασχόληση κατά την πρώτη περίοδο 78-84, αυξάνει με γρήγορους ρυθμούς και συνολικά της τάξης του 15,22% ενώ ο αριθμός των καταστημάτων κατά 7,7%. Οι ρυθμοί μειώνονται ελαφρά την δεύτερη περίοδο 84-88 για την απασχόληση (12,1%).

Αντίστοιχα η Θράκη στο σύνολο της παρουσίασε ακόμα μεγαλύτερες αυξήσεις σε σύγκριση με τον νομό. Για το σύνολο της υποπεριόδου η αύξηση της απασχόλησης ήταν της τάξης του 32,3% ενώ των καταστημάτων κατά 2,3%. Μπορούμε να συμπεράνουμε πως κατά την διάρκεια της περιόδου, στην Θράκη εγκαταστάθηκαν μεγαλύτερες μονάδες απ' ότι στο Έβρο. Η σύγκριση του δείκτη της μέσης ετήσιας απασχόλησης προς τον αριθμό καταστημάτων κάνει εμφανή αυτή την ποιοτική διαφορά ανάμεσα στις δύο περιοχές. Η συνολική εικόνα κλίνει υπέρ της Θράκης, τα βιομηχανικά-βιοτεχνικά καταστήματα της οποίας εμφανίζονται με μεγαλύτερη μέση απασχόληση.

Παρά τα κίνητρα του Νόμου 1262/82 μόνο η Ξάνθη από τους τρεις νομούς της Θράκης, παρουσίασε σημαντική συγκέντρωση βιομηχανικών επενδύσεων. Αυτό συνέβη παρά το γεγονός ότι και οι άλλοι νομοί άνηκαν στην ίδια ζώνη υψηλών κινήτρων, γεγονός που κάνει φανερό ότι η γειτνίαση προς μεγάλα αστικά κέντρα (και αγορές) αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης βιομηχανικών επενδύσεων (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε.:1994).

Πίνακας: 3.3.1.α: Εξέλιξη του αριθμού των βιομηχανικών καταστημάτων, της απασχόλησης και των μεταβολών (ποσοστιαίων και απόλυτων) για τον Έβρο, την Θράκη και την Ελλάδα κατά τη περίοδο 1978-1993.

Βιομηχανία-Βιοτεχνία Ν.Έβρου	1978	1984	1988	1993	Μεταβολή 84-78	%	Μεταβολή 88-84	%	Μεταβολή 93-88	%	Μεταβολή 93-78	%
Αριθμός βιομηχανιών-βιοτεχνιών	1613	1743	1748	1828	130	7,46	5	0,29	80	4,38	215	11,76
Μέση ετήσια απασχόληση	4751	5604	6375	4099	853	15,22	771	12,09	-2276	-55,53	-652	-15,91
ΜΕΑ/ αριθμό Βιομηχανιών-βιοτεχνιών	2,95	3,22	3,65	2,24	0,27	8,39	0,43	11,84	-1,40	-62,64	-0,70	-31,36
Βιομηχανία-Βιοτεχνία Θράκη	1978	1984	1988	1993	Μεταβολή 84-78	%	Μεταβολή 88-84	%	Μεταβολή 93-88	%	Μεταβολή 93-78	%
Αριθμός βιομηχανιών-βιοτεχνιών	3503	3639	3585	3786	136	3,74	-54	-1,51	201	5,31	283	7,47
Μέση ετήσια απασχόληση	11858	16443	17511	11329	4585	27,88	1068	6,10	-6182	-54,57	-529	-4,67
ΜΕΑ/ αριθμό Βιομηχανιών-βιοτεχνιών	3,39	4,52	4,88	2,99	1,13	25,08	0,365	7,49	-1,89	-63,23	-0,39	-13,13
Βιομηχανία-Βιοτεχνία Ελλάδα	1978	1984	1988	1993	Μεταβολή 84-78	%	Μεταβολή 88-84	%	Μεταβολή 93-88	%	Μεταβολή 93-78	%
Αριθμός βιομηχανιών και βιοτεχνιών	128988	144745	144716	195616	15757	10,89	-29	-0,02	50900	26,02	66628	34,06
Μέση ετήσια απασχόληση	671495	698466	706203	565302	26971	3,86	7737	1,10	-140901	-24,92	-106193	-18,79
ΜΕΑ/ αριθμό Βιομηχανιών-βιοτεχνιών	5,21	4,83	4,88	2,89	-0,38	-7,88	0,05	1,12	-1,99	-68,86	-2,31	-80,14

(Πηγή Περιοδικό επιλογή-Η Ελληνική οικονομία 1996)

Αντίθετα, κατά τη δεύτερη υποπερίοδο από το 1988 έως και το 1993 τόσο στον Έβρο όσο και στη Θράκη παρατηρείται σημαντική μείωση στον αριθμό των απασχολούμενων του δευτερογενούς τομέα της τάξης του 55% σε σχέση με το '88. Αν και το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται σε ολόκληρη την Ελλάδα, πρέπει να σημειωθεί πως η μείωση της απασχόλησης στην Θράκη και τον Έβρο είναι σε ποσοστό υπερδιπλάσια από την αντίστοιχη εθνική (μείωση 25% σε σχέση με το '88). Αντίθετα, αυξητικές είναι οι τάσεις όσον αφορά τον αριθμό των βιομηχανικών-βιοτεχνικών καταστημάτων. Έτσι ο νομός Έβρου παρουσιάζει ποσοστιαία αύξηση περίπου 12%, μεγαλύτερη από αυτή της Θράκης (+7,5%). Αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των καταστημάτων σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση της απασχόλησης

είναι η αισθητή μείωση του δείκτη ΜΕΑ/κατάστημα ο οποίος κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

3.3.1.1 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1984

Από τον παρακάτω πίνακα φαίνεται ότι για το 1984 οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην απασχόληση του δευτερογενούς τομέα ήταν οι : διατροφής (κλάδος 20) ο οποίος συμμετέχει με 27,82% στο σύνολο, ένδυσης (κλάδος 24) με 17,26%, ξύλου-φελλού (κλάδος 25) με 9,08% όπως επίσης και αυτοί των προϊόντων από μέταλλο (κλάδος 35) και κατασκευής μεταφορικών μέσων (38), οι οποίοι κυμαίνονται περίπου στο 8%. Η οικονομία του νομού το 1984 είναι προσανατολισμένη προς καθαρά παραδοσιακούς κλάδους της μεταποίησης (διατροφής, ένδυσης), όπως επίσης και προς κλάδους με καθαρά τοπικό χαρακτήρα. όπως είναι αυτός της κατασκευής μεταφορικών μέσων. Ο τελευταίος αφορά κύρια τα συνεργεία αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών ενώ σε μικρότερο βαθμό τα διάφορα παραδοσιακά ναυπηγεία ξύλινων αλιευτικών σκαφών που λειτουργούσαν την περίοδο εκείνη στο νομό. Αξίζει να σημειωθεί πως το άθροισμα των παραπάνω 5 κλάδων αντιπροσωπεύει το 70% της συνολικής απασχόλησης στη μεταποίηση.

Πίνακας 3.3.1.1.α: Καταστήματα, απασχόληση και εγκατεστημένη ισχύς στη μεταποίηση του ν.Έβρου (1984)

ΚΛΑΔΟΣ	Καταστήματα	Μέση ετήσια απασχόληση	Εγκατεστημένη ισχύς (HP)	Ποσοστό καταστημάτων κλάδου στο σύνολο	Ποσοστό απασχόλησης κλάδου στο σύνολο
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	242	1559	29220	13,94	27,82
21. Βιομηχανία ποτών	30	159	621	1,73	2,84
23. Υφαντικές βιομηχανίες	21	242	2378	1,21	4,32
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	169	967	458	9,74	17,26
25. Ξύλου-Φελού	250	509	7878	14,40	9,08
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	138	275	2021	7,95	4,91
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	12	35	118	0,69	0,62
29. Βιομ. Δέρματος - γουναρικών	4	6	12	0,23	0,11
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	32	56	874	1,84	1,00
31. Χημικές βιομηχανίες	6	20	232	0,35	0,36
32. Βιομ. Παραγωγών πετρελαίου-άνθρακα	1	6	250	0,06	0,11
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγωγών πετρελαίου-άνθρακος	67	231	3758	3,86	4,12
35.Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	264	470	2274	15,21	8,39

(συνέχεια πίνακα 3.3.1.1.α)

ΚΛΑΔΟΣ	Καταστήματα	Μέση ετήσια απασχόληση	Εγκατεστημένη ισχύς (HP)	Ποσοστό καταστημάτων κλάδου στο σύνολο	Ποσοστό απασχόλησης κλάδου στο σύνολο
36. Κατασκευή μηχανών-συσκευών εκτός ηλεκτρικών και μέσων μεταφοράς	93	242	1567	5,36	4,32
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών	81	106	157	4,67	1,89
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	235	415	1343	13,54	7,41
39. Λοιπές βιομηχανίες	91	306	1001	5,24	5,46
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	1736	5604	54162	100,00	100,00

Πηγή Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1984. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Με βάση τα δεδομένα του πίνακα που ακολουθεί οι κλάδοι με την μεγαλύτερη απασχόληση ανά κατάσταση, είναι οι Νο 23 υφαντικές βιομηχανίες, Νο 20 ειδών διατροφής και Νο 32 προϊόντων πετρελαίου-άνθρακα. Εκτός από τους παραπάνω δύο ακόμη κλάδοι (24 βιομηχανία ενδύσεως και 21 ποτών) παρουσιάζουν απασχόληση μεγαλύτερη των 5 εργαζομένων ανά κατάσταση. Για όλους τους υπόλοιπους ο δείκτης κυμαίνεται σε ακόμη πιο χαμηλά επίπεδα της τάξης των 2 περίπου εργαζομένων.

Σχετικά με τους δύο επόμενους δείκτες (ισχύς/εργαζόμενο και ισχύς/κατάστημα), ο κλάδος που ξεχωρίζει είναι ο 32 προϊόντων πετρελαίου-άνθρακα, οι δείκτες του οποίου είναι διπλάσιοι από τον αμέσως επόμενο που είναι αυτός των ειδών διατροφής. Ακολουθούν οι υφαντικές βιομηχανίες, ο κλάδος ξύλου-φελλού και των μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων. Οι περισσότεροι κλάδοι στο νομό χαρακτηρίζονται όχι μόνο από μικρή απασχόληση αλλά ταυτόχρονα και από χαμηλούς δείκτες χρήσης μηχανολογικού εξοπλισμού τόσο κατά εργαζόμενο όσο και κατά κατάσταση.

Πίνακας 3.3.1.1.β: Μέση ετήσια απασχόληση ανά κατάσταση, ισχύς ανά εργαζόμενο και ισχύς ανά κατάσταση το 1984.

ΚΛΑΔΟΣ	ΜΕΑ/ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	ΙΣΧΥΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ	ΙΣΧΥΣ ΑΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	6,44	18,74	120,74
21. Βιομηχανία ποτών	5,30	3,91	20,70
23. Υφαντικές βιομηχανίες	11,52	9,83	113,24
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	5,72	0,47	2,71
25. Ξύλου-Φελού	2,04	15,48	31,51
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	1,99	7,35	14,64
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	2,92	3,37	9,83
29. Βιομ. Δέρματος/γουναρικών	1,50	2,00	3,00
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	1,75	15,61	27,31
31. Χημικές βιομηχανίες	3,33	11,60	38,67
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	6,00	41,67	250,00
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	3,45	16,27	56,09
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	1,78	4,84	8,61
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευή εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	2,60	6,48	16,85
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	1,31	1,48	1,94
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	1,77	3,24	5,71
39. Λοιπές βιομηχανίες	3,36	3,27	11,00
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	3,23	9,66	31,20

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1984. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Σχετικά με το μέγεθος των μεταποιητικών καταστημάτων, ο πίνακας που ακολουθεί μπορεί να δώσει μια σαφή εικόνα του πολυκερματισμού των καταστημάτων του νομού. Πράγματι, το σύνολο τους σχεδόν (96,7%) απασχολεί μέχρι και 10 άτομα. Τα μεταποιητικά καταστήματα με απασχόληση άνω των 10 εργαζομένων αναλογούν στο 3,3% του συνόλου ενώ μόνο το 0,7% απασχολεί περισσότερους από 50 εργαζομένους.

Σαν μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Μ.Μ.Ε.) ορίζονται οι επιχειρήσεις που απασχολούν προσωπικό μέχρι και 50 ατόμων ενώ ο ετήσιος κύκλος εργασιών τους είναι σχετικά μικρός. Με βάση των παραπάνω ορισμό και τον πίνακα κατανομής των καταστημάτων προκύπτει ότι το 99,3% του συνόλου, αποτελούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Πίνακας 3.3.1.1.γ: Μεταποιητικά καταστήματα κατά κλάδο και πλήθος εργαζομένων το 1984

ΚΛΑΔΟΣ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	0-9	10-49	50-100	>100
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	242	226	12	1	4
21. Βιομηχανία ποτών	30	26	4		
23. Υφαντικές βιομηχανίες	21	18	2	1	
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	169	157	7	3	1
25. Ξύλου-Φελού	250	248	1	1	
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	138	136	2		
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	12	12			
29. Βιομ. Δέρματος/γουναρκίων	4	4			
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού- πλαστικής ύλης	32	32			
31. Χημικές βιομηχανίες	6	6			
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	1	1			
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	67	61	6		
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	264	262	2		
36. Κατασκευή μηχανών- συσκευών εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	93	91	1	1	
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	81	81			
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	235	232	3		
39. Λοιπές βιομηχανίες	91	85	6		
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	1736	1678	46	7	5

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1984. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και μέγεθος καταστήματος.

3.3.1.2 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1988

Η εικόνα της βιομηχανίας διατηρείται και κατά την επόμενη απογραφή των βιομηχανικών καταστημάτων το 1988. Τη φορά αυτή όμως, ο κλάδος με την μεγαλύτερη βαρύτητα είναι αυτός της ένδυσης-υπόδησης ενώ ακολουθείται από αυτόν των ειδών διατροφής. Αξίζει να σημειωθεί πως μόνο οι δύο αυτοί κλάδοι απασχολούν περισσότερο από το 50% του εργατικού δυναμικού της μεταποίησης, έναντι περίπου 45% το '84. Παρατηρούμε δηλαδή περαιτέρω συγκεντροποίηση της τοπικής μεταποίησης στους δύο αυτούς κλάδους. Το διάστημα αυτό δημιουργούνται πολλές νέες βιομηχανίες-βιοτεχνίες ετοιμού ενδύματος (φασόν) οι οποίες και είναι εντάσεως εργασίας. Στην αύξηση των καταστημάτων και της απασχόλησης του κλάδου συνέβαλαν και οι ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες του αναπτυξιακού νόμου (Βουζάβαλης, συνέντευξη)

Σε γενικές γραμμές η ιεραρχία των κλάδων συντηρείται με μόνη ίσως νέα παρουσία αυτή του κλάδου 23 των υφαντουργικών βιομηχανιών, ο οποίος σχετίζεται και αυτός άμεσα με τον κλάδο ένδυσης. Στους παραπάνω 6 κλάδους απασχολείται και το 78% του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 3.3.1.2.α: Καταστήματα, απασχόληση, εγκατεστημένη ισχύς στη μεταποίηση του νομού Έβρου (1988)

ΚΛΑΔΟΣ	Αριθμός καταστημάτων	Μέση ετήσια απασχόληση	Εγκατεστημένη ισχύς (HP)	Ποσοστό καταστημάτων κλάδου στο σύνολο	Ποσοστό απασχόλησης κλάδου στο σύνολο
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	284	1555	52608	16,23	24,42
21. Βιομηχανία ποτών	31	173	766	1,77	2,72
23. Υφαντικές βιομηχανίες	29	355	4621	1,66	5,58
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	157	1623	1716	8,97	25,49
25. Ξύλου-Φελού	270	586	15189	15,43	9,20
26. Βιομ. Επίπλων/ ειδών επίπλωσης	128	237	2112	7,31	3,72
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	18	63	209	1,03	0,99
29. Βιομ. δέρματος/γουναρικών	4	6	12	0,23	0,09
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	48	85	951	2,74	1,34
31. Χημικές βιομηχανίες	10	29	286	0,57	0,46
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	3	86	915	0,17	1,35
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	81	257	4097	4,63	4,04
35.Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών μεταφορικού υλικού	207	350	2621	11,83	5,50
36. Κατασκευή μηχανών συσκευών εκτός ηλεκτρικών και μέσων μεταφοράς	119	201	1944	6,80	3,16
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	72	116	246	4,11	1,82
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	266	523	2239	15,20	8,21
39. Λοιπές βιομηχανίες	23	122	1103	1,31	1,92
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	1750	6367	91635	100,00	100,00

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1988. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Για το 1988 ο κλάδος με την μεγαλύτερη απασχόληση ανά κατάστημα, είναι ο κλάδος 32 των προϊόντων πετρελαίου-άνθρακα ο οποίος απασχολεί περίπου 28 εργαζομένους ανά κατάστημα. Η τιμή αυτή είναι υπερδιπλάσια της αμέσως επόμενης δηλαδή του 23 υφαντικών βιομηχανιών που απασχολεί αντιστοίχως 12 εργαζομένους. Οι παραπάνω μαζί με τον κλάδο ένδυσης είναι και οι μόνοι με διψήφιο αριθμό εργαζομένων κατά κατάστημα. Κλάδοι όπως αυτοί των ειδών διατροφής και

ποτών παρουσιάζουν απασχόληση 5 εργαζομένων περίπου ανά κατάσταση. Για όλους τους υπόλοιπους ο δείκτης κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Πίνακας 3.3.1.2.β: Μέση ετήσια απασχόληση ανά κατάσταση, ισχύς ανά εργαζόμενο και ισχύς ανά κατάσταση το 1988.

ΚΛΑΔΟΣ	ΜΕΑ/ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	ΙΣΧΥΣ ΑΝΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ	ΙΣΧΥΣ ΑΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	5,48	33,83	185,24
21. Βιομηχανία ποτών	5,58	4,43	24,71
23. Υφαντικές βιομηχανίες	12,24	13,02	159,34
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	10,34	1,06	10,93
25. Ξύλου-Φελλού	2,17	25,92	56,26
26. Βιομ. επίπλων/ειδών επίπλωσης	1,85	8,91	16,50
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	3,50	3,32	11,61
29. Βιομ. δέρματος/γουναδικών	1,50	2,00	3,00
30. Βιομ. προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	1,77	11,19	19,81
31. Χημικές βιομηχανίες	2,90	9,86	28,60
32. Βιομ. παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	28,67	10,64	305,00
33. Βιομ. προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	3,17	15,94	50,58
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	1,69	7,49	12,66
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευή εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	1,69	9,67	16,34
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	1,61	2,12	3,42
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	1,97	4,28	8,42
39. Λοιπές βιομηχανίες	5,30	9,04	47,96
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	3,64	14,39	52,36

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1988. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Σχετικά με των επόμενο δείκτη (ισχύς/εργαζόμενο), πρώτος έρχεται ο κλάδος 20 των ειδών διατροφής με 33,8. Ακολουθούν ο κλάδος 25 ξύλου-φελού με 25,9 όπως και των μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων (κλάδος 33) με 15,9. Οι παραπάνω είναι και οι κλάδοι οι οποίοι βρίσκονται πάνω από τον μέσο όρο του δείκτη το '88. Τέλος σχετικά με τον δείκτη ισχύς ανά κατάσταση ξεχωρίζουν ο κλάδος 32 των μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων με τιμή 300, των ειδών διατροφής με τιμή 185 και των υφαντικών βιομηχανιών με 159. Οι τρεις κλάδοι ουσιαστικά διαμορφώνουν και τον μέσο όρο του δείκτη (τιμή 52,6). Από τους υπόλοιπους μόνο ένας έχει τιμή μεγαλύτερη του μέσου όρου ενώ η πλειοψηφία κυμαίνεται σε τιμές κάτω του 25.

Από τον παρακάτω πίνακα γίνεται σαφές πως η συντριπτική πλειοψηφία των βιομηχανικών-βιοτεχνικών καταστημάτων του νομού, απασχολούν από 1 έως 9 εργαζόμενους (ποσοστό 95,7%). Τα μεταποιητικά καταστήματα με 10-49

εργαζόμενους αντιστοιχούν στο 3,2%, ενώ αυτά από 50-100 και περισσότερους από 100 εργαζόμενους 0,4% για κάθε κατηγορία.

Πίνακας 3.3.1.2.γ: Μεταποιητικά καταστήματα κατά κλάδο και πλήθος εργαζομένων το 1988

ΚΛΑΔΟΣ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ	0-9	10-49	50-100	>100
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	284	268	12	2	2
21. Βιομηχανία ποτών	31	24	7		
23. Υφαντικές βιομηχανίες	29	22	5		1
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	157	139	10	2	6
25. Ξύλου-Φελού	270	267	3	1	
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	128	127	1		
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	18	18			
29. Βιομ. Δέρματος/γουναρικών	2	2			
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	48	47	1		
31. Χημικές βιομηχανίες	10	10			
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	3	1	1	1	
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	81	77	4		
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	207	203	4		
36. Κατασκευή μηχανών-συσκευών εκτός ηλεκτρικών και μέσων μεταφοράς	119	117	2		
37. Κατασκευή ηλεκτρ. μηχανών- λοιπών ειδών	72	70	2		
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	266	232	1	1	
39. Λοιπές βιομηχανίες	23	19	4		
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	1748	1674	57	7	9

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφή καταστημάτων 1988. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και μέγεθος καταστήματος.

3.3.1.3 Μεταβολές στη μεταποίηση την περίοδο 1984-1988

Από την αντιπαράθεση των στοιχείων των δύο απογραφών της βιομηχανίας του 1984 και του 1988 γίνεται σαφές ότι εκτός από την σημαντική μεταβολή του αριθμού των απασχολούμενων (αύξηση 11,3%), θεαματικότερη είναι η μεταβολή της μηχανολογικής ισχύος κατά κατάσταση (αύξηση 40,3%). Συμπερασματικά οι βιομηχανίες- βιοτεχνίες το '88, στην πλειοψηφία των κλάδων διαθέτουν πλέον περισσότερη ισχύ τόσο κατά κατάσταση όσο και κατά εργαζόμενο.

Αναλυτικότερα, ο κλάδος 20 (ειδών διατροφής) παρουσιάζει μια εντυπωσιακή αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος του κατά 23388HP. Ο αριθμός των καταστημάτων αυξάνει και αυτός ενώ η απασχόληση μειώνεται. Σαν αποτέλεσμα είναι να μειωθεί ο δείκτης ΜΕΑ/κατάστημα (περισσότερα καταστήματα απασχολούν πλέον λιγότερους εργαζόμενους) αλλά από την άλλη οι δύο επόμενοι δείκτες (που σχετίζονται με την ισχύ) παρουσιάζουν εντυπωσιακές αυξήσεις. Ο κλάδος 24

(ενδύσεως-υποδήσεως) παρουσιάζει ενδιαφέρον αφού μειώνεται ο αριθμός των καταστημάτων και αυξάνεται σημαντικά η απασχόληση. Αν και κλείνουν δηλαδή κάποιες επιχειρήσεις, οι υπόλοιπες αυξάνουν το δυναμικό τους τόσο σε απασχόληση (κοντά στο 44% κατά μέσο όρο) όπως και σε ιπποδύναμη. Εκτός από τον κλάδο 24, άλλοι 4 παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις τόσο σε απασχόληση όσο και σε ισχύ. Οι κλάδοι 23 (υφαντουργικών βιομηχανιών), 38 (κατασκευής μεταφορικών μέσων), 32 (βιομηχανιών παραγωγής πετρελαίου και άνθρακα), και 25 (βοιμηχανιών ξύλου-φελού).

Οι κλάδοι 26 (ειδών επίπλωσης), 35 (τεχνικών προϊόντων εκ' μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού), 39 (λοιπών βιομηχανιών) από την άλλη παρουσιάζουν μείωση τόσο των εργαζομένων όσο και του αριθμού των καταστημάτων. Παρόλα αυτά έχουμε αύξηση της ισχύος, γεγονός που πιθανόν να σημαίνει πως τα εναπομείναντα καταστήματα προχώρησαν σε αγορές μηχανημάτων και γενικότερα αύξησαν την ιπποδύναμη τους. Λόγω των επενδύσεων αυτών παρουσιάζεται αύξηση στον δείκτη ΜΕΑ/ισχύς. Ο δείκτης επίσης ΜΕΑ/κατάστημα ενώ για τους δύο πρώτους παρουσιάζει μικρή μείωση, για τον 39 αυξάνει.

Σε γενικές γραμμές για την πλειοψηφία των υπολοίπων κλάδων έχουμε μικρές αυξήσεις στην απασχόληση ενώ οι αυξήσεις στην ισχύ είναι σίγουρα σημαντικότερες. Συνολικά για την τετραετία έχουμε μια μέση αύξηση του δείκτη ΜΕΑ/κατάστημα κατά 11,3%, ενώ πολύ πιο σημαντική είναι η μεταβολή στους επόμενους δύο δείκτες (ΜΕΑ/ισχύ και ισχύ/κατάστημα) με 32,8% και 40,4% αντίστοιχα.

Από τους παραπάνω πίνακες γίνεται σαφές πως κατά το διάστημα '88 - '84 ο κλάδος με την θεαματικότερη εξέλιξη ήταν αυτός της ένδυσης-υπόδησης (κλάδος 24) στον οποίο μειώνεται ο αριθμός των καταστημάτων κατά 12, αυξάνει ο αριθμός των απασχολούμενων κατά 55% ενώ ακόμα μεγαλύτερη είναι η αύξηση της ισχύος κατά 75 % ως προς το '84. Τέλος, σχετικά με το μέγεθος των βιομηχανικών καταστημάτων παρατηρούμε μια ελαφρά μείωση των καταστημάτων της κατηγορίας 1-9 εργαζομένων κατά 1,2%. Η εικόνα της μεταποίησης ελάχιστα διαφοροποιείται όσον αφορά το μέγεθος των βιομηχανιών-βιοτεχνιών για τις δύο χρονιές.

Πίνακας 3.3.1.3.α: Μεταβολές σε διάφορα μεγέθη της βιομηχανίας στο ν.Έβρου 1988-1984

ΚΛΑΔΟΣ	Μεταβολή αριθμού καταστημάτων	Μεταβολή ΜΕΑ	Μεταβολή εγκαταστημένης ισχύς	Ποσοστιαία μεταβολή ΜΕΑ/κατάστημα	Ποσοστιαία μεταβολή ΜΕΑ/ισχύ	Ποσοστιαία μεταβολή δείκτη ισχύος/κατάστημα
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	42	-4	23388	-17,66	44,60	34,82
21. Βιομηχανία ποτών	1	14	145	5,03	11,79	16,23
23. Υφαντικές βιομηχανίες	8	113	2243	5,86	24,51	28,94
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	-12	656	1258	44,65	55,20	75,21
25. Ξύλου-Φελού	20	77	7311	6,19	40,29	43,98
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	-10	-38	91	-7,63	17,53	11,24
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	6	28	91	16,67	-1,63	15,31
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	16	29	77	1,18	-39,50	-37,85
31. Χημικές βιομηχανίες	4	9	54	-14,94	-17,62	-35,20
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	2	80	665	79,07	-291,62	18,03
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	14	26	339	-8,66	-2,05	-10,89
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	-57	-120	347	-5,29	35,39	31,97
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευή εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	26	-41	377	-54,06	33,05	-3,14
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	-9	10	89	18,77	30,16	43,27
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	31	108	896	10,18	24,41	32,11
39. Λοιπές βιομηχανίες	-68	-184	102	36,61	63,82	77,06
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	14	763	37473	11,27	32,85	40,42

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. Απογραφές καταστημάτων 1984 και 1988. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Επεξεργασμένα στοιχεία.

3.3.1.4 Η κατάσταση της βιομηχανίας το 1995

Για την παρουσίαση των βιομηχανικών-βιοτεχνικών καταστημάτων το 1995 δεν χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία επίσημης απογραφής, όπως για τις προηγούμενες χρονιές, αλλά αντίθετα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν από το Βιομηχανικό-Βιοτεχνικό Επιμελητήριο του ν.Έβρου. Δυστυχώς, δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με την ιπποδύναμη και τον μηχανολογικό εξοπλισμό του κάθε κλάδου.

Πίνακας 3.3.1.4.α: Μέση ετήσια απασχόληση ανά κατάσταση, αριθμός καταστημάτων ανά κλάδο και ποσοστά επί του συνόλου το 1995

ΚΛΑΔΟΣ	1995	Αριθμός καταστημάτων	ΜΕΑ/Κατάστημα	Ποσοστό Καταστημάτων κλάδου στο σύνολο	Ποσοστό απασχόλησης κλάδου στο σύνολο
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	921	300	3,07	16,41	22,35
21. Βιομηχανία ποτών	90	33	2,73	1,8	2,13
23. Υφαντικές βιομηχανίες	199	30	6,63	1,64	4,83
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	1175	157	7,48	8,58	28,51
25. Ξύλου-Φελλού	301	274	1,10	15,0	7,3
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	145	132	1,10	7,2	3,51
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	59	18	3,28	0,9	1,4
29. Βιομ. Δέρματος/γουνναρικών	9	2	4,50	0,1	0,21
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	53	48	1,10	2,6	1,2
31. Χημικές βιομηχανίες	22	10	2,20	0,5	0,2
32. Βιομ. Παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	64	3	21,33	1,55	0,32
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	179	86	2,08	4,7	4,34
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	269	207	1,30	11,32	6,52
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευών εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	125	119	1,05	6,5	3,0
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	89	80	1,11	4,37	2,16
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	350	299	1,17	16,4	8,5
39. Λοιπές βιομηχανίες	70	30	2,33	1,6	1,7
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	4120	1828	2,25	100	100

Πηγή: Βιομηχανικό-Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ν. Έβρου

Ο κλάδος που απασχολεί τους περισσότερους εργαζομένους είναι και αυτή τη φορά ο κλάδος (24) ένδυσης και υποδήσεως με ποσοστό 28,51. Σε σχέση με το 1988, ο κλάδος έχει αύξηση ελαφρά το ποσοστό του. Ακολουθείται από αυτόν των τροφίμων-ποτών (20) ο οποίος έχει αντίστοιχο ποσοστό 22,35. Οι δύο αυτοί κλάδοι όπως και το '88 απασχολούν περίπου το 50% του εργατικού δυναμικού του δευτερογενούς τομέα. Άλλοι κλάδοι με σημαντική ποσοστιαία όπως και το '88 είναι οι: 38-Κατασκευής μεταφορικών μέσων με 8,5%, 25-Ξύλλου και φελλού με 7,3% και 35-Κατασκευή προϊόντων εκ' μετάλλου με 6.52%.

Από τον πίνακα που ακολουθεί, φαίνεται καθαρά η μείωση της απασχόλησης σε όλους σχεδόν τους κλάδους της μεταποίησης του Έβρου. Οι μειώσεις κυμαίνονται σε επίπεδα από 30 έως και περίπου 90% επί του συνόλου της απασχόλησης σε σχέση με το 1988.

Πίνακας 3.3.1.4.β: Απασχόληση κατά κλάδο στη μεταποίηση του ν. Έβρου για τις χρονιές 1995-1988 και μεταβολές (ποσοστιαίες και απόλυτες)

ΚΛΑΔΟΣ	1995	1988	Απόλυτη μεταβολή 95-88	Ποσοστιαία μεταβολή 91-88
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	921	1555	-634	-68,84
21. Βιομηχανία ποτών	90	173	-83	-92,22
23. Υφαντικές βιομηχανίες	199	355	-156	-78,39
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	1175	1623	-448	-38,13
25. Ξύλου-Φελοού	301	586	-285	-94,68
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	145	237	-92	-63,45
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	59	63	-4	-6,78
29. Βιομ. Δέρματος/γουνναρικών	15	6	9	60,00
30. Βιομ. Προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	53	85	-32	-60,38
31. Χημικές βιομηχανίες	22	29	-7	-31,82
32. Βιομ. Παραγώνων πετρελαίου-άνθρακα	64	86	22	-34,38
33. Βιομ. Προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώνων πετρελαίου-άνθρακος	179	257	-78	-43,58
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	269	350	-81	-30,11
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευή εκτός των ηλεκτρικών και των μέσω μεταφοράς	125	201	-76	-60,80
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	79	116	-37	-46,84
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	350	523	-173	-49,43
39. Λοιπές βιομηχανίες	70	122	-52	-74,29
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	4116	6367	-2251	-54,69

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή βιομηχανίας 1988 / Βιομηχανικό-Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ν. Έβρου. Επεξεργασμένα στοιχεία.

Από τον παρακάτω πίνακα γίνεται σαφές πως η συντριπτική πλειψηφία των βιομηχανικών-βιοτεχνικών καταστημάτων του νομού συνεχίζει να απασχολεί από 1 έως 9 εργαζόμενους (ποσοστό 95,2%). Τα μεταποιητικά καταστήματα με 10-49 εργαζόμενους αντιστοιχούν στο 3,93%, ενώ αυτά από 50-100 και περισσότερους από 100 εργαζόμενους 0,82% και 0,5% για κάθε κατηγορία αντίστοιχα. Συγκριτικά με το 1988 ο αριθμός των βιοτεχνικών καταστημάτων που απασχολούν 1 έως 9 εργαζόμενους μειώνεται ανεπαίσθητα (-0,5%), ενώ ελάχιστα αυξάνουν οι υπόλοιπες κατηγορίες.

Πίνακας 3.2.1.4.γ: Μεταποιητικά καταστήματα κατά κλάδο και πλήθος εργαζομένων το 1995

ΚΛΑΔΟΣ	ΚΑΤΑΣΤΗ- ΜΑΤΑ	0-9	10-49	50-100	>100
20. Βιομηχανία ειδών διατροφής	300	283	12	3	2
21. Βιομηχανία ποτών	33	26	7		
23. Υφαντικές βιομηχανίες	30	24	5	1	
24. Βιομηχανίες ενδύσεως υποδήσεως	157	135	10	6	6
25. Ξύλου-Φελού	274	267	4	2	1
26. Βιομ. Επίπλων/ειδών επίπλωσης	132	129	2	1	
28. Εκτυπώσεις-εκδόσεις	18	18			
29. Βιομ. Δέρματος/γουνναρικών	2	2			
30. Βιομ. προϊόντων ελαστικού και πλαστικής ύλης	48	46	2		
31. Χημικές βιομηχανίες	10	10			
32. Βιομ. παραγώγων πετρελαίου-άνθρακα	3	1	1	1	
33. Βιομ. προϊόντων εκ μη μεταλλικών ορυκτών εκτός παραγώγων πετρελαίου-άνθρακος	86	81	5		
35. Κατασκευή τεχνικών προϊόντων εκ μετάλλου εκτός μηχανών και μεταφορικού υλικού	207	200	7		
36. Κατασκευή μηχανών και συσκευών εκτός των ηλεκτρικών και των μέσων μεταφοράς	119	117	2		
37. Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και λοιπών ειδών	80	76	4		
38. Κατασκευή μεταφορικών μέσων	299	292	5		
39. Λοιπές βιομηχανίες	30	24	6		
2-3 Βιομηχανία Βιοτεχνία	1828	1731	72	14	9

Πηγή: Βιομηχανικό-Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ν. Έβρου.

3.3.2 Χωροταξική διάρθρωση της βιομηχανίας του Έβρου

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην περιοχή είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη των σημαντικότερων οικιστικών ενοτήτων και την οργάνωση του μεταφορικού δικτύου. Το σύνολο των βιομηχανικών μονάδων του νομού συγκεντρώνεται κατά μήκος του βασικό οδικό δίκτυο της Θράκης, της Εθνικής Οδού Νο2 και της Εθνικής Οδού Νο 51. Σήμερα οι νέες μονάδες εγκαθίστανται κυρίως κοντά στα αστικά κέντρα του νομού (κυρίως στην Αλεξανδρούπολη και Ορεστιάδα) καθώς και κατά μήκος των οδικών αξόνων.

Στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Αλεξανδρούπολης, και κατά μήκος της Εθνικής Οδού Νο 2 στις περιοχές τις Άνθειας, Απαλού και Φερρών. Σημαντικές μονάδες στην περιοχή είναι το κλωστήριο-νηματοουργείο ΟΤΤΟ λίγο έξω από την Αλεξανδρούπολη με 180 εργαζόμενους και η αλλαντοβιομηχανία Θράκη Α.Ε. η οποία απασχολεί 130 εργαζόμενους και βρίσκεται κοντά στις Φέρρες. Στην περιοχή Προβατώνα-Τυχερού, υπάρχουν βιομηχανικές μονάδες μεγάλης δυναμικότητας (σημαντικότερη από αυτές είναι η μονάδα κατεργασίας ξύλου "Ακρίτας Α.Ε." , με 133 εργαζόμενους). Στο Σουφλί υπάρχουν αρκετές υφαντικές μονάδες μεταξωτών μικρής δυναμικότητας ενώ αντίστοιχα στην ευρύτερη περιοχή του Διδυμοτείχου

συγκεντρώνονται μικρές βιοτεχνικές μονάδες. Στην ευρύτερη περιοχή της Ορεστιάδας συγκεντρώνονται μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, καθώς και η σημαντική για το μέγεθος της μονάδα της Ελληνικής Βιομηχανίας Ζάχαρης, η οποία απασχολεί 218 εργαζόμενους. Τέλος στην περιοχή του Κυπρίνου υπάρχουν μικρές μονάδες μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε.:1994).

3.3.3 Β.Ι.Π.Ε Αλεξανδρούπολης

Στο νομό Έβρου λειτουργεί μια τέτοια περιοχή έκτασης 2100 στρεμμάτων. Η περιοχή βρίσκεται 13 km βόρεια της Αλεξανδρούπολης δίπλα στο χωριό Άβαντα κοντά στη παρακαμπτήριο του δρόμου και σε μικρή απόσταση από το λιμάνι και το αεροδρόμιο.. Συνδέεται με την Εθνική Οδό Νο2 (τμήμα Αλεξανδρούπολης - Γέφυρα Κήπων).

Η Β.Ι.Π.Ε προβλέπεται να λειτουργήσει σαν σημαντικός αναπτυξιακός παράγοντας αφού με τον κατάλληλο σχεδιασμό, την καθετοποίηση της παραγωγής αλλά και τις πολύ σημαντικές διευκολύνσεις του παρέχει ο αναπτυξιακός νόμος 1892/90 μπορεί να λειτουργήσει σαν πόλος έλξης επιχειρήσεων, με σκοπό την παραγωγή προϊόντων που θα έχουν εξαγωγικό χαρακτήρα και θα βασίζονται στις πρώτες ύλες του νομού. Παρόλα αυτά, μέχρι σήμερα (Αύγουστος 1995) στην Β.Ι.Π.Ε. λειτουργεί μόνο μία επιχείρηση (κλάδος 24) ενώ τα έργα κατασκευής κτιριακών εγκαταστάσεων για άλλες 6 σταμάτησαν και δεν έχουν ξαναρχίσει μέχρι αυτή τη στιγμή, μετά την τελευταία κρίση στις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας σχετικά με την κυριότητα των βραχονησίδων Ίμια. Τα έργα υποδομής της περιλαμβάνουν:

- Δίκτυο δρόμων.
- Δίκτυο αποχέτευσης.
- Δίκτυο ύδρευσης.
- Εξωτερικό δίκτυο νερού από γεωτρήσεις για χρήση από ειδικές βιομηχανίες.

Επίσης προβλέπεται να κατασκευαστεί και μια μονάδα βιολογικού καθαρισμού για χρήση μόνο από τα συγκροτήματα της Β.Ι.Π.Ε. Αξίζει να σημειωθεί πως σήμερα έχει ολοκληρωθεί μόνο η πρώτη φάση του έργου ενώ η δεύτερη θα ξεκινήσει αφού πρώτα έχουν εγκατασταθεί μονάδες στα γήπεδα της α' φάσης της Β.Ι.Π.Ε. και φυσικά ανάλογα με τη ζήτηση. Στα σχέδια της β' φάσης προβλέπεται μεταξύ των άλλων και η κατασκευή κέντρου εξυπηρέτησης όπως επίσης και τυποποιημένων βιοτεχνικών κτιρίων. Είναι χαρακτηριστικό πως υπάρχουν μεγάλα όρια ελαστικότητας στην κατασκευή, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιπτώσεις εγκατάστασης μονάδων (βιοτεχνικών, μέσων αλλά και βαρέων). Τα διάφορα δίκτυα

είναι ευπροσάρμοστα και η κάθε μονάδα μπορεί να κάνει τα δικά της έργα που κατά το μεγαλύτερο μέρος τους καλύπτονται από επιδοτήσεις. Τέλος υπάρχουν κάποιες ιδέες για ίδρυση διαφόρων υπηρεσιών όπως κτίρια διοίκησης, εγκαταστάσεις ταχυδρομείου, Ι.Κ.Α., ακόμη και υποκαταστημάτων τραπεζών.

Πίνακας 3.3.3.α: Χαρακτηριστικά της Β.Ι.Π.Ε. Αλεξανδρούπολης (εκτάσεις σε στρέμματα)

Συνολική έκταση	2.100	Κοινόχρηστες εξυπηρετήσεις	82
Βιομηχανικά γήπεδα	1.160	Δρόμοι	90
Βιοτεχνικά γήπεδα	296	Πράσινο	472

Πηγή: Ε.Τ.Β.Α.- Ενημερωτικό φυλλάδιο για την Β.Ι.Π.Ε. Αλεξανδρούπολης

Πέρα από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω η Β.Ι.Π.Ε παρουσιάζει ακόμη πολύ σοβαρές ελλείψεις τεχνικής υποδομής. Πρώτο πρόβλημα που παρουσιάζει είναι οι πολύ κακές συνδέσεις τόσο με το οδικό όσο και με το σιδηροδρομικό δίκτυο. Η οδική προσπελασιμότητα μπορεί εύκολα να βελτιωθεί αφού για την ώρα αρκεί μια απλή διαπλάτυνση του οδοστρώματος, το κόστος της οποίας δεν είναι απαγορευτικό.

Η περίπτωση της σιδηροδρομικής σύνδεσης (η οποία και είναι κατά την άποψη των τοπικών αρχών σημαντικότερη), παρουσιάζει μεγαλύτερη πολυπλοκότητα. Τόσο η Ε.Τ.Β.Α. όσο και ο Ο.Σ.Ε. δεν φαίνονται διατεθειμένοι σε αυτό το πρώτο στάδιο λειτουργίας της Β.Ι.Π.Ε. να επωμιστούν το κόστος της σύνδεσης με το υπάρχον σιδηροδρομικό δίκτυο. Ας μην ξεχνάμε πως στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης υπάρχει σιδηροδρομική υποδομή, ενώ θεωρείται σχεδόν σίγουρο πως μετά το πέρας των εργασιών επέκτασης του λιμένα, θα ακολουθήσει και σύνδεση των νέων προβλήτων με τον σιδηρόδρομο. Γίνεται σαφής λοιπόν η αναγκαιότητα σιδηροδρομικής σύνδεσης της Β.Ι.Π.Ε. με το λιμάνι γεγονός με ευρύτερες αναπτυξιακές προεκτάσεις αφού μέσω του λιμένα θα μπορούσαν να διακινηθούν τα προϊόντα τα οποία θα παράγονταν στη Β.Ι.Π.Ε. Η διακίνηση προϊόντων με τον σιδηρόδρομο έχει πολύ μικρότερο κόστος μεταφοράς σε σύγκριση με το φορτηγό σε περιπτώσεις προϊόντων μεγάλου όγκου και μικρής αξίας όπως θα ήταν οι πρώτες ύλες για την ντόπια βιομηχανία.

Όσον αφορά το κόστος της σύνδεσης, αυτό παρουσιάζεται πολύ μικρότερο από το αναμενόμενο. Η χάραξη μιας νέας γραμμής ως γνωστό ενέχει μακροχρόνιες διαδικασίες που σχετίζονται κυρίως με την απαλλοτρίωση των εκτάσεων και όχι με την καθαυτού εκτέλεση του έργου. Παραδόξως το πρόβλημα αυτό δεν υπάρχει. Η παλαιά χάραξη της σιδηροδρομικής γραμμής όπως είχε γίνει από την Γαλλική Εταιρεία σιδηροδρόμων στις αρχές του αιώνα μας, διέρχονταν από την σημερινή

θέση της Β.Ι.Π.Ε. (γραμμή προς Φέρες-Ανδριανούπολη). Η γραμμή δεν περνούσε από την Αλεξανδρούπολη, αλλά συνέχιζε ηπειρωτικά προς Φέρες και Ανδριανούπολη. Όλες οι γραμμές που άνηκαν στην Γαλλική Εταιρεία σιδηροδρόμων, παραδόθηκαν στον τότε Σ.Ε.Κ. κατά τα μέσα της δεκαετίας του '50. Βέβαια αν και η γραμμή αυτή σήμερα δεν υφίσταται (καταστράφηκε από τον Ο.Σ.Ε. αργότερα), το ιδιοκτησιακό καθεστώς της γης δεν έχει αλλάξει. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως το όλο κόστος είναι ιδιαίτερα μικρό (σε σχέση με το συνολικό αναμενόμενο στην περίπτωση που θα έπρεπε να γίνουν και απαλλοτριώσεις) (Μακροδημόπουλος Δ:1996).

3.3.4 Συμπεράσματα για την τοπική μεταποίηση

Συμπερασματικά από όλα τα παραπάνω μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής. Η μεταποίηση στο νομό από το '88 και μετά υφίσταται συρρίκνωση. Τα ποσοστά της μείωσης είναι ιδιαίτερα μεγάλα και κυμαίνονται μεταξύ 30 και 90% κατά κλάδο. Επίσης ο νομός παρουσιάζει απασχόληση σε πέντε ουσιαστικά κλάδους: ένδυσης-υπόδησης, ποτών-τροφίμων, ξύλου-φελού, κατασκευής μεταφορικών μέσων και τέλος του κλάδου κατασκευής μεταλλικών προϊόντων.

Ο κλάδος ένδυσης-υπόδησης που αντιπροσωπεύει στην πλειοψηφία του τις βιοτεχνίες φασόν, απασχολεί το 28,51% του συνόλου των εργαζομένων για την τελευταία χρονιά της ανάλυσης (1995). Παρόλα αυτά σύμφωνα με απόψεις υπαλλήλων του Υπουργείου Βιομηχανίας-υποκατάστημα Έβρου, υπάρχει υπερεκτίμηση του αριθμού των εργαζομένων στον κλάδο αυτό. Ενώ λειτουργούν πολλές βιοτεχνίες φασόν, ο αριθμός των εργαζομένων είναι σαφώς μικρότερος. Οι ιδιοκτήτες των βιοτεχνιών αυτών έχουν μεταφέρει μεγάλο μέρος της παραγωγής τους στο εξωτερικό (Βουλγαρία) ή παρουσιάζονται να απασχολούν πολλούς εργαζομένους για να επιτυγχάνουν την ευκολότερη υπαγωγή τους στους αναπτυξιακούς νόμους. Το κράτος σε γενικές γραμμές φαίνεται να έχει ιδιαίτερη ευαισθησία σε επιχειρήσεις που απασχολούν μεγάλο αριθμό εργατικού δυναμικού και χορηγεί εύκολα επιδοτήσεις. Οι επιδοτήσεις χρησιμοποιούνται για την οριακή βελτίωση της παραγωγικότητας μέσω της αγοράς κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και της μείωσης της απασχόλησης. Πέρα όμως από τις επενδύσεις στον κλάδο, το μέλλον του είναι εξαιρετικά δυσοίωνο με δεδομένη την ύπαρξη γειτονικών χωρών με πολύ χαμηλά ημερομίσθια.

Η σημαντική παρουσία του κλάδου τροφίμων-ποτών συνδέεται με τον γεωργικό χαρακτήρα της περιοχής και την παρουσία μικρών μονάδων μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (πατάτας και οπωροκηπευτικών). Λόγω της παρουσίας

σημαντικής πρωτογενούς παραγωγής, ίσως αυτός να είναι και ο κλάδος που μπορεί να αναπτύξει τις ισχυρότερες διασυνδέσεις με την οικονομία του νομού. Ο κλάδος αυτός με την καλύτερη οργάνωση των επιχειρήσεων και την εισαγωγή τεχνογνωσίας μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την οικονομία του νομού. Ο κλάδος ξύλου-φελού συνδέεται με την εκμετάλλευση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής δηλαδή της ύπαρξης δασών και σημαντικών αποθεμάτων ξυλείας. Η καλύτερη διαχείριση των δασών του νομού, ίσως να είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των επενδύσεων στον κλάδο. Και ο κλάδος αυτός μπορεί να θεωρηθεί ένας από τους δυναμικούς και η ανάπτυξη του συνδέεται με την εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του νομού. Ο κλάδος 38 κατασκευής μεταφορικών μέσων αναφέρεται στα διάφορα συνεργεία που λειτουργούν στο νομό εκτός από την περίπτωση μιας βιοτεχνίας παραγωγής φανών αυτοκινήτου και μιας δεύτερης κατασκευής συμπλεκτών. Οι δύο αυτές επιχειρήσεις απασχολούν συνολικά λιγότερους από 50 εργαζομένους (συνολική απασχόληση κλάδου 350 άτομα). Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η βιομηχανική ανάπτυξη στο νομό συνδέεται άμεσα με την εκμετάλλευση των φυσικών του πόρων, την υφιστάμενη βιομηχανική υποδομή καθώς και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ευρύτερης περιοχής. Τέλος ο κλάδος 35 των μεταλλικών προϊόντων ομαδοποιεί αρκετές βιοτεχνίες-εργαστήρια που παράγουν μεταλλικά αντικείμενα (συρματόπλεγμα, σιδερόβεργες κ.α.). Ο χαρακτηρισμός του κλάδου ως δυναμικός ή μη δεν μπορεί να γίνει.

Στο σύνολο της μεταποίησης παρουσιάζονται έντονες διακλαδικές, διαφορές, όπως και στις περισσότερες περιοχές της χώρας, που οφείλονται στις ιδιαιτερότητες του κάθε κλάδου σε σχέση με τις τοπικές αναπτυξιακές κατευθύνσεις. Οι παραπάνω λόγοι έχουν κατευθύνει τη δευτερογενή παραγωγή του νομού σε παραδοσιακούς κλάδους με μικρή προστιθέμενη αξία (ελαφρά καταναλωτικά είδη κ.α.) όπως και σε κλάδους που αξιοποιούν τοπικά προϊόντα (διατροφής, ξύλου, μεταλλικών προϊόντων). Επίσης ο κλάδος της χειροτεχνίας-οικοτεχνίας αν και έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης είτε σαν κύρια, είτε σαν δευτερεύουσα απασχόληση, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη αξιοποίηση. Οι κυριώτερες μορφές είναι η ξυλογλυπτική, η αγγειοπλαστική, τα πλεκτά και τα μεταξωτά. Η σηροτροφία ήταν κάποτε ένας από τους κύριους τομείς ανάπτυξης της περιοχής Σουφλίου, σ' όλες τις μορφές και φάσεις των εργασιών. Σήμερα, εξ' αιτίας ορισμένων παραγόντων, όπως καταστροφή δέντρων μουριάς λόγω ισοπεδώσεων, παγετού, καλλιέργειας πιο παραγωγικών κλάδων με μεγαλύτερες αποδόσεις, έχει γνωρίσει μεγάλη κάμψη. Με την εκβιομηχάνιση όμως της παραγωγής υπάρχει έδαφος για ανάπτυξη του κλάδου και

αύξησης του εισοδήματος των αγροτών, με παράλληλη απορρόφηση σημαντικού τμήματος πλεονάζουσας εργασίας κατά την περίοδο Μαΐου-Ιουνίου.

3.3.5 Τα προβλήματα του δευτερογενούς τομέα

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας και αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη του νομού σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ελλάδα είναι συνοπτικά:

- Η μεγάλη απόσταση από τα πολυπληθή αστικά κέντρα και τα μεγάλα εμπορικά και διαμετακομιστικά κέντρα της χώρας. Αυτό γεγονός, σε συνδυασμό με το κακό συγκοινωνιακό δίκτυο επιβαρύνει το κόστος των προϊόντων και αποθαρρύνει το μελλοντικό ιδιωτικό επενδυτή.
- Το υψηλότερο κόστος της ενέργειας (κυρίως των καυσίμων που επιβαρύνονται με το κόστος μεταφοράς) και των επικοινωνιών. Επίσης η μεγάλη απόσταση του νομού από κυρίως δίκτυο της Δ.Ε.Η. έχει σαν αποτέλεσμα την συχνή πτώση της τάσης του ηλεκτρικού ρεύματος. Οι πτώσεις της τάσης με την σειρά τους προκαλούν βλάβες στο μηχανήματα των μεταποιητικών μονάδων της περιοχής. Αν το γεγονός αυτό συνδυαστεί με την ανυπαρξία κατάλληλων τεχνικών στην περιοχή που να είναι σε θέση να επιδιορθώσουν τις βλάβες, μπορεί κανείς να αντιληφθεί το πολύ σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο νομός.
- Το υψηλότερο κόστος συντήρησης, λόγω ανυπαρξίας των κατάλληλων μηχανισμών υποστήριξης (αποθήκες ανταλλακτικών, συνέργεια επισκευής, ειδικευμένοι τεχνίτες).
- Η όχι καλή κατάσταση των υποδομών (τηλεπικοινωνιακών, μεταφορικών κ.α.), αν και είναι κοινά προβλήματα για πολλούς νομούς της χώρας, στο ν. Έβρου αποτελούν ένα πρόσθετο αντιαναπτυξιακό παράγοντα.
- Η μη-ικανοποιητική ύπαρξη συγκοινωνιακών συνδέσεων της Βί.Π.Ε. με τα υπάρχοντα δίκτυα χερσαίων μεταφορών. Η οδική σύνδεση είναι οριακά αποδεκτή λόγω των γεωμετρικών χαρακτηριστικών του δρόμου ενώ στη περίπτωση του σιδηροδρόμου δεν υπάρχει κανένα σχέδιο σύνδεσης της Βί.Π.Ε. με το υπάρχον δίκτυο.
- Η μη-επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου μέχρι και την πόλη της Αλεξανδρούπολης. Ας σημειωθεί ότι ο αγωγός θα φτάσει μέχρι και την Κομοτηνή. Το ζήτημα αυτό είναι μεγάλης σημασίας για την περιοχή αφού η χρήση του φυσικού αερίου ως πηγής ενέργειας παρουσιάζεται ως ιδιαίτερα συμφέρουσας σε σύγκριση με όλες τις υπόλοιπες εναλλακτικές. Η παρουσία φυσικού αερίου στις δύο άλλες μεγάλες πόλεις τις Θράκης (Ξάνθη και Κομοτηνή) δημιουργεί ένα επιπλέον αντικίνητρο για επενδύσεις στην περιοχή του Έβρου.

- Η περιορισμένη ύπαρξη συμβούλων σε οργανωτικά και υψηλής τεχνολογίας θέματα, καθώς και η δυσκολία επαφής και επικοινωνίας με οργανισμούς πληροφόρησης, τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό. Σε συνδυασμό με την έλλειψη τεχνικού προσωπικού και διευθυντικών στελεχών, αυτό το γεγονός προκαλεί μεγάλες δυσκολίες στη λειτουργία των σύγχρονων βιομηχανικών συγκροτημάτων.
- Η ανυπαρξία αξιόπιστων μηχανισμών κατάρτισης και επιμόρφωσης στελεχών και εργατικού δυναμικού. Τα σχετικά κοινοτικά προγράμματα και οι υπάρχοντες μηχανισμοί φαίνεται ότι είχαν μικρή αποτελεσματικότητα, ιδιαίτερα στη Θράκη.
- Η παράλληλη απασχόληση του εργατικού δυναμικού των επιχειρήσεων σε άλλες εποχιακές δραστηριότητες. Το φαινόμενο είναι εκτεταμένο και έχει αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της εργασίας.
- Η ύπαρξη πολλών μικρών μεταποιητικών βιοτεχνικών επιχειρήσεων, η ελλιπής συνεργασία μεταξύ τους και η ξεπερασμένη τεχνολογία που χρησιμοποιούν, επιβαρύνουν το συνολικό κόστος παραγωγής, καθώς δημιουργούν αρνητικές οικονομίες κλίμακας και οδηγούν στην παραγωγή ακριβών προϊόντων χαμηλής ποιότητας. Επίσης οι περισσότερες επιχειρήσεις φαίνεται να απευθύνονται σε μια έντονα τοπική αγορά, με μικρές δυνατότητες αύξησης της παραγωγής τους και της πραγματοποίησης εξαγωγών προς γειτονικές χώρες. Σύμφωνα με το Βιομηχανικό Επιμελητήριο Έβρου, το μεγαλύτερο μέρος της τοπικής βιομηχανίας δεν έχει επωφεληθεί ως σήμερα από το άνοιγμα των νέων αγορών της Βαλκανικής. Εξαιρέσεις αποτελούν μόνο οι μεγάλες μονάδες που εδρεύουν στον νομό (όπως βιομηχανία αλλαντικών "Θράκη", τα κλωστήρια "ΟΤΤΟ" κ.α.). Διαφαίνεται έτσι μια διστακτικότητα των ντόπιων επιχειρηματιών για ανάληψη δραστηριοτήτων και εκτός των συνόρων της χώρας. Το γεγονός αυτό οφείλεται σύμφωνα με εκτιμήσεις του Επιμελητηρίου, στο μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων και την μικρή κλίμακα παραγωγής τους. Οι επιχειρηματίες του Έβρου δεν είναι σε θέση αναλάβουν μόνοι τους τον κίνδυνο για την πραγματοποίηση επενδύσεων ή την ανάληψη συνεργασιών με αντίστοιχες βουλγαρικές επιχειρήσεις (Δαστερίδης Ν.:1996).
- Ο αναπτυξιακός νόμος που υπάρχει για ολόκληρη την Θράκη επιδοτεί σε μεγάλα ποσοστά τις νέες επενδύσεις για την περιοχή. Η ομοιογενοποίηση όμως του χώρου και η χορήγηση της ίδιας επιδότησης οπουδήποτε και αν γίνεται η επένδυση στη Θράκη, δημιουργεί κίνητρο στους ιδιώτες να επενδύσουν τα χρηματά τους κυρίως στη Ξάνθη και δευτερευόντως στην Κομοτηνή, σε πόλεις που βρίσκονται κοντύτερα στον αναπτυξιακό άξονα "S" της χώρας. Ας σημειωθεί ότι η επενεξέταση του αναπτυξιακού νόμου και ο επανακαθορισμός ζωνών

κινήτρων μέσα στην ίδια την Θράκη, αποτελεί πάγιο αίτημα των φορέων της περιοχής (Βιομηχανικό-εμπορικό Επιμελητήριο, Δήμος Αλεξανδρούπολης κ.α.).

- Πέρα όμως από όλους τους παραπάνω λόγους, ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα του νομού είναι η γειτνίαση του με τη Τουρκία. Είναι γνωστά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δύο χώρες στις σχέσεις τους, αυτό όμως που ίσως να μην γίνεται εύκολα αντιληπτό είναι το γεγονός πως μέσω των κρίσεων που δημιουργούνται ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία δημιουργείται κλίμα ανασφάλειας στους κατοίκους της Θράκης (και πιθανόν περισσότερο στους κατοίκους του Έβρου). Ουσιαστικά η Τουρκία, έχει καταφέρει να δημιουργήσει στους κατοίκους της Θράκης την εντύπωση πως ζουν σε περιοχή υψηλού κινδύνου (σε περίπτωση πολεμικής σύγκρουσης) και ταυτόχρονα σε μια περιοχή της οποίας η ελληνικότητα (λόγω και της παρουσίας μουσουλμανικής μειονότητας) αμφισβητείται έντονα. Το αποτέλεσμα είναι το αρνητικό επενδυτικό κλίμα για την οικονομία της περιοχής και κατ' επέκταση η μη ικανοποιητική εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων και συγκριτικών της πλεονεκτημάτων.

(Ακαδημία Αθηνών: 1994)

3.3.6 Τα έργα του Β' Κ.Π.Σ. και οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο πάνω στον τομέα

Το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης περιλαμβάνει μία σειρά έργων τα οποία μετά την ολοκλήρωσή τους πρόκειται να λύσουν ορισμένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο νομός και κατ' επέκταση κλάδος της μεταποίησης. Η κατασκευή της Εγνατίας Οδού θα έχει σαν αποτέλεσμα την βελτίωση της σύνδεσης με την υπόλοιπη χώρα και την μείωση του μεταφορικού κόστους των προϊόντων που μεταφέρονται από και προς τον Έβρο (λόγω μείωσης της χιλιομετρικής απόστασης και του χρόνου ταξιδιού). Τα επόμενα χρόνια επίσης προβλέπεται και βελτίωση των τηλεπικοινωνιών στην περιοχή βάση του προγράμματος του Ο.Τ.Ε. Ένα ακόμη έργο το οποίο θα εξαλείψει τα προβλήματα ηλεκτροδότησης της περιοχής, είναι το μελλοντικό εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της Δ.Ε.Η. με τη χρήση φυσικού αερίου. Το εργοστάσιο θα χωροθετηθεί στην ευρύτερη περιοχή της Κομοτηνής (Θησαυρός). Άλλα σημαντικά έργα είναι η επέκταση του λιμένα και ο κάθετος άξονας με την Βουλγαρία.

Στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης θα ήταν αναγκαία με βάση -και τις προηγούμενες αναφορές- η ενίσχυση και αναβάθμιση του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού ούτως ώστε αυτό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τοπικής βιομηχανίας. Ένας από τους στόχους που θα μπορούσαν να τεθούν είναι η δημιουργία κατάλληλα εξειδικευμένων τεχνικών, οι οποίοι να είναι σε θέση να

επιδιορθώνουν τις μηχανικές βλάβες των μηχανημάτων της μεταποίησης. Επίσης αναγκαία είναι και η κατάρτιση στελεχών για την βιομηχανία. Εκτός από τα παραπάνω το στρατηγικό σχέδιο θα μπορούσε να οργανώσει κατάλληλους μηχανισμούς υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, παρέχοντας τους τεχνογνωσία σε θέματα που τους αφορούν. Έχει ήδη γίνει αναφορά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της περιοχής και στην διστακτικότητα που δείχνουν για την ανάληψη δραστηριοτήτων στα Βαλκάνια. Και προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσαν να προταθούν δράσεις που να άρουν της επιφυλακτικότητα των ντόπιων επιχειρηματιών και που να προωθήσουν συνεργασίες μεταξύ του Έβρου και των γειτονικών βουλγαρικών περιοχών. Ένας ακόμη στόχος θα ήταν η συνολική επανεξέταση του αναπτυξιακού νόμου για το σύνολο της Θράκης και ο επανακαθορισμός ζωνών κινήτρων για την περιοχή. Τέλος, αναγκαίες είναι και ορισμένες παρεμβάσεις σε τομείς που αφορούν καθαρά τις υποδομές όπως την βελτίωση των χερσαίων προσβάσεων της ΒΙ.ΠΕ. με τα υπόλοιπα δίκτυα καθώς και την άσκηση πίεσης για την επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου μέχρι την Αλεξανδρούπολη.

3.4 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.4.1 Εισαγωγή

Παρά το γεγονός ότι η περιοχή διαθέτει όλους τους απαραίτητους πόρους δεν αναπτύχθηκε τουριστικά. Υπάρχουν μεγάλοι μήκους και όμορφες ακτές στα νότια του νομού και στη Σαμοθράκη. Επίσης πολλοί φυσικοί πόροι σπάνιας ομορφιάς, όπως το Δέλτα του Έβρου και η Σαμοθράκη. Ακόμη, υπάρχουν αρχαιολογικοί-ιστορικοί χώροι όπως στο Διδυμότειχο και στη Σαμοθράκη.

Στο νομό κυριαρχεί ο τουρισμός διελεύσεως διαμέσω του κατακόρυφου άξονα (από και προς τις βαλκανικές χώρες) και του οριζόντιου άξονα (από και προς τη Τουρκία). Άμεση συνέπεια είναι το γεγονός ότι η μέση παραμονή τουριστών σε ημέρες είναι ιδιαίτερα χαμηλή.

3.4.2 Εξέλιξη του αριθμού των τουριστών για την περίοδο 1987-1994

Κατά την περίοδο 87-94 παρατηρείται διαχρονικά μια αύξηση των διανυκτερεύσεων των τουριστών στον νομό, αύξηση που προέρχεται από την αύξηση του αριθμού των ημεδαπών (+16%). Αντίθετα, η παρουσία ξένων τουριστών το ίδιο διάστημα παρουσίασε φθίνουσα πορεία. Σε σχέση με το 1987, το 1994 αριθμός των ξένων τουριστών ήταν μειωμένος κατά 44,755 άτομα (-51%). Σε

σύγκριση με τη Θράκη το ποσοστό του συνολικού αριθμού διανυκτερεύσεων διατηρείται σχεδόν σταθερό γύρω στο 54%.

Πίνακας 3.4.2.α: Αριθμός διανυκτερεύσεων ημεδαπών, αλλοδαπών και σύνολο τους στον Έβρο και τη Θράκη, για τη περίοδο 1987-1994

Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
N. Έβρου	213941	247152	258732	288732	253732	286201	285095	254689
Θράκη	417876	468338	484629	520645	478269	539336	549543	473531
% στο σύνολο Θράκης	51,20	52,77	53,39	55,46	53,05	53,07	51,88	53,79
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
N. Έβρου	68628	72574	57407	66069	38507	54581	46916	23873
Θράκη	98157	109107	87757	93043	57668	81010	82512	43118
% στο σύνολο Θράκης	69,92	66,52	65,42	71,01	66,77	67,38	56,86	55,37
Συνολικός αριθμός διανυκτερεύσεων	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
N. Έβρου	282569	319726	316139	354801	292239	340782	332011	278562
Θράκη	516033	577445	572386	613688	535937	620346	632055	516649
% στο σύνολο Θράκης	54,76	55,37	55,23	57,81	54,53	54,93	52,53	53,92

Πηγή: περιοδικό "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1994"

Σε σύγκριση με το σύνολο της Ελλάδας, ο συνολικός διανυκτερεύσεων για τη Θράκη αντιστοιχεί στο 1,2% του συνόλου της χώρας, ποσοστό το οποίο είναι εξαιρετικά χαμηλό. Εξάιρεση αποτελεί η τελευταία χρονιά για την οποία υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία και στην οποία το ποσοστό ήταν ακόμη χαμηλότερο (0,95%).

Πίνακας 3.4.2.β: Συνολικός αριθμός διανυκτερεύσεων σε Θράκη και Ελλάδα για την περίοδο 1987-1994

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Θράκη	516033	577445	572386	613688	535937	620346	632055	516649
Ελλάδα	46523218	46034045	46143450	48130490	42585746	49319361	49644572	54207180
% στο σύνολο Ελλάδας	1,11	1,25	1,24	1,28	1,26	1,26	1,27	0,95

Πηγή: περιοδικό "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1994"

Από τους πίνακες που ακολουθούν εξάγεται το συμπέρασμα ότι ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών αντιπροσωπεύει το 60% περίπου του συνολικού ξενοδοχειακού δυναμικού της Θράκης. Παρόλα αυτά και από τον πίνακα της ποσοστιαίας κατανομής των ξενοδοχειακών καταλυμάτων ανά κατηγορία, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο μέρος των κλινών βρίσκονται σε ξενοδοχεία Γ' κατηγορίας και κάτω, γεγονός που οπωσδήποτε έχει και αντίκτυπο στη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Πίνακας 3.4.2.γ: Εξέλιξη του ξενοδοχειακού δυναμικού (αριθμού κλινών) για την περίοδο 1987-1994.

Αριθμός κλινών	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Ν. Έβρου	2172	2259	2430	2496	2510	2345	2418	2418
Θράκη	3680	3801	3985	4086	4100	3911	3984	3973
% στο σύνολο Θράκης	59,02	59,43	60,98	61,09	61,22	59,96	60,69	60,86

Πηγή περιοδικό "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1994"

Πίνακας 3.4.2.δ: Ποσοστιαία κατανομή των ξενοδοχειακών καταλυμάτων του ν. Έβρου ανά κατηγορία (1995)

Α' κατηγορία	4,20%
Β' κατηγορία	30,50%
Γ' κατηγορία	36,80%
Δ' κατηγορία	28,50%
Σύνολο	100,00%

Πηγή Τουριστικός Οδηγός Αλεξανδρούπολης

Οι ξενοδοχειακές κλίνες στο νομό είναι συγκεντρωμένες σε πέντε περιοχές, οι οποίες είναι η Αλεξ/πόλη-Νέα Χιλή (49,9% των κλινών), η Σαμοθράκη (15,1%), η Ορεστιάδα (14,2%), τα λουτρά Τραϊανουπόλεως (7,2%) και το Διδυμότειχο (5,9%). Οι περιοχές αυτές διαθέτουν και το 91,8% των ξενοδοχειακών κλινών του νομού. Για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια συγκέντρωση παρατηρείται αντίστοιχα σε τέσσερις περιοχές: Αλεξ/πόλη-Νέα Χιλή (24% των κλινών), Σαμοθράκη (62,8%), λουτρά Τραϊανουπόλεως (10,5%) και Μάκρη (2,7%).

Πίνακας 3.4.2.ε: Χωροταξική κατανομή ξενοδοχειακών καταλυμάτων, ενοικιαζόμενων δωματίων και Campings.

Γεωγραφική θέση	Ξενοδοχειακά καταλύματα			Ενοικιαζόμενα δωμάτια		Campings		
	Μονάδες	Δωμάτια	Κλίνες	Δωμάτια	Κλίνες	Μονάδες	Θέσεις	Άτομα
Αλεξ/πόλη-Ν.Χιλή	18	606	1158	194	395	1	220	880
Διδυμότειχο	2	84	139					
Δίκαια	1	5	12					
Καστανέα	1	4	7					
Σαμοθράκη	6	186	355	495	1031			
Λ.Τραϊανούπολης	3	88	170	98	173			
Μάκρη	1	22	42	18	44			
Ορεστιάδα	4	182	334					
Σουφλί	5	45	85					
Φέρρες	1	24	43					
Σύνολο Ν. Έβρου	42	1246	2345	805	1643	1	220	880

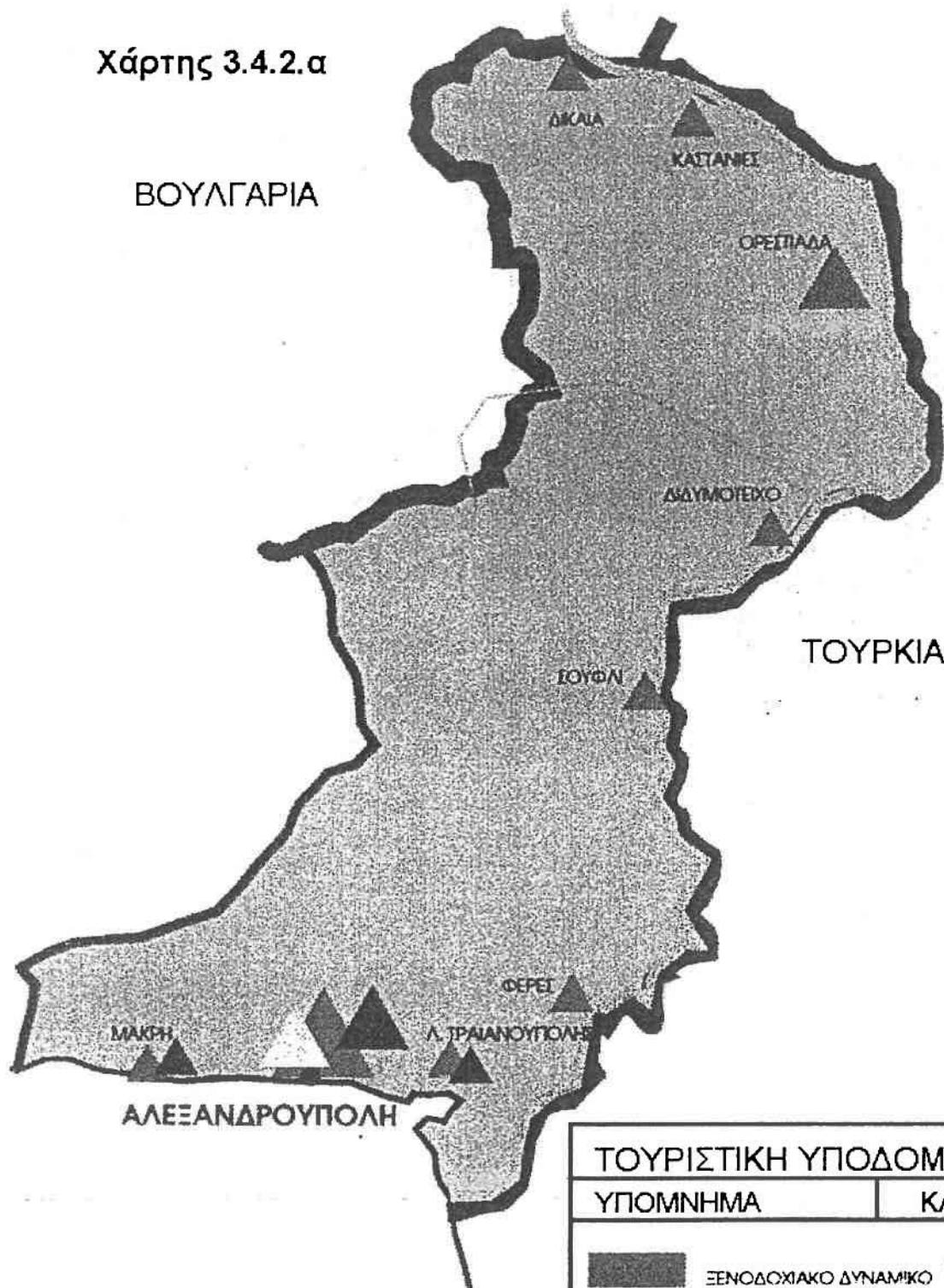
Πηγή: Ε.Ο.Τ., Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Σταδion Α.Ε.

Πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από τον αριθμό νόμιμων δωματίων, παρατηρείται και παρουσία παραξενοδοχείας κυρίως στις παραλίες Αλεξ/πόλης, Νέας Χιλής, Μάκρης και στη Σαμοθράκη, χωρίς να μπορεί να εκτιμηθεί το ακριβές

Χάρτης 3.4.2.α

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΤΟΥΡΚΙΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:60000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ	
	ΞΕΝΟΔΟΧΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ		0-200
	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΛΟΓΙΑΡΙΑ		200-1000
	CAMPINGS		>1000

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ

μέγεθος των κλινών που λειτουργούν χωρίς νόμιμη άδεια του ΕΟΤ (βλέπε και χάρτη 3.4.2.α) (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε.: 1994).

3.4.3 Εξειδικευμένες μορφές τουρισμού

Αναγκαία θεωρείται η προώθηση εξειδικευμένων μορφών τουρισμού που θα αξιοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νομού, όπως τις ιαματικές πηγές και τους υδροβιότοπους του Δέλτα και του βορείου τμήματος της Σαμοθράκης. Στο νομό λειτουργούν δύο ιαματικές πηγές στο Ψαροθέρμιο και την Τραϊανούπολη.

Όσον αφορά τους υδροβιότοπους του Δέλτα του Έβρου καθώς και της νήσου Σαμοθράκης, επειδή τα συγκεκριμένα οικοσυστήματα ευνοούν τη διαβίωση πλήθους ενδημικών και αποδημητικών υδρόβιων πτηνών και άλλων οργανισμών, δημιουργούν τις συνθήκες για την προώθηση μορφών τουρισμού που θα αξιοποιούν τους υδροβιότοπους προσφέροντας σημαντικούς πόρους στον τοπικό πληθυσμό (περιβαλλοντικός πολιτιστικός τουρισμός, ορεινός περιηγητικός κυνηγετικός τουρισμός, αγροτουρισμός). Ένα σημαντικό πρόβλημα, που χρειάζεται μελέτη και πιθανότατα λήψη πολιτικών αποφάσεων, είναι το γεγονός ότι η τουριστική-οικολογική αξιοποίηση των βιοτόπων είναι ασυμβίβαστη με την παραγωγική εκμετάλλευσή τους, που αποτελεί πάγιο αίτημα των γειτονικών οικισμών. Εφ' όσον εξασφαλιστεί η λαϊκή συναίνεση και ενεργός συμμετοχή, θα μπορούσαν να προωθηθούν τουριστικές δραστηριότητες που θα αξιοποιούσαν τα δασικά συμπλέγματα Δαδιάς, Μικρού Δερείου, τις περιοχές αρπακτικών, τους κυνηγότοπους του νομού, τους παραδοσιακούς οικισμούς Μεταξάδων, Αλεποχωρίου, Διδυμοτείχου και τις περιοχές φυσικού κάλλους (Παναγιά Κρημινιώτισσα Σαμοθράκης, Μπάρα Πεντάλοφου, Αγία Κυριακή Κομάρων κ.α.)

3.4.4 Τα προβλήματα του τουρισμού και οι ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο νομός διαθέτει σημαντικότερα οικοσυστήματα και θα μπορούσε να προωθήσει εναλλακτικές μορφές τουρισμού με βάση το παραπάνω συγκριτικό πλεονέκτημα. Ταυτόχρονα όμως διαθέτει και αξιόλογα ιστορικά μνημεία (π.χ. λουτρό Τραϊανούπολης, ναός Κοσμοσώτηρας στις Φέρρες κ.α.). Επίσης υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις για παρουσία αρχαίων οικισμών (π.χ. Δορίσκου) που όμως μέχρι στιγμής δεν έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον της αρχαιολογικής υπηρεσίας. Το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο τουρισμός, σχετίζεται με την γενικότερη κακή κατάσταση των υποδομών γεγονός που αποθαρρύνει τους τουρίστες να επισκευθούν την περιοχή. Πέρα από τα προβλήματα που παρουσιάζει

το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο είναι η μη εκμετάλλευση του υπάρχοντος αεροδρομίου στην Αλεξανδρούπολη για την εκτέλεση πτήσεων Charter. Ο αεροδιάδρομος παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα και δεν επιτρέπει την προσγείωση αεροπλάνων πέρα από ένα συγκεκριμένο τύπο. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την χρήση του αεροδρομίου Καβάλας (περίπου 160 χλμ. απόσταση από Αλεξανδρούπολη) από τους τουρίστες που θέλουν να επισκευθούν την περιοχή. Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι η ανεπαρκής προβολή των φυσικών οικοσυστημάτων και των αξιοθέατων του νομού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Επίσης μπορεί να ειπωθεί ότι η ποιότητα των ξενοδοχείων δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις τουριστών υψηλών εισοδημάτων (σημαντική έλλειψη κλινών Α' και Β' κατηγορίας). Τέλος σημαντική είναι και η έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού.

Στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης θα μπορούσαν να προωθηθούν δράσεις όπως της αναβάθμισης του ανθρωπίνου δυναμικού, της πραγματοποίησης διαφημιστικής εκστρατείας για την προσέλκυση τουριστών καθώς και την άσκηση πίεσης για την αναβάθμιση του αεροδρομίου της Αλεξανδρούπολης και την πραγματοποίηση σε αυτό πτήσεων Charter.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: Η ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά την παρουσίαση του νομού θα περάσουμε στην ανάλυση της πόλης και των υποδομών της με στόχο την διάγνωση των προβλημάτων στο στενό γεωγραφικό της πλαίσιο και την αναζήτηση λύσεων μέσα από τις προτάσεις του στρατηγικού σχεδίου γι' αυτήν. Στο κεφάλαιο γίνεται εκ' νέου αναφορά στους τομείς της οικονομίας καθώς και επισήμανση των ειδικών προβλημάτων στο επίπεδο της πόλης (αν αυτά υπάρχουν και διαφέρουν από του νομού).

4.2 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Η πυραμίδα του αστικού πληθυσμού του νομού (στην οποία ανήκουν η Αλεξανδρούπολη και η Ορεστιάδα) είναι η πλέον δυναμική αφού έχει και την νεανικότερη πληθυσμιακή σύνθεση σε σύγκριση με τον υπόλοιπο νομό. Επίσης και ο δείκτης γήρανσης (δείκτης γήρανσης=κλάσεις 65+ / κλάσεις 0-14) διαφοροποιείται σημαντικά από τον αντίστοιχο του νομού.

Πίνακας 4.2.α: Ποσοστιαία ηλικιακή σύνθεση του συνολικού και του αστικού πληθυσμού του Έβρου για τις χρονιές 1981 και 1991

Ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Αστικά
1981		
0-14	22,49	25
15-64	66,33	67
65+	11,18	8
Σύνολο	100	100
Δείκτης γήρανσης	0,50	0,32
Δείκτης εξάρτησης	0,51	0,49
1991		
0-14	17,21	21,10
15-64	68,98	69,35
65+	13,80	9,55
Σύνολο	100	100
Δείκτης γήρανσης	0,80	0,45
Δείκτης εξάρτησης	0,45	0,44

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού 1981,1991

Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι η πόλη της Αλεξανδρούπολης καθ' όλη τη διάρκεια της τελευταίας τριακονταετίας αύξαινε διαρκώς τον πληθυσμό της, σε αντίθεση με τον νομό ο οποίος παρουσίαζε διακυμάνσεις.

Ο Δήμος Αλεξανδρούπολης αποτελείται από πέντε οικισμούς οι οποίοι και βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους. Στο κέντρο αυτών βρίσκεται η πόλη της Αλεξανδρούπολης. Δυτικά της Αλεξανδρούπολης σε απόσταση περίπου 7 χιλιομέτρων και πάνω στην Εθνική Οδό βρίσκεται ο οικισμός Απαλός. Βόρεια της

πόλης σε αποστάσεις 2 και 5 χιλιομέτρων βρίσκονται οι οικισμοί Παλαγία και Αμφιτρίτη ενώ τέλος βοριοδυτικά και 11 χιλιόμετρα μακριά βρίσκεται η Αγνάντια.

Πίνακας 4.2.β: Πληθυσμός οικισμών Δήμου Αλεξανδρούπολης για το 1991:

Οικισμός	Πληθυσμός
1. Αλεξανδρούπολη*	37.230
2. Απαλός	676
3. Αμφιτρίτη	141
4. Αγνάντια	175
5. Παλαγία	232
Σύνολο ΟΤΑ (Δήμος Αλεξανδρούπολης)	38.454
* Μέσα στην "πόλη" της Αλεξανδρούπολης περιλαμβάνονται τα προάστια Ν.Χιλή και Μαϊστρος για τα οποία δεν υπάρχουν χωριστά πληθυσμιακά στοιχεία.	

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 1991

Από την επιτόπια έρευνα προκύπτει ότι ο πληθυσμός αυξήθηκε σημαντικά στα 2 παραπάνω προάστια και ειδικά στη Ν.Χιλή όπου οι σημερινοί κάτοικοι υπολογίζονται σε 2.000 μαζί με τους φοιτητές της Παιδαγωγικής Ακαδημίας καθώς και αρκετούς κατοίκους που έχουν εγκατασταθεί εδώ με μόνιμες κατοικίες όπως και στην γύρω εκτός σχεδίου περιοχή. Για την Μαϊστρο υπολογίζονται περίπου 1000 κάτοικοι.

Πίνακας 4.2.γ: Εξέλιξη πληθυσμού του Δήμου Αλεξανδρούπολης για την περίοδο 1971-1991

				Ποσοστιαία μεταβολή	Ετήσιος ρυθμός	Ποσοστιαία μεταβολή	Ετήσιος ρυθμός
	1971	1981	1991	71-81		81-91	
Δήμος Αλεξανδρούπολης							
α. Πόλη-Αλεξανδρούπολης	22,741	32,895	37,230	44.65	3.76	13.18	1.2
β. Οικισμοί							
βα. Απαλός	484	620	676	28.1	2.51	9.03	0.8
ββ. Αμφιτρίτη	214	193	141	-9.81	-1.03	-26.94	-3.1
βγ. Αγνάντια	295	228	175	-22.71	-2.54	-23.25	-2.58
βδ. Παλαγία	254	223	232	-12.2	-1.29	4.04	0.4
βε. Ν.Χιλή	522	910	-	74.33	7.472	-	-
βστ. Μαϊστρος	626	730	-	16.61	1.55	-	-
Σύνολο Ο.Τ.Α.	25,136	35,799	38,454	42.42	3.6	7.42	0.6
Ποσοστό πραγματικής πόλης στο σύνολο Ο.Τ.Α.	90	92	97				
Ποσοστό Ο.Τ.Α. στο σύνολο επαρχίας	63.28	70.63	74.22				
Ποσοστό Ο.Τ.Α. στο σύνολο νομού	18.1	24.11	26.9				

Πηγή Απογραφές Πληθυσμού 1971-1991

Βλέπουμε ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός για την πόλη της Αλεξανδρούπολης ήταν πολύ μικρότερος της προηγούμενης δεκαετίας (+1.2%) όπως και για το σύνολο

του Ο.Τ.Α. (+0.6%). Αυτό συνέβει για ήδη γνωστούς λόγους η εσωτερική μετανάστευση περιορίστηκε ή κατευθύνεται προς τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα, όπου φαίνεται να υπάρχουν περισσότερες δυνατότητες ανάπτυξης και απασχόλησης. Το ίδιο συνέβη και στους υπόλοιπους οικισμούς του Δήμου όπου οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί ήταν αρνητικοί (δηλαδή μείωση του πληθυσμού) ή θετικοί με πολύ χαμηλές τιμές. Αντίθετα στη Ν.Χιλή η αύξηση υπήρξε εντυπωσιακή, και προβλέπεται ακόμη μεγαλύτερη, εφ' όσον υπάρχει σαφής τάση εγκατάστασης όλο και περισσότερων νέων νοικοκυριών στην περιοχή. Και αυτό λόγω της συνεχούς αυξανόμενης απασχόλησης στον Τριτογενή τομέα (τουρισμός), γεινίασης επαφής με την θάλασσα (καλύτερη ποιότητα ζωής), Πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις, Νέες Εργατικές κατοικίες (ΟΕΚ) κ.λ.π. Επίσης αύξηση πληθυσμού σημειώθηκε και στον οικισμό Μαϊστρο λόγω της μεγαλύτερης απασχόλησης στη βιοτεχνία (άμεση γεινίαση με τη ζώνη βιοτεχνίας-χονδρεμπορίου) και της μικρής απόστασης από το κέντρο της πόλης.

4.3 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

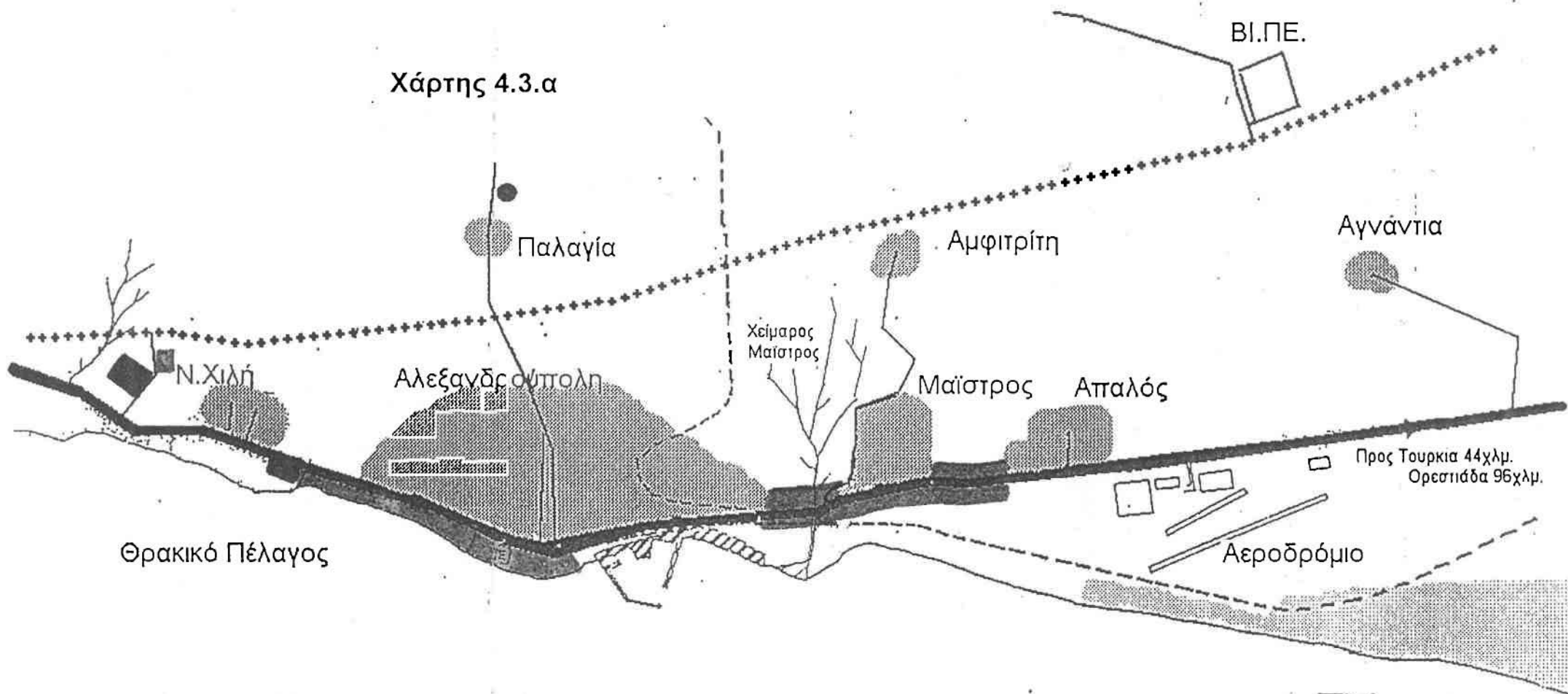
Γενικά στις χρήσεις γης οι τάσεις που υπάρχουν είναι σαφείς και αρκετά έντονες (βλέπε και χάρτες 4.3.α 4.3.β και 4.3.γ):

Στα δυτικά (κατά μήκος της σημερινής Εθνικής Οδού - στην Ν.Χιλή μέχρι και μετά το όριο της) υπάρχει η τάση επέκτασης της α' κατοικίας και όχι παραθεριστικής όπως ίσως συνέβαινε μέχρι το 1981. Στη ζώνη Αλεξ/πολης-Ν.Χιλής χωροθετούνται με διαρκώς αυξανόμενη τάση, χρήσεις τουρισμού-αναψυχής αλλά και εμπορίου (εκθέσεις αυτοκινήτων, συνεργεία, βενζινάδικα). Στην ίδια περιοχή κατασκευάζεται και το νέο συγκρότημα ΟΕΚ σε έκταση 56 στρ. με 160 νέες κατοικίες.

Στα ανατολικά (κατά μήκος της σημερινής Εθνικής Οδού προς κήπους) εγκαθίστανται συνέχεια νέες μονάδες βιοτεχνίας, εργαστήρια και εγκαταστάσεις χονδρεμπορίου χαμηλής ή μέσης όχλησης.

Στον οικισμό ήδη κατασκευάζονται οι νέες εγκαταστάσεις του λιμανιού και για τον λόγω αυτό πραγματοποιούνται συνεχής επιχωματώσεις της παραλίας δυτικά του διαπλατυσμένου Λιμενοβραχίωνα. Επίσης τα νέα έργα (μαρίνα, πάρκο, καταστήματα κ.α.) που θα κατασκευαστούν στην παραλιακή ζώνη σύμφωνα με την αντίστοιχη μελέτη ανάπτυξης, θα δώσουν νέα μορφή στην περιοχή αυτή της πόλης. Τέλος στην ευρύτερη περιοχή Αλεξ/πόλης (μέσα στα όρια του ΟΤΑ) δυτικά της πόλης και σε απόσταση 4 χιλιομέτρων έγινε η χωροθέτηση του Πανεπιστημίου (Ιατρική Σχολή) ενώ στην ίδια περιοχή ολοκληρώθηκε και η κατασκευή του παραθεριστικού οικισμού Εφένδρων Αξιωματικών.

Χάρτης 4.3.α

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ		
ΥΠΟΜΝΗΜΑ		ΚΛΙΜΑΚΑ 1: . 000
[ ] Γεωργική Γη	[ ] Τουρισμός-Αναψυχή	++++ Εγνατία Οδός
[ ] Οικιστική Χρήση	[ ] Νέο Περιφερειακό Νοσοκομείο	— Εθνική Οδός
[ ] Βιομηχανική Περιοχή	[ ] Πανεπιστημιακές Εγκαταστάσεις	— Αρτηρία
[ ] Βιοτεχνία-Χονδρεμπόριο	[ ] Βιότοπος "Μαυρότοπος"	- - - - Σιδηροδρομική Γραμμή
[ ] Χώρος Εγκατάστασης Πόντιων		
Πηγή Γ.Π.Σ. Αλεξανδρούπολης		

Χάρτης 4.3.β

Αλεξανδρούπολη	
Υπόμνημα	1:5000
— Όρια Οικισμού	

ΘΡΑΚΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Χάρτης 4.3.γ

ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	1: 7.000
	Αμιγής Κατοικία
	Γενική Κατοικία
	Λιανικό Εμπόριο - Αναψυχή
	Λιμενικές Εγκαταστάσεις
	Τουρισμός
	Εκπαίδευση
	Περίθαλψη
	Πρόνοια
	Πολιτιστικές Λειτουργίες
	Αθλητισμός
	Στρατόπεδο
	Πράσινο
	Αδιαμόρφωτος Χώρος

Πηγή Γ.Π.Σ. Αλεξανδρούπολης

ΘΡΑΚΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΛΙΜΑΝΙ

4.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Την τελευταία δεκαετία έγιναν αρκετά έργα Σχολικών Κτιρίων τα οποία και έλυσαν σημαντικά προβλήματα στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (έλλειψη χώρων, ακαταλληλότητα κτιρίων για στέγαση σχολείων κ.α.) και αναλυτικά σύμφωνα με τον πίνακα του Ο.Σ.Κ. είναι:

Πίνακας 4.4.α: Νέα σχολικά κτίρια στον Δήμο Αλεξανδρούπολης για την περίοδο 1983-1995

Έτος	Έργο	Έτος	Έργο
1983	6ο Δημοτικό (13αίθουσες)	1991	2ο Δημοτικό (προσθήκη 5 αιθ.)
1986	1ο Δημοτικό (ανακαίνιση)	1992	5ο Δημοτικό (προσθήκη 9 αιθ.)
1986	2 Νηπιαγωγεία (Μαϊστρου-Απαλού)	1992	Τ.Ε.Λ. (προσθήκη 6 αιθ.)
1986	Κλασσικό και Γενικό Λύκειο (20 αιθ.)	1992	5ο Γυμνάσιο (20 αιθ.)
1987	Ε.Π.Λ. (προσθήκη 16 αιθ.)	1993	3ο Γυμνάσιο (9αιθ.)
1989	9ο Δημοτικό Σχολείο (16αιθ.)	1993	9ο και 13ο Νηπιαγωγεία (2θέσια)
1989	7ο Δημοτικό Σχολείο (11 αιθ.)	1995	6ο Δημοτικό Σχολείο (12 αιθ.)

(πηγή Ο.Σ.Κ. 1996)

Για τα σχολεία της πόλης βλέπε χάρτη 4.4.α.

4.4.1 Νηπιαγωγεία

Συνολικά υπάρχουν 17 νηπιαγωγεία μέσα στο αστικό τμήμα της Αλεξ/πολης και τρία στους οικισμούς Ν.Χιλή, Μαΐστρο και Απαλό, με σύνολο παιδιών 607. Απο τα παραπάνω 20 μόνο τα τέσσερα στεγάζονται σε ιδιόκτητους χώρους ενώ τα υπόλοιπα 16 λειτουργούν σε ενοικιαζόμενα κτίσματα. Το σύνολο της επιφάνειας των νηπιαγωγείων είναι 2.50στρ. (Αποστόλου Ε.: 1995).

4.4.2 Δημοτικά σχολεία

Στην πόλη λειτουργούν 11 Δημοτικά σχολεία με συνολικό αριθμό 3250 μαθητών. Στα δημοτικά σχολεία φοιτούν επίσης 120 παιδιά παλιννοστούντων ομογενών σε ειδικές τάξεις. Αξίζει να σημειωθεί πως τα τελευταία χρόνια κτίστηκαν δημοτικά σχολεία και στους περιμετρικά της πόλης οικισμούς. Έτσι δημιουργήθηκαν τα Δημοτικά σχολεία Ν.Χιλής, Απαλού, Μαϊστρου τα οποία και αποτελούσαν χρόνιο αίτημα των κατοίκων τους. Επίσης λειτουργεί εδώ και λίγα χρόνια το ειδικό σχολείο της Παιδαγωγικής Ακαδημίας το οποίο απευθύνεται σε άτομα με ειδικές ανάγκες. Όλα τα σχολεία λειτουργούν σε ιδιόκτητα δημόσια ακίνητα. Αναγκαία θεωρείται η επέκταση του 9ου Δ.Σ. (όπου φοιτούν 454 μαθητές) και η μετεγκατάσταση του 3ου Δ.Σ. (λειτουργεί στην αυλή της μητρόπολης Αλεξ/πολης) (Αποστόλου Ε.: 1995).

Χάρτης 4.4.α

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	1:7.000
Δημοτικό Σχολείο	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
Πανεπιστημιακές Εγκαταστάσεις	
Εθνικό Στάδιο	
Κλειστό Γυμναστήριο	
Θέση Νέου Κλειστού Γυμναστηρίου	
Κλειστό Κολυμβητήριο	
Αθλητικοί Χώροι (γήπεδο Basket ή Volley ή Tennis)	

4.4.3 Μέση Εκπαίδευση

Στην πόλη λειτουργούν 5 Γυμνάσια (+ 3 τάξεις του Αθλητικού Γυμνασίου) με σύνολο μαθητών 2113 όπως επίσης και τέσσερα Λύκεια (Γενικό, Κλασσικό, Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο και Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο) με σύνολο μαθητών 2450. Το σημαντικότερο πρόβλημα είναι η παράλληλη λειτουργία Τ.Ε.Λ. και του Ινστιτούτου Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) στον ίδιο κτίριο με αποτέλεσμα ο χώρος να μην επαρκεί και να απαιτείται επέκταση του. Απαιτείται ακόμη χώρος για τη δημιουργία Μουσικού Γυμνασίου. Συνολική σημερινή έκταση για μέση εκπαίδευση 43.50 στρ.

4.4.4 Ανώτατη εκπαίδευση

4.4.4.1 Εισαγωγή

Στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας ιδρύθηκαν στην πόλη της Αλεξανδρούπολης τα τμήματα Ιατρικής και Παιδαγωγικής Ακαδημίας του Δ.Π.Θ. Η ίδρυση των δύο τμημάτων θα μπορούσαμε να πούμε ότι σημαδεύτηκε από σημαντικές ελλείψεις στις υποδομές αυτών κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους. Τα προβλήματα (έλλειψη χώρων, προσωπικού, βιβλιοθηκών, εργαστηρίων κ.α.) δεν επέτρεψαν την ενεργή παρουσία των τμημάτων αυτών στην πόλη. Επίσης, τα τμήματα αυτά δεν διασυνδέθηκαν με τους υφιστάμενους φορείς (τόσο εκπαίδευσης όσο και υγείας) για την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής της πόλης. Επίσης, η έλλειψη κατάλληλων εργαστηρίων στην περίπτωση της ιατρικής σχολής αποτέλεσε ένα ακόμη ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Το ευοίωνα είναι ότι αυτή τη στιγμή πραγματοποιούνται σημαντικά έργα υποδομής (κυρίως σε κτίρια και εργαστήρια) που θα ενισχύσουν το ρόλο του με κοινοτική χρηματοδότηση.

4.4.4.2 Κτιριακές εγκαταστάσεις του Δ.Π.Θ. στην Αλεξανδρούπολη

Μέσα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα λειτουργούν τα γραφεία Διοίκησης του Δ.Π.Θ., η βιβλιοθήκη και η Παιδαγωγική Ακαδημία στην Ν.Χιλή σε δημόσια έκταση 35στρ. (όπου και γίνεται επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων). Λειτουργεί επίσης νοσηλευτική σχολή (Τ.Ε.Ι.) που στεγάζεται στο παλιό νοσοκομείο και Ι.Ε.Κ. διάφορων ειδικοτήτων (λογιστικής, διοίκησης επιχειρήσεων κ.α.). Για τα νέα έργα που σχετίζονται με την ιατρική σχολή υπάρχουν πληροφορίες παρακάτω. Ο συνολικός αριθμός των φοιτητών στην πόλη εκτιμάται σε 1.800 (Αποστόλου Ε.:1996).

4.4.5 Συμπεράσματα για τις υποδομές της εκπαίδευσης στη πόλη και οι ενέργειες του στρατηγικού σχεδίου

Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν στην πόλη σημαντικά έργα υποδομής σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης. Ελλείψεις υπάρχουν μεν αλλά αυτές παρουσιάζονται στα χαμηλότερα επίπεδα της εκπαίδευσης (κυρίως πρόβλήματα στέγασης των νηπιαγωγείων). Οι υπόλοιπες βαθμίδες εκπαίδευσης έχουν ενισχυθεί σημαντικά. Με δεδομένη επίσης την μεγάλη σημασία που παίζουν τα πανεπιστήμια στην τοπική ανάπτυξη, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα τελευταία χρόνια στην περίπτωση των τμημάτων του Δ.Π.Θ. έγιναν (ή θα γίνουν) έργα για την ολοκληρωτική κάλυψη των αναγκών των τμημάτων. Παρά την αρτιότητα των υποδομών, η δραστηριοποίηση του πανεπιστημίου στην ζωή της πόλης και η ανάληψη δράσεων για το καλό της πόλης είναι μηδαμινή. Η δράσεις που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου θα πρέπει να στραφούν προς την κατεύθυνση της ανάληψης κοινών δραστηριοτήτων των τμημάτων του πανεπιστημίου με άλλους φορείς για το καλό της πόλης. Επίσης θα μπορούσε να επιδιωχθεί όχι η περαιτέρω ενίσχυση των υποδομών εκπαίδευσης όσο η εκτέλεση πρότυπων δραστηριοτήτων για την βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού, την πραγματοποίηση σεμιναρίων για την δημιουργία εθνικής ταυτότητας κ.α.

4.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

4.5.1 Υγεία-Προνοια

Υπάρχουν 5 Παιδικόι Σταθμοί (δημόσιοι) με συνολική δυνατότητα εξυπηρέτησης περίπου 300 νηπίων (μόνο οι 2 στεγάζονται σε δημόσια ακίνητα). Ακόμη υπάρχουν για τα νήπια-βρέφη το "Μαρκοπούλειο Ίδρυμα" και ο Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (ΕΟΠ) (συνολική έκταση 3.0 στρ). Επίσης λειτουργεί το κέντρο φροντίδας της οικογένειας σε συνεργασία με τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας, στο παλιό κτίριο του ΟΣΕ στη στρατιωτική στάση με στόχο να παρέχει συμβουλευτικού χαρακτήρα υπηρεσίες σε οικογένειες. Υπάρχουν επίσης οικοτροφείο, γηροκομείο, δύο ΚΑΠΗ, ΠΙΚΠΑ, ΙΚΑ. Πρόσφατα κατασκευάστηκε το "Σταυρίδειο Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Χρόνιων Πασχόντων" με δυναμικότητα 70 κλινών στο 8ο χιλιόμετρο Εθνικής Οδού Αλεξ/πολης-Κομοτηνής και το "Μαρκοπούλειο Άσυλο Ανιάτων Παιδιών" με 48 κλίνες και με δυνατότητα εκπαίδευσης απροσάρμοστων παιδιών (βρίσκεται βόρεια της Αλεξ/πολης προς Παλαγία).

Ένα έργο το οποίο αναμένεται να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα των παρεχόμενων νοσοκομειακών υπηρεσιών είναι το Γενικό Περιφερειακό Νοσοκομείο Αλεξ/πολης στην θέση Δραγάνα και δυτικά της πόλης σε απόσταση 4 χιλιομέτρων και πάνω στην Εθνικό Οδό. Το νοσοκομείο θα καλύψει επίσης της ανάγκες και της Ιατρικής σχολής. Θα βρίσκεται σε έκταση 1000 περίπου στρεμμάτων σε μέσο υψόμετρο 75 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας, και με κλίσεις εδάφους 9% έως 20% από βορρά προς νότο. Στον ίδιο χώρο θα δημιουργηθούν και οι φοιτητικές εστίες του Δ.Π.Θ (εκτίμηση του αριθμού των φοιτητών που θα στεγαστούν εκεί 4.000). Προκύπτει ότι στη θέση του περιφερειακού νοσοκομείου δημιουργείται ένας νέος αστικός πυρήνας για την πόλη. Με βάση της νέες εξελίξεις θα πρέπει να αντιμετωπιστεί κατάλληλα και το θέμα των αστικών συγκοινωνιών και των δρομολογίων προς και από την εν' λόγω περιοχή. Η αλλαγή στην χρήση της γης είναι πολύ σημαντική αφού αυτή πριν αποτελούσε γεωργική γη. Το νέο περιφερειακό νοσοκομείο βρίσκεται στη φάση της κατασκευής. Για της ανάγκες της Ιατρικής Σχολής έχουν επίσης κατασκευαστεί και λειτουργούν: κτίριο προκλινικών ετών (αιθουσες-εργαστήρια 3.000τ.μ. ωφέλιμης επιφάνειας) και Ιατροδικαστικό Εργαστήριο (περίπου 200τ.μ.). Έγινε ακόμη επέκταση της Νευρολογικής-Ψυχιατρικής Πτέρυγας (200 τ.μ.) ενώ τέλος στο παλιό νοσοκομείο στεγάζεται η Σχολή Νοσοκόμων και διάφορα τμήματα του Νοσοκομείου.

4.5.1.1 Συμπεράσματα

Η κατασκευή του νέου νοσοκομείου θα αναβαθμίσει σημαντικά τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας στην πόλη της Αλεξανδρούπολης και στην ευρύτερη περιοχή. Το νοσοκομείο θα καλύψει χρόνιες ανάγκες του νομού σε υπηρεσίες δευτεροβάθμιας περίθαλψης. Σε γενικές γραμμές η πόλη δεν αντιμετωπίζει σημαντικές ελλείψεις σε υποδομές πρόνοιας.

4.5.2 Διοίκηση

Από το 1995 όλες οι νομαρχιακές υπηρεσίες μετεγκαστάθηκαν σε εξαόροφο κτίριο κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό. Με τον τρόπο αυτό λύθηκε το πρόβλημα των διάσπαρτων υπηρεσιών σε ολόκληρη την πόλη.

4.5.3 Πολιτισμός

4.5.3.1 Χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων

Η πόλη αντιμετώπιζε τα προηγούμενα χρόνια πολύ σημαντικά προβλήματα που σχετίζονταν με την μόνιμη στέγαση των πολιτιστικών ομάδων του δήμου καθώς

και την έλλειψη χώρων για την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Η ανέγερση του νέου κτιρίου της Δημαρχίας στη συμβολή των οδών Καβύρη και Λεωφόρου Δημοκρατίας και η μεταφορά όλων των δημοτικών υπηρεσιών, αποτέλεσε μια καλή ευκαιρία για ανακαίνιση και επαναχρησιμοποίηση του παλαιού κτιρίου σαν κέντρου πλέον πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Το παλαιό Δημαρχείο μόλις πρόσφατα ανακαινίστηκε και ήδη στεγάστηκαν σε αυτό Αίθουσα Εκθέσεων, Πινακοθήκη, Θεατρικό Εργαστήριο, Σχολή Χορού κ.α. Για την δημιουργία επιπλέον χώρων προστέθηκαν επίσης δύο νέοι όροφοι. Πρόθεση της δημοτικής αρχής είναι να αποτελέσει το κτίριο αυτό το κέντρο συνάντησης και ανταλλαγής ιδεών των ντόπιων πολιτιστικών συλλόγων, μαζί με το ωδείο και τα χορευτικά συγκροτήματα της Δημοτικής πολιτιστικής επιχείρησης. Εκτός από το παραπάνω πολύ σημαντικό έργο που έδωσε νέα πνοή στην πολιτιστική ζωή της πόλης, υπάρχει επίσης και η πρόταση διαμόρφωσης της παραλιακής ζώνης σύμφωνα με την οποία θα κατασκευαστούν στην νέα παραλιακή ζώνη υπαίθριο θέατρο, εκθεσιακοί χώροι κ.α. Οι υπόλοιποι χώροι πολιτιστικών χρήσεων είναι οι εξής: το πνευματικό κέντρο του δήμου, τα πολιτιστικά-κοινωνικά κέντρα Απαλού, Αγνάντιας, Παλαγίας και οι αίθουσες συγκέντρωσης του κοινού (Ι.Μητρόπολης, ΕΒΕΑ, συλλόγων κ.α.). Λειτουργούν επίσης Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και Λαογραφικό Μουσείο. Το Λαογραφικό Μουσείο εγκαινιάστηκε μόλις πρόσφατα (1993). Σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζει το άλλο μουσείο της πόλης (Φυσικής Ιστορίας) το οποίο και δεν έχει τους απαιτούμενους χώρους. Το μουσείο έχει ενδιαφέρον αφού παρουσιάζει όλα τα πτηνά και ζώα που μπορεί να συναντήσει κανείς στα οικοσυστήματα του Έβρου (ταρυχευμένα ζώα είτε φωτογραφίες). Αξίζει να αναφερθούμε τέλος στην χρόνια επιθυμία των κατοίκων της πόλης και των διαφόρων συλλόγων για την δημιουργία αρχαιολογικού μουσείου που θα στεγάσει τα αρχαιολογικά ευρήματα του νομού (εκτός αυτών της Σαμοθράκης). Σήμερα τα ευρήματα αυτά βρίσκονται στην Κομοτηνή στο αντίστοιχο αρχαιολογικό μουσείο. Η ύπαρξη σημαντικών αρχαίων οικισμών στα όρια του νομού (Μεσημβρία, Τραϊανούπολη, Δορίσκος καθώς βυζαντινών όπως Βηρά) δικαιολογούν την απαίτηση αυτή. Η συνολική έκταση των πολιτιστικών εγκαταστάσεων είναι 55.0 στρ. (εκ' των οποίων 34.0 στρέμματα είναι εκκλησίες).

4.5.3.2 Ιστορικά κτίρια και ποιότητα κτιστού περιβάλλοντος

Όπως προκύπτει από την ιστορική αναδρομή, η πόλη λόγω της μόλις προ αιώνα ίδρυσης της, δεν θα μπορούμε να πούμε ότι διαθέτει ιδιαίτερα αξιοθέατα πέρα από ορισμένα κτίρια τα οποία και κτίσθηκαν τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της. Τα ιστορικά κτίρια της Αλεξανδρούπολης είναι κτισμένα στα τέλη του 19ου ή στις αρχές

του 20ου αιώνα. Τα περισσότερα από αυτά τα οποία και σώζονται ως σήμερα, διατηρούν τις αρχικές τους χρήσεις (όπως σχολεία, ταχυδρομείο, παλαιό νοσοκομείο). Το σημαντικότερο και παλαιότερο ίσως κτίριο (κτισμένο στα τέλη του 18ου αιώνα) -το οποίο δυστυχώς δεν διασώζεται σήμερα- ήταν το "πασαλίκι", έδρα του τούρκου πασά της περιοχής, του οποίου το αρχιτεκτονικό στυλ παρουσίαζε και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Το κτίριο αυτό γκρεμίστηκε το 1968 και στη θέση του βρίσκεται σήμερα το στρατηγείο της XII μεραρχίας στρατού.

Το μόνο ιστορικό κτίριο το οποίο και έχει άμεσα ανάγκη αποκατάστασης και ανακαίνησης είναι το λεγόμενο "καπνομάγαζο". Το κτίριο αυτό βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης και είναι σήμερα εγκαταλειμμένο.

Στο σύνολο της η πόλη χαρακτηρίζεται από σύγχρονα κτίρια ενώ δεν υπάρχουν γειτονιές ή περιοχές ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού ή γενικότερου ενδιαφέροντος. Το γεγονός αυτό οπωσδήποτε λειτουργεί ανασταλτικά στην δημιουργία μιας κοινής τοπικής ταυτότητας βάσει του κτιστού περιβάλλοντος της πόλης και των ιστορικών μνημών που διαθέτουν ορισμένοι χώροι. Στην περίπτωση της Αλεξανδρούπολης στόχος θα πρέπει να είναι η αξιοποίηση όλων των ιστορικών και νεοκλασικών κτιρίων που έχουν απομείνει (και που είναι λίγα στον αριθμό).

4.5.3.3 Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Έχει γίνει θεσμός τα τελευταία χρόνια η διοργάνωση από τον δήμο κάθε καλοκαίρι, πολιτιστικών εκδηλώσεων σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού γεγονός που έχει αναβαθμίζει τα πολιτιστικά δρώμενα της πόλης. Στα πλαίσια των θερινών φεστιβάλ εμφανίζονται καλλιτέχνες και σχήματα όλων των τεχνών. Στο δημοτικό θέατρο πραγματοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου πολλές εκδηλώσεις όλων των ειδών (θεατρικές παραστάσεις, ομιλίες, συναυλίες, ημερίδες κ.α.). Το 1995 λειτούργησε επίσης για πρώτη φορά στη πόλη ο θεσμός του "Ανοικτού Πανεπιστήμιο". Τέλος τα τελευταία χρόνια επιδιώχθηκε η δικτύωση της πόλης με χώρες των βαλκανίων, και της μεσογείου μέσω πολιτιστικών ανταλλαγών. Με την λογική της διεθνοποίησης της πόλης έγινε επίσης και η αδελφοποίηση της Αλεξανδρούπολης με τους δήμους Λατάκιας Κύπρου και Μαριούπολης Ουκρανίας.

4.5.4 Αθλητισμός

Η πόλη διαθέτει στάδιο με γήπεδο ποδοσφαίρου, μπάσκετ, βόλλεϋ, αποδυτήρια, βοηθητικούς χώρους καθώς και αίθουσα βαρών. Το εθνικό στάδιο είναι χωρητικότητας 6.000 θεατών. Επίσης υπάρχουν επτά γήπεδα τένις (τέσσερα δημόσια και τρία που ανήκουν σε ξενοδοχεία). Γήπεδα μπάσκετ και βόλλεϋ,

υπάρχουν σε όλα τα σχολεία. Η πόλη διαθέτει επίσης κλειστό γυμναστήριο χωρητικότητας 700 θεατών. Λόγω της παρουσίας τοπικών ομάδων στα πρωταθλήματα Α' εθνικής κατηγορίας στο βόλλεϋ, το γυμναστήριο κρίνεται μικρό. Για την ικανοποίηση των αναγκών της πόλης και της ευρύτερης περιοχής έχει προγραμματιστεί ακόμη ένα κλειστό γυμναστήριο που πρόκειται σύντομα να κατασκευαστεί. Το γυμναστήριο θα έχει χωρητικότητα 3.500 θεατών. Συνολική έκταση Υπαρχόντων Αθλητικών Εγκαταστάσεων 40.0+20.0 στους οικισμούς=60.0 στρ.

4.5.5 Κοινόχρηστοι-ελεύθεροι χώροι και αναψυχή

Τα τελευταία χρόνια (τόσο μέσα από κοινοτικές χρηματοδοτήσεις, όσο και από δραστηριοποίηση του δήμου) διαμορφώθηκαν-αξιοποιήθηκαν αρκετοί ανοιχτοί χώροι για να καλύψουν τις ανάγκες αναψυχής των κατοίκων της πόλης. Σαν παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν το πάρκο Εγνατία (όπου υπάρχουν υπαίθριο θέατρο και αναψυκτήριο), το πάρκο της παραλίας (πάρκο ΑΡΓΩ) με πράσινο και παιδική χαρά καθώς και αρκετές τοπικές πλατείες-πάρκα, η κεντρική πλατεία (Δικαστηρίου) και τέλος ελεύθεροι χώροι και πλατείες των οικισμών Ν.Χιλή, Απαλού, Μαϊστρου. Το μεγαλύτερο μέρος των χώρων αναψυχής βρίσκεται κυρίως στην νότια πλευρά της πόλης και κατά μήκος της παραλιακής ζώνης. Θα μπορούσαμε στο σημείο αυτό να διακρίνουμε μια έλλειψη χώρων αναψυχής στις υπόλοιπες περιοχές της πόλης όπου και επιβάλλεται η δημιουργία πάρκων για την καλύτερη ποιότητα ζωής των κατοίκων που ζουν εκεί. Περιμετρικά της Αλεξανδρούπολης υπάρχουν σημαντικοί ελεύθεροι χώροι, οι οποίοι ανήκουν είτε στο δημόσιο είτε στο δήμο και οι οποίοι θα μπορούσαν να διαμορφωθούν κατάλληλα. Επίσης σύμφωνα με τις προτάσεις του γενικού πολεοδομικού σχεδίου θα μπορούσαν να φυτευτούν δέντρα κατά μήκος των πεζοδρομίων των αξόνων από την πόλη προς Ν.Χιλή και προς το αεροδρόμιο, καθώς και επί των δρόμων εισόδου από την νέα εθνική οδό και προς Παλαγία. Συνολική επιφάνεια χώρων αναψυχής και πρασίνου 300 στρ.

4.5.6 Στρατόπεδα

Μέσα στα όρια της πόλης στην βόρεια και βοριοδυτική της πλευρά υπάρχουν στρατόπεδα τα οποία και καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις. Λόγω της αστικής ανάπτυξης και εξάπλωσης της πόλης το ένα από αυτά είναι περιορισμένο από κατοικίες σε όλες του τις πλευρές χωρίς δυνατότητα επέκτασης, ενώ το δεύτερο έχει δυνατότητα επέκτασης μόνο από βορρά. Το δεύτερο στρατόπεδο βρίσκεται στα όρια του σημερινού σχεδίου πόλεως και λόγω της πολύ μεγάλης του έκτασης ως ένα σημείο

περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες επέκτασης της πόλης προς εκείνη την κατεύθυνση (βοριοδυτική πλευρά). Για τους παραπάνω λόγους (ανακοπή του αστικού ιστού, αντικρουόμενες χρήσεις γης μέσα στην πόλη) και μέσα στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου θα μπορούσε να εξεταστεί η μεταφορά τουλάχιστον του ενός στρατοπέδου σε άλλη περιοχή εκτός του αστικού ιστού (για τις θέσεις των στρατοπέδων: χάρτης 4.3.γ).

4.6 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

4.6.1 Μεταποίηση

Παρ' όλα τα αναπτυξιακά κίνητρα που ισχύουν για την περιοχή δεν έγιναν οι προβλεπόμενες επενδύσεις και επομένως δεν υπήρξε η αναμενόμενη ανάπτυξη στον δευτερογενή τομέα (βιοτεχνία-βιομηχανία). Οι μονάδες που ιδρύθηκαν και λειτούργησαν τα τελευταία χρόνια είναι διάσπαρτες κατά μήκος της Εθνικής Οδού προς Ορεστιάδα.

Πίνακας 4.6.1.α: Οι σημαντικότερες μεταποιητικές μονάδες που βρίσκονται μέσα στα όρια του Ο.Τ.Α. Αλεξανδρουπόλεως

Κλάδος παραγωγής	Θέση	Εργαζόμενοι
14. Παραγωγή σκυροδέματος	Άβαντας	70
14. Παραγωγή σκυροδέματος	3ο χλμ.	20
20. Παραγωγή κοτόπουλων	Μαίστρος	14
20. Επεξεργασία αγροτ. προϊόντων	10 χλμ.	45
20. Εμπορία, παραγωγή σπαραγγιού	2ο χλμ. Άβαντα	29
20. Σπορελαιουργείου	3ο χλμ	32
20. Τυροκομείο	3ο χλμ.	34
20. Μύλοι (άλεση σίτου) *	5ο χλμ	85
20. Παραγωγή μανιταριών	Αγνάντια	55
20. Παραγωγή αγροτ. προϊόντων	Απαλός	46
23. Κλωστήριο-νηματοουργείο	Παλαγία	180
24. Βιοτεχνία ετοιμών ενδυμάτων	6ο χλμ.	50
24. Βιοτεχνία ετοιμών ενδυμάτων	3ο χλμ	80
24. Βιοτεχνία ετοιμών ενδυμάτων	3ο χλμ 'Άβαντα	250
24. Βιοτεχνία ετοιμών ενδυμάτων	4ο χλμ.	38
25. Παραγωγή ειδών χάρτου	Παλαγία	31
35. Κατασκευή φανών αυτοκινήτων	3ο χλμ.	25
	Σύνολο	1084

Πηγή: Επιμελητήριο Έβρου, "Κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG", Αλεξανδρούπολη 1995

Ο παραπάνω πίνακας περιέχει όλα τα μεταποιητικά καταστήματα του Ο.Τ.Α. με μέγεθος απασχόλησης άνω των 10 ατόμων ανά κατάσταση. Προκύπτει ότι η μεταποίηση στον Ο.Τ.Α. Αλεξανδρουπόλεως είναι προσανατολισμένη προς δύο

κυρίως κλάδους, αυτούς των τροφίμων-ειδών διατροφής (κλάδος 20) και των ετοιμών ενδυμάτων (κλάδος 24). Στους κλάδους αυτούς απασχολείται και το μεγαλύτερο μέρος των εργαζόμενων στη μεταποίηση. Εκτός από τις παραπάνω μονάδες, λειτουργούν και πολλές άλλες βιοτεχνίες-εργαστήρια των οποίων όμως η απασχόληση είναι πολύ μικρότερη.

4.6.2 Τουρισμός

Ο τουρισμός φαίνεται ότι είναι αναπτυσσόμενος εφ' όσον στο δυναμικό της πόλης έχουν προστεθεί 250 περίπου κλίνες με την ίδρυση 4 νέων ξενοδοχειακών μονάδων (1158 το 1994 σε σχέση με 895 το 1984). Στον Ο.Τ.Α. Αλεξανδρουπόλεως (που περιλαμβάνει και τα λουτρά Τραϊανουπόλεως) λειτουργούν συνολικά 21 ξενοδοχειακές μονάδες συνολικής δυναμικότητας 1328 κλινών (674 δωματίων). Από τα ξενοδοχεία ένα είναι πρώτης κατηγορίας, οκτώ δεύτερης, εννέα τρίτης ενώ τρία ανήκουν στην τέταρτη κατηγορία. Αξίζει να σημειωθεί πως όλα τα ξενοδοχεία τέταρτης κατηγορίας βρίσκονται στην περιοχή των λουτρών Τραϊανουπόλεως. Συνολικά θα μπορούσαμε να πούμε πως η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα μέσα στον Ο.Τ.Α. της Αλεξανδρούπολης (με εξαίρεση την Τραϊανούπολη η οποία όμως έχει μεγαλύτερες δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης).

Πίνακας 4.6.2.α: Κατανομή ξενοδοχειακών κλινών ανά κατηγορία στον Ο.Τ.Α. Αλεξανδρούπολης για το 1994

Κατηγορία	Κλίνες	Ποσοστό
Α'	100	7.6
Β'	500	37.6
Γ'	558	42
Δ'	170	12.8
Σύνολο	1328	100

Πηγή: Τουριστικός Οδηγός Αλεξανδρούπολης

Στο πλαίσιο της ευρύτερης προσπάθειας του δήμου για βελτίωση της "εξωτερικής" εικόνας της Αλεξανδρούπολης και την τουριστική ανάπτυξη της πόλης, ανατέθηκε μελέτη για την ανάπτυξη της παραλιακής ζώνης της πόλης η οποία θα συνοδευτεί και από την κατασκευή έργων κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα. Το επιλεγέν πρόγραμμα ανάπτυξης έχει κυρίως κοινωνικό και όχι αναπτυξιακό χαρακτήρα. Αναμένονται σημαντικές κοινωνικές ωφέλειες από την άποψη κοινωνικών παροχών. Ολόκληρο σχεδόν το πρόγραμμα ανάπτυξης εξυπηρετεί

λειτουργίες κοινωνικές με γη και έργα που προσφέρονται στους κατοίκους της πόλης και της ενδοχώρας δωρεάν, από το δήμο και την πολιτεία.

4.6.3 Εμπόριο

Το λιανικό εμπόριο είναι οργανωμένο στο κέντρο της πόλης και κατά μήκος των σημαντικότερων συλλεκτήριων οδών της πόλης. Επίσης συγκεντρώνεται στα αντίστοιχα κέντρα των οικισμών που βρίσκονται περιμετρικά της πόλης της Αλεξανδρούπολης. Από την άλλη, το χονδρεμπόριο οργανώνεται σε περιοχές κατά μήκος της εθνικής οδού και προς τις δύο κατευθύνσεις (προς Ν.Χιλή και προς Απαλό). Προς τον Απαλό υπάρχουν δεξαμενές υγρών καυσίμων, πρατήρια βενζίνης, μεγάλα market καθώς και μεγάλος αριθμός αντιπροσωπειών αυτοκινήτων. Στην κατεύθυνση προς Ν.Χιλή υπάρχουν και εκεί αντιπροσωπείες αυτοκινήτων, συνεργεία αυτοκινήτων κ.α. Αξίζει να σημειωθεί πως σύμφωνα με μελέτη του καθηγητή Λουκάκη Π. για τα καταστήματα της Αλεξανδρούπολης τα μισά έχουν πελατεία μέσα στην πόλη ενώ τα άλλα μισά έχουν πελατεία στο νομό. Υπάρχει έτσι, μια έντονη δυναμική αστικού κέντρου και αγροτικού χώρου (Λουκάκης Π. εισήγηση στην προσυεδριακή ημερίδα του Α' Παγκόσμιου Συνέδριου Θρακών, Θεσσαλονίκη 1994). Ο έντονος και αυξημένος ρόλος της πόλης δικαιολογείται από την απόσταση της από την Θεσσαλονίκη και την Καβάλα γεγονός που της επέτρεψε την ανάπτυξη δραστηριοτήτων ευρύτερων ενός νομαρχιακού κέντρου. Επίσης, η κατασκευή των νέων οδικών αξόνων (κάθετος άξονας με Βουλγαρία και Εγνατία) θα μειώσουν σε μεγάλο βαθμό της αποστάσης μεταξύ της πόλης και της ενδοχώρας κάτι που θα έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των μετακινήσεων του πληθυσμού του νομού και κατ' επέκταση την ενίσχυση του ρόλου της πόλης σαν εμπορικού κέντρου.

4.6.4 Τραπεζικό σύστημα

Στην Αλεξανδρούπολη υπάρχουν οι εξής τράπεζες: Εμπορική, Αγροτική, Ιωνική, Πίστωσης, Γενική, Μακεδονίας-Θράκης, Εθνική Κτηματική και Ελλάδος οι οποίες και στεγάζονται κατά μήκος του κεντρικότερου οδικού άξονα που διαπερνά την πόλη από δυτικά προς τα ανατολικά, την λεωφόρο δημοκρατίας.

Εκτός από όλες τις παραπάνω, σύντομα πρόκειται να λειτουργήσει και η Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου (Σεπτέμβριος 1996). Η τράπεζα θα ανοίξει σε πρώτη φάση τέσσερα συνολικά υποκαταστήματα σε όλο τον νομό (Αλεξανδρούπολη, Σουφλί, Διδυμότειχο και Ορεστιάδα). Το μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας θα είναι περίπου ένα δισεκατομύριο δραχμές και στόχος της είναι (ανάμεσα στα άλλα) να βοηθήσει και την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής με την δανειοδότηση ιδιωτών για

την πραγμάτωση επενδυτικών σχεδίων. Σύμφωνα με τις αρχές λειτουργίας της, η συνεταιριστική τράπεζα θα χαρακτηρίζεται από ευέλικτο οργανωτικό σχήμα, ενώ επιδίωξη της θα είναι η όσο το δυνατό μικρότερη χρονική καθυστέρηση στην έγκριση δανείων προς μελλοντικούς επενδυτές τόσο στο εσωτερικό του νομού όσο και στην ευρύτερη περιοχή των βαλκανίων. Ας σημειωθεί πως η δυσπιστία των υπολοίπων τραπεζών σε δανειοδοτήσεις όπως και το μεγάλο χρονικό διάστημα που απαιτείται για μια έγκριση δανείου από τα κεντρικά καταστήματα κάθε τράπεζας έχουν δημιουργήσει αρνητικό κλίμα όσον αφορά τη ζήτηση δανείων από την τοπική αγορά. Επιδίωξη της συνεταιριστικής τράπεζας είναι η χορήγηση δανείων στους μετόχους της με ευνοϊκότερους όρους απ' αυτούς των υπολοίπων τραπεζών. Είναι κοινή ελπίδα όλων πως η νέα τράπεζα θα τηρήσει της παραπάνω αρχές και θα καταφέρει μέσω της χορήγησης δανείων (και την ανάληψη παραγωγικών επενδύσεων από την τοπική κοινωνία) να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

4.7 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

4.7.1 Μεταφορική υποδομή

Η οδική μεταφορική υποδομή στην ευρύτερη περιοχή οργανώνεται ως εξής: Η παράκαμψη της Αλεξανδρούπολης (Εγνατία οδός). Η σύνδεση με την παλιά εθνική οδό θα γίνεται βόρεια του οικισμού Μάκρη και ο νέος αυτοκινητόδρομος συνεχίζει ανατολικά παράλληλα με την παλαιότερη χάραξη και σε απόσταση ενός χιλιομέτρου περίπου από την ακτή. Σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από το εξωτερικό όριο του οικισμού της Αλεξ/πολης αλλάζει διεύθυνση και συνεχίζει με κατεύθυνση βοριοανατολική. Διέρχεται νότια του οικισμού Παλαγία και της Β.Ι.Π.Ε. αφού διασταυρωθεί προηγούμενα με την οδό προς Άβαντα, και συνεχίζει προς τα ανατολικά ανάμεσα από του οικισμούς Δωρικό και Νίψα έως Φέρρες. Ο νέος αυτοκινητόδρομος θα παραλάβει όλη τη διερχόμενη από το κέντρο της πόλης υπερτοπική κυκλοφορία.

Τα συστήματα κυκλοφορίας στην πόλη οργανώνονται ως εξής (βλέπε και χάρτη 4.7.1.α και 4.7.1.β): Πρωτεύουσες αρτηρίες. Μία διαμετρική στο νότιο τμήμα της πόλης (λεωφόρος Δημοκρατίας), δύο ακτινικές που αποτελούν μονοδρόμους (14ης Μαΐου και Ι.Καβύρη). Οι προεκτάσεις των παραπάνω αρτηριών θα συνδέουν την πόλη με τον νέο αυτοκινητόδρομο. Δύο αρτηρίες με μορφές δακτυλίων (εσωτερικού-εξωτερικού). Ο εσωτερικός δακτύλιος θα έχει σαν στόχο να παραλάβει όλα τα φορτία οποιονδήποτε μετακινήσεων εκτός αυτών προς κέντρο, ενώ ο

Χάρτης 4.7.α

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ
ΥΠΟΔΟΜΗ
(Υφιστάμενη κατάσταση)

ΥΠΟΜΝΗΜΑ 1:7.000

- Ελεύθερη Λεωφόρος
- Αρτηρία
- Συλλεκτήρια Οδός
- Σιδηροδρομική Γραμμή
- Σιδηροδρ. Σταθμός
- Σταθμός Λεωφορείων
- Σταθμός Φορτηγών
- Λιμάνι
- Χείμαρος Βανικιώτης

Πηγή Γ.Π.Σ. Αλεξανδρούπολης

ΘΡΑΚΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΛΙΜΑΝΙ

Χάρτης 4.7.β

Εξωτερικός Δακτύλιος

ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	
ΥΠΟΜΝΗΜΑ	1:7000
	Ελεύθερη Λεωφόρος
	Μελλοντική Λεωφόρος
	Αρτηρία
	Μελλοντική Αρτηρία
	Συλλεκτήρια
	Σιδηροδρ. Γραμμή
Πηγή Γ.Π.Σ. Αλεξ/πολης	

ΘΡΑΚΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

ΛΙΜΑΝΙ

εξωτερικός έχει στόχο την παραλαβή των εξωαστικών μετακινήσεων δηλαδή από και προς τους οικισμούς της ενότητας και την διοχέτευση της κυκλοφορίας από και προς το λιμάνι. Συλλεκτήρες. Το δίκτυο των συλλεκτήριων συνδέει την διαμετρική αρτηρία με τον εσωτερικό δακτύλιο και τον εσωτερικό με τον εξωτερικό δακτύλιο της πόλης. (Ρεϊζης Ε. και συνεργάτες: 1986)

Η νέα χάραξη της Εγνατίας Οδού όπως αναφέρθηκε παραπάνω θα παρακάμπτει τους οικισμούς Ν.Χιλή και Αλεξ/πολη. Παρόλα αυτά το αίτημα του Δήμου Αλεξ/πολης να γίνει όμως η χάραξη του νέου αυτοκινητόδρομου βόρεια του οικισμού Παλαγίας ώστε να μην διακόπτεται η ανάπτυξη του οικισμού αυτού προς νότο και να μην διακόπτεται η άμεση σύνδεση επικοινωνία με την Αλεξ/πολη, φαίνεται δύσκολο να πραγματοποιηθεί για κατασκευαστικούς αλλά και οικονομικούς λόγους.

Στο λιμάνι κατασκευάζονται ήδη τα έργα της Α' Φάσης του νέου λιμένα Αλεξ/πολης (προϋπολογισμού 1,5 δις) και θα συνεχιστούν με την Β' Φάση (κρηπιδώματα κ.α.) προϋπολογισμού 10 δις. Στην χερσαία του ζώνη έχουν γίνει και συνεχίζονται έργα υποδομής εξυπηρέτησης (όπως κοινωφελή δίκτυα, αποθήκες κ.α.).

Στον οικισμό πέρα από τη σημαντική βελτίωση του Οδικού Δικτύου που έχει γίνει τα τελευταία χρόνια (πεζόδρομοι, ασφαλτωστρώσεις κ.λ.π.) έχει αρχίσει και πρέπει να συνεχιστεί η κάλυψη του ρέμματος Βανικιώτη για τη δημιουργία δρόμου σημαντικής κυκλοφορίας -εξυπηρέτησης (θα έχει θέση εσωτερικού δακτυλίου) που θα αποσυμφωρήσει σημαντικά το κέντρο. Ο εξωτερικός δακτύλιος όπως οριστικοποιήθηκε η χάραξη του παρακάμπτει το στρατόπεδο και όλο τον οικισμό.

Για την ευρύτερη περιοχή αλλά και για την πόλη της Αλεξ/πολης όταν πραγματοποιηθούν τα 2 μεγάλα προγραμματισμένα οδικά έργα (η νέα Εγνατία Οδός και ο εξωτερικός δακτύλιος-περιφερειακή οδός) θα λυθούν τα περισσότερα κυκλοφοριακά προβλήματα (φόρτος, όχληση, ρύπανση κ.α.) από την διερχόμενη (ταχεία) διέλευση οχημάτων. Για την τοπική κυκλοφορία με την ολοκλήρωση της κάλυψης του ρέμματος Βανικιώτη (δημιουργία εσωτερικού δακτυλίου) και την κατασκευή κλειστού parking στην παραλία, θα αποσυμφωρηθεί σημαντικά το Εμπορικό κέντρο.

4.7.1.1 Επικάλυψη χειμάρου Βανικιώτη

Ο χειμάρος Βανικιώτης ο οποίος βρίσκεται στο ανατολικό μέρος της πόλης αποτελούσε για πολλά χρόνια εστία μόλυνσης και κακοσμίας για τις περιοχές που γειτόνευαν με αυτόν. Ήδη έχει αρχίσει σε πρώτη φάση η επικάλυψη του στις θέσεις

των κάθετων οδών της πόλης για να υπάρχει αποκατάσταση του οδικού δικτύου στα σημεία εκείνα. Με την τελική ολοκλήρωση της επικάλυψης θα δημιουργηθεί ένας νέος συλλεκτήριος δρόμος ο οποίος και θα επιτρέψει την μονοδρόμηση της συλλεκτήριας οδού που διέρχεται μπροστά απο το νοσοκομείο. Επίσης η κατασκευή του έργου θα λύσει το χρόνιο πρόβλημα της μόλυνσης κατοικημένης περιοχής τουλάχιστον 360 στρεμμάτων.

4.7.2 Ο μελλοντικός ρόλος της Αλεξανδρούπολης μετά την ολοκλήρωση των έργων υποδομής του Β' Κ.Π.Σ.

Έχουμε ήδη αναφερθεί εκτενώς στην μεταφορική υποδομή του νομού καθώς και στα νέα έργα τα οποία βρίσκονται στη φάση της εκτέλεσης τους. Στο σημείο αυτό θα ήταν σκόπιμη μια εκτίμηση του ρόλου της πόλης στον τομέα των μεταφορών σε άμεση συσχέτιση με το αντίστοιχο κεφάλαιο για την Θράκη που έχει παρουσιαστεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Την αναθεώρηση της γεωπολιτικής αξίας της περιοχής σηματοδότησαν οι παρακάτω εξελίξεις:

- α) Το τέλος του ψυχρού πολέμου
- β) Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας
- γ) Η διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ. στις δημοκρατίες που την συγκροτούσαν
- δ) Η παρευξείνια συνεργασία που προωθείται
- ε) Οι περιορισμοί που έχει επιβάλει μονομερώς από τις 1-7-1994 η Τουρκία στον διάπλου των Δαρδανέλειων και των στενών του Βοσπόρου και,
- στ) Η ένταση που διατηρείται στην Εγγύς και Μέση Ανατολή

Οι εξελίξεις αυτές απελευθέρωσαν την περιοχή και τον άξονα Αλεξ/πολης-Ορμενίου, ώστε αυτός να αποτελεί σήμερα τη συντομότερη οδό για το διαμετακομιστικό εμπόριο με αφητηρία τη Β.Αφρική και τη Μ.Ανατολή και κατεύθυνση τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τις πρώην Σοβιετικές δημοκρατίες. Ταυτόχρονα είναι και η ασφαλέστερη οδός, διότι δεν εμπλέκεται στη ρωσοτουρκική αντιπαράθεση που οξύνεται μεταξύ των δύο χωρών για την εξασφάλιση της επιρροής τους στον Καύκασο και την Κεντρική Ασία, προνόμιο το οποίο θα διατηρεί όσο ο άξονας αυτός δεν εμπλέκεται στον πόλεμο για την μεταφορά πετρελαίων. Όσα αναφέρθηκαν δεν αφορούν μόνο την αξιοποίηση του άξονα για την εξυπηρέτηση του διαμετακομιστικού εμπορίου μεταξύ τρίτων χωρών αλλά και του εμπορίου της χώρας μας που διακινείται προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τον χώρο της κοινοπολιτείας. Υπάρχει βέβαια ο άξονας Θεσ/νικης-Προμαχώνα για την διακίνηση του ελληνικού εμπορίου προς τις χώρες αυτές όμως η λειτουργία του άξονα Αλεξ/πολης-Ορμενίου θα αποσυμφορήσει το λιμένα Θεσ/νικης, αλλά και τους άξονες Αθήνας-Θεσ/νικης και Θεσ/νικης-Αλεξ/πολης.

Η θέση της Αλεξανδρούπολης στο χώρο είναι ανταγωνιστική της διέλευσης από τα στενά του Βοσπόρου. Ας σημειωθεί ότι την εποχή της σύναψης της Σύμβασης του Μοντρεύ (που καθορίζει και τις συνθήκες ελεύθερης ναυσιπλοίας από τα στενά), διέρχονταν από τα στενά κατά μέσο όρο 150 εμπορικά πλοία ετησίως, ο αριθμός αυτός στα 1960 ανήλθε σε 9.000 πλοία που αντιπροσώπευαν χωρητικότητα 28 εκατομμυρίων τόννων και το 1988 ανήλθε σε 22.000 πλοία χωρητικότητας 168 εκατομμυρίων τόννων. Δεδομένου ότι το 60% των πλοίων που διακινούνται μετέφεραν πετρελαιοειδή, η εμπλοκή της Δύσης στην εκμετάλλευση των πετρελαίων της Κασπίας θα πολλαπλασιάσει τον αριθμό των πλοίων που θα διακινούνται μέσω των στενών με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε αντικειμενικά σε περιορισμούς που θ' αναγκάσουν τους μεταφορείς να αναζητήσουν άλλες διεξόδους προς τις παρευξείνιες χώρες και τις χώρες της Κοινοπολιτείας (Μακροδημόπουλος Δ.: 1996).

Τα νέα πολύ σημαντικά έργα υποδομής που γίνονται στην περιοχή (Εγνατία Οδός, κάθετος άξονας με Βουλγαρία, μελλοντική κατασκευή οδικού άξονα Αλεξανδρούπολης-Ελσίνκι, ανακαίνιση της σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξ/πολης-Θεσ/νίκης, σιδηροδρομική σύνδεση της Καβάλας με το υπόλοιπο δίκτυο του Ο.Σ.Ε., επέκταση Λιμένα Αλεξανδρούπολης αλλά και η κατασκευή του νέου Λιμένα Καβάλας) μαζί με κάποια δευτερεύοντα τα οποία αφορούν την φάση λειτουργίας των παραπάνω έργων (τηλεπικοινωνιακά δίκτυα πληροφοριών, ενέργειες μηχανοργάνωσης των λιμένων και των διαμεταφορέων, εισαγωγή της πληροφορικής στη διακίνηση και οργάνωση των μεταφερόμενων φορτίων) προμηνύουν την αναβάθμιση των αξόνων Αλεξ/πολης-Ορμενίου και Καβάλας-Νυμφαίας ή Εχίνου (στο βαθμό που έχει εκφραστεί τελευταία η βούληση για άνοιγμα τουλάχιστον μιας εκ' των δύο διόδων προς Βουλγαρία). Η αναβάθμιση των παραπάνω αξόνων θα επιτευχθεί μέσω της συνδυασμένης μεταφοράς προϊόντων ανάμεσα σε πλοίο και αυτοκίνητο ή τραίνο. Προσοχή θα πρέπει να δωθεί ώστε οι δύο αυτοί άξονες να μην λειτουργούν ανταγωνιστικά στην προσπάθεια προσέλκυσης εμπορευμάτων αλλά συμπληρωματικά ενώ και οι δύο θα πρέπει να λειτουργήσουν με στόχο την αποσυμφόρηση του λιμένα της Θεσσαλονίκης. Σαν παράδειγμα συνεργασίας θα μπορούσε να αναφερθεί το εξής: το δρομολόγιο ενός πλοίου προς Μέση Ανατολή θα μπορούσε να γίνεται μία φορά από το ένα και μία φορά από το άλλο λιμάνι. Επίσης τα λιμενικά ταμεία (Αλεξ/πολης και Καβάλας) θα μπορούσαν να προχωρήσουν στην από κοινού μηχανοργάνωση και δικτύωση τους. Προκύπτει έτσι η ανάγκη συνεργασίας των δύο λιμένων Αλεξανδρούπολης και Καβάλας στον τομέα της διαμετακόμισης γεγονός το οποίο θα έχει θετικά αποτελέσματα και για τις δύο πόλεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι μία μεταφόρτωση αυξάνει την τιμή κατά μονάδα προϊόντος

κατά συνέπεια θα πρέπει το κόστος ελιμενισμού και μεταφόρτωσης να καθοριστεί σε επίπεδα τα οποία είναι παραπλήσια ή ανταγωνιστικά της διόδου από τον Βόσπορο. Η διέλευση όμως μέσω Αλεξανδρουπόλεως-Ορμενίου έχει σαν αποτέλεσμα την συντόμευση της διαδρομής Παρευξείνιων Χωρών (όπως Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ουκρανίας και Μολδαβίας) προς και από Μέση Ανατολή, λόγω του μη περίπλου των στενών του Βοσπόρου. Άρα η εξοικονόμηση καυσίμου (λόγω μείωσης της διαδρομής) και χρόνου (στην περίπτωση που ο σταθμός μεταφόρτωσης των εμπορευμάτων είναι εξοπλισμένος με τον κατάλληλο εξοπλισμό και λειτουργεί αποτελεσματικά) μπορούν να ανταγωνιστούν την δίοδο του Βοσπόρου. Ταυτόχρονα τα τέλη λιμενισμού και μεταφόρτωσης θα πρέπει να καθοριστούν από την λιμενική αρχή σε τέτοιο επίπεδο ώστε να μην επιβαρύνουν σημαντικά το συνολικό κόστος των προϊόντων που διακινούνται από τον εν' λόγω άξονα. Ως γνωστό, η μεταφόρτωση σε γενικές γραμμές επιβαρύνει την τιμή των προϊόντων (Αργύρης Θ.: 1987) , άρα ο καθορισμός του κόστους μεταφόρτωσης δεν θα πρέπει να ειδωθεί με βάση τα στενά γεωγραφικά πλαίσια της Ελλάδας (και του κόστους που έχει καθοριστεί από τα άλλα μεγάλα λιμάνια της χώρας) αλλά με στόχο την εκτροπή εμπορευμάτων από την αντίστοιχη δίοδο του Βοσπόρου μέσω δελεαστικής τιμολογιακής πολιτικής.

Στο σημείο αυτό θεωρείται σκόπιμη μια σύντομη αναφορά στο τι είναι οι "συνδυασμένες μεταφορές" καθώς και όλων των συνοδευτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την αναβάθμιση του άξονα και την εκτροπή εμπορευματικής κίνησης προς τα νέα λιμάνια.

4.7.2.1 Τι είναι οι συνδυασμένες μεταφορές;

Αν εξαιρέσει κανείς τις οδικές μεταφορές όπου τα οχήματα έχουν τη δυνατότητα μεταφοράς από πόρτα σε πόρτα, όλες οι άλλες μεταφορές (σιδηροδρομικές, θαλάσσιες, εναέριες), στη συντριπτική τους πλειοψηφία προϋποθέτουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό τη χρησιμοποίηση περισσότερων του ενός μεταφορικών μέσων. Οι μεταφορές αυτές παρόλο που συνδυάζουν τις υπηρεσίες δύο ή περισσότερων μεταφορικών μέσων, δεν είναι κατ' ανάγκη αυτό που αποκαλούμε "συνδυασμένες μεταφορές". Με τον όρο "συνδυασμένες μεταφορές" νοούνται στα επόμενα οι μεταφορές που:

1. εξυπηρετούνται από δύο ή περισσότερα μέσα, όπου όμως το κάθε μέσο καλύπτει ένα σημαντικό μέρος της όλης διαδρομής
2. προσφέρουν τη δυνατότητα μεταφοράς, χωρίς ενδιάμεσες μεταφορτώσεις, αποθηκώσεις κ.λ.π. του εμπορεύματος και

3. το ένα μεταφορικό μέσο συνδυάζεται με το άλλο, ώστε να προκύψει τελικά το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα από την άποψη ασφάλειας, ταχύτητας και οικονομίας της μεταφοράς.

Οι συνδυασμένες μεταφορές είναι επίσης άμεσα συνδεδεμένες με τη μοναδοποίηση των φορτίων δηλαδή με τη συσκευασία μικρών τεμαχίων εμπορευμάτων σε τυποποιημένες μονάδες προς μεταφορά, που προσφέρονται για την εύκολη φορτοεκφόρτωση και αποθήκευση τους. Ο πιο γνωστός τρόπος μοναδοποίησης είναι το εμπορευματοκιβώτιο Ε/Κ (container) (Γιαννόπουλος Γ.:1978).

4.7.2.2 Εφαρμογή της πληροφορικής στην οργάνωση και διακίνηση των φορτίων

Οι αποστολές των συνδυασμένων μεταφορών συνήθως συναντούν αυστηρές διαδικασίες παραλαβής. Οι προσπάθειες διευκόλυνσης αποβλέπουν στη μείωση του χρόνου που παίρνουν οι διαδικασίες στα σημεία αλλαγής του μέσου μεταφοράς. Στις διεθνείς μεταφορές η αλλαγή του μέσου γίνεται στον τόπο που ετοιμάζονται τα έγγραφα εισαγωγής ή εξαγωγής αντίστοιχα, και γίνονται οι διαδικασίες εκτελωνισμού. Αυτό αυξάνει το πρόβλημα της διακίνησης. Εφ' όσον το μεγαλύτερο μέρος των συνδυασμένων μεταφορών γίνεται με containers, ο τελωνειακός έλεγχος συνήθως διαρκεί αρκετό χρονικό διάστημα.

Τα συστήματα πληροφορικής στις συνδυασμένες μεταφορές των εμπορευμάτων είναι διαθέσιμα εδώ και αρκετά χρόνια απλώς δεν έχουν υοθετηθεί διεθνώς. Η επανάσταση των υπολογιστών στις μεταφορές βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο. Οι συγκεκριμένες εφαρμογές της πληροφορικής στη διακίνηση των εμπορευμάτων που έχουν γίνει μέχρι σήμερα ευρύτερα αποδεκτές είναι:

- ηλεκτρονική έκδοση-εκτύπωση-αποστολή των εντύπων μεταφοράς (φορτωτική, πιστοποιητικό παραλαβής κ.α.)
- παρακολούθηση της πορείας του εμπορεύματος μέχρι τον τελικό προορισμό
- βελτιστοποίηση διαδρομών και ομαδοποίηση των φορτίων κατά προορισμό
- ελαχιστοποίηση των διαδρομών των κενών βαγονιών.

Με βάση όλα τα παραπάνω θα μπορούσε να προταθεί η μηχανοργάνωση του λιμένα και η δημιουργία τηλεπικοινωνιακού δικτύου που θα συνδέει όλους τους φορείς που σχετίζονται άμεσα με την λειτουργία του. Οι φορείς αυτοί είναι :

- το λιμενικό ταμείο
- το τελωνείο
- το λιμεναρχείο

- ο σιδηροδρομικός σταθμός
1. Μηχανοργάνωση του λιμενικού ταμείου. Το λιμενικό ταμείο ως φορέας εκμετάλλευσης και εκτέλεσης των έργων είναι απαραίτητο να εξοπλιστεί με λογισμικά συστήματα που θα του παρέχουν τις παρακάτω υπηρεσίες:
    - κίνηση εμπορευμάτων-αποθήκη-διαχείριση χώρου
    - αφίξεις-αναχωρήσεις-δρομολόγια
    - εκμετάλλευση-φορτώσεις/εκφορτώσεις-διαχείριση αποβάθρων
    - στατιστικά λογισμικά εργαλεία
    - διαχείριση τεχνικών υπηρεσιών
    - λογισμικό διαχείρισης οικονομικών στοιχείων
    - λογισμικά videotext
  2. Μηχανοργάνωση τελωνείου.
    - εισαγωγές/εξαγωγές εμπορευμάτων
    - τρόπος μεταφοράς
    - προγραμματιζόμενες φορτώσεις/εκφορτώσεις
    - πρόσβαση στα διάφορα δεδομένα των δρομολογίων και άλλων τοπικών πληροφοριών
    - τηλεπικοινωνιακή σύνδεση και πρόσβαση στα υπόλοιπα τελωνεία της περιφέρειας
  3. Μηχανοργάνωση Λιμεναρχείου. Το λιμεναρχείο πρέπει να έχει πρόσβαση στα δεδομένα των δρομολογίων των πλοίων, στα δεδομένα του τελωνείου, στη διαχείριση της αποθήκης και αποθηκευτικής ικανότητας, στις προγραμματιζόμενες φορτώσεις/εκφορτώσεις.
  4. Μηχανοργάνωση σιδηροδρομικού σταθμού. Η μηχανοργάνωση του σιδηροδρομικού σταθμού θα πρέπει να κινηθεί στα πρότυπα μηχανοργάνωσης του λιμενικού ταμείου (Αντωνιάδου Π.:1988).

4.7.2.3 Δυνατότητα προσέλκυσης εμπορευματικής κίνησης από ένα νέο λιμάνι

Η εκτίμηση της μελλοντικής κίνησης σε ένα λιμάνι που δημιουργεί μια νέα εγκατάσταση εμπορευματικισβωτίων αναφέρεται στη διερεύνηση δύο υποθέσεων: α) της εκτροπής ορισμένων σημερινών (ή και μελλοντικών) ναυτιλιακών κινήσεων με σκοπό την εκφόρτωση/φόρτωση εμπορευμάτων με προορισμό/προέλευση την ευρύτερη ενδοχώρα του λιμανιού, β) της συγκέντρωσης ναυτιλιακών κινήσεων με σκοπό τη διενέργεια μεταφόρτωσης

Επισημαίνεται πάντως ότι η προσέλκυση κίνησης σε ένα λιμάνι είναι ένα πολλαπλασιαστικό φαινόμενο, η δε διαμετακόμιση δεν μπορεί να αποτελέσει σκοπό

δημιουργίας μιας νέας εγκατάστασης αλλά επιδίωξη μιας υπάρχουσας εγκατάστασης αφού τα ωφέλη είναι έμμεσα και έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό α) την αύξηση των ευκαιριών φόρτωσης που προσφέρει μια τέτοια εξέλιξη και β) τη διατήρηση της κίνησης στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο.

Η προσέγγιση πλοίων σε νέα λιμάνια εξαρτάται από μεγάλο αριθμό παραγόντων. Όμοια και η μεταφορά εμπορευμάτων είναι μια σύνθετη και εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία. Στη διαμόρφωση του πλέγματος του μεταφορικού συστήματος συμβάλλουν πολλά μέρη και επειδή πολλά από αυτά δεν συνεργάζονται μεταξύ τους, η εξέλιξη ακολουθεί μια τυχαία πορεία. Η πληροφόρηση είναι πολλές φορές ελλιπής ή ανύπαρκτη, ο ανταγωνισμός έντονος, τα δε συμφέροντα είναι τόσο ομαδικά όσο και ατομικά.

Η διαδικασία εκτροπής της ροής εμπορευμάτων στο κύκλωμα των μεταφορέων είναι συνήθως δύσκολη και προϋποθέτει έντονες προσπάθειες, ισχυρά κίνητρα, σωστό και δυναμικό marketing, εγγυήσεις και σειρά διαπραγματεύσεων. Δεν είναι επομένως σίγουρο ότι μια τέτοια προσπάθεια θα καρποφορήσει μόνη της, χωρίς να συνδυαστεί με την προοπτική της συγκέντρωσης φορτίων για μεταφόρτωση. Ένας απλός λόγος είναι η ύπαρξη ή μη ικανοποιητικού αριθμού προσφερόμενων δρομολογίων ή δυνατότητα σύνδεσης με μεγάλο αριθμό λιμανιών. Εκτροπή μιας ναυτιλιακής γραμμής συνεπάγεται τη δυνατότητα απευθείας σύνδεσης με τέσσερα ή πέντε λιμάνια του εξωτερικού. Είναι όμως σίγουρο ότι η παροχή αυτή υπηρεσιών είναι περιορισμένη και προϋποθέτει τη μεταφόρτωση του φορτίου αν αυτό προορίζεται για κάποιο λιμάνι εκτός δικτύου της γραμμής. Σε αυτή τη περσρίπτωση επιδρούν πολλοί παράγοντες για το κατά πόσο κάποιος εξαγωγέας (ή εισαγωγέας) θα είναι πρόθυμος να δεχθεί μια τέτοια λύση αν μπορεί να εξυπηρετηθεί με κατευθείαν σύνδεση από ένα κεντρικό λιμάνι (π.χ. το λιμάνι της Θεσ/νικης) που συνδέεται κατευθείαν με πολύ μεγαλύτερο αριθμό λιμανιών.

Οι παράγοντες αυτοί δεν είναι πάντα οικονομικοί (ή τουλάχιστον δεν έχουν άμεσο οικονομικό χαρακτήρα). Η διενέργεια μεταφόρτωσης στα λιμάνια είναι μια διαδικασία που κανείς δεν εμπιστεύεται αν δεν είναι σίγουρος για τη σωστή οργάνωση και την αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου λιμανιού. Επομένως μπορεί να διατυπωθεί η άποψη ότι η ζήτηση έπεται της προσφοράς. Κάτι τέτοιο όμως σημαίνει ότι η εκτροπή ακολουθεί τη συγκέντρωση εκτός αν τα τοπικά φορτία δικαιολογούν τη προσέγγιση κάποιας ή κάποιων συγκεκριμένων γραμμών (Σταθόπουλος Α.:1988).

Με βάση όλα τα παραπάνω και ταυτόχρονα με την εκτέλεση του "πακέτου" των έργων που σχετίζονται με το λιμάνι και έχουν περιγραφεί παραπάνω, ίσως θα

ήταν σκόπιμη η σύσταση ειδικού φορέα με μοναδικό σκοπό την γνωστοποίηση όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε βαλκανικό επίπεδο των πλεονεκτημάτων που θα παρουσιάζει το νέο λιμάνι μετά την αποπεράτωση των έργων. Ο φορέας θα πρέπει να αναλάβει την δύσκολη αποστολή να ενημερώσει τους διαμεταφορείς και τα βιομηχανικά-εμπορικά επιμελητήρια των άλλων χωρών για τον νέο λιμένα και να τους πείσει για την εξαιρετική ποιότητα υπηρεσιών που θα τους παρασχεθούν από τον νέο λιμένα (π.χ. ελάχιστος χρόνος ελημενισμού, κατάλληλοι χώροι αποθήκευσης, σύγχρονες υποδομές μεταφόρτωσης κ.α.). Ο φορέας αυτός στον οποίο θα συμμετέχουν το λιμενικό ταμείο αλλά και ο δήμος Αλεξανδρούπολης, θα πρέπει να κινηθεί σε όλη την Βουλγαρία, Ρουμανία, Ουκρανία ίσως και σε άλλες χώρες περιοχές της Κοινοπολιτείας. Ας σημειωθεί πως στον φορέα αυτό θα πρέπει να συμμετέχει και το λιμενικό ταμείο και ο δήμος Καβάλας αφού και το λιμάνι της Καβάλας επιζητά την αναβάθμιση του μέσω των νέων έργων. Σε μια τέτοια περίπτωση το κόστος μπορεί να διαιρεθεί στα δύο. Ουσιαστικά η όλη ενέργεια θα επιδιώξει την διεθνοποίηση των πόλεων και γνωστοποίηση των υποδομών που διαθέτουν στον ευρύτερο χώρο για την προσέλκυση εμπορευματικής κίνησης. Η μη-σύσταση του φορέα αυτού θα αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα στη συγκέντρωση εθνικού και διεθνούς εμπορευματικού έργου για τα λιμάνια της Αλεξ/πολης και Καβάλας. Το να περιμένει κανείς τη συγκέντρωση εμπορευμάτων ως δια μαγείας, είναι σίγουρα μια λάθος αντιμετώπιση.

4.7.2.4 Στρατηγικό σχέδιο και ενέργειες για την ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών

Με βάση την αλάλυση που έχει προηγηθεί παραπάνω στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου θα μπορούσαν να προταθούν όλες οι παραπάνω ενέργειες όπως οι συνεργασίες με άλλα λιμάνια (όπως της Καβάλας), η δημιουργία μικτών φορέων για την διαφήμιση των νέων υποδομών στην ευρύτερη βαλκανική περιοχή, η μηχανοργάνωση του λιμένα, η δημιουργία δικτύου πληροφορικής κ.α. Η εκτέλεση των παραπάνω δράσεων θα ενισχύσει σημαντικά την ανταγωνιστικότητα του λιμένα.

4.7.3 Ύδρευση-Αποχέτευση

“Ο τομέας της ύδρευσης-αποχέτευσης σχετίζεται άμεσα με την ποιότητα ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος. Με το Νόμο 1069/80, περί κινήτρων για την ύδρευση-αποχέτευση, επιχειρήθηκε να αντιμετωπιστεί και να ρυθμιστεί με ενιαίο τρόπο το πρόβλημα ύδρευσης-αποχέτευσης με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό της οργάνωσης και διαχείρισης του τομέα. Μετά τις 23 Αυγούστου 1981 οι δήμοι με

πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων βάσει του νόμου, δεν μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για έργα και μελέτες εάν δεν συστήσουν δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης αποχέτευσης (ΔΕΥΑ). Οι ΔΕΥΑ είναι αρμόδιες για τη μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, διοίκηση και λειτουργία των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης ακαθάρτων και ομβρίων, καθώς και μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων της περιοχής αρμοδιότητάς τους." (Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε. "Αναπτυξιακή μελέτη Θράκης", Κεφ. 7: 39-40).

Η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Αλεξανδρουπόλεως (ΔΕΥΑΑ) συστάθηκε το 1982 ενώ λειτούργησε την αμέσως επόμενη χρονιά (1983). Ο αριθμός των υδρομέτρων της πόλης είναι 22.000 και με βάση το προηγούμενο δεδομένο εκτιμάται ο πραγματικός πληθυσμός της πόλης σε 45.000 κατοίκους. Σύμφωνα με την επιχείρηση, η ημερήσια κατανάλωση νερού ανά κάτοικο είναι 133.94 λίτρα ενώ για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της πόλης σε νερό αντλούνται ετήσια 4.000.000 κυβικά μέτρα νερού εκ' των οποίων και πωλούνται / διατίθενται τα 2.200.000 (ποσοστό απωλειών $2.200.000/4.000.000=0.45$). Αξίζει να σημειωθεί ότι την τελευταία πενταετία καταβλήθηκαν πολύ σημαντικές προσπάθειες για την βελτίωση των υποδομών στον τομέα αυτό. Πέρα από την κατασκευή της εγκατάστασης επεξεργασίας αστικών λυμάτων, δαπανήθηκαν σημαντικά ποσά και για την αντικατάσταση μέρους του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε σημεία όπου και παρουσιάζονταν προβλήματα λόγω παλαιότητας. Έτσι την πενταετία 1990-1995, δαπανήθηκαν 220 και 800 εκατομύρια δραχμές για την αντικατάσταση μέρους του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης αντίστοιχα, και 900 εκατομύρια για την κατασκευή του βιολογικού καθαρισμού (σύνολο 1.920 εκατομύρια δραχμές). Τα ποσά που απαιτούνται για την ολοκλήρωση των έργων είναι αντίστοιχα 400 και 400 εκατομύρια δραχμές για την αποπεράτωση του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης (σύνολο 800.000 εκατομύρια δραχμές). Τμηματικά γίνεται ανακατασκευή (αντικατάσταση) του δικτύου ύδρευσης της πόλης αλλά και του εξωτερικού δικτύου (από το 1984 μέχρι και το 1991). Για την ύδρευση της πόλης χρησιμοποιούνται 8 γεωτρήσεις οι οποίες και τροφοδοτούν μία δεξαμενή 2.100 μ³ σε υψόμετρο περίπου 90μ. Οι παροχή τους είναι περίπου 13.000 μ³/ημέρα. Η ποσότητα του ύδατος κρίνεται επαρκής για τις τωρινές ανάγκες, γεγονός που ωφείλεται όχι στη δημιουργία νέων γεωτρήσεων αλλά σε μεγάλο βαθμό στη μείωση των απωλειών που παρουσιάζει το δίκτυο μετά την προσπάθεια αντικατάστασής του. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των υπευθύνων οι απώλειες αυτές θα περιοριστούν ακόμη περισσότερο μετά την ολοκλήρωση του έργου. Παρόλα αυτά, στα πλαίσια του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού η υπηρεσία εξετάζει και την κατασκευή υδροταμιευτήρων που θα

λύσουν κατά μόνιμο τρόπο τις μελλοντικές ανάγκες της πόλης σε νερό. Από τα παραπάνω έργα και αντίστοιχα ποσά που δαπανήθηκαν γίνεται φανερό το γεγονός ότι ο τομέας της ύδρευσης-αποχέτευσης παρουσιάζει μια σαφή βελτίωση στην πόλη της Αλεξανδρούπολης τα τελευταία χρόνια (Δ.Ε.Υ.Α.Α.:1995).

4.7.4 Βιολογικός Καθαρισμός Αλεξανδρούπολης

4.7.4.1 Εισαγωγή

Από την αρχή της ίδρυσης (1982) και στελέχωσης (1983) της ΔΕΥΑΑ κύριος και επιτακτικός στόχος έγινε η κατασκευή ενός σύγχρονου χωριστικού συστήματος αποχέτευσης και των απαραίτητων εγκαταστάσεων επεξεργασίας ακαθάρτων πριν από τη διάθεση τους στον θαλάσσιο αποδέκτη της πόλης. Το αποχετευτικό παρελθόν της πόλης, στην μορφή που το αντιμετωπίζει από την αρχή η ΔΕΥΑΑ, δηλαδή η άτακτη και επικίνδυνη διάθεση των λυμάτων μέσω ατομικών απορροφητικών βόθρων στο υπέδαφος ή μέσω ομαδικών αγωγών στην λιμενολεκάνη και στην παραλία της πόλης συνιστά απαράδεκτη κατάσταση που φτάνει σε οριακά επίπεδα στο τέλος της δεκαετίας του 1970, περιόδου μεγάλης οικοδομικής δραστηριότητας και μεγάλης αύξησης του πληθυσμού του δήμου. Η κατάσταση αυτή στο υπέδαφος και την παραλία συμπληρώνεται και από την θλιβερή εικόνα των βυτιοφόρων βοθρολυμάτων που κατακλύζουν καθημερινά το κέντρο αλλά και τις άλλες περιοχές της πόλης. Τα ανωτέρω αντικειμενικά δεδομένα (1980) αποτελούν κοινή βάση προβληματισμού και επιλογών όλων των αρμοδίων υπηρεσιών της πόλης και έτσι οι προδιαγραφές των εγκαταστάσεων επεξεργασίας μοιάζουν νομοτελειακές. Βασικοί στόχοι της προκαταρκτικής μελέτης αποτελούν: η επεξεργασία αστικών και βιομηχανικών λυμάτων, ο ευτροφισμός του θαλασσιού αποδέκτη, η διάθεση των υγρών και στερεών προϊόντων επεξεργασίας για γεωργική χρήση, η χρησιμοποίηση του βιοαερίου για θέρμανση και ηλεκτρική ενέργεια των μονάδων επεξεργασίας, η δυνατότητα υποδοχής και προεπεξεργασίας των βοθρολυμάτων κ.λ.π. Οι εγκαταστάσεις βρίσκονται στο 3ο χλμ. Αλεξ/πολης-Ορεστιάδας (Δ.Ε.Υ.Α.Α.: 1993).

4.7.4.2 Τεχνικά χαρακτηριστικά

Η εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων της πόλης της Αλεξ/πολης έχει υπολογιστεί για υλοποίηση σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο που έχει τεθεί ήδη σε λειτουργία εξυπηρετεί ένα ισοδύναμο 61.500 κατοίκων. Με την επέκταση του έργου που προβλέπεται από την μελέτη να υλοποιηθεί το έτος 2005 η εγκατάσταση θα

εξυπηρετεί 74.500 ισοδύναμους κατοίκους. Από άποψη διεργασιών η εγκατάσταση χωρίζεται σε δύο λειτουργικά τμήματα. Την γραμμή επεξεργασίας των λυμάτων και την γραμμή επεξεργασίας ίλιος. Ο πληθυσμός της Αλεξ/πολης που εξυπηρετείται σήμερα είναι 25.000. Η μέγιστη ημερήσια παροχή σχεδιασμού είναι 9.000μ³, ενώ σήμερα (που δεν έχουν ολοκληρωθεί όλες οι συνδέσεις) είναι 3.000μ³ (εκ' των οποίων αστικά λύματα 2.200μ³/ημέρα και βοθρολύματα 800μ³/ημέρα).

Η μέθοδος επεξεργασίας της γραμμής λύματος περιλαμβάνει: πρωτοβάθμια καθίζηση, αερισμό με χαμηλή πίεση, επανακυκλοφορία ενεργού ίλιος, δευτεροβάθμια καθίζηση, απολύμανση. Η μέθοδος επεξεργασίας της γραμμής λάσπης περιλαμβάνει πάχυνση, αναερόβια χώνευση, ματαπάχυνση και μηχανική αφυδάτωση. Όσον αφορά τον τρόπο διάθεσης για τα λύματα χρησιμοποιείται υποβρύχιος αγωγός που καταλήγει στο θρακικό πέλαγος και σε βάθος θαλάσσης 7μέτρα. Η λάσπη μετά την μηχανική αφυδάτωση μεταφέρεται με ανατρεπόμενο φορτηγό στο χώρο υγειονομικής ταφής των στερεών αποβλήτων (χωματερή). Οι ποσότητες λάσπης που θα παράγονται στο στάδιο πλήρους λειτουργίας είναι 21.2 τόννοι/ημέρα με 25% στερεά ενώ σήμερα κυμαίνεται στους 8 τόννους/ημέρα με 25% στερεά (Δ.Ε.Υ.Α.Α.:1993).

4.7.5 Διαχείριση απορριμμάτων

4.7.5.1 Υπάρχον σύστημα

Συλλογή

Το υπάρχον σύστημα συλλογής των αστικών απορριμμάτων της Αλεξανδρούπολης βασίζεται στο διαχωρισμό της πόλης σε επτά τομείς, ανάλογα με κάποιους συγκεκριμένους δρόμους και τοποθεσίες. Απ' τον εκάστοτε τομέα διέρχονται καθημερινά τα απορριματοφόρα του δήμου και συλλέγουν τα σκουπίδια πέρα όμως απ' τα προκαθορισμένα δρομολόγια, υπάρχουν κάποια συγκεκριμένα σημεία που ανήκουν στον κάθε τομέα (όπως βιομηχανίες, χωριά, markets κ.α.) από τα οποία συλλέγονται τα απορρίμματα σε επιλεγμένες μέρες της εβδομάδας.

Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες επιτυγχάνεται ο καθαρισμός των ακτών με τη μίσθωση ειδικού μηχανήματος για το κοσκίνισμα της άμμου και την τοποθέτηση κάδων σε κατάλληλα επιλεγμένα σημεία. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του κοσκίνισματος κατακρατούνται και συλλέγονται γυαλιά, ξύλα κ.α. Κατόπιν ακολουθεί ισοπέδωση της άμμου με γκρέηντερ.

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για την συλλογή των απορριμμάτων της Αλεξ/πολης περιλαμβάνει ειδικά απορριμματοφόρα οχήματα και κάδους. Συγκεκριμένα ο δήμος παρέχει τα εξής:

- επτά οχήματα καθώς και ένα αναπληρωματικό, τα οποία είναι εφοδιασμένα με κατάλληλο ειδικό μηχανισμό ανύψωσης κάδου
- δύο οχήματα καθαρισμού και απολύμανσης των κάδων. Στην παραπάνω διαδικασία χρησιμοποιείται ειδικό υγρό.
- ένα σάροθρο (σκούππα)
- πάνω από δύο χιλιάδες κάδους συγκέντρωσης απορριμμάτων διαφορετικής χωρητικότητας η οποία κυμαίνεται από 120 έως 1100 λίτρα

Ο καθαρισμός και η συντήρηση των απορριμματοφόρων λαμβάνει χώρα σε ειδικό συνεργείο στο οποίο βρίσκεται σε απόσταση 2 χλμ. από τα όρια της πόλης (Δήμος Αλεξανδρούπολης: 1995).

Διάθεση

Η διάθεση των απορριμμάτων, δηλαδή η απόθεση και η διαχείριση τους, είναι ένα από τα πιο δύσκολα και επίπλοκα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε δήμος. Μόνο όταν το πρόβλημα αυτό έχει επιλυθεί επιστημονικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά, ενώ ταυτόχρονα έχει επιλυθεί και το άλλο εξίσου σοβαρό πρόβλημα του βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων, είμαστε σε θέση να μιλάμε για ολοκληρωμένη περιβαλλοντική και υγειονομική πολιτική. Συγκεκριμένα το πρόβλημα της διάθεσης απορριμμάτων αντιμετωπίζονταν με την ύπαρξη και λειτουργία χωματερής στην περιοχή ποταμός 5 χλμ. βόρεια απ' τα όρια της πόλης. Όμως η παρουσία σοβαρών προβλημάτων στην κατάσταση της χωματερής, όπως μόλυνση των υπογείων νερών, άσχημες και ενοχλητικές μυρωδιές, στραγγίσματα κ.α. έκαναν επιτακτική την ανάγκη διερεύνησης και υιοθέτησης μιας καλύτερης λύσης για την απόθεση και διαχείριση των απορριμμάτων της πόλης. Ο δήμος προχώρησε επιτυχημένα προς αυτή την κατεύθυνση και πρότεινε την λύση της υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων. Συγκεκριμένα, ανέθεσε και χρηματοδότησε από κοινοτικές επιχορηγήσεις του προγράμματος ENVIREG την μελέτη της χωματερής στην πολυτεχνική σχολή του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Ακολούθησε η δημοπράτηση των έργων της λεκάνης Ι που βρίσκεται παρακείμενα της προηγούμενης χωματερής, με σκοπό να δέχεται τα πρώτα 10-15 χρόνια τα απορρίμματα της πόλης. Τα σκουπίδια συμπυκνώνονται και σκεπάζονται με ένα ειδικό στρώμα χώματος από το ειδικό μηχάνημα COMPACTOR, αξίας 7,3 εκατομμυρίων δραχμών που αγοράστηκε από το δήμο Αλεξ/πολης. Τα αέρια

(βιοαέρια) που δημιουργούνται από τη ζύμωση των απορριμμάτων με ένα σύστημα σωληνώσεων, οδηγούνται σε αυτόματους αναφλεκτήρες όπου καίγονται. Τα υγρά στραγγίσματα με δίκτυο στραγγιστήριων οδηγούνται σε ειδικές δεξαμενές όπου επανεπεξεργάζονται. Τέλος αν και το υπέδαφος της περιοχής των σκουπιδότοπων είναι πρακτικά αδιαπέραστο, ο πυθμένας της λεκάνης Ι είναι ειδικά στεγανοποιημένος για να αποκλειστεί και η ελάχιστη πιθανότητα μόλυνσης των υπογείων νερών. Ο διαθέσιμος χώρος έχει έκταση περίπου 220 στρεμμάτων και επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών τουλάχιστον 40 ετών. Είναι ένα σημαντικό έργο προστασίας τόσο του φυσικού περιβάλλοντος όσο και της υγείας των δημοτών. Ο χώρος υγειονομικής ταφής βρίσκεται ήδη σε λειτουργία (Δήμος Αλεξανδρούπολης:1995).

4.7.5.2 Ανακύκλωση

Ο δήμος Αλεξ/πολης στην προσπάθεια του για βέλτιστη διάθεση των απορριμμάτων εξέτασε και υιοθέτησε την λύση της ανακύκλωσης αυτών. Για να κατανοήσει κανείς την σημασία αυτής της λύσης, οφείλει να αποδεχθεί το γεγονός ότι η πολιτική για τη μείωση του όγκου των σκουπιδιών αποτελεί τη βάση της στρατηγικής για την αντιμετώπιση τους. Η ανακύκλωση-διαλογή των απορριμμάτων μειώνει τον όγκο τους σε μεγάλο ποσοστό, αυξάνει την διάρκεια ζωής της χωματερής και δευτερογενώς είναι σε θέση να αποφέρει και οικονομικά οφέλη στους φορείς που ασχολούνται με αυτήν αλλά και την εθνική οικονομία από την μείωση των εισαγωγών πρώτων υλών. Κυριώς όμως ενεργοποιεί τον απλό πολίτη, καθιστώντας τον κοινωνό σε προσπάθειες που απαιτούν την συνδρομή όλων. Κάτω από αυτό το πρίσμα, ο δήμος αποφάσισε το 1992 να προσθέσει στην παραδοσιακή διαχείριση των απορριμμάτων τον τομέα ανακύκλωσης χαρτιού, γυαλιού και αλουμινίου. Με πιστώσεις που εξασφαλίστηκαν από κοινοτικά προγράμματα οδηγήθηκε στην προμήθεια:

- εκατό πλαστικών κάδων 240 λίτρων ανακύκλωσης χαρτιού
- εκατό πλαστικών κάδων 240 λίτρων ανακύκλωσης γυαλιού
- εκατό πλαστικών κάδων 240 λίτρων ανακύκλωσης αλουμινίου

Η Ένωση Αλουμινίου Ελλάδος, υποστηρικτής της προσπάθειας του δήμου πρόσφερε:

- δέκα μεταλλικούς κάδους 200 λίτρων ανακύκλωσης αλουμινίου
- δέκα στάτορες 150 λίτρων ανακύκλωσης αλουμινίου

Η κατανομή των κάδων αυτών έγινε σε κατάλληλα επιλεγμένα σημεία της πόλης όπως σχολεία, στρατόπεδα, κεντρικές πλατείες κ.α. Από την λειτουργία του

συστήματος προέκυψε ότι ο αριθμός των κάδων δεν επαρκεί, οπότε και ο δήμος προχωρεί στην προμήθεια άλλων.

Για την διαλογή-συσσκευασία των προϊόντων της ανακύκλωσης ο δήμος προχώρησε στη δημιουργία Κέντρου Ανακύκλωσης Χαρτιού-Γυαλιού-Αλουμινίου στην παραλία, στα παλιά λουτρά του Παραδείσου, το οποίο και επάνδρωσε με προσωπικό 6 ατόμων. Ο εξοπλισμός περιλαμβάνει μεταξύ των άλλων και ηλεκτροκίνητη πρέσσα για συμπύεση χαρτιού και κουτιών αλουμινίου αξίας πεντακοσίων χιλιάδων δραχμών η οποία είναι η μοναδική στον Έβρο. Επιπλέον, είκοσι χειροκίνητες πρέσες ανακύκλωσης αλουμινίου που τοποθετήθηκαν σε κεντρικά σημεία της πόλης, συμπληρώνουν τον εξοπλισμό του τομέα ανακύκλωσης. Η φόρτωση των προϊόντων της ανακύκλωσης γίνεται χειρονακτικά σε ανοιχτά ημιφορτιγά. Η διάθεση των προϊόντων της ανακύκλωσης, αν και χαρακτηρίζεται δύσκολη, επιτυγχάνεται μέσω της αγοράς του χαρτιού από την βιομηχανία "Ελίνα" και της απορρόφησης της ποσότητας του αλουμινίου από βιομηχανία της Θεσσαλονίκης. Πέρα όμως από την λειτουργία του υπάρχοντος συστήματος της ανακύκλωσης η επιτυχία του βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην συνεργασία-συμμετοχή καθώς και συνέπεια των πολιτών της πόλης (Δήμος Αλεξανδρούπολης:1995).

4.7.5.3 Προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας της συλλογής και διάθεσης απορριμμάτων

Το σύστημα συλλογής και διάθεσης των απορριμμάτων του δήμου πέρα από τη διαφαινόμενη ομαλή και ορθή λειτουργία του παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα τα οποία αναδύονται μετά από λεπτομερή εξέταση του συστήματος αλλά και από συζητήσεις με τους υπεύθυνους του αντίστοιχου τμήματος στην δημαρχεία. Ένα από τα κυριότερα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο δήμος και το οποίο αποτελεί κοινό παρονομαστή όλων των υπολοίπων είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων. Τα βασικότερα προβλήματα που προκύπτουν από τη γενικότερη εξέταση του συστήματος είναι:

1. Έλλειψη απορριμματοφόρων. Η ανάγκη για περισσότερα και πιο σύγχρονα οχήματα που θα συνοδεύονταν και από βελτίωση των υπάρχοντων, ήταν από τα πρώτα παράπονα που αναφέρθηκαν. Μια επαρχιακή πόλη 40.000 κατοίκων, οφείλει να έχει στην υπηρεσία της μεγαλύτερο αριθμό απορριμματοφόρων. Παράλληλα, συζητήσεις που έγιναν με τους υπεύθυνους των εγκαταστάσεων στάθμευσης και συντήρησης των οχημάτων, υπέδειξαν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας των συνεργείων και μια επιτακτική ανάγκη για εκσυγχρονισμό του χώρου.

2. Πολίτες. Οι δημότες της πόλης οφείλουν να συνεργάζονται σε υψηλότερο βαθμό ώστε να διευκολύνουν τα απορριμματοφόρα του δήμου και να αποτρέπουν την δημιουργία εστιών μόλυνσης των δρόμων της πόλης. Συγκεκριμένα πρέπει να κατεβάζουν τα σκουπίδια κατά την διέλευση των οχημάτων, να τοποθετούν πάντα τα απορρίμματα μέσα στους κάδους κ.α. Σε αυτό το σημείο όμως ευθύνη φέρει και ο δήμος αφού συχνά η ενημέρωση των πολιτών μπορεί να χαρακτηριστεί από ελάχιστη ως ανεπαρκής.
3. Ανακύκλωση. Στο θέμα της ανακύκλωσης, αν και πραγματοποιήθηκε το πρώτο βήμα, με την έναρξη εφαρμογής της μεθόδου και την δημιουργία εγκαταστάσεων με τον παράλληλο εφοδιασμό του δήμου με τον ανάλογο εξοπλισμό, υφίστανται σοβαρά προβλήματα που αφορούν κυρίως τη διάθεση των προϊόντων της ανακύκλωσης. Συγκεκριμένα, η επιβάρυνση της τιμής πώλησης του χαρτιού και του αλουμινίου με υψηλά μεταφορικά έξοδα (λόγω της μεγάλης απόστασης της πόλης από τα μεγάλα αστικά κέντρα) έχει καταστήσει οριακά κερδοφόρα για τον δήμο την εμπορία τους. Τα χρήματα που εξοικονομούνται, είναι σε θέση να καλύψουν μόνο τα έξοδα λειτουργίας των εγκαταστάσεων και την αποπληρωμή των εργατών. Οι υπεύθυνοι του δήμου παρατηρούν μια απροθυμία και δυσκολία συνεργασίας των πολιτών, οι οποίοι απ' την πλευρά τους έχουν αποδεχθεί την μέθοδο, αλλά διαφαίνεται ότι δυσκολεύονται ή απ' την άλλη μεριά, αδιαφορούν να την εφαρμόσουν.

4.7.6 Συμπεράσματα για την τεχνική υποδομή της πόλης και οι δράσεις που θα πρέπει να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο

1. Μεταφορική υποδομή. Τα έργα που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του Β' Κ.Π.Σ. φαίνεται να λύνουν τα κυκλοφοριακά προβλήματα τόσο μέσα όσο και έξω από την πόλη. Η εκτέλεση τους θα αποσυμφορήσει σε μεγάλο βαθμό το κέντρο της πόλης από την υπεραστική κυκλοφορία που επιβαρύνει τον αστικό με ρύπους καθώς και θόρυβο. Στα πλαίσια του στρατηγικού σχεδίου της πόλης, ο τομέας των μεταφορικών υποδομών δεν παρουσιάζει ανάγκη για παρεμβάσεις πέρα από αυτές που ήδη έχουν περιγραφεί και σχετίζονται με την αποδοτικότερη λειτουργία του λιμένα της πόλης και των συνεργασιών με άλλους λιμένες.
2. Ύδρευση-αποχέτευση. Σημαντικές είναι και σε αυτόν τον τομέα οι παρεμβάσεις που έχουν γίνει οι οποίοι έχουν λύσει χρόνια προβλήματα της πόλης ενώ ταυτόχρονα έχουν αναβαθμίσει και το περιεριστικό περιβάλλον (βλέπε βιολογικό καθαρισμό και υγειονομική ταφή απορριμμάτων). Ταυτόχρονα αναβαθμίζεται και το δίκτυο ύδρευσης με συνεχή αντικατάσταση των παλαιού δικτύου. Προβλήματα έχουμε επίσης στην κατάσταση των απορριμματοφόρων του δήμου

πολλά από τα οποία έχουν ανάγκη εκσυγχρονισμού ακθώς και βελτίωση των εγκαταστάσεων στάθμευσης και συντήρησης των οχημάτων. Ένα δεύτερο πρόβλημα σχετίζεται με την προσπάθεια ανακύκλωσης που ξεκίνησε πρόσφατα ο δήμος και η οποία και ως σήμερα είχε μη ικανοποιητικά αποτελέσματα όσον αφορά την συμμετοχή των πολιτών. Το στρατηγικό σχέδιο θα μπορούσε να προτείνει δράσεις οι οποίες θα σχετίζονταν με την επίλυση των παραπάνω δύο προβλημάτων (τόσο ανακύκλωσης όσο και εκσυγχρονισμού των απορριμματοφόρων). Επίσης θα μπορούσε να εξεταστεί και η σκοπιμότητα κατασκευής βιολογικού καθαρισμού στο μελλοντικό βιοτεχνικό πάρκο της πόλης.

4.8 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στις δύο προηγούμενες ενότητες (διαχείριση απορριμμάτων και ύδρευση αποχέτευση) αλλά και την γενικότερη κατάσταση του δευτερογενούς τομέα (μικρός αριθμός επιχειρήσεων που επιβαρύνουν το περιβάλλον) θα μπορούσαμε να πούμε πως η πόλη της Αλεξανδρούπολης δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερα περιβαλλοντικά προβλήματα τα οποία να απαιτούν την δραστική λήψη Ομέτρων. Ας σημειωθεί επίσης, πως και στη βιομηχανική περιοχή θα λειτουργήσει κατάλληλη μονάδα επεξεργασίας των βιομηχανικών λυμμάτων κατά την Β' φάση της λειτουργίας. Προσοχή θα πρέπει να δοθεί στο ζήτημα του λιμανιού και την τήρηση υψηλών επιπέδων ασφαλείας ώστε να αποφευχθούν ατυχήματα τα οποία θα επιβάρυναν την ευρύτερη θαλάσσια περιοχή και κατ' επέκταση τα οικοσυστήματα του Δέλτα του Έβρου. Σχετικά με το περιβάλλον θεωρούμε οτι γενικά τα προβλήματα είναι περιορισμένης έκτασης και αντιμετωπίζονται. Γενικά επισημαίνουμε ότι υπάρχει:

1. Ανάγκη προστασίας της παραθαλάσσιας περιοχής "Μαυρότοπος" Ν.Α. του Απαλού που αποτελεί συνέχεια του Δέλτα του Έβρου.
2. Ανάγκη προστασίας των ρευμάτων της περιοχής (Μαΐστρου κ.α.) με διευθέτηση και εξυγίανση.
3. Προστασία του περιαστικού χώρου.
4. Ανάγκη φύτευσης (χώρων πρασίνου) στην περιαστική και αστική περιοχή.

Το στρατηγικό σχέδιο θα μπορούσε να λάβει υπόψη του τα παραπάνω σημεία και να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος.

4.9 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

“Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα από τα όλο και πιο σοβαρά προβλήματα των πόλεων της Ευρώπης, όπου κι’ αν βρίσκονται αυτές και οποιεσδήποτε και αν είναι οι οικονομικές τους δραστηριότητες. Αν και η ευρύτητα του προβλήματος ποικίλει από πόλη σε πόλη οι εκδηλώσεις-είναι οι ίδιες: μεγάλο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργείας, μεγάλα χάσματα εισοδημάτων, αυξανόμενες ανισότητες στο επίπεδο της εκπαίδευσης και στη πρόσβαση στα επαγγέλματα, συγκέντρωση κατοικιών μέτριας ποιότητας και ανεπάρκεια συλλογικών υπηρεσιών και τόπων ψυχαγωγίας, αύξηση των διαφορών στη κατάσταση υγείας και στην προσδοκία ζωής. Τα φαινόμενα αυτά τείνουν σε ορισμένες ζώνες να συνυπάρξουν με την παρουσία ενός μεγάλου αριθμού μεταναστών και εθνικών μειονοτήτων που ενσωματώνονται με δυσκολία” (Ευρώπη 2000+, σελίδες 100-101).

Στην πόλη της Αλεξανδρούπολης εκτός από τον αμιγή ελληνικό πληθυσμό ο οποίος και αποτελεί την πλειοψηφία, μπορούμε να διακρίνουμε την παρουσία δύο ακόμη κοινωνικών ομάδων: της μουσουλμανικής μειότητας καθώς και των πρόσφατα επαναπατρισθέντων ομογενών από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.. Εκτός των δύο αυτών ομάδων και λόγω του μικρού μεγέθους της πόλης δεν υπάρχουν άλλες ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες (όπως ανύπαντρες μητέρες, άλλες ομάδες σε επίπεδα φτώχειας, ghetto, ηλικιωμένοι οι οποίοι δεν έχουν βοήθεια από τις οικογένειες τους κ.α.) οι οποίες και να επιβάλουν την λήψη άμεσων μέτρων. Παρόλα αυτά θα ήταν επιθυμητή η χάραξη πολιτικής του δήμου και γι’ αυτές τις ομάδες (με βάση τα διεθνή δεδομένα) για την πρόληψη του αποκλεισμού τους.

4.9.1 Η μουσουλμανική μειονότητα του Έβρου

4.9.1.1 Εισαγωγή

Σε αντίθεση με την υπόλοιπη Θράκη ο αριθμός των μουσουλμάνων ελλήνων πολιτών στον νομό Έβρου είναι σημαντικά μικρότερος, σε ποσοστό περίπου 5,4% έναντι του 30% που είναι στη Θράκη. Αξίζει να σημειωθεί πως η ίδια η συνθήκη της Λωζάνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας απαγορεύει ρητά την παρουσία μουσουλμάνων σε ποσοστό μεγαλύτερο του 5%, για λόγους που φυσικά συνδέονται με την εθνική ασφάλεια.

Πίνακας 4.9.1.α: Εκτίμηση κατανομής του πληθυσμού της Θράκης κατά Θρήσκευμα, 1991 (σε χιλιάδες)

Θρήσκευμα	Θράκη	Έβρος
Χριστιανοί	235	136
Μουσουλμάνοι	103	8

Πηγή: Η ανάπτυξη της Θράκης, Ακαδημία Αθηνών, 1994 και Ε. Ζεγκίνης, "Η μουσουλμανική μειονότητα", εφ. Καθημερινή, 14-3-93

Πίνακας 4.9.1.β: Εκτίμηση της κατανομής της μουσουλμανικής μειονότητας κατά φυλετική καταγωγή (σε χιλιάδες)

Φυλετική καταγωγή	Θράκη	Έβρος
Πομάκοι	36	1
Τουρκογενείς	49	2
Αθίγγανοι	18	5

Πηγή: Ακαδημίας Αθηνών "Η ανάπτυξη της Θράκης" και Ε. Ζεγκίνης, "Η μουσουλμανική μειονότητα", εφ. Καθημερινή, 14-3-93

Η διαφορά του θρησκεύματος, η οποία συχνά συνδέεται και με ελλιπή γνώση της ελληνικής γλώσσας, οδηγεί στην ανάπτυξη απομονωμένων θυλάκων οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με την πρόσφατη μελέτη της Ακαδημίας Αθηνών για τη Θράκη, "οι οικονομικές δραστηριότητες των μειονοτικών πληθυσμών είναι ιδιαίτερα περιορισμένες και κινούνται, κατά μεγάλο ποσοστό, σε ένα κλειστό και παράλληλο κύκλωμα με την τοπική αγορά Παρατηρείται επίσης ότι οι μουσουλμάνοι μισθωτοί, και ιδιαίτερα οι ημερομίσθιοι, εντάσσονται συνήθως σε παράλληλα κυκλώματα μαύρης εργασίας, με μειωμένα ημερομίσθια χωρίς ασφάλιση, κυρίως σε εποχιακές και ευκαιριακές εργασίες.

Για τους μουσουλμάνους που κατοικούν στην πόλη της Αλεξανδρούπολης δεν υπάρχει ακριβής αριθμός, υπολογίζονται όμως σε 3.000 με 3.500 χιλιάδες. Το ποσοστό αυτό στο σύνολο των μουσουλμάνων του Έβρου είναι περίπου το 40%, ενώ σε σύγκριση με τον πληθυσμό της πόλης αποτελεί το 8%. Οι μουσουλμάνοι της Αλεξανδρούπολης ζουν συγκεντρωμένοι σε εξαιρετικά υποβαθμισμένες περιοχές της πόλης, έχουν ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα διαβίωσης, ενώ ταυτόχρονα στις ίδιες περιοχές παρουσιάζεται και μεγάλο ποσοστό αναλφάβητων καθώς και παιδιών που δεν φοιτούν καθόλου ή που έχουν εγκαταλήψει το σχολείο. Η φτώχεια είναι και ο λόγος που αναγκάζει πολλούς μουσουλμάνους να παροτρύνουν τα παιδιά τους να εγκαταλείψουν το δημόσιο σχολείο (ελληνόφωνο ή τουρκόφωνο) προκειμένου να συνεισφέρουν και αυτά στην οικογένεια με κάποιας μορφής εργασία (Αποστόλου Ε.:1995).

4.9.1.2 Κοινωνική ένταξη και συγκρότηση της μουσουλμανικής μειονότητας

“Η διαφορετική θρησκεία και γλώσσα αποτελούν τους κατεξοχήν παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στη προοπτική ένταξης της μουσουλμανικής μειονότητας στην τοπική κοινωνία. Τα ήθη και έθιμα των μουσουλμάνων της περιοχής είναι διαφορετικά και κοινωνικά ενδοστρεφή. Η “κλειστή” οικιστική συμπεριφορά, η απουσία μεικτών (από θρησκευτική άποψη) γάμων και η “εσωτρέφεια” των μελών, διαιωνίζονται από την έλλειψη επαφής με την περιβάλλουσα τοπική κοινωνία, ιδιαίτερα στη σχολική ηλικία, λόγω της φοίτησης των μουσουλμανόπαιδων αποκλειστικά, μέχρι πρόσφατα, σε μειονοτικά σχολεία. Αυτό το αρνητικό κλίμα για την κοινωνική ένταξη της μειονότητας περιπλέκεται και επιβαρύνεται από άλλους παράγοντες όπως:

- Ο φόβος της αφομίωσης που διακατέχει την μειονότητα. Πράγματι η συμπεριφορά της διοίκησης, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούσε να παρερμηνευτεί και τροφοδοτεί την όχι πάντα καλόπιστη κριτική παραγόντων της μειονοτικής ηγεσίας.
- Η ραγδαία ανάπτυξη των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η πολιτεία δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει τα Μ.Μ.Ε., θέτοντας στη διάθεση του μειονοτικού πληθυσμού εκπομπές προσιτές από άποψη γλώσσας και ενδιαφερόντων, με στόχο να φέρει τη μειονότητα πιο κοντά στο πολιτισμικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό γίνεσθαι της χώρας στην οποία κατοικούν. Το κενό το καλύπτουν εκπομπές από τη Τουρκία, με ειδικό αναμεταδότη στη Ροδόπη.
- Η συστηματική προσπάθεια απομόνωσης της μειονότητας από το χριστιανικό στοιχείο και η διατήρηση της φυλετικής καθαρότητας με τις πολιτικές προεκτάσεις που αναφέρθηκαν.” (Ακαδημίας Αθηνών “Η ανάπτυξη της Θράκης” σελίδες 50-51)

Από τις αρχές του '90 ισχύουν πλέον για τα μέλη της μειονότητας συνθήκες ισονομίας και ισοπολιτείας που απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως και οι υπόλοιποι έλληνες πολίτες.

4.9.2 Οι έλληνες παλλινοστούντες από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.

4.9.2.1 Εισαγωγή

Πόλεμοι, εμφύλιες συρράξεις, πολιτική αστάθεια, οικονομική ανέχεια αλλά και η πολιτιστική απομόνωση αποτέλεσαν τους αποφασιστικούς παράγοντες για την μετανάστευση των πολλών ελλήνων ομογενών από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. Η παλιννόστηση στη χώρα μας άρχισε το 1987 και μέχρι και το 1990 είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα 22.550 ομογενής. Λόγω των σοβαρών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν και αντιμετωπίζουν οι νεοαφικνούμενοι (στεγαστικό, εργασιακό,

γλωσσικό καθώς και φαινόμενο πολιτισμικής σύγκρουσης) δημιουργήθηκε η ανάγκη σύστασης φορέα ο οποίος και ανέλαβε το έργο υποδοχής και αποκατάστασης των ομογενών που εφόσον και αυτοί συμφωνούν γίνεται στη Θράκη. Ο φορέας αυτός ονομάζεται Εθνικό Ίδρυμα Υποστήριξης και Αποκατάστασης Ομογενών Ελλήνων (Ε.Ι.Υ.ΑΠ.Ο.Ε.).

4.9.2.2 Στάδια ένταξης των παλιννοστούντων ελλήνων στην τοπική κοινωνία

Το Ίδρυμα είναι ο κύριος φορέας υλοποίησης ολοκληρωμένου προγράμματος κοινωνικής ένταξης παλιννοστούντων Ποντίων από την Σοβιετική Ένωση, στο οποίο και εφαρμόζονται τα εξής τέσσερα (4) στάδια:

1. Κέντρα φιλοξενίας (πρώτη υποδοχή)
2. Οικισμοί Υποδοχής (προετοιμασία για κοινωνική ένταξη)
3. Παραμονή σε ενοικιαζόμενες κατοικίες - επαγγελματική αποκατάσταση
4. Μόνιμη εγκατάσταση

Με το παραπάνω πρόγραμμα επιδιώκεται η ενσωμάτωση του ομογενούς στην ελληνική κοινωνία σταδιακά, ξεκινώντας από την αρχική παροχή προστατευμένου περιβάλλοντος στο κέντρο φιλοξενίας, ώστε να αποροφηθούν κατά το δυνατό ανώδυνα οι συνέπειες του πολιτιστικού σοκ από την απότομη αλλαγή των κοινωνικών δεδομένων, με παράλληλη παροχή στέγης, τροφής, περίθαλψης, γενικότερα πλήρων κοινωνικών υπηρεσιών, εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας αλλά και του τρόπου λειτουργίας του ελληνικού κράτους.

Το πρόγραμμα συνεχίζεται με το κυρίως στάδιο της προετοιμασίας για ενσωμάτωση, στον οικισμό υποδοχής, όπου τις υπηρεσίες του κέντρου φιλοξενίας συμπληρώνει η επαγγελματική εκπαίδευση με ταυτόχρονη προσπάθεια για την επαγγελματική αποκατάσταση. Κατά τα έτη 1993, 1994, 1995, στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG που επιδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πραγματοποιήθηκαν 150 σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία παρακολούθησαν 3.600 περίπου ομογενείς.

Το στάδιο παροχής κατοικίας επιδοτούμενου ενοικίου με παράλληλη κοινωνική και εργασιακή υποστήριξη, ενισχύει την διαδικασία ενσωμάτωσης του ομογενή στην τοπική κοινωνία. Το Ίδρυμα επιδοτεί τους ομογενείς για να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν τις δικές τους επιχειρήσεις σε όλους τους οικονομικούς τομείς.

Στον τομέα της επαγγελματικής αποκατάστασης το Ίδρυμα ξεκίνησε συνεργασία με την ΕΤΕΒΑ για την πραγματοποίηση σχετικών μελετών αποκατάστασης των παλιννοστούντων, αλλά και με τον ΟΑΕΔ, για την επιδότηση

διαφόρων προγραμμάτων επαγγελματικής αποκατάστασης, χωρίς όμως μέχρι στιγμής να υπάρχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Η ολοκλήρωση του προγράμματος συντελείται με την παροχή μόνιμης κατοικίας, πάντα στη περιοχή της Θράκης. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιούνται:

1. Αγορές ετοιμών σπιτιών
2. Ανέγερση οικισμών
3. Σχέδιο αυτοστέγασης

Ο στόχος του προγράμματος είναι να δοθεί η δυνατότητα στους νεοαφιχθέντες να απασχοληθούν για μια περίοδο χωρίς το βάρος της ατομικής τους προσπάθειας, για τη διαβίωση τους, με την απόκτηση εκείνων των παραγωγικών εφοδίων, που θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τους και επομένως να μην οδηγηθούν στην μερική παραγωγική αχρήστευση τους, η οποία θα ήταν επώδυνη για τους ίδιους και για την κοινωνία γενικότερα.

Πίνακας 4.9.2.α: Κατανομή των φιλοξενούμενων στο πρόγραμμα στον Έβρο, τη Θράκη και το σύνολο της χώρας στις 31.12.1995 (αριθμός ατόμων)

	Α' Στάδιο	Β' Στάδιο	Γ' Στάδιο	Δ' Στάδιο	Σύνολο
Ν. Έβρου	523	681	3842	153	5199
Σύνολο Θράκης	523	1119	9092	2419	13153
Σύνολο Χώρας	634	2479	9891	2421	15425

Πηγή ΕΙΥΑΠΟΕ, Δ/ΝΣΗ Προγράμματος παλιννοστούντων

Πίνακας 4.9.2.β: Πραγματοποιηθέν οικιστικό πρόγραμμα στον Έβρο μέχρι 31.12.1995

1.	Αγορά κατοικιών	
	47 κατοικίες	13 καταστήματα
2.	Κατασκευή Κατοικιών	
	Οικισμός Γιαννούλη	61 κατοικίες
	Οικισμός Κοτρωνιάς	5 κατοικίες

Πηγή ΕΙΥΑΠΟΕ, Δ/ΝΣΗ Προγράμματος παλιννοστούντων

Πίνακας 4.9.2.γ: Οικιστικό Πρόγραμμα στον Έβρο για το 1996-1997

1.	Προς κατασκευή	Κατοικίες
	Τυχερό	35
	Ορεσιάδα	70
	Συκοράχη	20
2.	Υπό μελέτη	
	Παλαγία (περίχωρα Αλεξ/πολης)	240
	Δήμος Αλεξανδρούπολης	40

Πηγή ΕΙΥΑΠΟΕ, Δ/ΝΣΗ Προγράμματος παλιννοστούντων

Από το σύνολο των παλιννοστούντων που κατοικούν στον Έβρο περίπου οι 3.300 κατοικούν στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (ποσοστό 63%). Αυτός είναι και ο επίσημος αριθμός που διαθέτει το ΕΙΥΑΠΟΕ. Αξίζει να σημειωθεί όμως πως ο πραγματικός τους αριθμός ίσως να είναι ελαφρά μικρότερος, στο βαθμό που πάντα ορισμένοι ομογενείς εγκαταλείπουν το πρόγραμμα του Ιδρύματος (και την Αλεξανδρούπολη) για να αναζητήσουν εργασία στις μεγαλύτερες πόλεις του ελληνικού χώρου (Αθήνα, Θεσσαλονίκη κ.α.). Ο δήμος Αλεξανδρούπολης παραχώρησε 300 στρ. βόρεια της Παλαγίας για την προσωρινή αποκατάστασή τους. Στον χώρο αυτό το ΕΙΥΑΠΟΕ εφτιαξε οικισμό με πλήρες δίκτυο αποχέτευσης και με βιολογικό καθαρισμό. Τους παραχώρησε επίσης οικόπεδο στο χώρο Ν.Α. της ΥΕΒ καθώς και 83 στρ. στην Αμφιρίτη και 20 περίπου στην Αγνάντια, προκειμένου αφού πολεοδομηθούν να τους αποκαταστήσει με γη και σπίτια. Γίνεται φανερό από όλα τα παραπάνω η αντίθεση ανάμεσα στις πολιτικές του ελληνικού κράτους για τις δύο διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που υπάρχουν στην πόλη της Αλεξανδρούπολης (μουσουλμάνοι και ομογενείς).

4.9.3 Συμπεράσματα για τον κοινωνικό αποκλεισμό και ενέργειες που θα μπορούσε να αναλάβει το στρατηγικό σχέδιο της πόλης

Στην περίπτωση των ομογενών το κράτος ακολουθεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ένταξης τους στην τοπική κοινωνία, το οποίο και χαρακτηρίζεται από συνοχή στόχων ενώ ταυτόχρονα επιδιώκει την ομαλή ένταξη τους στο υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο. Αντίθετα, για τους μουσουλμάνους δεν υπάρχει εκφρασμένη πολιτική (εκτός από τις γενικότητες περί ισονομίας και ισοπολιτείας) βάσει της οποίας να επιχειρηθεί η συναίνεση και η ένταξη την μειονότητας στην τοπική κοινωνία. Λόγω της ισχυρής παρουσίας του κράτους στην περίπτωση των ομογενών, οι προτάσεις του στρατηγικού σχεδίου θα μπορούσαν να επικεντρωθούν κύρια στη μειονότητα. Οι δράσεις που θα μπορούσε να αναλάβει το σχέδιο θα πρέπει να στοχεύουν στη δημιουργία κινήτρων προς τους μουσουλμάνους για την καλύτερη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας καθώς και την δημιουργία ευκαιριών για περαιτέρω μόρφωση (π.χ. τριτοβάθμια εκπαίδευση) των ίδιων ατόμων. Σε γενικές γραμμές όπως έχει προκύψει και από το αντίστοιχο κεφάλαιο για το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού του νομού θα πρέπει να καταπολεμηθεί ο αναλφαβητισμός ο οποίος κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα ανάμεσα στα μέλη της μειονότητας. Ταυτόχρονα ο δήμος θα πρέπει να αναλάβει όλες εκείνες τις δράσεις οι οποίες θα τονώσουν το αίσθημα εμπιστοσύνης της μειονότητας προς το ελληνικό κράτος. Όπως διάφορες χρηματικές ενισχύσεις σε άπορες οικογένειες μουσουλμάνων, πραγματοποίηση δωρεάν προληπτικών ιατρικών εξετάσεων κ.α. Η έμφαση των δράσεων θα πρέπει να δωθεί

την άνοδο του εκπαιδευτικού επιπέδου αλλά και στην δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και κοινωνικής ανέλιξης (τόσο για μουσουλμάνους όσο και για ομογενείς).

4.10 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να γίνει μια συνολική εκτίμηση των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων που προκύπτουν από την θέση της Αλεξανδρούπολης στον χώρο.

Πλεονεκτήματα

- Η επιθυμία της τοπικής κοινωνίας να συνδεθεί ενεργά με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες
- Η καίρια γεωγραφική της θέση πάνω σε σημαντικούς (μελλοντικούς) άξονες μεταφορών ενός περιφερειακού χώρου ευρύτερου του σημερινού (βαλκάνια, παρευξείνιες χώρες)

Μειονεκτήματα

- Η μικρή απόσταση από την Τουρκία γεγονός που δημιουργεί σοβαρό αίσθημα ανασφάλειας στους κατοίκους
- Η έλλειψη σύγχρονων υποδομών υψηλής τεχνολογίας στον τομέα της πληροφορικής, τηλεπικοινωνιών και μεταφορών
- Οι ευκαιριακές διασυνδέσεις των τοπικών φορέων με τον εξω-περιφερειακό και διεθνή χώρο.
- Έλλειψη υποδομών έρευνας

Αντίστοιχα όσον αφορά την δομή της πόλης θα μπορούσαμε να επισημάνουμε τα εξής πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα:

Πλεονεκτήματα

- Το δημογραφικό προφίλ
- Η παρουσία τμημάτων Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι. και Ι.Ι.Ε.Κ στην πόλη
- Η ισχυρή παρουσία του θεσμού της οικογένειας με την συμβατική της μορφή
- Η ποιότητα του περιβάλλοντος τόσο μέσα όσο και έξω από την πόλη
- Η έλλειψη έντονων κυκλοφοριακών προβλημάτων (τα προβλήματα μπορούν να λυθούν με απλές και όχι ιδιαίτερα πολυέξοδες παρεμβάσεις)
- Η εκτέλεση σημαντικότερων έργων υποδομής σε όλους τους τομείς που δημιούργησαν μία σαφώς βελτιωμένη εικόνα για την πόλη σε σύγκριση με αυτήν πριν από μερικά χρόνια

Μειονεκτήματα

- Η παρουσία της μουσουλμανικής μειονότητας στην πόλη που δημιουργεί έντονο αίσθημα ανασφάλειας στους κατοίκους και οι έντονες διαφορές στα επίπεδα ευημερίας των δύο αυτών ομάδων
- Η ανύπαρκτη σχεδόν συμμετοχή και δραστηριοποίηση -του Πανεπιστημίου σε θέματα που αφορούν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης
- Η αδιαφορία των κατοίκων της πόλης και η μικρή δραστηριοποίηση τους σε αστικές πολιτικές που καλούν για λαϊκή συμμετοχή (βλέπε πρόγραμμα ανακύκλωσης που ξεκίνησε πρόσφατα ο Δήμος)

**ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ**

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση της τελικής πρότασης για το στρατηγικό σχέδιο της πόλης θεωρούμε πρώτα σκόπιμη την αναφορά μας στην οργανωτική δομή που θα ήταν καλό να ακολουθηθεί προκειμένου να πραγματοποιηθεί το σχέδιο. Στην συνέχεια γίνεται μια εκτενής αναφορά στους τομείς παρέμβασεις όπως αυτοί προκύπτουν και από την γενικότερη βιβλιογραφία για τα στρατηγικά σχέδια και οι επιλογές που έγιναν από την πλευρά μας πάνω στο ίδιο θέμα. Το κεφάλαιο τελειώνει με την αναλυτική περιγραφή των στόχων και των δράσεων που έχει θέσει το στρατηγικό σχέδιο σε κάθε τομέα παρέμβασης.

5.2 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

5.2.1 Εισαγωγή

Πέρα από την διαδικασία του καθορισμού των στόχων του στρατηγικού σχεδίου είναι πολύ σημαντικό επίσης να δημιουργηθούν και οι κατάλληλες οργανωτικές δομές και φορείς οι οποίοι και θα εξασφαλίσουν την εκτέλεση/εφαρμογή του ίδιου του σχεδίου. Έτσι κατά την φάση της σύνταξης του σχεδίου από μια πόλη θα πρέπει να λυθούν επίσης τα εξής ζητήματα:

- μίας οργανωτική δομή η οποία να είναι σε θέση να εφαρμόσει/πραγματοποιήσει το στρατηγικό σχέδιο
- ενός οργανωτικού πλαισίου μέσα στο οποίο θα κινηθούν οι εμπλεκόμενοι με τον σχεδιασμό φορείς
- του καθορισμού των εργαλεία για την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης με την βοήθεια των οποίων θα αναγνωριστούν οι επιθυμητοί στρατηγικοί στόχοι

Η φύση της στρατηγικής διαδικασίας σχεδιασμού με την οργάνωση, τον καθορισμό και την επιλογή των στόχων, καθώς και η ανάγκη σύνδεσης των παραπάνω με το τοπικό πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο, προαπαιτεί συγκεκριμένες λειτουργίες, πολιτικές αρχές και όργανα. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να είναι ικανά να συνενώσουν τις ιδέες για την συμμετοχή, να εκφράσουν και να συμβιβάσουν το μεγάλο φάσμα συμφερόντων, γνώμων και "οραμάτων για το μέλλον" που μπορεί κανείς να βρει σε κάθε πόλη, ταυτόχρονα όμως να έχουν και την επίβλεψη και την αξιολόγηση καθ' όλα τα στάδια της διαδικασίας του σχεδιασμού (RECITE: 1994).

5.2.2 Η πρωτοβουλία για την προετοιμασία του σχεδίου

Την πρωτοβουλία για την προετοιμασία του σχεδίου θα πρέπει να πάρει ο δήμος της Αλεξανδρούπολης, ο μόνος φορέας ο οποίος μπορεί να προτείνει τοπικά σχέδια ανάπτυξης τόσο στο εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ταυτόχρονα, ο δήμος έχει το πλεονέκτημα ότι αποτελεί εκλεγμένο όργανο άρα αντιπροσωπεύει και το σύνολο της τοπικής κοινωνίας.

5.2.3 Η οργανωτική δομή

Η βέλτιστη λύση θα ήταν η δημιουργία μιας νέας ανεξάρτητης δομής που θα συντάξει, θα διαχειριστεί και θα αξιολογήσει το στρατηγικό σχέδιο, στην οποία και θα εμπλέκονται όλοι εκείνοι οι φορείς (δημόσιοι-ιδιωτικοί) που ενδιαφέρονται για το σχέδιο. Αυτή είναι και η πιο απλή λύση, η οποία εξασφαλίζει -θεωρητικά τουλάχιστον- τα μέσα για την προώθηση της συμμετοχής, της καινοτομίας και των συνεργασιών των απαραίτητων δηλαδή στοιχείων για το στρατηγικό σχέδιο. Η δημοτική αρχή λόγω της αρχικής της πρωτοβουλίας, παίζει έναν ρόλο κλειδί στην ανάπτυξη της όλης διαδικασίας. Η λύση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω του σχηματισμού ενός "Συμβουλίου της πόλης", στο οποίο θα συμμετέχουν μόνο συνταγματικοί εκπρόσωποι (δηλαδή από πανεπιστήμια, οικονομικούς οργανισμούς, κοινωνικές και πολιτιστικές οργανώσεις, υπηρεσίες της κεντρικής και περιφερειακής διοίκησης κ.α.). Έτσι με βάση και τα παραπάνω για την κατάστρωση του στρατηγικού σχεδίου της Αλεξανδρούπολης θα πρέπει να ικανοποιηθούν δύο στόχοι:

α) Η οργανική σύνδεση των κύριων τοπικών φορέων σχεδιασμού όπως και όλων των κοινωνικών δυνάμεων που αντιπροσωπεύονται μέσα στο δημοτικό συμβούλιο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του καθορισμού, της επιλογής και της αξιολόγησης των στόχων του στρατηγικού σχεδίου. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό από την δημιουργία δίπλα στο δημοτικό συμβούλιο ενός "συμβουλίου για το στρατηγικό σχέδιο". Στο συμβούλιο αυτό θα συμμετέχουν:

- αντιπρόσωποι των πολιτικών δυνάμεων της πόλης
- ο διευθυντής της υπηρεσίας που είναι υπεύθυνη για τον αστικό σχεδιασμό καθώς και αντιπρόσωποι από:
  - το βιομηχανικό και εμπορικό επιμελητήριο
  - το τεχνικό επιμελητήριο
  - το τοπικό οικονομικό επιμελητήριο
  - το τοπικό εργατικό κέντρο
  - τα τοπικά τμήματα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου
  - τα δημόσια και ιδιωτικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης

Το "Συμβούλιο για το Στρατηγικό Σχέδιο" θα είναι και υπεύθυνο για την υποβολή προτάσεων στο δημοτικό συμβούλιο ενώ μετά τον καθορισμό των στόχων το συμβούλιο θα πρέπει συνεχίσει να ενημερώνεται για από τις τεχνικές υπηρεσίες του Δήμου για την πορεία εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου. Επίσης, σε περίπτωση που προκύψουν σημαντικές αλλαγές στα δεδομένα της ανάλυσης του σχεδίου θα πρέπει να επιδιωχθεί επανακαθορισμός των στόχων από το "Συμβούλιο για το Στρατηγικό Σχέδιο". Η δημιουργία του "Συμβουλίου για το Στρατηγικό Σχέδιο" έχει σημαντικά πλεονεκτήματα αλλά και ορισμένα μειονεκτήματα τα οποία και μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

Πλεονεκτήματα

- Η βάση ευρείας συμμετοχής
- Η στενή συνεργασία με τον δήμο
- Η υποστήριξη των δημοτικών τεχνικών υπηρεσιών για την πραγμάτωση του σχεδίου
- Η πιθανότητα το σχέδιο να αποτελέσει ένα παράγοντα κινητοποίησης της τοπικής κοινωνίας

Μειονεκτήματα

- Η εξάρτηση από τις δημοτικές αρχές για τον στρατηγικό σχεδιασμό
- Πιθανές δυσκολίες στην εύρεση συναινετικών λύσεων

β) Η δημιουργία μιας τεχνικής ομάδας η οποία θα διασφαλίζει τον συντονισμό ανάμεσα στις διαφορετικές υπηρεσίες του δήμου και που ταυτόχρονα θα ενισχύει (τεχνικά) το "Συμβούλιο για το Στρατηγικό Σχέδιο". Η τεχνική ομάδα μετά την διαδικασία της ανάλυσης και τον καθορισμό των στόχων και δράσεων από το "Συμβούλιο για το Στρατηγικό Σχέδιο", θα πρέπει να επιφορτιστεί με την δύσκολη αποστολή της εκτέλεσης, της διαχείρισης και αξιολόγησης του στρατηγικού σχεδίου. Επίσης θα μπορούσε να δημιουργηθεί και μια "Συμβουλευτική Επιτροπή" αποτελούμενη από ηγέτες της κοινής γνώμης, ικανή να αντιπροσωπεύσει διαφορετικές γνώμες του κοινού όσον αφορά της περιοχές παρέμβασης του στρατηγικού σχεδίου.

Η δημιουργία μιας καθαρά τεχνικής ομάδας του Δήμου για την ενίσχυση της διαδικασίας σύνταξης του σχεδίου αλλά και για την περαιτέρω εκτέλεση του έχει συνοπτικά τα εξής πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα:

Πλεονεκτήματα

- Η πιθανότητα δημιουργίας μιας ομοιογενούς ομάδας από τους καλύτερους τεχνικούς του Δήμου ή και της πόλης οι οποίοι και είναι οι πλέον κατάλληλοι για

την σύνταξη του τεύχους της ανάλυσης για την πόλη (ως γνώστες των τεχνικών προβλημάτων και ελλείψεων που παρουσιάζει η πόλη σε υποδομές).

- Λιγότερη γραφειοκρατία, και ως αποτέλεσμα περισσότερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα κατά την διαδικασία σχεδιασμού
- Η δυνατότητα για την δημιουργία “παρατηρητηρίου της πόλης”, της καταγραφής δηλαδή σε συνεχή βάση όλων των φαινομένων που βρίσκονται σε εξέλιξη στην πόλη
- Μεγαλύτερο αίσθημα υπευθυνότητας και δέσμευσης από πλευράς των ανθρώπων που επανδρώνουν το νέο αυτό τμήμα

Μειονεκτήματα

- Ο κίνδυνος του διαχωρισμού ανάμεσα στην ομάδα του στρατηγικού σχεδίου και των δημοτικών υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε σε παρακλάδια
- Η ομάδα των τεχνοκρατών ίσως περιορίσει την ανάλυση της μόνο στα στενά γεωγραφικά όρια της πόλης και να αγνοήσει την ευρύτερη περιοχή στην οποία η πόλη βρίσκεται

5.3 ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

5.3.1 Γενικά για το περιεχόμενο των στρατηγικών παρεμβάσεων στα στρατηγικά σχέδια μέχρι σήμερα

Είναι σημαντικό να επισημανθούν οι κύριοι στρατηγικοί στόχοι οι οποίοι και παρουσιάζονται συχνότερα στα διάφορα στρατηγικά σχέδια για μεσαίες πόλεις μέχρι σήμερα. Οι στόχοι αυτοί με τη σειρά τους μπορούν να οργανωθούν σε θεματικές ενότητες και περιοχές παρέμβασης. Οι δύο κύριες θεματικές ενότητες οι οποίες με την σειρά τους μπορούν να διαιρεθούν σε περιοχές παρεμβάσεις, είναι οι εξής:

A) Η βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος σε σχέση με:

- την οικονομική αποτελεσματικότητα και την επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα
- την ποιότητα της ζωής, την κοινωνική δικαιοσύνη και συναίνεση των διαφόρων ομάδων
- την περιβαλλοντική ποιότητα
- την διοικητική αποτελεσματικότητα και την τοπική δημοκρατία

Οι στόχοι αυτοί είναι ειδωμένοι μέσα από το πρίσμα της **αιφόρου ανάπτυξης** που δεν λαμβάνει μόνο υπόψη της την βελτίωση των συνθηκών ζωής για τις μελλοντικές γενεές μόνο, αλλά ταυτόχρονα επιδιώκει να βελτιώσει την

ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος ιδιαίτερα σε σχέση με τις πιο ευάλλωτες ομάδες που υπάρχουν στην πόλη (π.χ. κοινωνικές ομάδες).

B) Η βελτίωση της ενδοπεριφερειακής και της διαπεριφερειακής επικοινωνίας

Η ενδοπεριφερειακή επικοινωνία έχει δύο διαφορετικές διαστάσεις:

- την καλύτερη σύνδεση μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών μέσω της βελτίωσης των προσβάσεων στην ενδοχώρα
- την ενίσχυση των ενδοαστικών συνεργασιών ανάμεσα σε γειτονικές πόλεις της ίδιας περιφέρειας, με σκοπό την επίτευξη οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης

Αντίστοιχα η διαπεριφερειακή επικοινωνία συμπεριλαμβάνει όλο το εύρος των υποδομών από τις υποδομές μεταφοράς προσώπων, μέχρι και αυτές μετάδοσης πληροφοριών) τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι τα όρια ανάμεσα στις παραπάνω θεματικές ενότητες παρέμβασης δεν είναι πάντα ξεκάθαρα αφού μπορεί να υπάρχουν δράσεις μέσα στο στρατηγικό σχέδιο οι οποίες να έχουν τέτοια χαρακτηριστικά που να ανήκουν ταυτόχρονα και στις δύο θεματικές ενότητες παρέμβασης (π.χ. η κατασκευή ενός οδικού άξονα ο οποίος μπορεί ταυτόχρονα να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της πόλης -άρα κατατάσσεται στην βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος- ταυτόχρονα όμως να ενισχύσει και την σύνδεση με τον αγροτικό χώρο -άρα ανήκει και στην ενότητα βελτίωσης της ενδοπεριφερειακής επικοινωνίας). Σε γενικές γραμμές ο καθορισμός τέτοιων ενοτήτων μόνο παιδαγωγικό χαρακτήρα έχει. Οποσδήποτε η επιλογή των θεματικών ενοτήτων και των περιοχών παρέμβασης που θα αναπτύξει η κάθε μεσαίου μεγέθους πόλη, σε σχέση με τις προηγούμενες τρεις ενότητες παρέμβασης, δεν μπορεί να γίνει *a priori*. Αντίθετα, μόνο μέσω της προσεκτικής αξιολόγησης της κάθε περίπτωσης ξεχωριστά μπορεί ο καθορισμός των στόχων του στρατηγικού σχεδίου να αποβεί τελικά επιτυχημένος. Ταυτόχρονα, η συμμετοχή της πόλης σε κάποιο δίκτυο πόλεων θα επιτρέψει τον ευκολότερο καθορισμό των θεμάτων και περιοχών παρέμβασης με βάση και την αντίστοιχη εμπειρία που έχουν αναπτύξει πάνω στο αντικείμενο και οι υπόλοιπες πόλεις του δικτύου (RECITE:1994).

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στην ανάλυση τόσο της πόλης όσο και της ευρύτερης περιοχής καταλήξαμε στην επιλογή των δύο παραπάνω θεματικών ενοτήτων για την Αλεξ/πολη οι οποίοι και ομαδοποιούν συνολικά έξι τομείς παρέμβασης. Η θεματική ενότητα "βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος της πόλης" ομαδοποιεί πέντε από τους τομείς παρέμβασης, οι οποίοι

είναι 1) Οικονομία 2) Εκπαίδευση 3) Κοινωνική συνοχή 4) Οικολογία και αστικό περιβάλλον 5) Αναψυχή και πολιτισμός. Αντίστοιχα η θεματική ενότητα που αφορά την βελτίωση της ενδοπεριφερειακής και της διαπεριφερειακής επικοινωνιάς έχει ένα τομέα παρέμβασης αυτόν της διεθνοποίησης της πόλης και των διεθνών συνεργασιών. Ας σημειωθεί όμως ότι ένας μεγάλος αριθμός δράσεων που ανήκουν στην πρώτη θεματική ενότητα σχετίζονται άμεσα με την επίτευξη των γενικότερων στόχων που θέτει η δεύτερη ενότητα. Έχουμε ήδη αναφερθεί στο γεγονός αυτό παραπάνω. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προτάσεις προέκυψαν από εξέταση διαφόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων που αφορούσαν την Θράκη, όπως επίσης και από συζητήσεις με διάφορους φορείς του Έβρου (υπουργείο βιομηχανίας, βιομηχανικό επιμελητήριο, γραφείο σχεδίου πόλεως, νομαρχία κ.α.) από τους οποίους και ζητήθηκε η γνώμη για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή.

Οι τομείς παρέμβασης εξειδικεύονται σε στόχους και οι στόχοι σε δράσεις. Οι δράσεις αποτελούν τις ενέργειες εκείνες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την εκπλήρωση των στόχων. Από τους τομείς παρέμβασης οι δύο (εκπαίδευση και κοινωνική συνοχή) δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη και βελτίωση των ανθρώπινων πόρων καθώς και την κοινωνική συνοχή της πόλης. Νομίζουμε ότι στο σημείο αυτό το σχέδιο κινείται προς μια κατεύθυνση την οποία έχουν αγνοήσει συστηματικά όλα τα αναπτυξιακά σχέδια τα οποία εφαρμόστηκαν ως σήμερα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πραγματοποίηση των περισσοτέρων δράσεων στους δύο αυτούς τομείς στηρίζεται στην ενεργή συνεργασία των τμημάτων του Πανεπιστημίου (παιδαγωγικό, ιατρική), αλλά και την συγκρότηση εθελοντικών ομάδων πολιτών. Ο δήμος στο σημείο αυτό θα πρέπει να παίζει συντονιστικό ρόλο. Η εθελοντική συμμετοχή των πολιτών σε δράσεις πηγάζει από το γενικότερο φαινόμενο της αποτυχίας πολλών αστικών πολιτικών που εφαρμόστηκαν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, του εγκλήματος, της φτώχειας κ.α.). Η αποτυχία των πολιτικών αυτών που προτάθηκαν και εφαρμόστηκαν από τις τοπικές αστικές διοικήσεις και την κεντρική κυβέρνηση έκαναν φανερή την ανάγκη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και ειδικότερα του εθελοντικού τομέα (ομάδες πολιτών, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, ομάδες καταναλωτών) στις πολιτικές αυτές. Οι αρχές των πλέον ανεπτυγμένων χωρών έχουν συνειδητοποιήσει την αδυναμία επίλυσης όλων των παραπάνω προβλημάτων χωρίς την ενεργή συμμετοχή των ίδιων των κατοίκων της πόλης. Η εθελοντική συμμετοχή επίσης έχει ένα ακόμη μεγάλο πλεονέκτημα: την πραγματοποίηση των προτεινόμενων δράσεων με το μικρότερο δυνατό χρηματικό κόστος. Η συμπίεση του κόστους ενός στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης μιας πόλης, επιβάλλεται από την γενικότερη κρίση του κράτους πρόνοιας στις δυτικές χώρες. Η

γενικότερη αδυναμία που παρουσιάζουν οι εθνικές κυβερνήσεις να χρηματοδοτούν τις αστικές υποδομές και πολιτικές κάνει αναγκαία την παρέμβαση του ιδιωτικού τομέα στην δημόσια σφαίρα επιρροής. Οι δύο αυτοί τομείς παρέμβασης παρουσιάζουν και το μικρότερο χρηματικό κόστος ενώ ταυτόχρονα ο αντίκτυπος τους στην τοπική κοινωνία είναι εξαιρετικά σημαντικός. Από τους πλέον σημαντικούς στόχους που τίθενται είναι η ενσωμάτωση της μουσουλμανικής μειονότητας και η καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή.

Ο τομέας παρέμβασης "οικονομία" στοχεύει γενικά στην ενίσχυση των παραγωγικών δραστηριοτήτων της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. Επιδίωξη του τομέα αυτού είναι η ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για τις τοπικές επιχειρήσεις και θα έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της απασχόλησης στην περιοχή. Επίσης επιδιώκει την ανάπτυξη εξειδίκευσης χάρη στην αξιοποίηση των μελλοντικών πλεονεκτημάτων που θα δημιουργηθούν στην περιοχή λόγω της κατασκευής των νέων έργων υποδομής του Β' Κ.Π.Σ. Στο σημείο αυτό προτείνονται και δράσεις οι οποίες δεν ανήκουν στις αρμοδιότητες του δήμου (όπως η επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου, αλλά και νομοθετικές παρεμβάσεις δηλαδή καθορισμός νέων ζωνών κινήτρων στην περιοχή της Θράκης). Η πραγματοποίηση των δράσεων αυτών εξαρτάται από την κεντρική κυβέρνηση ενώ εκφράζουν σε μεγάλο βαθμό τις επιθυμίες/ιδέες των τοπικών φορέων για την οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής. Προσωπική εκτίμηση είναι ότι η οικονομική ανάπτυξη της πόλης εξαρτάται κυρίως από την βούληση της κεντρικής κυβέρνησης ενώ οι παρεμβάσεις των τοπικών αρχών στο σημείο αυτό μόνο συμπληρωματικές μπορούν να χαρακτηριστούν. Οι δράσεις που σχετίζονται με την κεντρική κυβέρνηση άρουν σε μεγάλο βαθμό μειονεκτήματα τα οποία σχετίζονται με την θέση της πόλης στον χώρο (γεινίαση με Τουρκία, απόσταση από μεγάλα ελληνικά αστικά κέντρα). Το στρατηγικό σχέδιο μιας πόλης όπως έχει ήδη αναφερθεί πρέπει να περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δράσεις τις οποίες μπορεί να αναλάβει ο δήμος (ή γενικότερα η πόλη) με στόχο την ανάπτυξη της πόλης. Λόγω όμως της ιδιαίτερης περίπτωσης της πόλης της Αλεξανδρούπολης, έγινε η επιλογή να αναφερθούν και μερικές ακόμη δράσεις μεγάλης σημασίας που σχετίζονται με την ανάπτυξη της, αλλά εξαρτώνται από την κεντρική κυβέρνηση. Επίσης προτείνονται δράσεις που αποβλέπουν στην εξειδίκευση της περιοχής σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας στους οποίους και υπάρχει έντονη δυναμική ή οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την δημιουργία οικονομικών συγκέντρωσης (π.χ. ο τομέας της ιατρικής μετά την αποπεράτωση του περιφερειακού νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης). Επίσης συμπεριλαμβάνονται δράσεις για την βελτίωση των δυνατοτήτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του εργατικού

δυναμικού αναφορικά με τα ειδικά προσόντα και μεθόδους διαχείρισης που απαιτούνται για τις τοπικές βιομηχανίες και υπηρεσίες. Η οικονομική ανάπτυξη θα πετύχαινε και την παραμονή του πληθυσμού στην ευρύτερη περιοχή και κατ' επέκταση θα διατηρούσε το δυναμικό προφίλ που ήδη η πόλη διαθέτει.

Ο τομέας παρέμβασης “διεθνοποίηση της πόλης και διεθνής συνεργασίες”, επιδιώκει την αναβάθμιση της εικόνας της πόλης στο διεθνές περιβάλλον. Στοχεύει σε διεθνείς συνεργασίες μεταξύ πόλεων και την αναληψη κοινών πρωτοβουλιών με αυτές. Οι συνεργασίες θα επικεντρωθούν σε θέματα τα οποία αφορούν άμεσα την πόλη (π.χ. οργάνωση της διακίνησης εμπορευματοκιβωτίων, συνεργασίες που θα εντάξουν την μειονότητα στο σύνολο, συνεργασίες πάνω σε θέματα εναλλακτικών μορφών τουρισμού κ.α.). Στον τομέα οικολογία-αστικό περιβάλλον επιχειρείται μια σειρά παρεμβάσεων στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των δημοτών. Η επιδίωξη για την δημιουργία ενός ποιοτικού αστικού περιβάλλοντος χωρίς περιβαλλοντικά προβλήματα αποτελεί ένα από τα ισχυρότερα πλεονεκτήματα των μεσαιών πόλεων για την προσέλκυση νέων κατοίκων. Σε γενικές γραμμές η πόλη δεν έχει έντονα προβλήματα ενώ οι δράσεις που προτείνονται έχουν χαρακτήρα ενίσχυσης της ήδη καλής εικόνας που παρουσιάζεται. Τέλος ο τομέας αναψυχή-πολιτισμός προωθεί μια σειρά ενεργειών με στόχο τη βελτίωση των συλλογικών υποδομών, των πολιτιστικών ιδρυμάτων και των ψυχαγωγικών εγκαταστάσεων, για να αυξηθεί η εκλυστικότητα που προσφέρει η πόλη ως τόπος ζωής αλλά ταυτόχρονα δίνει και κίνητρα για την ανάληψη πολιτιστικών δραστηριοτήτων από τους δημότες.

5.4 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

5.4.1 Στόχος: Ενίσχυση του δευτερογενή τομέα

Δράσεις

5.4.1.1 Επέκταση του αγωγού φυσικού αερίου μέχρι την Αλεξανδρούπολη

Περιγραφή

Ο αγωγός φυσικού αερίου που ξεκινά από την Ρωσία έχει σχεδιαστεί να φτάνει μέχρι και την Κομοτηνή. Το φυσικό αέριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν μορφή ενέργειας ενώ ταυτόχρονα είναι και φιλικό προς το περιβάλλον. Έχει επίσης την δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί στην βιομηχανία γεγονός που δημιουργεί ένα επιπλέον αναπτυξιακό αντικίνητρο για την Αλεξανδρούπολη σε σχέση με τις άλλες πόλεις της Θράκης από

τις οποίες και διέρχεται ο αγωγός (Ξάνθη και Κομοτηνή). Μετά την ολοκλήρωση του δικτύου φυσικού αερίου και αν η κατάσταση παραμείνει ως έχει, η χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων θα είναι συμφερότερη στις άλλες δύο θρακικές πόλεις λόγω του χαμηλότερου κόστους του φυσικού αερίου από κάθε άλλης μορφή ενέργειας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα αντικίνητρα επενδύσεων της πόλης (και γενικότερα του νομού) κάνουν σαφές πως χωρίς την κρατική παρέμβαση για την εξισορρόπηση των χωρικών ανισοτήτων και των διαφορετικών πλεονεκτημάτων που δημιουργούνται, θα είναι πολύ δύσκολο για την πόλη της Αλεξανδρούπολης (και για τον Έβρο) να ανταγωνιστεί επί ίσοις όροις την υπόλοιπη Θράκη. Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες πόλεις της Θράκης η Αλεξανδρούπολη παρουσιάζει δύο πολύ μεγάλα μειονεκτήματα ι) βρίσκεται πολύ κοντά στην Τουρκία ιι) βρίσκεται πολύ μακριά από τα μεγάλα ελληνικά αστικά κέντρα. Το συγκριτικό πλεονέκτημα της πόλης ήταν η άμεση οδική σύνδεση και επικοινωνία με την Βουλγαρία, κάτι που όμως θα πάψει να ισχύει σε λίγο καιρό αφού ήδη υπάρχει η πολιτική βούληση για το άνοιγμα του Εχίνου (Χατζητσαούσης:1995). Βέβαια ο δήμος Αλεξανδρούπολης στο σημείο αυτό δεν μπορεί να κάνει τίποτα περισσότερο πέραν της άσκησης πίεσης προς την κεντρική κυβέρνηση. Εκτός από τον δήμο θα μπορούσαν να ασκήσουν πίεση και οι λοιποί φορείς της πόλης και του νομού (βιοτεχνικό-βιομηχανικό επιμελητήριο, τεχνικό επιμελητήριο, ντόπιοι βουλευτές κ.α.)

5.4.1.2 Σύνδεση της ΒΙΠΕ με το υπάρχον σιδηροδρομικό δίκτυο

Περιγραφή

Στο λιμάνι της Αλεξανδρούπολης υπάρχει σιδηροδρομική υποδομή, ενώ θεωρείται σχεδόν σίγουρο πως μετά το πέρας των εργασιών επέκτασης του λιμένα, θα ακολουθήσει και σύνδεση των νέων προβλητών με τον σιδηρόδρομο. Γίνεται σαφές λοιπόν η αναγκαιότητα σιδηροδρομικής σύνδεσης της Β.Ι.Π.Ε. με το λιμάνι γεγονός με ευρύτερες αναπτυξιακές προεκτάσεις αφού μέσω του λιμένα θα μπορούσαν να διακινηθούν τα προϊόντα τα οποία θα παράγονταν στη Β.Ι.Π.Ε. Αν και φορέας διαχείρισης των Β.Ι.Π.Ε. στη χώρα μας είναι η Ε.Τ.Β.Α. θα μπορούσε να διερευνηθεί και η δυνατότητα κάλυψης μέρος του κόστους από τον δήμο.

5.4.1.3 Καθορισμός ζώνης βιοτεχνικού πάρκου και χονδρεμπορίου

Περιγραφή

Ο καθορισμός της ζώνης αυτής αποτελεί άμεση δικαιοδοσία του δήμου και του γραφείου πόλεως. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η διάσπαρτη χωροθέτηση μεταποιητικών μονάδων μέσα ή γύρω από την πόλη. Επίσης ως γνωστό η παρουσία πολλών βιομηχανιών-βιοτεχνιών στον ίδιο χώρο (ανάλογα και με τον βαθμό

εξειδίκευσης) μπορεί να ευνοήσει τη δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης στην παραγωγή.

5.4.1.4 Λειτουργία γραφείου ενημέρωσης των επενδυτών σχετικά με την υπάρχουσα νομοθεσία και τους αναπτυξιακούς νόμους.

Περιγραφή

Η παραπάνω υπηρεσία θα μπορούσε να λειτουργήσει σε συνεργασία του δήμου με το βιομηχανικό-βιοτεχνικό επιμελητήριο και το υπουργείο ανάπτυξης. Η υπηρεσία θα μπορούσε επίσης να αναλάβει την διεκπεραίωση όλων των απαραίτητων διαδικασιών για την πραγματοποίηση μιας ιδιωτικής επένδυσης έναντι μικρής αμοιβής.

5.4.1.5 Δημιουργία φορέα μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

Περιγραφή

Περιλαμβάνει τη δημιουργία φορέα σκοπός του οποίου θα είναι η ενεργοποίηση και η κατά το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού. Θα στηρίζει ενεργώς τις τοπικές ΜΜΕ παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών όπου θα συμπεριλαμβάνονται τα εξής:

- Οργάνωση επιχειρήσεων και διευκόλυνση της πρόσβασης τους σε νέες τεχνολογίες.
- Ανάπτυξη και προώθηση νέων προϊόντων
- Εξειδίκευση ανθρωπίνου δυναμικού
- Χρηματοοικονομική και τεχνική στήριξη των επιχειρήσεων της θράκης
- Την προώθηση της έννοιας και πρακτικής των συνεργασιών των ΜΜΕ

Έτσι καλύπτονται τα προβλήματα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών (ελλειψη ειδικευμένων συμβούλων, υψηλό κόστος υπηρεσιών). Ο δήμος θα πρέπει επίσης να επιδιώξει την ένταξη του σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στο ζήτημα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.

5.4.1.6 Αλλαγές στον αναπτυξιακό νόμο

Περιγραφή

Ως γνωστό ο αναπτυξιακός νόμος παρέχει ισχυρά κίνητρα για την χωροθέτηση μεταποιητικών μονάδων στην περιοχή της Θράκης. Τα κίνητρα αυτά όμως είχαν διαφορετικά αποτελέσματα σε κάθε περιοχή της Θράκης. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Ξάνθη ήταν αυτή η οποία παρουσίαζε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τους

επενδυτές λόγω της μικρής της απόσταση από την Θεσσαλονίκη. Αντίθετα οι επενδυτές απέφευγαν επενδύσεις στον Έβρο. Το όλο πρόβλημα ξεκινά από τον καθορισμό ενιαίας ζώνης κινήτρων σε όλη την Θράκη. Έτσι το ποσοστό επιδότησης του κράτους είναι το ίδιο είτε κάποιος επενδύσει για την κατασκευή μονάδας στην ορεινή Ροδόπη είτε έξω από την Ξάνθη. Στο σημείο αυτό γίνεται προφανής η λάθος αντιμετώπιση της Θράκης ως ενιαίου χώρου. Για να είναι σε θέση να λειτουργήσει σωστά ο αναπτυξιακός νόμος και να συμβάλει δυναμικά στην πραγματοποίηση επενδύσεων θα έπρεπε να οριστούν τουλάχιστον τρεις διαφορετικές ζώνες μέσα στην Θράκη, εκ' των οποίων καθε μία θα είχε και διαφορετικά ποσοστά επιχορήγησης. Οι τρεις ζώνες θα αναφέρονταν στους τρεις νομούς της Θράκης, με τον νομό Έβρου να έχει και την ευνοϊκότερη μεταχείριση. Ακόμη όμως και μέσα στους νομούς θα ήταν αναγκαίο να καθοριστούν δευτερεύουσες ζώνες κινήτρων που θα έδιναν υψηλότερες επιδοτήσεις στις ορεινές περιοχές των νομών ή σε αυτές τις περιοχές χωρίς καλές προσβάσεις στα χερσαία δίκτυα μεταφορών. Θα γίνονταν έτσι διάκριση ανάμεσα σε περιοχές με καλή (ή μελλοντικά καλή) πρόσβαση σε συγκοινωνιακούς άξονες (π.χ. Εγνατία) και σε ορεινές-πεδινές περιοχές. Ακόμη, θα έπρεπε να ληφθούν υπ' όψη παράμετροι όπως το πόσο κοντά στα σύνορα με την Τουρκία είναι μια περιοχή καθώς και οι χιλιομετρικές αποστάσεις από την Θεσσαλονίκη και Καβάλα (τα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής). Θα προτεινόταν έτσι ο καθορισμός διαφορετικών επιδοτήσεων τόσο για τους τρεις νομούς όσο και μέσα στους νομούς, ανάλογα με την χωροθέτηση της επιχείρησης σε μειονεκτική ή πλεονεκτική θέση από άποψη πρόσβασης σε συστήματα μεταφορών. Η δημιουργία ζωνών κινήτρων είναι πάγιο αίτημα των φορέων της πόλης (βιομηχανικό-βιοτεχνικό επιμελητήριο, τεχνικό επιμελητήριο κ.α.) και προέκυψε λόγω της αδυναμίας όλων των προηγούμενων αναπτυξιακών νόμων να δώσουν λύσεις στο πρόβλημα της υπανάπτυξης του νομού. Και για το μέτρο αυτό ο δήμος Αλεξανδρούπολης μαζί και με τους άλλους φορείς μπορεί να ασκήσει μόνο πίεση προς την κεντρική κυβέρνηση.

5.4.1.7 Μηχανοργάνωση λιμένα και δημιουργία τηλεπικοινωνιακού δικτύου με άλλα λιμάνια της χώρας.

Περιγραφή

Η δράση αυτή έχει αναλυθεί εκτενώς σε προηγούμενο υποκεφάλαιο. Η πραγματοποίησή της θα πρέπει να ακολουθήσει τις αρχές που ήδη έχουν αναλυθεί.

5.4.2 Στόχος: Προσέκλυση επιχειρήσεων αιχμής που θα σχετίζονται με την ιατρική (ιατρικά μηχανήματα, φαρμακοβιομηχανίες κ.α.)

5.4.2.1 Καθορισμός ευνοϊκών οικονομικών όρων μεταχείρισης (π.χ. φοροαπαλλαγές) για όσες επιχειρήσεις μετεγκατασταθούν ή ιδρυθούν στην Αλεξανδρούπολη και σχετίζονται με την ιατρική

Περιγραφή

Στα πλαίσια της παραπάνω αναθεώρησης και επανεξέτασης του αναπτυξιακού νόμου, το κεντρικό κράτος θα πρέπει να δώσει ευνοϊκούς όρους για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε συγκεκριμένους κλάδους της παραγωγής, κατευθύνοντας με τον τρόπο αυτό την εξειδίκευση των περιοχών. Στην περίπτωση της Αλεξανδρούπολης και λόγω της κατασκευής του νέου περιφερειακού νοσοκομείου και της ύπαρξης ιατρικής και νοσηλευτικής σχολής, θα μπορούσε να επιδιωχθεί μια εξειδίκευση της πόλης στην παροχή ιατρικών υπηρεσιών καθώς και έρευνας πάνω στον ιατρικό τομέα. Η υψηλή ποιότητα υπηρεσιών περίθαλψης θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο έλξης όχι μόνο για τον ελληνικό αλλά και για τον ευρύτερο βαλκανικό χώρο (βουλγαρικές περιοχές κοντά στα σύνορα με την Ελλάδα).

5.4.3 Στόχος: “Άνοιγμα” της οικονομίας προς τις βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία) και προώθηση διασυνοριακών δραστηριοτήτων

5.4.3.1 Διοργάνωση εμπορικών εκθέσεων διαβαλκανικού χαρακτήρα

Περιγραφή

Όλοι οι δήμοι της Θράκης πραγματοποιούν ετήσιες εμπορικές εκθέσεις στις οποίες και παρουσιάζεται η τοπική παραγωγή. Παρόλα αυτά μέχρι σήμερα οι εκθέσεις αυτές δεν έχουν καταφέρει να ξεπεράσουν τον έντονα τοπικό χαρακτήρα τους και να αναβαθμιστούν σε γεγονότα ευρύτερης εμβέλειας (περιφερειακής-βαλκανικής). Μόνη εξαίρεση αποτέλεσε εφέτος η 5η εμπορική έκθεση της Αλεξανδρούπολης (διοργάνωση Δήμος Αλεξ/πολης και βιομηχανικό-εμπορικό επιμελητήριο) στην οποία έλαβαν μέρος για πρώτη φορά και ξένοι επιχειρηματίες καθώς και επιμελητήρια. Στην έκθεση συμμετείχαν ο πρόεδρος του επιμελητηρίου Φιλιππούπολης, ο αντιπρόεδρος του επιμελητηρίου Βουλγαρίας, ο δήμαρχος Χασκόβου, και εικοσαμελής αντιπροσωπεία του επιμελητηρίου Τιράνων από την Αλβανία. Στην έκθεση προβλήθηκαν προϊόντα που παράγονται όχι μόνο περιοχή της Θράκης αλλά και από τα νησιά του Αιγαίου ιδίως την Λέσβο και την Σάμο καθώς και επιχειρήσεων Φιλιππουπόλεως και Χασκόβου. Στο πλαίσιο της έκθεσης οργανώθηκε και ημερίδα

με αντικείμενο την ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον Έβρο και της συνδέσης της με τη Βουλγαρία και το Αιγαίο (Εφημερίδα "Πανθρακική": 24-7-96).

Προσπάθειες όπως η παραπάνω θα πρέπει να συνεχιστούν, ενώ οι ξένες συμμετοχές θα πρέπει να γίνουν μόνιμες. Σε γενικές γραμμές θα πρέπει να επιδιωχθεί και οι υπόλοιπες εμπορικές εκθέσεις του δήμου να αναβαθμιστούν και να αποκτήσουν περιφερειακό χαρακτήρα. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει έρθουν σε επαφή όλοι οι μεγάλοι δήμοι της Θράκης καθώς και τα τοπικά εμπορικά και βιοτεχνικά-βιομηχανικά επιμελητήρια ώστε να αυξηθούν οι συμμετοχές επιχειρήσεων από όλη τη Θράκη. Αν εξασφαλιστεί η αναβάθμιση των εκθέσεων αυτών, σε δεύτερη φάση θα πρέπει ο οργανωτικός φορέας των εκθέσεων να επιδιώξει την συμμετοχή και βαλκανικών (βουλγαρικών, ρουμανικών κ.α.) επιχειρήσεων στις εκθέσεις αυτές. Η αναβάθμιση των εκθέσεων έχει πολλαπλά θετικά αποτελέσματα όπως την βελτίωση της εξωτερικής εικόνας της πόλης, την προσέλκυση του ενδιαφέροντος επιχειρηματιών από άλλες περιοχές της χώρας, την ενίσχυση των βαλκανικών επαφών μεταξύ φορέων, την διερεύνηση εξαγωγικών δυνατοτήτων προς τις βαλκανικές χώρες κ.α.

5.4.3.2 Οργάνωση επιχειρηματικών αποστολών σε γειτονικές βουλγαρικές πόλεις και βελτίωση της κατανόησης λειτουργίας των οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων εκατέρωθεν των συνόρων

Περιγραφή

Οι επισκέψεις ελλήνων επιχειρηματιών από την περιοχή του Έβρου στην Βουλγαρία είναι πολύ συχνές. Παρόλα αυτά τα αποτελέσματα τόσο των συνεργασιών όσο και των εξαγωγών των μεταποιητικών μονάδων θα μπορούσαν να είναι καλύτερα. Σε γενικές γραμμές οι μεταποιητικές μονάδες του Έβρου δεν έχουν εκμεταλλευτεί πλήρως την ευκαιρία για πραγματοποίηση εξαγωγών στα βαλκάνια (και ιδίως στην γειτονική Βουλγαρία). Πρόσφατα (Ιούλιος 1994) και μέσα στα πλαίσια του INTERREG II, το βιομηχανικό επιμελητήριο και ο Δήμος Αλεξανδρούπολης πήραν την πρωτοβουλία να καταγράψουν τις επιχειρήσεις του νομού που ενδιαφέρονταν να συνεργαστούν με άλλες βαλκανικές για την προώθηση προϊόντων. Περαιτέρω θα προτείναμε την διερεύνηση επενδυτικών ευκαιριών σε κοντινές βουλγαρικές πόλεις (όπως Kardzali, Haskovo, Dimitrograd, Plovdiv κ.α.) με την οργάνωση οργανωμένων επιχειρηματικών αποστολών (Επιμελητήριο Έβρου:1994).

5.4.3.3 Καταγραφή όλων των επιχειρήσεων που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στα βαλκάνια για όλη τη Θράκη σε κατάλληλο μαγνητικό μέσο (δισκέττα, CD-ROM κ.α.)

Περιγραφή

Προτείνεται η δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού οδηγού για όλη την περιοχή της Θράκης σε κατάλληλο μαγνητικό μέσο, ο οποίος και θα περιέχει όλες τις θρακιώτικες επιχειρήσεις οι οποίες και ενδιαφέρονται για βαλκανικές συνεργασίες. Στην περίπτωση του Έβρου απαιτείται μόνο μια ανανέωση των δεδομένων της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG II.

5.4.3.4 Στήριξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών προς τα βαλκάνια και τις παρευξείνιες χώρες

Περιγραφή

Στο σημείο αυτό η ίδρυση της Συνεταιριστικής Τράπεζας Έβρου μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην γρήγορη δανειοδότηση των επιχειρηματιών αυτών.

5.4.4 Στόχος: Βελτίωση και αναβάθμιση του τοπικού εργατικού δυναμικού

5.4.1.1 Πραγματοποίηση σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων

Περιγραφή

Προτείνεται η συνέχιση των σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης στα πλαίσια των διαφόρων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε τομείς τους οποίους και έχει ανάγκη η τοπική βιομηχανία και γενικότερα η οικονομία της περιοχής (π.χ. τουρισμός). Σύμφωνα με τις αναλύσεις προηγούμενων μελετών για την Θράκη υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε εξειδικευμένο τεχνικό εργατικό δυναμικό (Ακαδημία Αθηνών: 1993). Ο δήμος βάσει τον παραπάνω θα μπορούσε να διοργανώσει έρευνα σε συνεργασία με το βιομηχανικό επιμελητήριο με στόχο την διάγνωση αυτών των ελλείψεων. Τα προηγούμενα χρόνια ο δήμος συμμετείχε ενδεικτικά σε εκπαιδευτικά προγράμματα νέων και εκπαιδευτών όπως τα Horizon, Now, Safe, Interreg και MED-URBS. Τα ωφέλη είναι πολλαπλά όπως η βελτίωση των γνώσεων και των ικανοτήτων των ανέργων καθώς και η χρηματική τους ενίσχυση.

5.4.1.2 Ίδρυση κέντρου κατάρτισης και εκπαίδευσης

Περιγραφή

"Η κατάρτιση και επιμόρφωση του εργατικού δυναμικού αποτελεί μείζον ζήτημα αν η ανάπτυξη της περιοχής αποκτήσει έντονο βαλκανικό προσανατολισμό. Η σημερινή κατάσταση χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό των δυνάμεων και επικάλυψη των αρμοδιοτήτων. Ένα κέντρο κατάρτισης (ΚΕ.ΚΑ.) με τη συμμετοχή του Δ.Π.Θ., του Ο.Α.Ε.Δ., των συνδικαλιστικών φορέων (εργαζομένων και επιχειρηματιών) και του δήμου είναι αναγκαίο προκειμένου να οργανώσει και συντονίσει την προσπάθεια αυτή. Η ίδρυση του κέντρου μπορεί να αποτελέσει πιλοτικό σχέδιο για την οργάνωση των περιφερειακών προγραμμάτων κατάρτισης που επιδοτεί η κοινότητα. Οι κοινοτικοί πόροι πρέπει να αξιοποιηθούν πολύ καλύτερα από ότι στο παρελθόν με στόχο την αναβάθμιση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και την δημιουργία νέων ειδικοτήτων, χρήσιμων για την τοπική οικονομία. Το ΚΕ.ΚΑ. πρέπει να επιδιώξει:

- την άμεση σύνδεση των εκπαιδευτικών της περιοχής από όλες τις βαθμίδες με τα προβλήματα της τοπικής οικονομίας, με προφανές αμφίδρομο όφελος, και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης για νέους επιστήμονες
- την προετοιμασία, οργάνωση και υλοποίηση συνολικών προγραμμάτων κατάρτισης, ώστε να αποφευχθεί η πολυδιάσπαση των αρμοδιοτήτων και η κατασπατάληση των κοινοτικών πόρων
- την επιλογή των τομέων υψηλής προτεραιότητας στη γεωργία (παραγωγή, διακίνηση, τυποποίηση προϊόντων), στη βιομηχανία γενικώς (συντήρηση, αποθήκευση, μεταφορές, λογιστική) ή ειδικώς (από το φασόν στο επώνυμο ένδυμα), αλλά και σε άλλους τομείς δραστηριοτήτων (τουρισμός, εμπόριο με βαλκανικές χώρες κ.α.)" (Ακαδημίας Αθηνών "Η ανάπτυξη της Θράκης: προκλήσεις και προοπτικές", σελίδες 146-147)

5.4.5 Στόχος: Βελτίωση των τουριστικών υποδομών και ανάπτυξη του τουρισμού

5.4.5.1 Προβολή των φυσικών πόρων και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού της περιοχής.

Περιγραφή

Η ευρύτερη περιοχή της Αλεξανδρούπολης παρουσιάζει έντονο τουριστικό ενδιαφέρον και είναι σε θέση να προωθήσει διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και μη. Διαθέτει καθαρές παραλίες, τα ιαματικά λουτρά της Τραϊανούπολης καθώς και μοναδικά στον κόσμο φυσικά οικοσυστήματα (όπως το Δέλτα του Έβρου). Αξίζει να σημειωθεί πως από το 1993 κυκλοφορεί τουριστικός

οδηγός της περιοχής Αλεξανδρούπολης ο οποίος το '95 μεταφράστηκε και στα αγγλικά. Ο τουριστικός οδηγός περιέχει επίσης και το ξενοδοχειακό δυναμικό της περιοχής. Στα πλαίσια της δυναμικότερης προβολής της περιοχής προτείνεται η κυκλοφορία του παραπάνω οδηγού (με περισσότερο φωτογραφικό υλικό και αναλυτικότερα κείμενα των αξιοθέατων) σε CD-ROM και κατάλληλη διάθεση του στο εμπόριο σε τιμή που να καλύπτει το κόστος παραγωγής. Τη χρηματοδότηση για το CD-ROM θα αναλάβει ο δήμος Αλεξανδρούπολης.

5.4.5.2 Η ανάπτυξη και βελτίωση των εγκαταστάσεων ιαματικού τουρισμού της Τραϊανούπολης.

Περιγραφή

Τα ιαματικά λουτρά της Τραϊανούπολης υπάγονται στην κυριότητα του δήμου Αλεξανδρούπολης. Τα θειούχα ιαματικά λουτρά ενδείκνυνται κυρίως για ασθενείς με παθήσεις του πεπτικού συστήματος. Στον χώρο λειτουργούν ξενοδοχεία τόσο της δημοτικής επιχείρησης όσο και ιδιωτικά. Η ποιότητα όμως των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα χαμηλή λόγω της γενικότερης κακής κατάστασης των κτιρίων. Προτείνεται η κατασκευή μικρής δυναμικότητας, νέου ξενοδοχειακού λουτρικού συγκροτήματος στα θερμά λουτρά Τραϊανούπολης και η ανάδειξη του γύρω αρχαιολογικού χώρου. Η κατασκευή του λουτρικού συγκροτήματος θα μπορούσε να γίνει με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην περίπτωση που αυτό εντάσσονταν (μετά από συντονισμένες ενέργειες του δήμου) σε κάποιο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

5.4.5.3 Βελτίωση αεροδιαδρόμου Αλεξανδρουπόλεως

Περιγραφή

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το αεροδρόμιο της πόλης έχει πρόβλημα με τον αεροδιάδρομο ο οποίος και δεν είναι σε καλή κατάσταση. Η μη πραγματοποίηση πτήσεων Charter έχει αρνητικό αντίκτυπο στον αριθμό των τουριστών που επισκέπτονται την περιοχή. Ο δήμος θα μπορούσε να ασκήσει πίεση στην Ολυμπιακή ώστε αυτή να πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες βελτιώσεις ώστε να είναι δυνατή η προσγείωση και άλλων (μεγαλύτερων) αεροσκαφών.

5.4.6 Στόχος: Ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα

Δράση

5.4.6.1 Έρευνα και εκπαίδευση στον πρωτογενή τομέα

Περιγραφή

Ο δήμος θα πρέπει να επιδιώξει να συμμετέχει σε κοινοτικά προγράμματα επιμόρφωσης και εκπαίδευσης αγροτών και κτηνοτρόφων. Η εκπαίδευση και κατάρτιση των αγροτών/κτηνοτρόφων αφορά τεχνικά και οικονομικά θέματα που σχετίζονται με τις παραγωγικές δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα (νέες καλλιέργειες, οργάνωση αγροτικών εκμεταλλεύσεων, μαρκετινγκ αγροτικών προϊόντων, εμπορία, εξαγωγές οργάνωση κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, στήριξη της ανάπτυξης μονάδων συλλογής-διατήρησης και τυποποίησης αγροτικών προϊόντων κ.α.). Μέσω αυτών των επιμορφωτικών προγραμμάτων βελτιώνεται η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ίσως δυνητικά και των κτηνοτροφικών μονάδων.

Μια άλλη πολύ σημαντική παράμετρος στον πρωτογενή τομέα είναι και η τελωνειακή ένωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία. Το γεγονός αυτό θα ενισχύσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου, ήδη η χώρας μας εισάγει από την Τουρκία διάφορα αγροτικά προϊόντα (π.χ. πατάτες που ήταν τέταρτες στον αναλυτικό κατάλογο εισαγωγής κατά σειρά αξίας για το 1994), ρεβύθια, ντομάτες κ.α. Οι έλληνες χονδρέμποροι εισάγουν τεράστιες ποσότητες κηπευτικών από την Τουρκία λόγω της διαφοράς τιμής που αυτά παρουσιάζουν με τα αντίστοιχα ελληνικά προϊόντα (Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος: 8-4-1996). Επίσης οι παραπάνω τάσεις δεν αποκλείεται να επεκταθούν και σε άλλα γεωργικά προϊόντα με αποτέλεσμα την υποκατάσταση των ελληνικών από τα τουρκικά. Μέσα σε αυτό το νέο πλαίσιο διεθνούς ανταγωνισμού γίνεται σαφής η ανάγκη συμπίεσης του κόστους και αύξησης της παραγωγικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε όλη την χώρα πολύ περισσότερο όμως στον Έβρο ο οποίος και είναι παραδοσιακά γεωργικός νομός. Η περιγραφείσα δράση κινείται στην κατεύθυνση της ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα.

Πίνακας 5.4.6.1.α: Διαφορές σε εξαγωγές και εισαγωγές αγροτικών προϊόντων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας για την περίοδο 1990-1994 (σημείωση: το αρνητικό πρόσημο σημαίνει έλλειμα στο ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών)

Έτος	1990	1991	1992	1993	1994
	-7.008	-5.712	-6.096	-3.240	-10.368

Πηγή Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος 8-4-19

5.5 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

5.5.1 Στόχος: Αύξηση των χώρων πρασίνου της πόλης

Δράσεις

5.5.1.1 Δημιουργία δικτύου πεζοδρόμων στο κέντρο της πόλης

Περιγραφή

Στην πόλη λειτουργεί ήδη δίκτυο πεζοδρόμων που επέδρασε θετικά στην βελτίωση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος, στην προσέλκυση λειτουργιών αναψυχής και διασκέδασης (καφέ, εστιατόρια κ.α.) καθώς και στην αύξηση των τιμών γης στις εν λόγω περιοχές. Το σημερινό δίκτυο πεζοδρόμων περιορίζεται στο κέντρο της πόλης και σε δρόμους των οποίων τα γεωμετρικά χαρακτηριστικά είναι ακατάλληλα για την διέλευση οχημάτων. Προτείνεται η περαιτέρω επέκταση του δικτύου πεζοδρόμων και σε άλλες κεντρικές περιοχές της πόλης, οι οποίες και χαρακτηρίζονται από δρόμους με ακατάλληλα πλάτη. Η επέκταση των πεζοδρόμων δεν θα πρέπει να γίνει σε βάρος της κυκλοφορίας.

5.5.1.2 Δημιουργία πάρκου παραλίας καθώς και διαμόρφωση ελεύθερων χώρων περιμετρικά της πόλης σε πάρκα

Περιγραφή

Η μελέτη διαμόρφωσης της παραλίας έχει πραγματοποιηθεί με ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Προτείνεται η άμεση εκτέλεση των έργων που θα έχει σαν αποτέλεσμα την αναβάθμιση της παραλιακής ζώνης της πόλης με την χωροθέτηση νέων δραστηριοτήτων αλλά ταυτόχρονα θα συμβάλει και στην τουριστική ανάπτυξη της πόλης (λόγω της κατασκευής μαρίνας και της προσέλκυσης πλοίων αναψυχής). Επίσης προτείνεται η διαμόρφωση ελεύθερων χώρων περιμετρικά της πόλης σε πάρκα με στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη.

5.5.2 Στόχος: Μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος

Δράσεις

5.5.2.1 Συνεχής έλεγχος στις βιοτεχνίες-βιομηχανίες ώστε να μην ρυπαίνουν τα ύδατα των ποταμών-χειμάρων (γενίκευση των μέτρων σε όλο τον Έβρο)

5.5.2.2 Επέκταση του δικτύου βιολογικού καθαρισμού και στους γύρω κοντινούς οικισμούς της πόλης (Χιλή, Μαϊστρος, Παλαγία)

Ο βιολογικός καθαρισμός της Αλεξανδρούπολης λειτουργεί σε πρώτη φάση μόνο στην Αλεξανδρούπολη. Αφού ολοκληρωθούν οι συνδέσεις εκεί, θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα επέκτασης του δικτύου και στους γύρω οικισμούς με κριτήρια το κόστος επέκτασης και την πληθυσμιακή πυκνότητα του οικισμού (άμεση προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην περιοχή της Ν.Χιλής λόγω των έντονων οικιστικών πιέσεων που ασκούνται).

5.5.2.3 Μελέτη σκοπιμότητας στην ζώνη του βιοτεχνικού πάρκου για την εγκατάσταση βιολογικού καθαρισμού (μελέτη διάθεσης των αποβλήτων των μονάδων).

Περιγραφή

Η ίδρυση ζώνης βιοτεχνικού πάρκου και χονδρεμπορίου θα πρέπει να συνοδεύεται με την διερεύνηση όλων των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να μελετηθεί η σκοπιμότητα μελλοντικής εγκατάστασης βιολογικού καθαρισμού στην περιοχή ανάλογα και με την επικινδυνότητα για την δημόσια υγεία των αποβλήτων των μονάδων που θα χωροθετηθούν στη ζώνη. Στην περίπτωση που προκύψει τέτοια ανάγκη ο δήμος θα μπορούσε να επιδιώξει την χρηματοδότηση του από την κοινότητα για την κατασκευή του έργου.

5.5.2.4 Συλλογή και διάθεση απορριμμάτων

Περιγραφή

Καθίσταται αναγκαία η εξεύρεση οικονομικών πόρων γεγονός που θα παρείχε λύσεις σε μεγάλο αριθμό προβλημάτων. Επιπλέον χρηματικά ποσά θα μπορούσαν να αφιερωθούν για την αγορά καινούργιων απορριμματοφόρων καθώς και για τον εκσυγχρονισμό των υπαρχόντων. Οικονομική επιδότηση χρειάζονται παράλληλα οι εγκαταστάσεις στάθμευσης και συντήρησης των οχημάτων του δήμου. Είναι απαραίτητο να διερευνηθεί σε μεγαλύτερη, κατά το δυνατό κλίμακα η ενημέρωση των πολιτών. Προτείνεται η σύνταξη κατάλληλου ενημερωτικού φυλλαδίου το οποίο θα παρέχει στους δημότες της πόλης πληροφορίες και υποδείξεις σχετικά με την

λειτουργία του συστήματος συλλογής και διάθεσης των απορριμμάτων (δρομολόγια, ώρες διέλευσης οχημάτων) και με την λειτουργία της μεθόδου ανακύκλωσης.

5.5.3 Στόχος: Αύξηση του περιαστικού πρασίνου όπου είναι απαραίτητο, αξιοποίηση και προστασία των δασών και του περιβάλλοντος στην ευρύτερη περιοχή της επαρχίας

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου προτείνονται μια σειρά δράσεων, οι οποίες κατά σειρά είναι:

5.5.3.1 Υλοποίηση δασικών έργων (ενέργειες προστασίας δασών, αναδασώσεις, φυτώρια, προστασία εθνικών δρυμών και αισθητικών δασών).

Βόρεια και σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από την Αλεξανδρούπολη υπάρχουν πλούσια δάση φυλλοβόλων και αείφυλλων πλατύφυλλων απaráμιλλης ομορφιάς τα οποία πρέπει να προστατευθούν από οποιασδήποτε μορφής αλλοίωση ή καταστροφή.

5.5.3.2. Αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών και δημιουργία περιαστικού δάσους με την αξιοποίηση της λάσπης του βιολογικού καθαρισμού

Περιγραφή

Οι μόνες υποβαθμισμένες περιοχές στην ευρύτερη περιοχή βρίσκονται βορειοανατολικά της πόλης και στα όρια του σχεδίου πόλεως. Οι περιοχές αυτές αποτελούν δασικές εκτάσεις (θαμνώνες) ελεύθερης βόσκησης για τους κτηνοτρόφους και δυστυχώς έχουν υποβαθμιστεί περιβαλλοντικά επειδή δεν υπάρχουν περιορισμοί. Στα πλαίσια της λειτουργίας του βιολογικού καθαρισμού της πόλης παράγεται από την επεξεργασία των αστικών λυμάτων χώμα το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής και την μετέπειτα δεντροφύτευση της. Η επιτυχία της δράσης αυτής είναι άμεσα συνδεδεμένη με την απαγόρευση της βόσκησης στην εν' λόγω περιοχή.

5.5.3.3 Προστασία του βιότοπου "Μαυρότοπου"

Ο 'Μαυρότοπος' βρίσκεται στην περιοχή νότια του οικισμού Απαλού (7 χλμ. από Αλεξανδρούπολη) και αποτελεί την συνέχεια του υδροβιότοπου του Δέλτα του Έβρου. Η περιοχή θα πρέπει να υποβαθμιστεί από κάθε είδους περιβαλλοντική υποβάθμιση.

5.5.4 Στόχος: Δημιουργία οικολογικής συνείδησης (ευαισθησία των κατοίκων προς την φυσική κληρονομιά)

5.5.4.1 Πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού, αλουμινίου και γυαλιού

Περιγραφή

Το πρόγραμμα της ανακύκλωσης αν και έχει τεθεί σε λειτουργία από τον δήμο χαρακτηρίζεται από την υποτονική συμμετοχή των δημοτών σε αυτό. Στόχος της δράσης αυτής είναι η ενεργοποίηση των δημοτών σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος και η δημιουργία οικολογικής συνείδησης μέσα από κίνητρα. Η ενεργοποίηση των δημοτών θα μπορούσε να γίνει με την παροχή εισητηρίων για τις αστικές συγκοινωνίες ή εισητηρίων για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Παράδειγμα: Ο δήμος καθορίζει ότι ο κάθε δημότης μπορεί να ανταλλάξει πέντε άδεια κουτάκια αλουμινίου με ένα εισητήριο των αστικών συγκοινωνιών. Με τον παραπάνω τρόπο τα οφέλη που δημιουργούνται είναι πολλαπλά. Οι δημότες έχουν κίνητρο να συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης, περισσότεροι χρησιμοποιούν τις αστικές συγκοινωνίες (ενίσχυση ρόλου μαζικών μέσων μεταφοράς έναντι ιδιωτικών) ενώ τέλος, η χρήση τέτοιων μέτρων ενισχύει έμμεσα τα εισοδήματα των φτωχότερων εισοδηματικά τάξεων, αφού οι τάξεις αυτές έχουν και το μεγαλύτερο κίνητρο συμμετοχής. Ομοίως, θα μπορούσαν να καθοριστούν τιμές ανταλλαγής και για εισητήρια σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, δωρεάν εισόδους στα λουτρά Τραϊανούπολης (που ανήκουν στον δήμο Αλεξανδρούπολης) κ.α.

5.5.4.2 Πραγματοποίηση διαλέξεων, σεμιναρίων στους μαθητές για την μοναδικότητα των οικοσυστημάτων που βρίσκονται στον Έβρο (Δέλτα Έβρου, Δαδιά κ.α.)

Περιγραφή

Η δράση αυτή μπορεί να οργανωθεί σε συνεργασία του δήμου με την παιδαγωγική ακαδημία, βάσει των γενικών αρχών που ήδη έχουν παρουσιαστεί.

5.5.4.3 Συμμετοχή των μαθητών σε δεντροφυτεύσεις κ.α.

Περιγραφή

Στα πλαίσια της δημιουργίας οικολογικής συνείδησης θα πρέπει να επιδιωχθεί η συμμετοχή των μαθητών σε δεντροφυτεύσεις περιαστικού πρασίνου, σε έργα δημιουργίας πρασίνου μέσα στην πόλη κ.α.

5.6 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

5.6.1 Στόχος: Η ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας

5.6.1.1 Πραγματοποίηση διαλέξεων/σεμιναρίων τόσο στους μαθητές όσο και στο ευρύ κοινό για την ιστορία της Θράκης, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και τις προοπτικές της.

Περιγραφή

Τα διδακτικά προγράμματα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι ενιαία σε όλο τον ελληνικό χώρο. Λόγω όμως της ιδιαιτερότητας της Θράκης θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα πραγματοποίησης κάποιων επιμορφωτικών διαλέξεων στα παιδιά όλων των βαθμίδων με σημείο αναφοράς το γεωγραφικό διαμέρισμα της Θράκης. Τις διαλέξεις αυτές, για να μην υπάρχει επιβάρυνση των καθηγητών και των δασκάλων με περισσότερη δουλειά, θα μπορούσαν να τις κάνουν τελειόφητοι των παιδαγωγικών τμημάτων. Με τις διαλέξεις αυτές θα γινόταν προσπάθεια ευαισθητοποίησης των μαθητών των σχολείων στα εθνικά θέματα και η δημιουργία τοπικής ταυτότητας.

Με μικρές αλλαγές στο καταστατικό του παιδαγωγικού τμήματος (και με τη σύμφωνη γνώμη του Πανεπιστημίου) οι φοιτητές πέρα από τις υποχρεωτικές τους διδασκαλίες σε σχολεία (στις οποίες και βαθμολογούνται) θα μπορούσαν να είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιούν ελάχιστες ώρες μηνιαίας “κοινωνικής εργασίας”. Την κοινωνική εργασία θα την καθόριζε ο δήμος και θα σχετίζονταν πάντα με την επιμόρφωση κοινωνικών ομάδων της πόλης. Η παραπάνω δράση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με την σύμφωνη γνώμη του παιδαγωγικού τμήματος, ενώ η παρουσία του δήμου είναι περισσότερο οργανωτική.

5.6.2 Στόχος: Η προσέκλυση περισσότερων φοιτητών στην πόλη με την ίδρυση νέων τμημάτων τα οποία θα συνδέονται άμεσα με την παραγωγή

5.6.2.1 Ίδρυση νέων τμημάτων Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι. ή Ι.Ε.Κ. (π.χ. οδοντιατρικής, τεχνικών ιατρικών οργάνων κ.α.)

Περιγραφή

Η κατασκευή του νέου Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου δημιουργεί οικονομίες συγκέντρωσης στον τομέα της υγείας. Οι οικονομίες αυτές θα πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, με την ίδρυση νέων τμημάτων στους τομείς αυτούς. Αυτό θα πρέπει να είναι και το επιχείρημα των τοπικών φορέων προς την κεντρική κυβέρνηση για την ίδρυση νέων τμημάτων. Οι τοπικοί φορείς (δήμος, επιμελητήρια κ.α.) μπορούν να ασκήσουν πίεση χωρίς όμως την εξασφάλιση αποτελεσμάτων. Ο βαθμός παρέμβασης για την ίδρυση τμημάτων πανεπιστημίου είναι μικρός. Άλλες σχολές

που θα μπορούσαν να ιδρυθούν στην πόλη είναι: σχολή γεωπονικής και κτηνιατρικής κατεύθυνσης (θα έχει ειδική μέριμνα για τις φάσεις που ακολουθούν την πρωτογενή παραγωγή, όπως τυποποίηση προϊόντων, ένταξη τους στις αγορές, συνεταιριστικές διαδικασίες), σχολή ξένων γλωσσών (οι γλώσσες που θα διδαχθούν θα είναι σύμφωνες με τις εμπορικές απαιτήσεις της περιοχής). Ο δήμος όμως μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ίδρυση ιδιωτικών ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης (Ι.Ι.Ε.Κ.). Σε αυτά τα Ι.Ι.Ε.Κ. ο δήμος θα συμμετείχε ως μέτοχος με την υποχρέωση να παρέχει σε μικρό κόστος τα κτίρια στα οποία και θα στεγάζεται η σχολή. Η ελαχιστοποίηση του κόστους στέγασης θα δημιουργούσε σοβαρό κίνητρο για ιδιωτικούς οργανισμούς εκπαίδευσης να ιδρύσουν Ι.Ι.Ε.Κ. στην Αλεξανδρούπολη σε συνεργασία με τον δήμο. Ταυτόχρονα ο δήμος θα μπορούσε να “επιλέξει” τις σχολές που τελικά θα χωροθετούνταν στην πόλη με τον μηχανισμό αυτό. Ως γνωστό ο δήμος διαθέτει διάσπαρτα μέσα στη πόλη διάφορα κτίρια, τα οποία και αποτελούν δωρεές των δημοτών. Στην περίπτωση που κάποιο από αυτά ικανοποιεί τα σταθερότυπα για την στέγαση Ι.Ι.Ε.Κ., θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από τον δήμο για την λειτουργία αυτή. Ακόμη όμως και στην περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοιο κτίριο, ο δήμος μπορεί να χρησιμοποιήσει δημοτικά σχολεία για τον παραπάνω σκοπό. Τα σχολεία αυτά θα έχουν δύο ταυτόχρονες λειτουργίες: σχολείο τις πρωινές ώρες και Ι.Ι.Ε.Κ. τις απογευματινές. Ο δήμος θα μπορούσε επίσης να εξασφαλίσει μέσω του μηχανισμού αυτού μερικές θέσεις φοίτησης οι οποίες θα παρέχονταν δωρεάν σε ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού (παιδιά παλιννοστούντων και μουσουλμάνων).

5.6.2.2 Ενίσχυση του Πανεπιστημίου και χορήγηση κονδυλίων για την πραγματοποίηση ιατρικής έρευνας σε προεπιλεγμένους τομείς

Περιγραφή

Αφού ολοκληρωθούν τα έργα για την κατασκευή του νέου πανεπιστημιακού νοσοκομείου και επανδρωθούν με την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή οι χώροι, θα πρέπει να διερευνηθεί και η δυνατότητα συμμετοχής του πανεπιστημίου σε κοινотικά προγράμματα ιατρικής έρευνας. Η πραγματοποίηση έρευνας είναι απαραίτητη αν η πόλη της Αλεξανδρούπολης επιδιώκει την εξειδίκευση της στον χώρο των ιατρικών υπηρεσιών. Και ο δήμος θα πρέπει να συνεισφέρει μέρος των εσόδων του για την παραπάνω δράση.

5.6.2.3 Ταχύρρυθμα προγράμματα επιμόρφωσης ξένων γλωσσών κυρίως ανατολικών χωρών σε οίκημα του δήμου

Περιγραφή

Λόγω του ανοίγματος των συνόρων, θεωρείται σκόπιμη η οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης ξένων γλωσσών (κυρίως των ανατολικών χωρών). Η δράση αυτή προωθεί την πολιτιστική επικοινωνία μεταξύ της Ελλάδας και των ανατολικών κρατών.

5.6.3 Στόχος: Καταπολέμηση του αναλφαβητισμού

Με βάση τα όσα έχουν αναφερθεί στην ανάλυση το πρόβλημα του αναλφαβητισμού στην Αλεξανδρούπολη (λόγω μειονότητας) αλλά και στον Έβρο συνολικά είναι μεγάλο. Η Αλεξανδρούπολη όμως αποτελεί έδρα τμήματος Παιδαγωγικής Ακαδημίας και τουλάχιστον το γεγονός αυτό επιτρέπει την αντιμετώπιση του όλου θέματος με αισιοδοξία. Με τις κατάλληλες ενέργειες ο αναλφαβητισμός μπορεί να καταπολεμηθεί. Οι δράσεις που προτείνονται στον τομέα αυτό είναι:

5.6.3.1. Κατάρτιση ειδικών επιμορφωτών από τα Παιδαγωγικά Τμήματα του Δ.Π.Θ. για την καταπολέμηση του αναλφαβητισμού.

5.6.3.2 Διοργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων γραφής και ανάγνωσης

5.6.3.3 Ίδρυση δανειστικών βιβλιοθηκών

5.6.3.4 Πρόληψη του οργανικού και του λειτουργικού αναλφαβητισμού στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην προσέλκυση μουσουλμάνων οι οποίοι και παρουσιάζουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά αναλφαβητισμού σε όλες τις ηλικίες.

5.7 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΑΝΑΨΥΧΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

5.7.1 Στόχος: Η προώθηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και η ενεργοποίηση των κοινωνικών ομάδων για την πολιτιστική ζωή του τόπου

5.7.1.1 Στενή συνεργασία του δήμου με τους πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης με στόχο την ανάληψη κοινών δραστηριοτήτων

5.7.1.2 Οργάνωση Βαλκανικού Πολιτιστικού Φεστιβάλ στο οποίο θα συμμετέχουν δήμοι και κοινότητες από τα Βαλκάνια και τη Θράκη με στόχο τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των λαών

5.7.1.3 Οργάνωση θεατρικών διαγωνισμών με συμβολικό έπαθλο στους νικητές (π.χ. θεατρικός διαγωνισμός ανάμεσα σε σχολεία, τμήματα του πανεπιστημίου)

Περιγραφή

Ο δήμος θα μπορούσε να διοργανώσει θεατρικούς διαγωνισμούς με την απονομή συμβολικού επάθλου στους νικητές. Θα μπορούσε να διερευνηθεί επίσης η δυνατότητα καθορισμού χαμηλής τιμής εισιτηρίου για την πραγματοποίηση εσόδων τα οποία στη συνέχεια θα διατίθεντο για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

5.7.1.4 Η οργάνωση και αναβάθμιση των μουσείων

Περιγραφή

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην Αλεξανδρούπολη λειτουργούν λαογραφικό μουσείο και μουσείο χλωρίδας και πανίδας. Το δεύτερο αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα χώρων. Στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτιστικής αναβάθμισης της πόλης προτείνεται η μεταφορά του μουσείου σε άλλο δημοτικό κτίριο και ο εκσυγχρονισμός του.

5.7.1.5 Ίδρυση δημοτικής πινακοθήκης.

Περιγραφή

Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η επόμενη πρόταση της ίδρυσης μόνιμης δημοτικής πινακοθήκης, στην οποία θα εκτίθενται τα έργα των πιο αξιόλογων ντόπιων καλλιτεχνών. Στην πόλη υπάρχουν αρκετές αίθουσες εκθέσεων, καμιά όμως δεν στεγάζει μόνιμα μια συλλογή έργων των καλλιτεχνών της περιοχής.

5.7.2 Στόχος: Συμμετοχή των πολιτών σε αθλητικές δραστηριότητες

Περιγραφή δράσεων

Ο δήμος θα πρέπει να προωθήσει ενεργά την ιδέα της άθλησης των δημοτών. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να οργανώσει δημοτικές αίθουσες γυμναστικής και αερόμπικ στις οποίες η μηνιαία συνδρομή θα είναι μόνο συμβολική, αρκετή για την κάλυψη των μισθών των γυμναστών. Η δημοτικές αίθουσες άθλησης θα

ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις της αντίστοιχες ιδιωτικές στις οποίες το κόστος της συνδρομής είναι κατά πολύ μεγαλύτερο. Οι δράσεις που θα πραγματοποιηθούν είναι:

5.7.2.1 Κατασκευή και λειτουργία δημοτικών αιθουσών γυμναστικής και αερόμπικ στελεχωμένων με κατάλληλους γυμναστές

5.7.2.2 Κατάλληλη διαφημιστική εκστρατεία για την προώθηση της γυμναστικής ανάμεσα στους δημότες

5.7.3 Στόχος: Αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

5.7.3.1 Δημιουργία συνεδριακού κέντρου του δήμου στο "Καπνομάγαζο"

Περιγραφή

Η Αλεξανδρούπολη είναι μια σχετικά νέα πόλη της οποίας τα παλαιότερα κτίρια κτίστηκαν τα τέλη του 19ου αιώνα. Σχεδόν όλα από αυτά στεγάζουν πολιτιστικές λειτουργίες και είναι πλήρως αξιοποιημένα. Το μόνο ιστορικό κτίριο της πόλης το οποίο είναι εγκαταλελειμένο και έχει ανάγκη άμεσης αποκατάστασης είναι το "καπνομάγαζο". Το κτίριο αυτό κτίστηκε πριν το 1900 και λειτούργησε αρχικά σαν καθολικό ιταλικό σχολείο. Έχει δύο ορόφους όπως επίσης και ημιόροφο και σοφίτα, ενώ η ωφέλιμη επιφάνεια του κυμαίνεται στα 750 μ². Με δεδομένη την έλλειψη δημοτικού συνεδριακού χώρου προτείνεται η αποκατάσταση του κτιρίου και η κατασκευή συνεδριακού κέντρου με μεταφραστικό τμήμα καθώς και σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα.

5.8 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

5.8.1 Στόχος: Παροχή υπηρεσιών βοήθειας προς τους ηλικιωμένους

Συνολική περιγραφή των δράσεων

Η ταχεία γήρανση του πληθυσμού φαινόμενο το οποίο άρχισε να παρουσιάζεται και στη χώρα μας, κάνει αναγκαία την αναθεώρηση των διαφόρων πολιτικών για την τρίτη ηλικία και την θέσπιση νέων. Μέσα στο πλαίσιο των γενικότερων εξελίξεων, ο δήμος θα πρέπει να προωθήσει πολιτικές που βελτιώνουν τις συνθήκες ζωής των ατόμων αυτών. Ήδη λειτουργεί με μεγάλη επιτυχία ΚΑΠΗ (παροχή ιατρικής φροντίδας, συντροφιά, εκδηλώσεις). Ας σημειωθεί πως ακόμη στη χώρα μας η φροντίδα των ηλικιωμένων αποτελεί σχεδόν αποκλειστική υπόθεση της οικογένειας

σε αντίθεση με της άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες στις οποίες η φροντίδα των ηλικιωμένων αποτελεί μέρος της κρατικής μέριμνας. Ο δήμος θα πρέπει να βοηθήσει μέσω υπηρεσιών του εκείνους τους ηλικιωμένους οι οποίοι και δεν έχουν κάποιο οικογενειακό στήριγμα και ζουν μόνοι. Το πρώτο στάδιο είναι η διερεύνηση αυτού του αριθμού ηλικιωμένων και η καταγραφή τους. Στην συνέχεια θα μπορούσε να συγκροτήσει εθελοντική κινητή ιατρική ομάδα που με κατάλληλα εξοπλισμένο όχημα θα παρείχε τις υπηρεσίες της στους ηλικιωμένους. Εκτός της σύστασης εθελοντικής μονάδας υπάρχει και η δυνατότητα συνεργασίας με την ιατρική σχολή όπως έχει ήδη περιγραφεί σε άλλες δράσεις. Η προληπτική κατ' οίκον παρακολούθηση θα μπορούσε να γίνεται σε εβδομαδιαία βάση. Μια άλλη ιδέα τέλος, είναι και η οργάνωση τηλεφωνικής υπηρεσίας στην δημοτική βιβλιοθήκη για την παράδοση κατ' οίκον βιβλίων σε ανήμπορους ηλικιωμένους. Οι παραπάνω δράσεις θα μπορούσαν να υλοποιηθούν αφού πρώτα εξασφαλιζόνταν ένα ελάχιστο κρίσιμο μέγεθος ηλικιωμένων που θα ήταν διατεθειμένοι να δεχθούν αυτές τις υπηρεσίες.

5.8.1.1 Καταγραφή όλων των ηλικιωμένων που δεν έχουν οικογένεια για να τους βοηθήσει και ζουν μόνοι

5.8.1.2 Δημιουργία κατάλληλης υπηρεσίας η οποία και θα προσφέρει προληπτική κατ' οίκον παρακολούθηση σε εβδομαδιαία βάση για τους παραπάνω ηλικιωμένους

5.8.1.3 Οργάνωση τηλεφωνικής υπηρεσίας στην δημοτική βιβλιοθήκη για την παράδοση κατ' οίκον βιβλίων σε ανήμπορους ηλικιωμένους

5.8.2 Στόχος: Η ενσωμάτωση της μουσουλμανικής μειονότητας και των παλιννοστούντων ομογενών ελλήνων στην τοπική κοινωνία.

Δράσεις

5.8.2.1 Δημιουργία κινήτρων προς τα παιδιά των μουσουλμάνων να φοιτούν σε ελληνόφωνα σχολεία και να μαθαίνουν την ελληνική γλώσσα.

Περιγραφή

Το ουσιαστικότερο κίνητρο προς αυτή την κατεύθυνση είναι χρηματικό. Αν τα παιδιά αυτά λάμβαναν ένα συμβολικό ποσό για την συμμετοχή τους στα ελληνόφωνα σχολεία, θα συνέβαλλαν θετικά στον οικογενειακό προϋπολογισμό, δημιουργώντας από την άλλη αντικίνητρο τόσο για την φοίτηση τους σε μουσουλμανικό σχολείο όσο και για την εγκατάλειψη της στοιχειώδους εκπαίδευσης για την εύρεση εργασίας. Ας σημειωθεί πως ακόμη και ένα εξαιρετικά χαμηλό χρηματικό ποσό θα είχε

αποτέλεσμα και θα έδινε το έρεισμα στα παιδιά αυτά να φοιτήσουν σε ελληνόφωνο σχολείο, λόγω της δεινής οικονομικά θέσης των περισσότερων μουσουλμάνων. Τα χρήματα θα μπορούσαν να δίνονται στα παιδιά, αφού αυτά έπαιρναν κάποιο ελάχιστο βαθμό στα μαθήματα τους (στην ελληνική) ή μετά από προφορική εξέταση με τους δασκάλους τους. Σε περίπτωση μη ικανοποίησης αυτών των κριτηρίων τα παιδιά θα αποκλείονταν της “αμοιβής”. Οι εξετάσεις αυτές θα μπορούσαν να γίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα ώστε να ελέγχεται και η πρόοδος των μαθητών.

Η εφαρμογή ενός τέτοιου “πιλοτικού” εκπαιδευτικού προγράμματος θα είχε τρία πολύ σημαντικά οφέλη. Πρώτον, τα παιδιά της μουσουλμανικής μειονότητας θα είχαν κίνητρο να μάθουν να μιλούν και να γράφουν την ελληνική γλώσσα (λόγω της αμοιβής) κάτι που σε μεγάλο βαθμό δεν γίνεται πολύ καλά σήμερα (πολλοί μουσουλμάνοι μιλούν αλλά δεν γράφουν ελληνικά). Δεύτερον, τα παιδιά θα συναναστραφούν με ελληνόπουλα ενώ θα γνωρίσουν μέσα από τα σχολικά κείμενα περισσότερα για την πατρίδα τους (γνωριμία με ελληνική κουλτούρα). Τρίτον, θα απομακρυνθούν από τον περίβολο των μουσουλμανικών σχολείων, τα οποία επανδρωμένα από Τούρκους κυριώς διδασκάλους ασκούν προπαγάνδα υπέρ της Τουρκίας.

Απαραίτητη προϋπόθεση όμως για την επιτυχία του παραπάνω προγράμματος είναι η μαθητική κοινότητα αλλά και η διδακτική να μην αντιμετωπίσει τα παιδιά των μουσουλμάνων με προκατάληψη και να μην τα αποκλείσει από τις σχολικές δραστηριότητες. Οι δημιουργία προκαταλήψεων δεν θα ωφελούσε κανένα. Για να προετοιμαστεί το έδαφος για ένα τέτοιο εγχείρημα θα πρέπει προηγουμένα να γίνει ενημέρωση στο διδακτικό προσωπικό των σχολείων και σε δεύτερη φάση ενημέρωση των ίδιων των μαθητών (ίσως υπό τη μορφή ανοιχτών συζητήσεων) για την ανάγκη συναίνεσης όλων των κοινωνικό ομάδων με σκοπό την απώτερη ανάπτυξη του τόπου. Το πρόγραμμα θα μπορούσε να περιοριστεί σε ένα ή δύο σχολεία τα οποία ταυτόχρονα θα παρείχαν και βοήθεια στα παιδιά των μουσουλμάνων μετά το σχολείο (φροντιστήριο). Στο πρόγραμμα θα μπορούσε να συμμετέχει ενεργά και το Παιδαγωγικό Τμήμα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου το οποίο και εδρεύει στην Αλεξανδρούπολη (π.χ. να οργανώσει αυτό τις συζητήσεις στα σχολεία). Εκτίμηση μας είναι ότι η μουσουλμανική μεινότητα του Έβρου θα μπορούσε να ενσωματωθεί ευκολότερα στην τοπική ζωή σε σύγκριση με τις αντίστοιχες της Ξάνθης, Ροδόπης λόγω του μικρότερου μεγέθους της. Εμπλεκόμενοι φορείς Δήμος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, Τοπικές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και Υπουργείο Εκπαίδευσης που θα χρηματοδοτήσει το πρόγραμμα.

5.8.2.2. Ίδρυση τηλεοπτικού καναλιού που θα εκπέμπει στην ελληνική, τουρκική και πομάκινη γλώσσα με ενημερωτικό και πολιτιστικό πρόγραμμα.

Περιγραφή

Το εγχείρημα αυτό είναι δύσκολο να επιτύχει (όλα τα τουρκικά κανάλια εκπέμπουν στην περιοχή). Στόχος του να παρακολουθεί η μουσουλμανική αυτό το κανάλι για την ενημέρωση της αντί των τουρκικών (που ασκούν σαφή άντεθνική πολιτική). Το κανάλι δεν θα πρέπει να ασκεί προπαγάνδα υπέρ της χώρας μας, αφού το γεγονός αυτό θα εξασφάλιζε την αποτυχία του. Αντίθετα τα γεγονότα θα πρέπει να δίνονται αντικειμενικά σε όλες τις γλώσσες ενώ μία πολιτική χαμηλών τόνων σε όλα τα θέματα αποτελεί και την καλύτερη λύση. Επίσης η προβολή ντοκυμαντέρ για τους λαούς τις Θράκης θα ήταν επιθυμητή γιατί θα κατάφερνε μια πολιτιστική προσέγγιση των διαφορετικών λαών. Το κανάλι μπορεί να γίνει με την συνεργασία και χρηματοδότηση όλων των μεγάλων δήμων της Θράκης στους οποίους και υπάρχουν μειονότητες αλλά και την συνεισφορά του Υπουργείου Πολιτισμού.

Εμπλεκόμενοι φορείς Δήμοι Θρακικών πόλεων, τοπικά τηλεοπτικά κανάλια που θα βοηθήσουν στην οργάνωση του καναλιού, τοπικοί πολιτιστικοί σύλλογοι που θα συμμετέχουν αφίλοκερδώς στο τηλεοπτικό πρόγραμμα.

5.8.2.3. Ενέργειες που θα τονώσουν το αίσθημα εμπιστοσύνης της μειονότητας προς την πόλη και το ελληνικό κράτος γενικότερα.

Περιγραφή

Σε συνεργασία με το Τμήμα Ιατρικής του Δημοκρίτειου καθώς και την νοσηλευτική σχολή που λειτουργεί στην Αλεξανδρούπολη, θα μπορούσε να οργανωθεί προληπτική ιατρική εξέταση και εμβολιασμός του μουσουλμανικού στοιχείου. Στην ενέργεια αυτή θα συμμετείχαν και τελειόφοιτοι φοιτητές και σπουδαστές των τμημάτων με στόχο να κερδίσουν ταυτόχρονα σε πρακτική εμπειρία. Μια ακόμη ενέργεια που θα επιδρούσε θετικά είναι η οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων από πλευράς Δήμου με τα έσοδα να δίνονται σε φτωχές οικογένειες. Ακόμη, ο Δήμος θα μπορούσε να οργανώσει την συλλογή παλιών και άχρηστων ρούχων τα οποία στη συνέχεια θα διέθεται σαν βοήθεια στη μειονότητα. Σίγουρα όλες οι παραπάνω ενέργειες δεν θα αποκαταστήσουν με μιας την εμπιστοσύνη της μειονότητας στο ελληνικό κράτος, όμως θα φανεί πως πλέον το κράτος και ο δήμος ενδιαφέρονται και προσπαθούν ενεργά για την βελτίωση της θέσης της μειονότητας. Οι ίδιες ενέργειες θα μπορούσαν να γίνουν και για τους ομογενείς Έλληνες από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.

5.8.2.4 Άρση της απομόνωσης της μειονότητας από το χριστιανικό στοιχείο

Περιγραφή

Προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθούσαν διάφορες ανοικτές προς το κοινό ομιλίες με στόχο να γίνει σαφές πως ο μόνος τρόπος για την ανάπτυξη της περιοχής είναι μέσω της συμφιλίωσης των διαφορετικών λαών. Πρέπει ο ντόπιος πληθυσμός να αποβάλλει κάθε διάθεση κοινωνικού αποκλεισμού και ίσως ρατσισμού που μπορεί να τον διακατέχει. Στις ομιλίες θα μπορούν να λαμβάνουν μέρος επιφανείς παράγοντες της ζωής της πόλης, οι οποίοι και έχουν συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα συμφιλίωσης και συναίνεσης.

Εμπλεκόμενοι φορείς Δήμος, Πανεπιστήμιο, πολιτιστικοί σύλλογοι κ.α.

5.8.2.5 Συνεργασίες με άλλες πόλεις της Ε.Ε. αλλά ίσως και με τρίτες χώρες πάνω στο θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού.

Περιγραφή

Στο πλαίσιο της συμμετοχής της χώρας μας στην Ε.Ε. θα μπορούσε ο Δήμος να επιδιώξει συνεργασίες με άλλες πόλεις της Ε.Ε. αλλά ίσως και με τρίτες χώρες πάνω στο θέμα του κοινωνικού αποκλεισμού και της επανένταξης στο κοινωνικό σύνολο ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων (οριζόντια συνεργασία σε θέμα κοινού ενδιαφέροντος). Αξίζει να σημειωθεί πως μια συνεργασία με πόλεις από τρίτες χώρες (όπως Βουλγαρία) θα είχε πιο εποικοδομητικά αποτελέσματα στον τομέα της χάραξης πολιτικής για τις μειονότητες απ' ότι μια συνεργασία με πόλεις της Ε.Ε. Η περίπτωση της Βουλγαρίας παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, αφού στη χώρα αυτή κατοικούν ένα εκατομμύριο περίπου μουσουλμάνοι (Γομάκοι και Τουρκογενείς) οι οποίοι και συγκεντρώνονται σε χωρικά διακριτές περιοχές (π.χ. βόρεια της Ροδόπης). Στις ίδιες περιοχές υπάρχουν και πόλεις (όπως το Kirdjali και το Smoljan) που αντιμετωπίζουν όμοια προβλήματα μη-ενσωμάτωσης των μουλμανικών μειονοτήτων στην τοπική κοινωνία αντίστοιχα με αυτά της περιοχής της Θράκης. Οι δήμοι που θα συμμετέχουν θα μπορούσαν να ανταλλάξουν πληροφορίες σχετικά με τις εθνικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν κατά το παρελθόν καθώς και τα αποτελέσματα τους. Η συνεργασία θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από το INTERREG II. Τα αποτελέσματα και η χάραξη πολιτικής θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην περίπτωση του Δήμου Αλεξανδρούπολης.

Εμπλεκόμενοι φορείς: Δήμοι Αλεξανδρούπολης, Ξάνθης, Κομοτηνής καθώς και όσοι δήμοι (από την Ε.Ε. και Τρίτες Χώρες) επιθυμούν να συμμετέχουν σε συνεργασία με θέμα "Ενσωμάτωση μουσουλμανικών μειονοτήτων στην τοπική κοινωνία. Άρση του κοινωνικού αποκλεισμού"

5.8.2.6. Θέσπιση υποτροφιών για αριστούχους μουσουλμάνους και ομογενείς μαθητές.

5.8.2.7 Θέσπιση ευνοϊκών συνθηκών παιδείας για τις ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού
Θέσπιση ενός ποσοστού μέχρι και 5% στα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) που λειτουργούν στην Αλεξανδρούπολη να δέχονται χωρίς δίδακτρα και με χαμηλότερα κριτήρια, μουσουλμάνους και ομογενείς μαθητές οι οποίοι και δεν διαθέτουν τους χρηματικούς πόρους για να σπουδάσουν.

5.8.2.8 Πραγματοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής αποκατάστασης-εκπαίδευσης

Τα προγράμματα αυτά πρέπει να απευθύνονται τόσο για τους ομογενείς όσο και για τους μουσουλμάνους σε συνεργασία με το ΕΛΚΕΠΑ, τον ΟΑΕΔ και μέσα στα πλαίσια των ευρωπαϊκών προγραμμάτων "HORIZON" και "Κοινωνικού Αποκλεισμού". Ας σημειωθεί ότι οι περισσότεροι μουσουλμάνοι δεν έχουν καμιάς μορφής επαγγελματική εξειδίκευση.

Εμπλεκόμενοι φορείς: Δήμος Αλεξανδρούπολης, ΕΛΚΕΠΑ, ΟΑΕΔ και Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.8.3 Στόχος: Ευαισθητοποίηση των νέων πάνω στον κίνδυνο από τα ναρκωτικά

5.8.3.1 Γραφείο ενημέρωσης κοινού πάνω στον κίνδυνο των ναρκωτικών

Περιγραφή

Το κέντρο ενημέρωσης της Αλεξ/πολης θα πρέπει να είναι σε διαρκή επαφή με τους νέους και έτοιμο να προσφέρει κάθε βοήθεια και συμπαράσταση σε αυτούς.

5.8.4 Στόχος: Υποστήριξη και κατάρτιση των ατόμων με ειδικές ανάγκες

5.8.4.1 Δημιουργία κέντρου κοινωνικής υποστήριξης και κατάρτισης για εργασιακή αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

5.9 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΥΓΕΙΑ

5.9.1 Στόχος: Βελτίωση των παρεχόμενων νοσοκομειακών υπηρεσιών

5.9.1.1 Ήδη κατασκευάζεται το νέο περιφερειακό νοσοκομείο ενώ βελτιώσεις γίνονται και στα υπόλοιπα νοσοκομειακά ιδρύματα για την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών

5.9.2 Στόχος: Η προώθηση της πρόληψης για την καλύτερη υγεία των δημοτών

5.9.2.1 Προληπτικοί ιατρικοί έλεγχοι

Οι έλεγχοι αυτοί μπορούν να γίνουν σε διάφορες κοινωνικές ομάδες της πόλης (ηλικιωμένους, μαθητές σχολείων, μουσουλμάνους, παλιννοστούντες έλληνες). Έχει ήδη γίνει εκτενής αναφορά πάνω στο θέμα.

5.10 ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

5.10.1 Στόχος: Η συμμετοχή της πόλης σε διεθνή δίκτυα συνεργασίας

5.10.1.1 Συμμετοχή της πόλης σε δίκτυα συνεργασίας

Περιγραφή

Έχουμε ήδη αναφερθεί σε συνεργασία που θα μπορούσε να γίνει ανάμεσα στην Αλεξανδρούπολη και την Καβάλα με στόχο την προώθηση των λιμένων τους. Στο ίδιο πλαίσιο θα μπορούσαν να αναζητηθούν συνεργασίες με άλλους διεθνής λιμένες για τη μεταφορά τεχνόγνωσίας στους τρόπους διαχείρισης Containers. Από το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης διακινούνται σήμερα μόνο ελάχιστα εμπορευματοκιβώτια, ενώ και οι λιμενικές αρχές δεν έχουν ιδιαίτερες γνώσεις πάνω στο θέμα. Μια τρίτη συνεργασία είναι αυτή ανάμεσα στις υπόλοιπες πόλεις της Θράκης οι οποίες και αντιμετωπίζουν προβλήματα με την ενσωμάτωση των μειονοτήτων στην τοπική κοινωνία. Σε γενικές γραμμές η συμμετοχή σε δίκτυα συνεργασίας αποφέρει πολλαπλά ωφέλη με κυριότερο την διεθνοποίηση και το “άνοιγμα” της πόλης προς το εξωτερικό.

5.10.1.2 Συνεργασία με βουλγαρικές πόλεις για την προώθηση προϊόντων

Περιγραφή

Στα πλαίσια του προγράμματος INTERREG II, είχε γίνει μια πρώτη προσπάθεια για την προώθηση συνεργασιών ανάμεσα σε επιχειρήσεις από τις δύο χώρες. Προτείνεται η συνέχιση αυτών των προσπαθειών, αν και η οικονομική κατάσταση στη Βουλγαρία δεν παρουσιάζεται ευοίωνη για το επόμενο έτος. "Η αδυναμία ελέγχου του δημοσίου ελλείματος και της εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους έχει οδηγήσει από τον Ιούνιο του 1996 την βουλγαρική οικονομία σε υποτίμηση του νομίσματος. Από την άλλη ο υψηλός πληθωρισμός περιορίζει τις καταναλωτικές δαπάνες. Η ανάπτυξη των ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία, με τον ρυθμό που είχε σημειωθεί ως τώρα, φαίνεται αμφίβολη για τους επόμενους μήνες και πριν σημειωθούν κάποια σημαντικά βήματα ανάκαμψης της γειτονικής οικονομίας, λίγοι είναι οι αξιολογητές επενδύσεων που θα δώσουν πράσινο φως για σοβαρά επενδυτικά σχέδια στη χώρα". (Εφημερίδα Το Βήμα αρθρο με θέμα "Βουλγαρία: στη δίνη της κρίσης και οι ελληνικές επιχειρήσεις", 18-8-1996)

5.10.2 Στόχος: Διεθνοποίηση και προβολή της Θράκης και της Αλεξανδρούπολης

Συνολική περιγραφή των δράσεων

Για την επίτευξη του στόχου της προβολής της Θράκης (και της Αλεξανδρούπολης) θα πρέπει να συνεργαστούν στενά όλοι οι δήμοι και οι φορείς της Θράκης για την δημιουργία και προώθηση τουριστικών οδηγών όχι μόνο σε μορφή βιβλίου αλλά και CD-ROM. Το CD-ROM θα περιλαμβάνει φωτογραφικό υλικό και κείμενα για ολόκληρη την Θράκη. Το οικονομικό κόστος θα εμπομιστούν όλοι οι δήμοι και ενδιαφερόμενοι φορείς. Επίσης το CD-ROM θα μπορούσε να προβάλλει και τα αντίστοιχα αγροτικά προϊόντα της περιοχής. Τέλος θα μπορούσε να δημιουργηθεί και ηλεκτρονική σελίδα πληροφοριών για την περιοχή της Θράκης (και αναλυτικές πληροφορίες για κάθε πόλη) στο δίκτυο INTERNET. Ας σημειωθεί πως η δημιουργία ηλεκτρονικής σελίδας έχει μηδαμινό κόστος.

5.10.2.1 Ενέργειες προβολής αγροτικών προϊόντων

5.10.2.2 Ενέργειες τουριστικής προβολής

5.10.2.3 Ανάπτυξη δικτύων παροχής πληροφοριών

Βιβλιογραφία

- Αγαπητίδης Ι., Κωνσταντακόπουλος Κ. "Απογραφή και αξιολόγηση της δεκαετούς λειτουργίας των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.), Τεχνικά Χρονικά Ιανουαρίου-Μαρτίου 1992, Τόμος 12, Τεύχος 1.
- Ακαδημίας Αθηνών "Η ανάπτυξη της Θράκης: προκλήσεις και προοπτικές", Αθήνα 1994
- Αποστολίδη Α. "Αλεξανδρούπολη: μορφές - γεγονότα - αναμνήσεις", Αλεξανδρούπολη 1980, σελ. 25-35
- Αποστόλου-Παλακίδου Ε. "Μελέτη αναθεώρησης του Γ.Π.Σ. Αλεξανδρουπόλεως. Α' Φάση", Αλεξανδρούπολη 1995
- Αργύρη Θ. "Οικονομική του χώρου. Τόμος Ι", εκδοτικός οίκος Κυριακίδη, Θεσ/νικη 1987.
- Αντωνιάδου Π. "Τεχνολογικές εξελίξεις και μέσα στις εμπορευματικές μεταφορές", Τεχνικά Χρονικά 7-9/88
- Γιαννόπουλος Γ. "Ένα πρότυπο αναπτύξεως συνδυασμένων μεταφορών και της μοναδοποιήσεως των φορτίων στην Ελλάδα", Τεχνικά Χρονικά 10-11-12/78.
- Δήμος Αλεξανδρούπολης, "Κανονισμός Καθαριότητας - Πρόγραμμα Ανακύκλωσης", Αλεξανδρούπολη 1995.
- Δήμος Αλεξανδρούπολης, "Τουριστικός Οδηγός Αλεξανδρούπολης", Αλεξανδρούπολη 1993.
- Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης "Τα νέα έργα στην πόλη μας", Αλεξανδρούπολη 1995.
- Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης "Οριστική μελέτη βιολογικού καθαρισμού Αλεξανδρούπολης", Αλεξανδρούπολη 1993.
- Δήμος Λαμιέων, "Στρατηγικό Σχέδιο Λαμίας", Λαμία 1994.
- Ελληνοτεχνική Α.Ε.-Στάδιον Α.Ε. "Αναπτυξιακή μελέτη Θράκης", 1994
- Ελληνοτεχνική ΑΕ, "Έκθεση Συμβούλου Διαχείρισης ΠΕΠ ΑΜΘ - Σεπτέμβριος 1994"
- Επιμελητήριο Έβρου, "Αναπτυξιακή μελέτη νομού", Αλεξανδρούπολη 1989.
- Ε.Σ.Υ.Ε., "Απογραφές Πληθυσμού 1971-1991"
- Ε.Σ.Υ.Ε., "Απογραφές μεταποιητικών καταστημάτων 1984 και 1988. Καταστήματα με μέση ετήσια απασχόληση και μέση κινητήρια δύναμη, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας".
- Ε.Σ.Υ.Ε., "Εκτάσεις γεωργικών καλλιεργειών κατά είδος το 1993", Αθήνα-Νοέμβριος 1993

- Ε.Σ.Υ.Ε., "Κατανομή απασχολούμενων στον Έβρο κατά κατηγορίες ατομικών επαγγελματιών, απογραφές πληθυσμού 1981 και 1991"
- Ε.Σ.Υ.Ε., "Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά φύλλο, ομάδες ηλικιών και κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, απογραφές πληθυσμού 1981 και 1991"
- Ε.Σ.Υ.Ε., "Πληθυσμός ηλικίας 10 και άνω κατά φύλλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης, απογραφές πληθυσμού 1981-1991"
- Ε.Τ.Β.Α. "Ενημερωτικό φυλλάδιο για την Β.Ι.Π.Ε. Αλεξανδρούπολης", Αθήνα 1993.
- Εταιρεία Μελετών για Οικιστική Ανάπτυξη / Εταιρεία Μελετών Καρανικόλας-Ζωϊτόπουλος-Παπαδόπουλος Ε.Π.Ε. "Μελέτη διαμόρφωσης και αξιοποίησης της παραλιακής ζώνης Δήμου Αλεξανδρούπολης", Αλεξανδρούπολη 1993.
- Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος "Η Ελλάδα αιμοδότης της τουρκικής οικονομίας", σελίδες 10-11, 8-4-1996.
- Εφημερίδα Πανθρακική, "5η εμπορική έκθεση Έβρου", σελίδα 8, 24-7-96.
- Εφημερίδα Το Βήμα, "Βουλγαρία: στη δίνη της κρίσης και οι ελληνικές επιχειρήσεις", 18-8-1996)
- Εφημερίδα Το Βήμα, "Οι νέοι δρόμοι της Ευρώπης", 12-5-96.
- Ζεγκίνης Ε., "Η μουσουλμανική μειονότητα", εφ. Καθημερινή, 14-3-93
- Κ.Ε.Π.Ε. "Εκθέσεις για το Πρόγραμμα '88-'92: Περιφερειακή Πολιτική", Αθήνα 1991
- Κλασικό Λύκειο Αλεξανδρουπόλεως, Οικολογική ομάδα "Επαρχία Αλεξανδρουπόλεως: Μνήμες και εικόνες του χθες και του σήμερα", Αλεξανδρούπολη 1993
- Λουκάκη Π., καθηγήτη Δ.Π.Θ. "Προς τη διαμόρφωση ενός συστήματος παρακολούθησης της εξέλιξης βασικών κοινωνικοοικονομικών μεγεθών στη Θράκη και της εφαρμογής μέτρων πολιτικής", εισήγηση από την προσυεδριακή ημερίδα του Α' Παγκοσμίου Θρακικού Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 1994.
- Μακροδημόπουλος Δ., "Οι δυνατότητες αξιοποίησης του άξονα Αλεξ/πολης-Ορμενίου στις σημερινές γεωπολιτικές συνθήκες της ευρύτερης περιοχής", Εφημερίδα Δημοκρατικός Έβρος 20-6-1996.
- Organisation for economic co-operation and development O.E.C.D. "Urban governance in OECD countries. Background paper", Paris 1995.
- Περιοδικό "Επιλογή-Η Ελληνική Οικονομία 1996", Αθήνα 1996.
- R.E.CI.TE., "Guideline for the realization of strategic development plans in medium-sized cities", 1994.

- Ρεϊζης Ε. και συνεργάτες "Επιχείρηση πολεοδομικής ανασυγκρότησης: Γενικό πολεοδομικό σχέδιο Δήμου Αλεξ/πολης, νομού Έβρου", Αλεξ/πολη, Ιανουάριος 1986
- Σκάγιαννης Π., "Ειδικά θέματα χωροταξίας και περιφερειακής ανάπτυξης: χωρική ανάπτυξη συνοριακών περιοχών. Ενότητα 4" Διδακτικές Σημειώσεις Ακαδημαϊκού έτους 1994-95.
- Σταθόπουλος Α. "Ανάπτυξη και συνύπαρξη σταθμού εμπορευματοκιβωτίων και συμβατικού λιμανιού", Τεχνικά Χρονικά 7-9/88.
- Σταματογιαννόπουλος Δ.-Γκρατσίου Μ. "Μελέτη παρέμβασης στο συγκοινωνιακό δίκτυο της Θράκης", Αθήνα 1993.
- Τεχνική Υπηρεσία Δήμου Αλεξανδρούπολεως, "Τεχνικό δελτίου του δήμου με περιγραφή του έργου της επικάλυψης του χειμάρου Βανικιώτη προς την Ε.Ε."
- Υ.Σ.Α.Π. "Ειδική έκδοση για την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 1976", Καβάλα 1976.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. "Νομός Έβρου-Προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης", Αθήνα 1984
- Χατζηδημητρίου Ζ.Γ., Διευθυντή προγράμματος παλιννοστούντων του ΕΙΥΑΠΟΕ, ομιλία που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος "Ανοιχτό Πανεπιστήμιο" του δήμου Κομοτηνής με θέμα: "Έλληνες πρόσφυγες από την πρώην Ε.Σ.Σ.Δ. στη Θράκη", Αλεξ/πολη 1995
- Χατζητσαούσης Γ., Προϊστάμενος τμήματος συγκοινωνιακών έργων Ροδόπης-6η Π.Υ.Δ.Ε. εισήγηση για την Εγνατία Οδό από τα πρακτικά της ημερίδας που πραγματοποιήθηκε για το ίδιο θέμα στις 7-5-95 στην Κομοτηνή

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- Αποστόλου-Παλακίδου Ε., Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος Υπεύθυνη για την αναθεώρηση του σχεδίου πόλης της Αλεξανδρούπολης
- Βουζάβαλης Κ., Διευθυντής στο υποκατάστημα του Υπουργείου Βιομηχανίας στον Έβρο
- Δαστερίδης Ν., Πρόεδρος του Βιομηχανικού-Εμπορικού Επιμελητηρίου και ιδρυτής της Συνεταιριστικής Τράπεζας Έβρου.
- Κουκουράβας Ν., τέως Δήμαρχος Αλεξανδρουπόλεως